

MAGYARORSZÁG
KÖZ- ÉS MAGÁNKÖNYVTÁRAI

1885-BEN.

AZ ORSZ. MAGYAR KIR. STATISZTIKAI HIVATAL MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

GYÖRGY ALADÁR

STAT. BELTAG.

MÁSODIK RÉSZ.

HARMADIK FEJEZET.

Magán-könyvtárak.

Jelen kimutatásunk a magánkönyvtárakról irodalmunkban *) az első tudományos kísérlet. De jogosan s önérzetesen utalhatunk arra is, hogy a magyar orsz. statisztikai hivatal volt az első, mely a jelen dolgozatban a világirodalomban mindeddig egyetlen számbavehető kimutatást nyújt magánkönyvtárakról. A külföldi legjobb könyvtárstatisztikai felvételek — az Egyesült-Államok s Svájc kormányáé — megelégedtek a közkönyvtárak adatainak számbavételével s oly helyeken, hol a magánkönyvtárak felvételét is megkísérelték, a felvétel eredménye jóformán meghiusultnak tekinthető. Így, hogy csak a hozzánk legközelebb eső osztrákok példáját emlitsük fel, ebben az államban, hol — hogy többet ne soroljunk elő — a felvételkor hat egyetem volt, összesen 23, mondó huszonhárom magánkönyvtárról érkezett be kimutatás.

Az alább következő táblázatokban kerek számban beszélve egyezer magánkönyvtárról mutatunk ki részletes adatokat s két millió darabot jóval felülhaladó könyvről emlékezünk meg.

Nem állithatjuk, hogy felvételünk eme, önmagában véve különben igen örvendetes, eredménye teljesen megfelelt volna várakozásainknak. A hatósági uton s hirlapilag felszólítottakon kívül több mint másfélezer magánkönyvtár-tulajdonoshoz küldöttünk kérdőíveket s, habár lehető is, hogy azok jelentékeny részének nincs számbavehető könyvtára, kétségtelennek tartjuk, hogy kimutatásunkat, ha felhívásunkat mindenütt kellő figyelemben részesítik, még egy pár száz s részben igen tekintélyes könyvtár ismertetésével egészíthettük volna ki. Sajnos, hogy az elmaradtak között négy-öt elsőrangú és számos figyelemreméltó magánkönyvtár is van.

Mind e hiányok daczára azonban jogositva érezzük magunkat kimondani, hogy a magánkönyvtáraink jelen első felvétele eléggé sikerültnek mondható s annak eredményéből legalább tájékoztató következtetéseket jogosan vonhatunk.

Minden társadalmi osztály képviselőit megtaláljuk az egyezer könyvtártulajdonos között s nemcsak a nagyobb városok lakói, az országszerte ismert tudósok s társadalmi téren szereplő férfiak, de egyszerű falusi gazdák, tanítók s jegyzők nevei is előfordulnak itt, jeléül, hogy felhívásunk mindenívé elhatolt. De egy oly országban, hol az írni s olvasni tudók száma a legutóbbi népszámlálás szerint alig öt millió volt, s ebből is közel két millió jutott a tanulókra, ezer számbavehető magánkönyvtár nem csekélylendő szám s még kevésbé csekélylendő ezekből ama 3—400 alább külön is felemlítendő könyvgyűjtemény, melyekről elmondhatjuk, hogy egy vagy más tekintetben a műveltségnek bármely magas fokán álló társadalomban számot tennének.

*) Pulszky Ferenc a »Pesti Napló«-ban (1874. évf. 276. sz.) s később a szegedi könyvtár alkotása alkalmával Szilágyi Sándor a »Hon«-ban (1880. 109. sz.) emlékezetből közöltek egy kis tárczaszerű áttekintést a magyarországi nagyobb magánkönyvtárakról. Egyes magánkönyvtárak ismertetése is igen ritkán található, legtöbb a »Magyar Könyvszemlé«-ben és a »Századok«-ban.

Valóban, hogy az első s legfontosabb következtetést már most kimondjuk, tisztán a belbecsrel is bíró magánkönyvtárak jelentékeny számából lehetséges volna azt állitanunk, hogy Magyarország aránylag a legtöbb magánkönyvtárral bíró országok közé tartozik. A köz- és magánkönyvtárak ugyanis legtöbbnyire megfordított arányban állanak egymással. Németországban, hol tudvalevőleg oly sok a tudós ember, minden nagyobb községben vannak jól berendezett közkönyvtárak, melyeket a tudósok használni is szoktak, sőt alkalmuk legtöbb esetben joguk is van azok költségén az épen szükséges kutforrásokat megszereztetni s így magánkönyvtárak alapításának szükségét kevésbé érzik. Ugyanitt, mint a könyvadások jelentéseiből s az irodalmi közlönyökből minduntalan olvashatjuk, még a szépirodalmi önállóan megjelent művek is tulnyomó részben a közkönyvtárak által vásároltatnak meg s a tankönyveken s encyclopaedikus vagy ismeretterjesztő népies műveken kívül ritka munka az, melyből magánosok 2—300 példánynál többet vásárolnának meg (egész Posenben gondos összeírás szerint csak 40 számbavehető magánkönyvtár van l. Centralb. für Bibl. 1885. folyam 430. l.) míg a köznép (a gyármunkások kivételével) még a legműveltebb szász s thüringiai tartományokban is nagyon elvétve rendel meg lapokat s vesz könyveket, holott nálunk, különösen a tiszta magyarajku vidékeken, a nép szokatlanul nagy érdeklődése a közügyek iránt abban is nyilvánul, hogy minden faluba jár legalább 10—20 lap s alig van kunyhó, melyben az imakönyv (protestansoknál a zsoltár s biblia is), kalendárium s néhány ponyvairodalmi termék ne volna található. — Még kevesebb a magánkönyvtár a latin fajhoz tartozó európai népeknél, hol a vidéken jóformán csak a lelkészeknek s régi nemes családoknak van könyvgyűjteményük. Az angol-szász faj, a melyhez tartoznak jelenleg a legtöbbet olvasó népek s melyek közt különösen a nagy angol nemzetnél s az Egyesült államokban aránylag is több magánkönyvtár van, mint hazánkban, s a nagy terjedelmű magánkönyvtárak száma bizonyosan még nagyobb, újabb időkben, mint az éles figyelők bizonyítják, a náluk példátlanul magas fokra emelkedett hirlapok által vonatnak el a könyvvásárlásoktól s ez az áramlat újabb magánkönyvtárak alakítását megnehezíti. De van még egy körülmény, mely pezsgó nemzet életünk más tényezői mellett, nálunk kiválóan nagy hatással van magánkönyvtárak alapítására s ez az idegen irodalmak ismerete. A magyar művelt osztály, anyanyelve elszigeteltsége oktatási rendszere s politikai viszonyai következtében, alaposabban ismeri a külföldi irodalmat mint a legtöbb más nemzet hasonrangu osztálya. Orosz- s Olaszországokban s még egy pár kisebb államban megszokottak ugyan a francia írók nevei, de csakis ezek, s a három legelső kulturnemzet fiainak legnagyobb része megelégszik saját tekintélyes irodalmának termékeivel, míg a művelt magyar saját anyanyelvén kívül legalább a németet s francziát is érti s magánkönyvtárát, közkönyvtáraink nagy részének nehézsége s hiányossága miatt, ezek termékeiből is igyekszik kiegészíteni

A külföldi magánkönyvtárakról szóló statisztikai művek hiányában teljes lehetetlen ugyan Magyarország előnyeit e kérdésben határozottan kimutatni, de maga az a tény, hogy hazánkban hol a könyvvásárló névvel illelhető közönség száma a dolog természete szerint alig haladja meg a százezret, háromezernél több könyvkereskedés élhet meg (igaz, hogy részben épen a nagy verseny miatt nyomorultan), egész sereg irodalmi s könyvkiadó vállalat létezhetik s évenként a rengeteg számmal behozott külföldi irodalmi termékeken kívül közel másfélezer új mű jelenik meg, eléggé bizonyítja, hogy e kis, de lelkes olvasóközönség áldozni tud, — és, felébredt önművelődési vágyánál fogva, áldozni akar is.

Önérettel emelhetjük ki itt is ezt a haladási vágyat. A jövő század történetirója az amerikai Egyesült-Államok s Japán mellett nem utolsó sorban fogja említeni Magyarországot, melynek fiai nemes lelkesedéssel s megfeszített erővel néhány évtized alatt egészen új világot teremtettek otthonukban, új világot, melyhez a nemrég multat csak a történelem szálai kapcsolják oda. A nemzetlélet gyökeresen átalakító erő hatalma igen természetesen mutatkozik a szellemi élet egyik leghatalmasabb eszközénél, a könyvtáraknál is. A mult századok politikai jogokért s önfenn-tartásért vívott véres küzdelmeivel dicsőségben egyenrangú, eredményben talán azokat is felülmúló

jelen szellemi küzdelmünkben ismét a magyar faj áll elől s a többi nemzetiségek kiválóbbjai e faj érdekeit teszik magokévá. A szellemi haladás nemzeti jellege egész sereg más anyanyelvű férfit tett magyar íróvá s a magyar nemzet zöme, mely hajdan harcziás s lovagias erényeiről volt híres, most mindinkább nagyobb arányokban kezd a szellemi téren kitűnni. A magánkönyvtárak nagy zöme magyarajku tulajdonosoké.

Érdekes, sőt lélekemelő látni, miként küzd e szellemi harcban a magyar nemzetnek egy szerény körben élő fia is. A művelődési központoktól messze távol eső helyen, az annyira elmaradott ruthenek tószomszédságában, Tiszaujlakon egy szegény sótiszt, napi élelmét megszorítva s részben egyes könyvtártulajdonosoktól koldulgatva, több ezer kötetből álló könyvtárt gyűjtött össze, s főkép azért, hogy a közelben lakó tanítókat olvasásra szoktassa, ingyen engedte át könyvtárát használatra, sőt maga vitte ki hozzájuk a könyveket. Szegeden egy egyszerű pénzügyigazgatósági iktató évenként nagy önmegtadással közel kétszáz forintot fordított könyvekre, különösen régebb ritka művekre s pár év alatt könyvtárában százakra ment a ritkaságok száma s számos jeles művet egyetlen példányban neki sikerült a végelenyészéstől megmenteni. Egy baranyai falusi kálvinista pap sorba járja környéke összes uri lakait, padlásokat, kamarákat kutat ki s pár év alatt a hazai főiskolák könyvtárait több mint száz ritka művel gazdagítja s e mellett magának is igen becses, főkép hungarikákból álló könyvtárt alkot. Makón még él jelenleg is egy szegény egyszerű földműves, közönségesen ugynevezett »gatyás paraszt« (Sziücs Ferencz), ki folyvást olvasgat könyveket s lassankint már 500 műnél többet gyűjtött össze, melyek közt Jókai, Arany, Tompa, Eötvös Horváth Mihály munkái is előfordulnak (s a művek jó nagy részét könyv nélkül tudja!) s mely könyvtár oly nagy büszkeségét képezi, hogy végrendeletében is — mint mondani szokta — arról fog intézkedni első sorban.

Kirívóbb s érdekesebb, de épen nem elszigetelt jelenségek ezek. Az önművelődési vágy a tehetséges magyar fajnál, mint azt már részben s futólagosan az egyházi könyvtárakról szóló szemlénkben is érintettük, állandó s bizonyos fokig természeti adomány, mely népünknel régebben is mindig mutatkozott, bár a valódi népnevelés hiányában inkább csak szórványosan s főkép a felsőbb osztályoknál. Az az egy, kulturtörténetünkben kimagasló tény, hogy az egész középkoron át a legnagyobb könyvtár Magyarországon volt s magyar ember alapította, nem lehet a véletlen dolga, hanem szellemi életünk fejlődésével áll kapcsolatban.

Valóban, ha a magyarországi kiváló könyvgyűjtők s könyvedvelők sorozatán végig tekintünk, *) Gellért püspöktől kezdve, kiról meg van írva többek közt az is, hogy egyetlen könyv megszerzéseért képes volt Palaestinába utazni, egész a mai korig szakadatlan s minden korban legalább egy pár kiváló szenvedélyes gyűjtő által képviselt jegyzéket állithatunk össze.

Már a középkorban, midőn a könyvek gyűjtése oly annyira meg volt nehezítve, hogy egy történeti adat szerint *Gutkeledi Vid* mester 1263-ban egyetlen bibliáért Mura melletti birtokát s Somogy vármegyében Lapocz helységi részjóságát adta kárpótlásul a csatári monostornak, már a középkorban számos egyházi s világi egyénnel találkozunk, kik könyvek gyűjtése által is megörökítették nevüket. Az 1882-ki könyvkiállításon a Corvina maradványain kívül 12 megnevezett s a mohácsi vész előtt élt magánkönyvtártulajdonos könyveit láthattuk. A legrégebb ezek közt Miklós esztergomi kanonok s nyitrai főesperes, ki 1317-ben a bolognai egyetem megválasztott rectora volt. Ott vannak a névsorban a történelmileg is jól ismert *Garázda* Péter esztergomi kanonok, *Perényi* Imre váradi püspök, *Bakocs* Tamás érsek s több más kevésbé nevezetes egyházi férfiú között két egyszerű lelkész is, *Kézmárki* János Szepes-Olasziból s *Semfteleben* Zsigmond Podolinból (ez utóbbi

*) Törekvésünk, hogy a magánkönyvtárak történetéről irodalmunkban először legalább vázlatos rajzot nyujtsunk, a jelen mű statisztikai jellegének megfelelően csak szerény kísérlet s legfeljebb buzdítás akar lenni művelődéstörténelmünk hivatott művelőire, hogy e fontos s még eddig nagyon elhanyagolt kérdést külön tanulmány tárgyává tegyék, s ezért oly helyeken, hol esetleg a tárgyról többet találhatnak, a kutforrást is idézzük. Köszönettel említjük fel e helyen, hogy dr. *Ballagi* Aladár és *Szell* Farkas urak szíves utmutató tanácsokkal s egyes becses adatok közlésével gyámolították tanulmányozásainkat.

jellemzőleg az egyetlen nem magyar nevű férfiú). A világiakat mohorai *Wydfy* Ambrus nógrádi alispán, *Batthyányi* Boldizsár, Kőszeg várának kapitánya s egy nő, *Kinizsi* Pálné Magyar Benigna asszony képviselte, az utóbbi két imádságos könyvvvel, melyek közül az első, az 1494 körül egyenesen megrendelésre készült ugynevezett Festetich-codex, a legfényesebb magyar kézirat, mely a középkorból reánk maradt. A bemutatott könyvek tulajdonosai azonban csak igen jelentéktelen számot tesznek a középkorban élt magyar könyvgyűjtőkből. Az eddigi hiányos adatok alapján is különösen *Ábel* Jenő s *Fejérvataky* László kutatásai még legalább 50 könyvkedvelő régi magyar főúr s egyházi férfiú nevét hozták napfényre, kik közt a legrégebb világi egy 1150—1154 körül élt *Adalbert* nevű főúr volt. *Csontos* János, ki már 1881-ben száz magyarországi középkori könyvmásolót s betűfestőt ismert s körülbelül még egy másik száznak létezését gyanította (M. Könyvsz. 1881. 214. l.), ez által is fényes bizonyosságot nyújtva a magyar könyvzetlet virágzó állapotáról, 1879-ben csak a gyulafehérvári Batthyányi-könyvtárban 16 középkori szepességi könyvtár nyomát találta fel, melyek közül 7 magánkönyvtár volt. (M. Könyvsz. 1880. 329. s. köv. l.). Jellemző az is, hogy a középkorban élt egyik királyunknak »Könyves« melléknevet adott a nép, mely jelzéshez analogot a művelt külföldön nem találunk s hogy egyik szorgalmas könyvmásolónk nő, Ráskai Lea nyulszigeti apáca, volt.

Nem akarjuk a nevek s adatok ismétlésével szűk terünket megrövidíteni, de szükségesnek tartjuk felemlíteni, hogy, különösen a renaissance-korban, a magánkönyvtárak közt már igen sok volt, melyet a szakférfiak is jelesnek ismertek el s mely Mátyás királynak az ő korában (még ha *Simonyi* Ernő szerint — Századok II. k. 137 — csak 10,000 darabra tesszük is a benne foglalt kéziratok s ösnyomtatványok számát) kétségkívül az egész művelt világban legjelesebb s legnagyobb könyvtára mellett sem homályosultak el. Ilyen volt *Vitéz* János híres könyvtára, melynek egyes maradványaiból *Fraknoi* Vilmos 1878 óta egész sereg codexet mutatott be, ilyen *Janus Pannoniusé*, kinek könyvtáráról a híres *Bisticci* Vespasiano mondja (Budapesti Szemle 1875. VI. k. 284. l.), hogy minden tudományszakból a legkitünőbb könyvek voltak benne, még magánjogiak is s Romában külön embere volt könyvek vásárlása végett. Híresek voltak továbbá e korban még *Kutassy* György győri püspök, *György* és *Várdai* Péter kalocsai érsekek könyvtárai.

Közvetlen a mohácsi vész után a legszenvedélyesebb magyar könyvgyűjtő *Zsámboki* János író volt, kinek szép gyűjteményéből jelenleg a bécsi udvari könyvtárban még mindig 56 codexet őriznek (L. Csontos János: A bécsi udvari könyvtár hazai vonatkozású kéziratai. Magyar Könyvszemle 1884. I., 157—308. ll.). Sokat gyűjtött Magyarországon s Olaszországban; gyűjteményében voltak Corvin-codexek, magyarországi tárgyú és vonatkozású codexek s több ritka munka; mindeniken rajta volt bélyege: »Joannes Sambucus Tyrnaviensis«. Szép gyűjteménye volt még ezenkívül *Honter* Jánosnak, az erdélyi szászok híres reformátorának s *Oláh* Miklós csztergomi érseknek, mely utóbbi könyveiből egy párt a németújvári ferenczrendiek őriznek. Ismeretes könyvgyűjtők voltak még e korban *Mághy* Pál alnádor (kinek birtokában egy régi aranybiblia is volt), *Heltsai* Gáspár kolozsvári lelkész, ki mint író s nyomdász egyaránt nagy érdemeket szerzett, *Geszti* Ferencz, Déva vár durgazdag s irodalompártoló tulajdonosa, *Kutassy* János győri püspök stb. *)

A Corvina után az első még ma is nevezetes magánkönyvtár hazánkban az *Illésházyaké* volt, kik több családi birtokukon, különösen a morvaországi brumowi kastélyban őrzött könyveiket Dubniczon (Trencsénmegye) valódi főúri könyvtárrá egyesítették. Ebben a könyvtárban, melyet 1835-ben gr. Illésházy István a nemzeti muzeumnak ajándékozott, különösen feltűnő sok a hungarikumok száma; legbecesebb darabja a dubniczi krónika 1480-ból. *Vitéz* János, *Bakocs* Tamás s más régi könyvgyűjtők darabjainak jelentékeny része itt őriztetett meg. Terjedelemre nézve még nagyobb lehetett *Thurzó* György nádor könyvtára, melyekből főképp *Jankovich* gyűjteményével sok becses darab került a nemzeti muzeum könyvtárába, de más helyen is találhatók; 1609-ki lajstroma

*) E korból két könyvtárlajstrom is maradt az országos levéltárban a *Telegdy* és *Mosóczy*féle könyvtárakról. Az első Nagy Gyula közölte a Magyar Könyvszemlében »*Telegdi* Miklós pécsi püspök könyvtára 1586-ból« (M. K. 1880. 37—50 ll.) A jegyzék 272 nagyrészt theologiai műről szól s igen hiányos.

kéziratban megvan a nemzeti muzeum könyvtárában. A könyvek rendesen borju vagy disznóbőrbe kötvek, táblájukon van a cím s a tulajdonos nevének kezdőbetüi: G. T. P. R. H. (= Georgius Thurzo, palatinus regni Hungariae). A harmadik valóban nagyszabásu főuri könyvtár a *Zrinyi-családé* volt, melyet különösen Zrinyi György horvát bán s Zrinyi Miklós, a költő, szaporítottak. Előbb Szent-Ilonán volt, a családi sirbolt mellett, a csáktornyai várhoz egy kis negyedórányira azután Zerín várban s majd Csáktornyán. A könyvtár, melyet Toll Jakab duisburgi tanár utleírásában kora egyik nevezetesebb magánkönyvtáraként dicsér, a nagynevü család kihalása után elkallódott, részben cseh- részben morvaországi magánkönyvtárakba. 1664-ben Zrinyi Miklós készített volt katalogust s ez után írta meg ismertetését Dr. *Toldy László* »Szlaha László és a Zrinyi-könyvtár« (Budapest 1880.) címü kis művében.

Az akkor különálló Erdélyben két nagyobb főuri könyvtár volt, mely a fentebb említettekkel versenyezhetett. Az egyik *I. Rákóczy* György fejedelemé, ki a könyvek s érmeek alapos ismerője s az irodalom nagy pártfogója volt; többek közt Pajeczky Damianusnak, ki kalendariumát neki ajánlotta fel, száz tallért utalványozott. Könyveinek nagyobb része Ballagi Aladár állítása szerint a sárospataki főiskola tulajdona lett. Bibliája (Molnár Albertféle 1608-ból), melynek gyönyörü egykori kötése a könyvkiállításon is feltünést keltett, a budapesti ref. coll. tulajdona.

Sokkal többet tudunk *I. Apafi* Mihály fejedelem könyvtáráról, melynek két egymástól csekély részben eltérő jegyzéke maradt reánk. *) Csak a felsorolt művek száma 358 s ebben a tudományok minden ága van képviselve, leginkább a régi klasszikusok s a hittudomány. Volt 16 aranyos kötésü bibliája, 34 földrajzi műve, 10 szótára stb. A könyvek széteszlottak, a legtöbb mű azonban a kolozsvári s nagyenyedi ref. kollégium tulajdonába ment.

Általában elmondhatjuk, hogy a XVII-ik században főurainknál már általános szokássá vált könyvek szerzése s megtartása. Irodalomtörténetünk sok esetet sorol fel, midőn egyes főurak nyomdát állítottak fel, s általános volt a szokás, hogy a magyarországi theologusok s költők műveiket főurak költségén adták ki. Köztudomásu például, hogy csak ezeket említsük, a Rákóczyak s különösen Lorántffy Zsuzsánna bőkezüsége az erdélyi főiskolák s a sárospataki kollégiummal szemben s ismeretes, hogy *Szécsi* Mária, a Murányi Venus, Gyöngyösi Istvánt pártfogolta. *Szécsi* Máriának murányi szép könyvtáráról vannak is történeti adatok, egy kétféjü sasos ezüst címerével ékített bibliája a sárospataki könyvtárban őriztetik. A könyvkiállításon eme kor főurai közül a *Hommonai Drugeth* család, *Czobor* Imre, *Pálffy* Miklós báró s *Koháry* Péter bárónak csábrághi könyvtára szerepeltek. *P. Szathmáry* Károly a nagyenyedi kollégium történetében *Bethlen* Gábor erdélyi fejedelem gyulafehérvári könyvtáráról szól dicsérőleg, *Csontos* János az alsó-sebesi ferenczrendiek könyvtárának ismertetésében (Századok 1881-ki évf. VIII. füz. 138. l.) többek közt *Kap* Kláráról, *bedeghi Nyáry* István gróf özvegyéről s gr. *Rákóczy* Lászlóról emlékezik meg, mint kik e zárdának számos ősnymtatványt ajándékoztak. Más forrásokból tudjuk, hogy gr. *Bethlen* Miklósnak, a történetirónak, Bunban (Kisküküllőmegye) volt szép könyvtára, a *Rhédey* családnak pedig erdőszentgyörgyi kastélyában, hol az utódok gondatlansága folytán teljesen elpusztult, nagy része még egyenesen fűtésre használtatva fel. Gr. *Bercsényi* Miklós, II. Rákóczy Ferencz hires hadvezére, szintén tudós ember volt s ungvári könyvtára különösen a sok francia katonai műről volt hires. *Draskovich* Miklós s *Gáspár* grófok a könyveken kívül szenvedélyes éremgyűjtők voltak s az előbbit e téren külföldön is tekintélynek ismerték el. (Századok VII. köt. 578—580. l.) De nemcsak a főurak sorában találkozunk hires könyvgyűjtőkkel. Nagy könyvmoly volt annak idején többek közt *Kölcse* Sámuel ref. lelkész is, kitől *Szabó* K. régi könyvtára 17 művet sorol fel. Hires továbbá *Babocsai* László, Tarczal város jegyzője, a »Fata Tarcaliensia« szerzője (kiadta Rummy: Monum. Hung. Hist.),

*) *L. Thallóczy* Lajos: I. Apafi Mihály és udvara Századok 1878. 529—530. l. (az 1714-ki összeírás alapján) s ugyancsak *Thallóczy* Öreg Apafi Mihály könyvtára »Magyar Könyvszemle« 1881. 121—165. l. A jegyzék igen pontos, még az árak is fel vannak jegyezve. Egy más jegyzéket közöl az 1725-ki szegedi összeírás szerint *Jakab Elek*: II. Apafi Mihályné, *Bethlen* Kata hagyatéka címü értekezésében (Századok 1883-ki évf. 683—684. és 798—799. ll.).

kinek akadémiákon járó volt sárospataki diákok küldözték a könyveket hollandi könyvárusoktól. *Körösi György*, *Rákóczi Ferencz* kamarása, Sárospatakon, a *Csicsery* család tagjai Ungmegyében szép számmal gyűjtöttek össze könyveket. S mennyi szép magánkönyvtár lehetett még e korban a tudós lelkészek s tanárok gyűjteményeiben, azon korban, midőn *Pázmány Péter*, *Apáczai Csere János*, *Veresmarti Mihály*, *Biesterfeld Henrik*, *Gelei Katona István*, *Komáromi Csipkés György*, *Medgyesi Pál* s annyi más nagyhirű s nagy tudományu ember működött!

Mindamellett a könyvgyűjtés valódi korszaka nálunk is, mint külföldön, főkép a mult századra tehető. A népek lélektanának egyik érdekes, de kellően még meg nem világított fejezetét képeznék kideríteni ama nevezetes átalakulás egyes phasisait, midőn a westfáliai (nálunk balvégzetként egy jó félszázaddal később a szatmár-németii) békével lényegileg befejezett nagy küzdelmek után a népek milliói mintegy pihenve gyűjtenek uj erőt a jelen szebb korszakhoz, melynek első lángja a francia forradalomban lobbant fel. Kétségtelen azonban, hogy az erőgyűjtés egyik csekélynek látszó, de éppen nem kicsinylendő jele a mult emlékeinek hangyaszorgalmu összeszedése volt. Soha a régi századokban, még a látszólag egészen a multa támaszkodó renaissance-korszakban sem volt annyira kifejlődve az érzék a réginek összegyűjtésére. A jezsuiták által összeszedett óriási adathalmazok, a nagy francia encyclopaedia csak tetőpontjait jelölik e mozgalomnak: a névtelen munkások hangyaseregét az amateurök s gyűjtők ezrei alkotják. Csodálatos egy nép volt ez. D'Hoym gróf s társai nemesebb szenvedélye csak kivétel volt, a nagyobb rész gyűjtött mindent, mert gyűjteni — hogy egy bizarrnak látszó kifejezést használjunk — a kor művelteinek ösztöne volt. La Blache, a hires operaénekes, sétatálczákat s dohányszelenczéket, Brühl gróf, német államférfi, órákat, csipkéket, papucsokat s párókákat, XVI. Lajos záradatát s kulcsokat, I. Lajos bajor király kaláncpokat gyűjtött, sőt akadt egy udvarhölgy, ki az angol királyi hercegnők menyasszonyi kalácsából nyert darabkákat szedte össze s őrizte kegyelettel.

A nagy eseményekben szegény s társadalmi tevékenységben meddő kor a magyar nemzetnél még inkább kedvezett e gyűjtésnek, mert művelt osztálya a mult századokban már elegendő lelki tápot nyert, hogy tétlenségben ne maradhasson. S míg a középosztályban *Bél Mátyás*, *Schwandtner Pray*, *Kornides* s mások seregestől gyűjtötték a multa vonatkozó szellemi kincseket, dús gazdag főuraink műveltebbjei közül egész sereg foglalkozott könyvek gyűjtésével s büszkén utalhatunk a *Telekiek*, *Bruckenthalok*, *Széchenyiek*, *Battyányiak*, *Rádayak* s mások nevére, kik hazánkban családjuk hirnevét nem csekély mértékben öregbítették, sőt részben egyenesen a könyvtárak alapítása által örökítették meg. A nemzeti muzeum könyvtárának tömérdek kincse s Pozsonytól Marosvásárhelyig csaknem lépten-nyomon egy-egy nagyobb közkönyvtár hirdeti a mult században élt magyar főurak könyvkedvelésének dicsőségét; míg azok a százezrek, melyek az egyetemi könyvtárban s a legnagyobb egyházi s iskolai könyvtárakban összehalmozva vannak, főkép a mult században szerényebb anyagi viszonyok között élt tudósok könyvgyűjtési szenvedélyének áldott eredményei.

Első sorban emeljük ki a *Teleki* családot, e valódi nemeseket, kiknek soraiban nemzedékeken át csaknem szakadatlanul következtek a szenvedélyes könyvgyűjtők s irodalombarátok. Legkiválóbb köztök gr. *Teleki Sámuel* korlátnok, a marosvásárhelyi nagyhirű Teleki-könyvtár szerzője s alapítója, ki még mint tanuló külföldön kezdte meg a könyvgyűjtést s félszázad alatt mintegy negyvenezer kötetet gyűjtött össze. Kiváló gyűjtő volt *Teleki József* ugocsei főispán is, ki Cornides Dániel könyveit ezer aranyon vette meg s ezenkívül még mintegy 30,000 frt értékű könyvet gyűjtött, mely ma a m. tud. akadémia tulajdona. Hasonlókép igen szép könyvtárt gyűjtött gr. *Teleki Domokos* Gernyeszegen, mely könyvtár nagy része az erdélyi muzeumba került. (L. *Bajza József*: A Telekiek tudományos hatása. »Akad. Évk.« VII. k.) A nagyszebeni hires könyvtár megalapítója, br. *Bruckenthal Sámuel* nemcsak könyveket gyűjtött, de művészeti tárgyakat s régiségeket is s korában a legkiválóbb amateurök közé tartozott. Kéziratgyűjteménye igen hires. A gyulafehérvári nagy könyvtár megalapítója, gr. *Battyányi Ignác* gyűjteményének alapját a szintén szenvedélyes gyűjtő gr. *Migazzi* váczai püspök és bibornok könyvtárának megvétele tette. Batthyányi gyűjteménye magyarországi

vonatkozású művekben igen gazdag s itt volt meg hazánkban a legrégebb kézirat: a IX. századból származó arany evangélium v. codex aureus (L. Magyar könyvkiállítási emlék 100., 103. l.) A tulajdonképi Magyarország főurai közt kiváló gyűjtő volt gr. *Apponyi* Antal, ki 1774 óta codexeket, ősnymtatványokat, diszmunkákat s a modern irodalom termékeit nagy költséggel szerezte meg; könyvtára egy ideig Pozsonyban a közönség használatára meg volt nyitva, utóbb a család nagy-apponyi kastélyába vitetett át. Szenvedélyes gyűjtő volt továbbá gr. *Széchenyi* Ferencz, a ki tudvalevőleg mintegy 50,000 darab kéziratból s nyomtatványból álló könyvtárának felajánlásával vetette meg a magyar nemzeti muzeum alapját. A *Ráday* család könyvtárát, melyet két évtizeddel ezelőtt főkép Ballagi Mór fáradozása folytán a dunamelléki ref. egyházkerület közadakozásból 21,000 forinton vett meg, Rákóczi benderi követe, Ráday P. kezdte gyűjteni; előbb Ludányban (Nógrád), később Péczelen volt, most Budapesten van.

E férfiakon kívül, kiknek neve ma egy-egy nagy közkönyvtár alapításával függ össze, ugyan e korszakban számos főur jelentékeny családi könyvtárt alapított. Kiemeljük ezek között első sorban gr. *Kemény* Farkast, ki könyvgyűjtői szenvedélyét utódaira is hagyta, ugy, hogy fia, gr. *Kemény* József e század első felében Gerenden, az Aranyos partján, az erdélyi részek legelső gyűjteményét állíthatta fel, mely az erdélyi muzeum könyvtárának alapja, míg gr. *Kemény* Sámuel három termet betöltő szép könyvtárát 1848. nov. 14-én a fellázadt oláhok egészen tönkre tették. (L. bővebben: Néhány erdélyi könyvtár meglátogatása. »Magyar Hirlap« 1862. 951. sz. Orbán Balázs: Székelyföld leírása. V. köt. 132. l. s végül a Csengery-féle »Budapesti Szemle« VII. köt. 343—5. l., X. köt. 425—7. l.) Ugyan e korban alakult a nagy *Eszterházy* családi könyvtár s képgyűjtemény, a Hadik család könyvtára, melyet főkép gr. *Hadik* András budai főparancsnok gyűjtött, kinek vignetteje is volt, a Forgáchoké, a nagy könyvbarát gr. *Forgách* Simon buzgótsága folytán. (Századok XVI. köt. 1882-ki évf. 532. s köv. l.) stb. Szenvedélyes könyvgyűjtők voltak még gr. *Fekete* János, a főthi »francia gróf«, herczeg *Brezenheim* Sárospatakon, kinek különösen utleírásokban s francia hadi művekben gazdag könyvtára ma is megvan, br. *Szilágyi* Sámuel, kinek gazdag kéziratgyűjteménye a kolozsvári, könyvtára pedig gr. *Székely* Ádám szép gyűjteményével együtt a marosvásárhelyi ref. főiskolák könyvtárainak díszét képezik. Általában elmondhatni, hogy az erdélyi részekben, melynek ekkori társadalmi életét *Benkő* József büszkén »aureum scientiarum seculum«-nak nevezte el, a könyvgyűjtés valóban általános szenvedély volt, mely még a művelt nőkre is elragadt. A legjelentékenyebb gyűjteménye volt bizonyára a nemes jellemű gr. *Bethlen* Katának, gr. *Teleki* József özvegyének, kinek, az általa gyámolított *Bod* Péter által lajstromozott hévizi szép gyűjteménye — s fájdalom! — köztök igen sok unikum, a nagyenyedi kollégium feldulatásakor csaknem teljesen elpusztult. (L. bővebben *Orbán* Balázs: Székelyföld leírása. I. köt. 196. l. s *Szabó* K. »R. M. K.« első kötetének több helyén). Szép könyvtárt gyűjtöttek még a nagyműveltségű br. *Dániel* Polixéna, *Vesselényi* Istvánné, továbbá gr. *Bethlen* Gergelyné, gr. *Kendeji* Rákhel, gr. *Teleki* Imréné, gr. *Gyulai* Kata, kinek legértékesebb könyveit a székely-udvarhelyi reform. kollégium őrzi s mások.

A tudósok sorában *Bod* Péter, a magyar irodalom-történet e lelkes uttörője s egyike azoknak, kik a magyar nemzetben a könyvek szeretetét a legmelegebben ápolták, *Cornides* Dániel, a kiváló történetíró, *Benkő* József, az erdélyi részek nagytudományu polyhistorja, *Szirmay* Antal, az éjszakeleti megyék monographusa, *Báróczi* Sándor s *Bessenyei* György, az irodalommal foglalkozó testőrök, *Szombathely* János sárospataki tanár, *Kaprinai* István, *Hevenessi* Gábor jezsuita tudósok, *Kitaibel* Pál, *Bacsányi* János, *Szathmáry* Pap Mihály marosvásárhelyi tanár, *Kinosi* *Töcsér* János tordai unitárius igazgató, *Nagyajtai* *Kovács* István szép magánkönyvtárakat gyűjtöttek össze, melyek nagyobb része ma is meg van közkönyvtárainkban. Nevezetes alak volt e könyvgyűjtő tudósok között *Köleséry* Sámuel, a fentnevezett debreczeni lelkész fia, Erdély főorvosa s kiváló természettudományi író, kinek rendkívül gazdag könyvtáráról feljegyeztetik, hogy »felét kölesön kérte s nem adta vissza, másik felét egyenesen lopta.« A könyvtárt halála után árverezték s nagy

része a Telekiek birtokába került. (L. *Szilágyi* Sándor: Erdély irodalom története. VI. és VII. fej.) *Sinay* Miklós, a nagytudományu debreczeni tanár, a tanuló ifjak segítségét is igénybe vette könyvei gyűjtésénél; könyvgyűjteménye, melyet *Révész* Imre (Századok II. köt. 221. s köv. l.) részletesen ismertet, valóban rendkívüli becses volt; ő mentette meg *Silvester* János magyar grammatikáját, *Ozori* Imre reformator magyar művét s a debreczeni főiskola gazdag gyűjteménye a XVI-ik századi magyar nyomtatványokból részben az ő buzgóságából gyűlt össze. Könyvtárát *Fáy* János debreczeni senator szerezte meg, honnan annak nagyrésze *Horovitz* budapesti antiquárhoz került. A »Magyar Hirmondó« 1781-ki évfolyamában (15. sz.) az »erdélyi magyar könyvtárak«-at ismertetve, különös dicsérettel emeli ki *Szathmáry* Mihály kolozsvári tudós tanár szorgalmas gyűjtését a könyvek, érmek s ritkaságok körül; ugyanitt több más magánegyén közt egy szegény tanítót is találunk megnevezve *Seivert* Jánost Szent-Erzsébeten (Szebenmegye), kinek szép érem- s ritkaságyűjteménye volt. Ugyancsak a »Magyar Hirmondó« 1792-ki évfolyamában (I. 414. l.) magasztaló szavakban emlékezik meg *Schwandtner* János híres tudós könyvtáráról, melyet 19 napon át árvereztek. Megtudjuk ebből, hogy *Schwandtner* gyűjteményében igen sok volt a hungarikum, nagyszerű gyűjteménye volt kéziratokból, (Péter kalocsai érseknek 131, Mátyás királynak 297 levele, stb.) pecsétek s érmek rajzaiból s leírásaiból s nem érdektelen az az adat sem, hogy egy 11 levélből álló 1464-ki ősnymtatvány 66 forinton s 30 kron kelt el. *Péczeley* József, a híres komáromi ref. lelkész, 1793-ban már könyvjegyzéket is nyomtatott saját gyűjteményéről, melyben 358 theologiai s 324 másnemű művet sorol fel. *Zigán* János, veszprémi ág. lelkész, Kiss János superintendens segítő társa az ágostai új énekeskönyv szerkesztésében, *Szell* Farkas tulajdonába került könyvjegyzéke szerint igen sok becses könyvet gyűjtött össze, így a Szabó Károly I. kötetében 410., 800., 1432., 1460., 1470., 1658. szám alatt felsorolt ritkaságokat, melyekért ő feljegyzése szerint legtöbbnyire csak 10—30 krt fizetett. A könyvtár padlásra került s a fentnevezett gyűjtő 1885-ben az egerek által elpusztított gyűjteményből alig tudott egy pár becsesebb dolgot megmenteni, köztök *Besseney* György Philosophusának első igen ritka kiadását és *Gvadányi* »Pöstyéni fürdés«-ét. — *Benyák* Pál, Lőcse város 1790/1-ki országgyűlési követe, mintegy 1200 történeti s politikai művet gyűjtött össze, köztök igen becses régi hungarikákat, melyek nagy része azonban szerencsére a budapesti újabb gyűjtők kezébe jutott. — *Fráter* Istvánnak, Csokonai pártfogójának, régi magyar művekből álló igen becses könyvtára azonban sok mással együtt elkallódott. *Kölinovics* Gábor könyvtárát végrendeletileg a benedek-rendieknek hagyta, kik azt a perlekedő örökösöktől 300 forintért váltották meg. A nagy könyvmoly, *Rumy* Károly roppant könyvtára azonban szétszóródott, de igen sok köz- és magánkönyvtárban lehet még az »Ex bibliotheca Rumjana« bélyeggel ellátott műveket találni.

Több szerencsével gyűjtöttek már a modern gyűjtők, mivel a könyvek értéke a múzeumi könyvtár nagy vásárlásai óta mindinkább elhatolt a közéletbe is, habár egyes modern vásárlások s eladások mutatják, hogy e tudat még nem általános. Így *Almásy Balogh* Pál közel 50,000 kötetre menő nagy könyvtárát kétezer forinton vették meg, br. *Baldácsi* 7000 kötetet meghaladó s igen becses bélai könyvtárát pedig a primás 450 forinton vásárolta — azaz egy kötet könyvért átlag hat s félkrajczár jutott. (Századok XIV. 1880-ik évf. 531. l.) *Szántay* József debreczeni orvos különösen orvosi művekben gazdag könyvtárát egy közönséges debreczeni szatócs vette meg sajtakaróul s ugyan e sorsra jutott *Fehér* Sándor pocsaji ref. pap († 1868) két ezeren felüllevő becses könyvtára, melynek romjai közül — borstakaró papirja által figyelmeztetve rá — egy szenvedélyes könyvgyűjtő néhány darabot még megmenthetett, köztök *Milton* Elveszett paradicsomának londoni becses kiadását *Csokonai* V. Mihály névjegyével s jegyzeteivel.

A leghiresebb könyvgyűjtők közül wadasi *Jankovich* Miklós s *Horvát* István könyvtára jelenleg már a nemzeti muzeum tulajdona. *Jankovich* gyűjteménye, mint azt egy annak eladásakor kinyomatott füzetben *) részletesen ismerteti, talán a legnagyobb magángyűjtemény volt hazánkban

*) A magyar hajdankor emlékeinek jeles gyűjteményét hazájának mély tisztelettel ajánlja W. J. M. Pesten 1830. Trattner Károlyi. Tekintetes Pest, Pilis, és Solth vármegyékhez nyújtott alázatos esedezés.

s kétségkívül egyike az elsőnek az egész művelt világon. A nyomtatványok száma meghaladta a 100,000-et s köztök legalább 20,000 magyarországi vonatkozású volt. Volt továbbá mintegy 200 codex, 6000 okirat, több száz művészeti tárgy, 3000 érem s több ezer magyar műipari vagy történeti becsü régiség. Megjegyezzük itt, hogy e gyűjteményt a nemzet 125,000 forinton vásárolta meg. Művészeti s műipari tekintetben Böhm Dániel József, Wiczay Mihály hédervári gróf, Pyrker László s Fejérvári Gábor sikerrel versenyeztek vele, mint gyűjtők, *) a könyvtárak alapítói közül a tekintélyesebbek csaknem mind felülmúlták Jankovichot szakértelem s gondosság tekintetében, de mind a mellett ily egyetemleges magángyűjtemény hazánkban sem előtte, sem utána nem volt s az ő hangyaszorgalma megérdemli, hogy az utókor nevét mindenkor hálával s elismeréssel említse.

A legnagyobb névre tett szert azonban *Nagy István* hétszemélynök gyűjteménye. Csak kétezer műből s mintegy 4000 röpiratból állott e könyvtár, de csaknem kizárólag ritka s becses művek, melyek közt a hungarikák tüntek ki igen nagy számuk által. *Osoray Imre*, *Pesty Gábor*, *Székely István*, *Tinódy*, *Bornemissza* s mások munkái, *Zrinyi Miklós* ismeretlen munkája kéziratban, az *Ampringen* kormányzósága alatt *Pozsonyban* gályarabságra ítélt protestans papok periratai, gr. *Bercsényinek* *Lescsinszky Szaniszlóval* folytatott levelezése, stb. rendkívül érdeket költöttek a gyűjtemény iránt. A tulajdonos halála után 1869-ben az egészet *List* és *Franke* lipcei antiquárius cég vásárolta meg 15,000 porosz tallérért s ez adta el a legértékesebb darabokat a *British muzeumnak*, melynek gazdag magyar könyvtárában egyedül e gyűjteményből 69, részben igen ritka régi magyar mű van meg.

Magyar művekből s Magyarországra vonatkozó irodalmi termékekből ritka szép gyűjteménye volt továbbá *Török János* ismert publicistának, kinek 8000 munkából s 2300 röpiratból álló könyvtárát 1874-ben *Schlauch Lőrincz* szatmári püspök vásárolta meg 20,000 forintért. *Toldy Ferencz* könyvtára, bár csak 3714 műből állott, sok tekintetben versenyzett vele; régi magyar unikumai s ritkaságai voltak. (L. »Figyelő« II. köt. 1877. 142—145. l.) A könyvtárt a vallás- és közoktatásügyi miniszterium vette meg 3060 firtért s nagyobb része a budai kir. kath. főgymnasium tulajdona lett, egyes darabok a budapesti egyetem s pozsonyi akadémia könyvtárában őriztetnek. Nagy s szintén igen értékes magyar vonatkozású gyűjteményeket alkottak még *Lugossy József*, debreczeni tanár (jelenleg *Joo Istvánné* tulajdona), báró *Apor Károly* Marosvásárhelyt (Századok XIII. pótf. 149—150. l.), *Gamauf* soproni tanár, kinek jelenleg az ágostai egyház egyetemének könyvtárába bekeblezett gyűjteménye különösen ugyanezen egyház történetére vonatkozó kuforrásokban volt igen gazdag, *Szalay Ágoston* s *Gyurikovics György* Budapesten (Száz. VI. 496. l.), *Révész Imre* Debreczenben (jelenleg *Révész Kálmán* tulajdona), a *Marczibányiak*, *Thewrewk József* s mások. A jelenleg is élők között különösen *Rúth György*, gr. *Apponyi Sándor* s *Ágoston József* emelhetők ki.

A legnevezetesebb könyvgyűjtők nevei e sorozatban már befoglaltatnak. Voltak azonban számosan még e században oly könyvbarátok, kik szenvedélylyel s áldozatkészséggel szedtek össze jelentékeny könyvtárt, bár a hungarikákra különös gondot nem is fordítottak. Ilyenek: *Kazinczy Ferencz*, kinek gyűjteménye nagyrészt a sárospataki kollegiumban van, *K. Papp Miklós* Kolozsvártt, ki többek közt hirlapi közleményekből nagybecsü adattárt alkotott (Száz. XIV. köt. 1880. 259. l.) *Nagy Károly*, a *Battyányiak* zseniális jószágigazgatója s csillagász, *Literáti András*, ki egyuttal antiquárius is volt, *Bártfai László*, kinek könyvtárát *List* s *Franke* vette meg, *Almássy Vincze*, kinek hungarikumokban is gazdag mérei könyvtára 1885-ben égett le, *Teutsch György* nagyszebeni ág. hitv. superintendans, *Somogyi Cs. Sándor*, a szegedi közkönyvtár alapítójának atyja, barátosi *Mircse János*, kinek több ezer kötetből álló s magyarországi vonatkozású olasz művekben

*) A magyar mű gyűjtőkről többek közt szakavatottan ír *Pulszky Ferencz*: »Adalékok a magyarországi műtörténelemhez« a »Budapesti Szemle« 1884-ki évfolyamában, *Szilágyi Sándor* Erdély irodalomtörténetében s a régi Budapesti Szemle XIX-ik kötetében. A legtöbb adatot szedte össze s tette közzé *Findura Imre* »Műbarátok hazánk történetében« című tanulmányában. (»Kelet Népe« 1875. évf. 172. és 173. szám.)

gazdag könyvtárát a budapesti egyetemi könyvtár 2000 forintot vette meg, *Bánó* Gábor Osztrópatakon (Sáros megye), kinek gyűjteménye hagyományból Eperjesen őriztetik, *Jóny* Tivadar, ki könyvtárát a kézmárki iskolának hagyta, *Mike* Sándor Kolozsvárt, ki az erdélyi muzeumnak több száz kötet kéziratot ajándékozott, *Kovács* János az eperjesi gör. kath. püspöki könyvtár alapítója, ki a bécsi prot. theologiai intézet növendékeinek is ezer forint tőkét ajándékozott magyar könyvek s folyóiratok vásárlására, *Érkövy* Adolf Pécskán, *Nagy* Gábor Debreczenben, *Burián* Pál s *Magyar* Mihály, kik egyuttal könyvárusok is voltak, *Fáy* Alajos Bánhalmán, *Eödrögh* Alojz Szatmárban, *Györi* Mihály tenkei ref. lelkész, gr. *Vay* Ádám Szabolesban, *Berényi* Ferencz Bodokon, *Sámi* László Kolozsvárt, *Török* Károly Holdmezővárhelyt (igen szép Petőfi reliquia gyűjteményét a nemzeti muzeumnak hagyta), *Jakabfalvy* András tornamegyei alispán, br. *Laffert* Antal, gr. *Károlyi* István, *Sárváry* Pál debreczeni tanár, *Eötvös* Ágoston, Frank Budapesten, stb., stb.

Mind e gyűjtők, valamint a jelenleg élők is, nagyobb részét a szaktudósok közé tartoznak, kik a tanulmányaikhoz tartozó forrásműveket lehetőleg saját könyvtáraikban igyekeznek összegyűjteni. Nem csekély számmal vannak azonban köztök az ugynevezett könyvmolyok, kik a könyveket gyűjtik azért, hogy sok könyvük legyen s kik válogatás s tervszerűség nélkül olvasnak mindent, a mi kezökbe akad. A könyvmolyok e képviselőit maig is fel lehet találni azokban a legtöbbszörre higgadt vérmérsékletű öreg urakban, kik a nappal legnagyobb részét a kaszinókban vagy régi könyvek kereskedésében töltik el. A könyvedvelők harmadik nagy csoportja, a melyhez tartozó férfiak a könyvet, mint szép tárgyat vagy ritkaságot kedvelik, az ugynevezett *maturok*, nálunk régebben még kevésbé szerepeltek. Párizsban, a bibliophilok e csoportjának hazájában, már rég megtörtént, hogy Moliére színműveinek első kiadásáért 28,550 frankot s Gollier vagy Trautz könyvkötésének egy példányáért 15,000 frankot fizettek: nálunk a magyar ősnymtatványok becsé is csak a legutóbbi időkben *Szabó* Károly művének megjelenése óta kezd feltűnően emelkedni s az újabb termékek közül egyedül az 1848/9-ki hivatalos lapnak s *Ipolyi* »Magyar mythológiá«-jának ára emelkedett jelentékenyen, a *Kemény* Józsefek, *Jankovichok* s más könyvmolyok még potompénzen, darabját néhány krajczáron, vásárolhatták össze azokat a ritkaságokat is, melyekért jelenlegi amateurjeink százakat fizetnek. De azért amateurokban sem volt hiányunk soha. Régebben, mint főképp *Brunet* hatása alatt külföldön is, a latin és görög klasszikusok diszkiadásai voltak a magyar könyvedvelők kedvencz szerzeményei. A régi főúri könyvtárakban mindenütt feltalálunk egy pár példányt belőlök, még az *Aldus* és *Elzevir* kiadások sem hiányoznak. A *Károlyiak*, *Rádayak*, *Apponyiak* könyvtár termeiben a nagy diszkiadások valódi szalonékitményekül szolgálnak. Ma, midőn a francia bibliophilok által létrehozott mozgalom hullámai hozzánk is elhatoltak s könyvkiadóink sokszor erejüket felülhaladó áldozatokkal versenyezve, igyekeznek amateur kiadásokat rendezni, melyben a sokszorosító művészetnek olykor valóban meglepő eredményeivel találkozunk, minők pld. *Grill* Udineje, *Mehner* Virágos kertje, az *Athenaeum* Márk krónikája stb., nálunk is divattá lett, hogy minden könyvtárban legyenek diszkiadások s e divat nevelte azután igen természetesen a könyvamateurok osztályát is. Ma már nemcsak *Apponyi* Sándor, *Keglevich* István, gróf *Waldstein* János, *Simor* János s más mágnások és nagy urak szerzik az amateur kiadásokat, de szerényebb körülmények közt élő könyvbarátok is, minők *Perlaky* Kálmán, *Szana* Tamás, *Karlovsky* Endre, *Várady* Mihály, *Rothschneck* Emil, stb. Egyike a leghiresebb amateuröknek, *Landau* Horác, kinek 590 lapra terjedő katalógja florenzi nagyszerű könyvtáráról nem rég jelent meg, magyarországi eredetű férfiú. A ritkaságok s régi könyvek értéke, különösen mióta *Horovitz*, *Révai* az antiquarüzletet szakszerű magaslatra igyekeztek emelni, szintén rohamosan nő s mint az alább következő adatokból látható, ma már különösen a régi magyar irodalom termékeire vonatkozólag a régi könyvekkel kereskedőknek igen nagy s hálás közönsége van.

Jelenlegi magánkönyvtáraink tartalmáról a most közölt adatok alapján is eléggé megbízható következtetéseket vonhatunk. »B« táblázatunkban 596 könyvtárról s 1.255,402 darab könyvről van részletes kimutatás tudományszakok szerint s e számok elég nagyok arra,

hogy az eredményt bizonyos fokig a hazai magánkönyvtárak jelen állapotára vonatkoztatva általában jellemzőnek tartjuk. E táblázat alább következő főösszegei százalékokban átszámítva, a következő eredményt tüntetik fel:

	mű	darab
Nyelvészeti csoportban van	10·32 ^o / _o	11·12 ^o / _o
Bölcsészeti » »	12·47 ^o / _o	10·59 ^o / _o
Történeti » »	15·75 ^o / _o	17·19 ^o / _o
Államtudományi csoportban van	13·51 ^o / _o	11·74 ^o / _o
Természettudományi csoportban van	9·33 ^o / _o	9·65 ^o / _o
Encyclopaediai » »	3·19 ^o / _o	5·34 ^o / _o
Hirlapi » »	0·91 ^o / _o	1·96 ^o / _o
Szépirodalmi » »	19·43 ^o / _o	19·08 ^o / _o
Tankönyvi » »	4·35 ^o / _o	2·88 ^o / _o
Vegyes » »	10·74 ^o / _o	10·45 ^o / _o
Összesen	100 ^o / _o	100 ^o / _o

Az arányszámok mutatják, hogy, mint a közkönyvtárak nagy részénél, a szépirodalmi s történeti csoporthoz tartozó művek vannak a magánkönyvtárakban is leginkább képviselve. De a megoszlás már itt nagyon egyenletes, úgy hogy a praedomináló szépirodalom sem éri el az egész könyvkészletnek egy ötödét s másrészt (az encyclopaediai, hirlapi s tankönyvi csoporthoz tartozó műveket magyarázatot nem igénylő okokból az összehasonlításnál tekintetbe nem véve) még a legalsó fokon álló természettudományi csoporthoz tartozó művek is nagyon megközelítik az egésznek egy tizedrészét.

Általános kulturális szempontból tekintve tehát a kérdést, és, mint fentebb említők, adatainkból a tényleg létező állapotra következtetve elmondhatjuk, hogy Magyarország magánkönyvtárai eléggé változatosak s a haladó kor igényeinek minden irányban igyekeznek megfelelni.

Következtetésünket, mely a jelen statisztikai felvételnek egyik legfontosabb eredménye, még jobban megvilágíthatjuk az által, ha nemcsak a rideg számokból, hanem a többi adatokból is összeállítjuk azoknak a táblázatainkban foglalt magánkönyvtáraknak sorozatát, melyek akár egyes tudománysszakok kutforrásainak gondos összegyűjtése akár egyes speciális kérdések alapos tanulmányozását sejtető különleges irányuk által kiváló s így mintegy élő tanubizonyosságai annak, hogy alapítói a nyugoti műveltség jelen színvonalán állanak.

A kutatás valóban meg is érdemli a fáradságot: az eredmény nagyon örvendeztető. A jelen kimutatásunkban közölt magánkönyvtáraknak közel egy harmada egy vagy más tekintetben értékes könyvtár, pedig kétségtelen, hogy számos oly könyvtár is van közöttök, melyeknek kincseit a rideg számok inkább elfedik, mint megvilágítják. S megérdemli a fáradságot e kutatás különösen azért, mert ebből láthatjuk be magánkönyvtáraink sokoldalúságát s a kulturtörténet tanulmányozója ebből vonhat le majd újabb érveket társadalmunk jelen fejlettségi fokáról. A társadalmilag oly fontos egyesületi s kölcsönkönyvtárakcsaknem exclusiv szépirodalmi jellegével szemben, melyből azt lehetett volna következtetünk, hogy Magyarország középosztálya a könyveket csak mulatság kedvéért keresi, a jelen adatok e középosztályról vagy legalább annak szellemileg előbbre haladt részéről sokkal kedvezőbb képet alkotnak meg, feltüntetve annak hatalmas tetterejét, mely minden téren s a szellemi erő minden fegyverével küzdeni akar s feltüntetve a kutatás mélységét minden irányban, hogy jelezze a szebb jövőt, midőn e tehetséges fajból nemcsak sors által kedvelt geniek támadnak, mint eddig is, szokatlan arányban, de a mindennapi szellemi harcban vezérszerepet játszó s a szellem fejlődését minden téren előmozdító tehetségek csoportja is megszaporodik.

A legerterjedettebb szakok közé tartozik magánkönyvtárainkban a történelem, mely alatt azonban igen csekély kivétellel csak a hazai történetre vonatkozó művek gyűjteményét kell érteni. A történelmi irodalom nagy szerepe hazai irodalmunkban nem oka, csak egy más rokon

jelensége egy szellemi áramlatnak, melyet magyarázni egy oly kiválóan közélettel foglalkozó nemzetnél, minő a magyar, egészen felesleges. Minden régibb családi könyvtárban s igen sok magánoséban aránylag véve mindig jelentékeny helyet foglalnak el a hazai történeti művek s igen sok magánosnál, még ha nem professionatus történet buvár is, csaknem teljesen feltaláljuk a hazai történelemre vonatkozó forrásmunkákat. A nemesi családi könyvtárak közül br. Mednyánszky Dénes, Rakovszky István, br. Prónay Gábor, hg. Windischgrätz Lajos, br. Aczél Péter, Bánffy György, gr. Zichy Jenő s valószínűleg még több más gyűjteményében feltalálhatók e művek, sok történetirónál (kik közt Szilágyi Sándornak, Nagy Ivánnak, Ballagi Aladárnak, Bunyitay Vinczének, Fraknói Vilmosnak, Balássy Ferencznek, Hajnik Imrének kiválóan becses történeti könyvtáraik vannak), továbbá más magánosoknál, minők: Dózsa Dániel, Horváth Árpád, özv. Gyárfás Istvánné, Széll Farkas, stb. szintén teljesen feltaláljuk a régi erdélyi történetiróktól kezdve Szalayig s Horváthig a legtöbb magyar történeti munkát s forrásgyűjteményt.

Szegényebbek vagyunk azonban specziális jellegű történeti gyűjteményekben, habár ilyenek sem hiányoznak. Szombathy Ignác (Velenceze) a magyarok őstörténetére vonatkozó iratokat, Némethy Lajos Budapest történetének szép gyűjteményét, Thaly Kálmán a Rákóczy korról összeköttesben álló összes műveket, dr. Novák Sándor (Paks) a Tolnamegyét érdeklő munkákat gyűjtötték össze. Jogtörténelemből igen szép gyűjtemények vannak Hajnik Imrének, Bakos Gábornak, dr. Solyom Fekete Ferencznek s mindenek felett Wenzel Gusztávnak. Műtörténelemre nézve Ipolyi Arnold s Dankó József könyvtárai megbecsülhetetlenek, de e mellett gr. Apponyi Sándor, Ormós Zsigmond, Czobor Béla, Perlaky Kálmán, Hager Győző, Weber Antal, Kovács Pál örökösének gyűjteménye, az Eszterházy-féle kismartoni könyvtár is méltán számot tesznek. Igen sok könyvgyűjtőnél külön gondban részesültek az 1848/9-ki szabadságharczra vonatkozó nyomtatványok. A legtöbb ilyen gyűjtemények Simor János primás s br. Apor Károly magánkönyvtáraikban őriztetnek s ezekben sok olyan, melyet a nemzeti muzeum nagykönyvtárában sem lehet feltalálni; szép gyűjteményök van még a következőknek: Ballagi Géza (Sárospatak), id. Szimyei József, Szumrák Ernő (Hrinyova), Doby Antal (Homonna), Horváth Gyula, Helfi Ignác, Miletz János, Magyary Kossa Sámuel, Péchy Imre (Felső-Szemeréd), Hegyessy Márton (Nagyvárad), Görgei István, Brázay Kálmán. Az 1790/1-ki röpiratokból Széll Farkas, Aczél Péter, Schlauch Lőrincz, Ballagi Géza, R. Eötvös Károly, Vághelyi Dezső gyűjtötték össze szépen. A legnagyobb röpirat gyűjtemények magánosok közt Schlauch Lőrincz (Török János-féle) s Ballagi Géza birtokában vannak. Említésre méltók még Májér István (Esztergom), Apponyi Sándor gróf, Nádasdy Ferencz gróf s R. Eötvös Károly gyűjteményei. Specziális jellegűek a *Széchényi* korára vonatkozó gyűjtemények Horváth Árpád, Széll Farkas, Freysinger Lajos könyvtáraiban; gr. Teleky Géza Pribécfalván a Telekiekre vonatkozó műveket; Brill Sámuel, Löw Immanuel, Istóczy Győző s mindenek felett Kohn Sámuel a zsidók történetére vonatkozó munkákat gyűjtötték össze s régi történeti becsü hirlapokból gazdag gyűjteményök van Schlauch Lőrincznek, Jankó Mihálynak, Mocsáry Lajosnak, Kazinczy Arthurnak s özv. Sulyok Mórnének.

A történelmi szaknál kevésbé jelentékeny számmal vannak a földrajzi jellegű könyvtárak. Az Eszterházyak kismartoni, gr. Wilczekék felső-szemerédi s Bánhidy Béla simándi könyvtárában vannak igen érdekes régi gyűjtemények, újabbak Hunfalvy János, Déchy Mór (különösen az Alpésekre vonatkozó irodalomból), Tomcsányi Károly, Török János (szatmár-németi), Magyary Kossa Sámuel gyűjteményében. Török Aurélnak anthropologiai gyűjteménye van, Kenedi Géza a Fiuméra vonatkozó munkákat szedte össze. Térképekben rendkívül becses Lanfranconi Enea gyűjteménye, de mellette még dicskei Várady Sándor, Darányi Ignác, Risz Éde, Jelentsik Vincze s Kápolnai Pauer János gyűjteményei is figyelemre méltók. Az utóbbiak katonai térképeket gyűjtenek a katonai művek mellé; ily katonai művek még hg. Windischgrätz Lajos, Darnay Kálmán, Strausz Adolf könyvtáraiban található nagyobb számmal.

Szorosan véve irodalomtörténeti könyvtár hazánkban kevés van, ilyenek Badits Ferencz, Lehr Albert, Rákossy Jenő s Vadnay Károly könyvtárai s ezenkívül legalább részben Széll Farkas, Kiss Áron, Szilády Áron, Király Pál, Torma Miklós, Paszlavszky Sándor, id. Szinnyei József, Horváth Árpád s mások gyűjteményei. Nagyon kevés jelentékenyebb magánkönyvtár van azonban, mely némileg irodalomtörténeti jelleggel ne bírna az által, hogy tulajdonosaik a régi magyar művek megszerzésére nagy súlyt fektetnek. Ráth György, Ágoston József, Pauer János, Emich Gusztáv, Széll Farkas, Apponyi Sándor gr., Kálmán Farkas, Dévay József, Kiss Áron, Lanfrancóni Enea, Keglevich István gróf napjainkban különösen az ugynevezett hungarikák szenvedélyes s áldozatkész gyűjtői s mindezek gyűjteménye igen értékes és becses. Kivülöttek van egy pár régibb könyvtár, melyekben ily hungarikák nagy számmal fordulnak elő (a legtekintélyesebbek Révész Kálmánnál s Lugossy-féle Debreczenben, br. Mednyánszky Edeé Nagy-Eöörön, Schlauch Lőrinczé, a Hindy családé, Rakovszky Istváné, hg. Batthyányi, Strattmann-féle könyvtár, s Radvánszky Jánosé). Kisebb számmal találhatunk még ily régi magyar művek: Papi Balogh Péter, Holló István, Szilády Áron, Szilágyi Sándor, Dillesz Sándor, R. Eötvös Károly, Magyary Kossa Sámuel, Balássi Ferencz, Lederer Béla, Király Pál, Varasdy Lajos, Barla Szabó család s mások gyűjteményeiben. Mindezeknél vannak mult századi s a jelen század elejéről való irodalomtörténeti becű művek is, s kívülök még a gróf Wilczek család, Chernel Olivér, Csapó Vilmos, gr. Zichy Rezső, özv. Vass Jenőné, Vietorisz János, Kovách Arisztid, Lehoczky Péter, Márton Ferencz, Miletz János, Aczél Péter, Draveczky család, Luka Gusztáv, Hadik Barkóczy Ilona, gr. Zichy Jenő, Várady Mihály, gr. Széchen Antal, stb. gyűjteményeiben. Specialitások: Kisfaludy Sándorra vonatkozó művek s hátra hagyott munkái Darnay Kálmánnál Sümegen, Petőfire vonatkozó gyűjtemény Meltzl Hugónál; magyar színészetre, ponyvairodalomra, a magyar humorisztikus irodalomra vonatkozó gyűjtemény id. Szinnyei Józsefnél; régi magyar regényirodalom Kiss Áronnál; régi nyelvtanok gyűjteménye Komáromy Lajos, Gyulai Béla, Füredi Ignác könyvtárában; könyvészeti művek Horváth Árpádnál; irodalomtörténeti nevű férfiak autograph gyűjteménye Ágay Adolf, Szinnyei, Horváth Árpád, Szokoly Victor, Tomori Anasztáz, Lugossy József, Németh Lajos, br. Mednyánszky Dénes, Majer István, stb. birtokában.

A külföldi irodalomból legjobban van szakszerű magánkönyvtárak által a francia képviselve (Apponyi Sándor gróf, Széchen Antal gr., Trefort Ágost, stb.) Nevezetesebb specialitások: Elischer Boldizsár gyönyörű Goethe-gyűjteménye, Karády Bertalan gyűjteménye Poe Edgarról s Weisz Károlyé a német írók műveiből. Szláv művek nagyobb számmal vannak Dr. Cherven Floris, Graven Lajos, Gyarmathy János, Chrastek Mihály könyvtárában. Orientaliák Vámbéry Ármin, Lugossy, Kuun Géza gr., Kanyurszky György, Kun Pál, Lóczy Lajos és Xantus Jánosnál. Az óklasszikusok nagyobb számmal a régi családi könyvtárakban található fel, de magánosoknál is sok szép gyűjtemény van, köztök legjelesebb Baszel Aurélé, igen értékes Télfy Iváné, Szabó Istváné s különösen a latin klasszikusok diszkiadásából Hodossy Imrée. Szótárakból gazdag gyűjtemény található Ballagi Mór, Wolff György s Szarvas Gábor könyvtárában. — Az összehasonlító nyelvészetet Hunfalvy Pál, Ballagi, Budenz, Halász Ignác (külösen a lapirodalom) és Mátyás Florián könyvtárai képviselik.

Aránylag csekély számmal vannak theologiai könyvtárak. A régibb családi könyvtárak közt legtöbb ily mű van a Prónayakében. Egyház történelemre vonatkozólag igen gazdagnak mondható Révész Kálmán könyvtára, nevezetesen még Rácz Károly, Miklovicz Bálint, Balogh Ferencz, Liszkay János protestans, Rajner Lajos, Winkler József katolikus jellegű gyűjteményeik; szép dogmatikai könyvtárakkal bírnak Ballagi Mór, Kovács Ödön s Zádori János; egyházi gyűjtemények Révész Kálmánnál, br. Roszner Ervinnél s Kovács Albertnél, egyházpolitikai Lonkay Antalnál, Breznay Bélánál, Simor Jánosnál, Horváth Árpádnál s még más helyen található; egyházi beszédekből Göndöcs Benedeknek van nagy gyűjteménye.

A paedagogiai művek nagyobb számmal kimutatásunkban Felméry Lajos, Gyertyánffy István s Rill József könyvtáraiban fordulnak elő; igen becses gyűjteménye van a magyar paedagogia történelmére vonatkozó művekből Dr. Kiss Áronnak; iskolai értesítőkből magánosok közt talán Ballagi Aladár gyűjtött össze legtöbbet, Horváth Árpádnak az egyetemi reformról van szép collectiója.

A jogi művek gyűjteményei között valószínűleg első helyen áll Wenzel Gusztáv nagy könyvtára; szép gyűjtemények találhatók még a következőknél: Dell'Adami Rezső, Dékány István, Karády Bertalan, Hajnik Imre, Bakos Gábor, Stepel Fábrián, stb. Wlassich Gyula büntetőjogi, Horváth Árpád diplomaciai, Hoffmann Pál s még inkább Vécsey Tamás római jogi gyűjteményeik kiválóan becsesek. A törvények s országgyűlési irományok gyűjteménye hazánkban különösen a főuri könyvtárakban csaknem kimaradhatlan. Majláth György zavari, Rakovszky István pozsonyi, Szögyény Marich László székesfehérvári gyűjteményei csaknem teljeseznek mondhatók. Igen sok van még Fraknoi Vilmos, Szmrecsányi Dárius, Péchy Imre, Szilágyi Sándor s a Végh család könyvtárában. Államtudományi művekben gazdag Kaucz Gyula, Schwarcz Gyula, özv. Lónyai Menyhértne, Keleti Károly, Gaál Jenő, Lukács Béla könyvtára; specialitásaik vannak Prileszky Tádénak pénzügyi s kereskedelmi, Heltai Ferencznek ipartörténeti, Schwarcz Gyulának a különböző alkotmányokra vonatkozó művekből. Igen sok művet gyűjtöttek össze Galgóczy Károly egyesületekről, Kóváry László s Császár Károly az életbiztosítási ügyről, Gelléri Mór a kiállításokról, Horváth Árpád a nemzetiségi kérdéstről.

A természettudományok magánkönyvtárainkban jóformán csak az orvosok s tanárok körére szorítvák s alig van egy pár más könyvtár, mint b. Mednyánszky Dénes s Vásonkeői Imréé, hol természettudományi munkák is nagy számmal fordulnak elő. Mindamellet a természettudományok számtalan csoportjának csaknem mindenikéből van hazánkban egy-egy nagybecsű magánkönyvtár. Feichtinger Sándor botanikai, Török József ásványtani, Schwarcz Gyula geologiai, Szily Kálmán physikai, Konkoly Miklós csillagászati, Markusovszky Lajos általános orvosi, Siklóssy Gyula szemészeti, Lechner Károly elmeorvószati, Lanfranchi Enea mérnöki, Bernáth József balneologiai, Wagner László mezőgazdasági szakművekből s folyóiratokból álló gyűjteményeik a szakintézetek könyvtáraival is versenyezhetnek, sőt azokat részben felülmulják. Figyelemre méltó gyűjteményeik vannak még ezen kívül Jedlik Ányosnak s Dischka Győzőnek physikai, Dr. Wagner Jenőnek s Klug Nándornak vegyészeti, Bielek Miksának technikai, Gotthard Jenőnek csillagászati Graven Lajosnak, Divald Adolfnak s Barkassy Kálmánnak mezőgazdasági, Schwarzer Ottónak elmeorvószati, Mangold Henriknek balneologiai, br. Ambrózy Bélának s Buda Ádámnak méhészeti, gr. Migazzy Vilmosnak halászati, Tarnai Mártonnak, Bereczki Máténak s Boda Ádámnak pomologiai, Batizfalvi Somának orthopaediai, Réczey Imrének műtő-sebészeti s Szumrák Ernőnek az üvegyártásra vonatkozó művekből s folyóiratokból.

E felsorolt tuományos s részben egészen szakjellegű magánkönyvtárak mellett vannak hazánkban, részben ezekkel összeköttetésben meglehetősen számmal a m a t e u r k ö n y v t á r a k is s nemcsak nagy urak birtokában. Gr. Apponyi Sándor, gr. Keglevich István s Simor János könyvtárai a leghiresebbek. Különösen sok d i s z k i a d á s u m u n k a található még ezen kívül a következőknél: gr. Hederváry Khuen Károly, gr. Széchen Antal, gr. Nádasdy Ferencz, br. Augusz Imre, gr. Sztáray Antal, Ágoston József, Vásonkeői Imre, Weber Antal, Várady Mihály, Dankó József, Tomori Anasztáz, Rothschnack Emil, Vadona János, Helfy Ignác, stb. M e t s z e t e k b e n s egyéb műtárgyakban leggazdagabb gyűjteményeik vannak: Dankó József, Lanfranchi Enea, Némethy Lajos, Rosenberg Augusztá s Szendrei János könyvtárai mellett; Perlaky Kálmán, Szentkláray Jenő, Dicskey Várady Sándor, Hagert Győző, Ádám Iván, Andrassy Kálmán, Csapó Vilmos s mások szintén sok darabból álló s nagy műbecscsel bíró gyűjtemények felett rendelkeznek.

A speczialis gyűjtemények között a fentebb már elősoroltakon kívül legnagyobb számmal fordulnak elő nálunk a h i r l a p g y ű j t e m é n y e k. Id. Szinnyi József, Schlauch Lőrincz,

Jankó Mihály, Kazinczy Arthur, Kovács Ede, Karika László, Nagy Miklós, Rill József, Rapos József, Mocsáry Lajos sok évfolyamot őriztek meg. Még becsebbek azonban a folyóiratok nagyobb gyűjteményei, melyek Wesselényi Miklós, Prónay Gábor, Jósika Géza s más főurak családi könyvtárain kívül Magyarai Kossa Sámuel, Latinovics Illés, Végh Arthur, Trefort Ágoston, Szász Károly s mások könyvtáraiban található. Egészen specialis jellegű gyűjtemények: zeneművekből s a zenészeti irodalom termékeiből Bogisich Mihály, Kárady Bertalan, gr. Zichy Géza s különösen Bartalus István könyvtárában, a középkori s modern latin művek gyűjteménye Tanárky Gedeonnál, fényképészeti művek s folyóiratok Veress Ferencznél, a socialismusra s nőemancipációra vonatkozó munkák Horváth Árpádnál, sport-munkák Podmaniczky Géza s Bornemissza Zoltán könyvtáraiban, régi naptárak id. Szinnyey Józsefnél s Radvánszky Jánosnál, gyorsírási művek gyűjteménye Lendvay Benő s Király Gyula könyvtárában stb.

Az a nagy változatosság, melyet az itt felsorolt adatok tanúsítanak s mely méltán igényelheti elismerésünket, bizonyos tekintetben párját találja a könyvtártulajdonosok társadalmi állásáról szóló adatokban. Igaz ugyan, hogy a csoportosítás e téren nagy nehézségekkel jár, mivel a könyvtártulajdonosok igen nagy részét több csoportba lehet beosztani (igy például Jókai Mór nemcsak író, de szerkesztő, országgyűlési képviselő, különféle pénzügyi igazgató-tanácsosa, birtokos, sőt oklevele folytán ügyvéd is), mindamellett lehetőleg mindenütt az állandó s a főkereseti forrást véve tekintetbe megtettük a csoportosítást s úgy hisszük, hogy, ha nem is absolute biztos, de nagyon valószínű alapokon. Az eredményt a következő táblázat mutatja:

	Könyvtártulajdonosok száma		Könyvek száma		Egy könyvtártulajdonosra esik könyv
	általában	százalékban	általában	százalékban	
Főrangúak	85	8'82	438,323	19'15	5,157
Lelkészek	123	12'76	308,600	13'49	2,504
Tanárok és tanítók	183	18'98	323,267	14'40	1,706
Ügyvédek és bírák	94	9'75	146,424	6'40	1,558
Tisztviselők és hivatalnokok	144	14'94	226,673	9'91	1,574
Orvosok, mérnökök stb.	79	8'20	125,150	5'47	1,584
Birtokosok	86	8'92	216,701	9'47	2,520
Iparosok és kereskedők	12	1'24	11,694	0'51	975
Más megnevezett keresettel bírók (író, képviselő)	57	5'91	129,701	5'67	2,275
Nők	18	1'87	54,186	2'36	3,010
Meg nem jelölt foglalkozásúak	57	5'91	95,076	4'15	1,668
Családi könyvtárak	26	2'70	206,406	9'02	7,938
Összesen	964	100'00	2.282,412	100'00	2,368

Táblázatunk főeredménye, némileg annak hitelességét is igazolva, megegyezik a köztudattal s az apriori felállítható szabályokkal; ez eredmény ugyanis az, hogy a legtöbb könyvtártulajdonos a tudományokkal hivatalosan is foglalkozó tanárok s tanítók csoportjából kerül ki s a legnagyobb könyvtárak a mágnások tulajdonában vannak (mert a táblázatunkban nagyobb arányszámmal szereplő családi könyvtárak csoportjában is az Apponyiak, Esterházyak s Zayak nagy könyvtárai okozzák főképp a nagy emelkedését). De láthatjuk ebből azt a nem csekélylendő eredményt is, hogy a többi társadalmi osztályok is több vagy kevesebb buzgósággal igyekeznek könyvtárakat állítani, olyannyira, hogy a könyvtártulajdonosok számában a tanárok s tanítók s a könyvek számát tekintve a főrangúak egyaránt hátrább

maradnak az egyötödnél s innen kezdve lefelé fokozatos átmeneteket találunk egész az iparosok és kereskedők csoportjáig, mely hazánkban a legkevesebb számu s egyuttal a legkisebb könyvtárakkal rendelkezik, mely körülmény e társadalmi osztály tagjainak nagy számát s kiváló vagyoni helyzetét tekintve valóban elszomorító, bár némi csekély enyhítésül meg kell jegyeznünk, hogy 15 pénzügyi, gyári stb. tisztviselő összesen mintegy 16,000 kötetet tevő könyvtáraikkal, mint magántisztviselők, a tisztviselők s hivatalnokok rovatába számítottak.

Szóljunk egy pár szót minden csoportról.

A mágnások közül kimutatásunkban legnagyobb (30,000 db) könyvtára van gr. Nádasdy Ferencznek. Kivüle még tiznek könyvtára éri el a nagy könyvtárak számára határolt megjelölt 10,000 darabot, de ennek ellenében hat oly könyvtár is van, részben előkelő s szereplő mágnások tulajdonában, melynek könyvállománya ezer darabra sem megy.

A 123 könyvtárral bíró lelkész közt 78 római s görög katolikus, 41 protestans s 4 rabbi. A protestans lelkészek tehát sokkal kedvezőbb arányszámmal szerepelnek itt, mint a minő arányt láttunk (260 l.) a római katolikus s protestans felekezeti könyvtárak között. A nagyobb könyvtárak azonban átlag mind a római katolikus egyházi méltóságok birtokában vannak s ezek között is Simor János (40,199), Dankó József (15,000), Schlauch Lőrincz (14,034) s Ipolyi Arnold (12,500) tűnnek ki nagy könyvtáraikkal. Ötezerenél több könyve van még a következőknek: Némethy Lajos, Pór Antal, Rómer Floris s Szentkláray Jenő. A protestans lelkészek közül egyetlen tizezeret megüő könyvgyűjteménye van Pap Gábor komáromi püspöknek, nagy gyűjteményeik vannak még Szilády Áronnak s Szász Károlynak; a számban utánuk következő Haan Lajos könyvtárában a kötetek száma már csak 2615, s általában 11 protestans lelkész könyvtárában még ezer kötet sincs, bár némely könyvtár, köztök különösen Kálmán Farkasé, igen becses. A rabbik közt legnagyobb (5853 k.) könyvtára dr. Löw Emánuelnek van, ki annak nagy részét hies atyjától örökölte.

A tanárok közt legnagyobb (30,000 k.) könyvtárral szerepel Wenzel Gusztáv, de kivüle nincs más, kinek 10,000 darabnál több könyve volna. Nagy könyvtáraik vannak még a következőknek: Dr. Ballagi Géza, dr. Breznay Béla, Hajnik Imre, Horváth Árpád, dr. Kudelka József, dr. Wagner László, Révész Kálmán, dr. Bászél Aurél. A középiskolai tanárok közt Bászélnek (6182), a népiskolai tanítók között Sretvizer Lajosnak (1187) van legtöbb könyve kimutatva. A néptanítók különben igen csekély számmal szerepelnek.

Szenvedélyes könyvgyűjtők az ügyvédek, bár csak az egy Eötvös Károlynak van köztök nagy könyvtára (14,095). Kilenczvennégy könyvtárlajdonos közül 35-nak egyezernél kisebb gyűjteménye van, de nagyon sok a 2—3 ezer kötetel rendelkezők száma. Dell'Adami, Komjáthy Béla, Karádi Bertalan, Széll Farkas, Sólyom Fekete Ferencz, Ráth György könyvtárai igen becsesek.

A tisztviselők s hivatalnokok csoportjából a tudósok s írók (Szilágyi Sándor, Fraknoi Vilmos, Pesty Frigyes, Madarász Gyula, Pauler Tivadar, Gáspár János) gyűjtöttek össze legnagyobb könyvtárakat, elég tekintélyes még dr. Szendrei János, Dévay József, Majláth Béla, Laszkáry Ödön, Ormós Zsigmond, Trefort Ágoston, Busbak Ádám, Kozák Gusztáv, id. Szimyei József, Szontágh Albert, Hirschl Béla, Nemes Ferencz, Szende Béla, Hunfalvy Pál, Jankó Mihály, Reizner János s Risz Ede gyűjteménye.

Az orvosok közül, a mennyiben itt kimutattak, legnagyobb (4506 k.) könyvtára van dr. Orbay Antalnak; utána következnek Hamary Dániel, Novák Antal, a többié már háromezer darabot sem ér el. Mérnök fel van sorolva 9, köztök a legnagyobb s legbecsesebb könyvtárak Lanfranconi Enea s Ágoston József birtokában vannak. Az építészek közt Janniczky Lajosnak (3339) van legnagyobb könyvtára, de Weber Antalé is igen becses. A katonák könyvtárai közt Kostyán Ferencz, Kápolnai Pauer István s Türr István könyvtárai a legnagyobbak.

A földbirtokosok igen tág csoportjában ismét találkozunk egy pár nagy könyvtárlajdonossal, köztük Rakovszky István (12,000 k.), Kazinczy Arthur (13,000), Latinovics Illés

(12,714) Magyary Kossa Sámuel (10,225); ezenkívül még id. Szögyényi Marich László, Dicskei Dillesz Sándor, emőkei Emich Gusztáv, Gorove János, bojári Vigyázó Sándor birnak nagyobb könyvtárral a 2—4000 darabbal bírókat nem is említve, élénk jeleül annak, hogy a mi földbirtokos osztályunk tud és akar is áldozni könyvekre. Igaz ugyan, hogy 86 könyvtártulajdonos a több százezerre menő birtokosok számából elég csekélynek mondható, de nem kell felednünk, hogy a földbirtokosok közé lehetne osztályozni a főrangukat csaknem általában s ezenkívül csaknem minden más csoportból egyeseket, úgy hogy azok a könyvtártulajdonosoknak körülbelül egy negyedrészt tennék ki, mely szám a professionatus literator osztályokkal szemben, kik hivatásuknál fogva utalvák a könyvek vásárlására, épen nem mondható csekélynek, nem akkor, midőn a földbirtokosok csoportjában oly férfiakat látunk, minők a Latinovics Illések, kik a nemesség erkölcsi kötelességének tartják, hogy minden jelentékenyebb magyar művet megvásároljanak, avagy Magyary Kossa Sámueleket, kik a tudomány önzetlen szeretetéből falusi birtokokon külön könyvtáráépületeket emelnek.

Sajnos, hogy az iparosok s kereskedők osztálya, mely oly gyakran hivatkozik a nemzet áldozatkészségére s a korszellem követelményeire, egy keveset áldoz az önművelődés e fontos eszközeire. Kimutatásunkban összesen csak négy oly könyvtártulajdonos szerepel e csoportból, kinek ezernél több könyve van s ezek közt Weisz Berthold (3020) s Luczenbacher Pál (2500) állanak elől.

Az országgyűlési képviselők között, kik más csoportba nem soroztatnak, jelentékeny könyvtára van Ugron Gábornak (4934 k.) s ezenkívül még háromezer darabnál többet mutattak ki Grünwald Béla, Prileszky Tádé s Neményi Ambrus. Az irók közül, kik más csoportba nem osztattak, legnagyobb könyvtára van (12,060 darab) dr. Molnár Antalnak. Jelentékeny nagy még Csávolszky Lajos, Keszler József, Lonkay Antal, felsőgyőri Nagy Iván, Rill József s Schvarcz Gyula könyvtára. — A könyvtártulajdonos nők között kimutatásunkban 18 szerepel, köztök legnagyobb Hadik Barkóczy Ilona grófnő könyvtára (mintegy 18,000) s ezenkívül özv. gr. Teleky Sándorné, özv. Sulyok Mórné s Világhy Nándorné könyvtárai igen jelentékenyek. A nagyobb rész ugyan férfiatól örökölt könyvtár, de vannak egyes nők is, mint Rosenberg Augusztá, fővárosi polgári iskolai tanítónő, kik önmaguk igen szép könyvtárt gyűjtöttek össze. A családi könyvtára kul jelölt gyűjtemények között az Esterházy, Apponyi, Ballagi s Zayfélék mind 20,000-en felül állanak; jelentékenyek még a Batthyány-Strattmann, Lónyay, Majláth, Prónay, Wilczek gróf, Karácsonyi gróf, Hindy s Kovács családok könyvtárai.

A családi könyvtárak aránylagos száma különben inkább megítélhető a könyvtárak alapítására vonatkozó adatokból. 964 könyvtár közül e tekintetben 501-ről érkezett be kimutatás. Ezek a következőkép oszlanak meg:

	Könyvtár		Könyvek száma	
	általában	százalékban	általában	százalékokban
1711 előtt alapított	2	0'40	9,600	0'67
1711—1830-ig alapított	49	9'78	310,727	21'85
1830—1867-ig alapított	299	59'68	776,076	54'59
1867-től maig	151	30'14	325,373	22'89
Kimutatott összeg	501	100'00	1.421,776	100'00

A táblázat szerint a könyvtárak nagyobb részéről érkezett kimutatás az alapítási évre vonatkozólag. A mai nemzedék ezek közül csak 30⁰/₀-ot alapított, mely könyvek tekintetében aránylag még csekélyebb. Ezzel szemben 10⁰/₀-nál több, részben igen tekintélyes könyvtár jut egészen régi, 1830-at megelőző időkre.

Mig tehát más országokban, Olaszországot s Angliát kivéve, köztudomás szerint a régi családi magánkönyvtárak igen ritkák, úgy hogy p. a svájci hivatalos felvétel szerint e művelt s könyvtárakban oly gazdag országban Graubünden, Wallis s Tessin néhány nemes családjának kivételével nincs magánkönyvtár, mely több nemzedékre terjedne ki: nálunk az újabb alkotmányos

korszak előtt ötszáz könyvtárból negyedfélszáz könyvtár alapított (s e számban nincsenek benn a Batthyányak, Esterházyak, Héderváryak, Forgáchok s más mágnáscsaládok kétségkívül régi könyvtárai) s valószínű számítás szerint elmondhatjuk, hogy magánkönyvtárainknak legalább egy tizedrésze családi jellegű, sőt valószínűleg sokkal több, mert a mai nemzedék sorában már igen kevesen vannak, kik jelenlegi könyvtáraikat 1848 előtt kezdték gyűjteni vagy épen a harminczas években.

De nem hallgathatunk el még egy örvendetes tényt, mely a magánkönyvtár-tulajdonosoknak jelenleg közlött sorozatából önkényt szembetűnik. Ez a tény nem más, mint hogy könyvtár-tulajdonosaink tulajdonosainak részben magyar ajkú. Kérdéseink közé nem vettük fel ugyan a könyvtártulajdonosok nemzetiségét, de mivel azok nagyjából a közélet egyik vagy másik terén szerepet játszik, nemcsak valószínűleg, de biztosan állithatjuk, hogy a könyvtártulajdonosok sorozatában hazánk nem magyar ajkú polgárai nagyon, de nagyon csekély százalékkal szerepelnek, holott még a legutóbbi népszámlálás adatai szerint is a Magyarországon élő magyar anyanyelvű polgárok száma alig éri el az összes lakosság felét. A magyarok e kiváló szereplése a magánkönyvtárak alkotásában összefüggésben áll e fajnak kiválóan kifejlődött önművelődési törekvéseivel, de még inkább igazolva van ama Keleti Károly által kiderített ténynel, hogy a magyarosodás a városi s általában művelt elemben szembetűnőleg halad s hogy a magyar nép, mely itt-ott tért veszít az oláh s tót nemzetiséggel szemben, hatalmas assimiláló erővel hat a tudományokkal foglalkozó férfiakra, kik között, különösen az utolsó két nemzedék alatt, sok kiváló idegen eredetű férfi lett a magyar kultúra lelkes művelőjévé.

A magyar elem e tulajdonosságát mutatja táblázatainknak az az adata is, hogy a magánkönyvtárakban nyelvek szerint osztályozott művek között a magyar nyelvűek száma a legnagyobb, 845,693 közül 314,284 azaz 37.16%, míg az utána következő német nyelvűek száma már csak 268,607 (31.76%), holott tudvalevő dolog, hogy a tudományokkal foglalkozó magyar embernek a külföldi irodalom termékeire kiváló szüksége van. A kimutatás számát tekintetbe véve egy könyvtárra esik átlag 326 magyar, 279 német, 99 francia, 34 angol, 99 latin s 40 más vagy több nyelvű könyv. A kimutatásainkban 110,715 forinttal szereplő (természetesen igen csekély s nagyon hiányosan kimutatott) összegből is, melyet magánkönyvtáraink könyvekre fordítottak, 23,751 van kitüntetve, mint magyar könyvek vásárlására fordított összeg, csaknem ugyanannyi, mint a mennyi darab mű van (24,772), mint új szerzemény, feltüntetve. Ha azonban a kimutatások számát is tekintetbe vesszük, egy könyvtárra átlag 308 forintot fordítottak s magyar művekre (csak 210 könyvtárnál van kimutatás) 113 forintot.

Nem akarunk a szembeötlőleg hiányos s nagy részben épen nem megbízható adatokból bármennemű következtetéseket vonni le. Hiszen maga a m. kir. természettudományi társulat könyvkiadó vállalatának több ezer magánegyen tagja van s ezek tagdíja a magyar könyvek vásárlására kimutatásunk szerint fordított 23,751 forintot messze felülhaladja. Az, ki a jelen statisztikai dolgozat által a mi könyvkereskedőink által oly gyakran hangsúlyoztatott panaszt a közönség részvételeiről akár megigazoltnak akár megczáfoltak reménylette, bizonytalansággal csatlakozni fog: a statisztikus azonban, ismerve a magánjellegű adatok beszerzésének nagy nehézségeit, a jelen adatok hiányos jellegén még csak csodálkozni sem fog. Az egyöntetűség kedvéért, s mert egyes esetekben egy pár adat is jellemző s érdekes, a magánkönyvtárak tulajdonosaihoz is tettünk kérdéseket a könyvtár kezelésére nézve, de előre is tudtuk, hogy a legtöbb magánkönyvtár kezelése egészen patriarchalis jellegű s a beérkező adatokból különösen annak pénzügyeire vonatkozólag általános következtetéseket vonni nem lehet. A könyvek vásárlásáról s a magyar irodalom pártolásáról jelen felvételünk alkalmával szerzett tapasztalatainkat különben már nagyrészt más helyen s különösen az egyesületi könyvtárakról szóló részben elmondottuk.

Mint a közkönyvtáraknál, ugy itt is (sőt a magánkönyvtáraknál még nagyobb mértékben) nem az összegezés, hanem az egyes könyvtárak ismertetései a lényegesebbek. A jelen bevezetés-

ben már utaltunk arra, hogy magánkönyvtáraink e tekintetben mily nagy jelentőséggel bírnak itt, miként a közkönyvtárak egyes csoportjainál is tettük, a hozzánk jutott adatok s részben irodalmi tanulmány alapján ismertetjük a jelentékenyebb magánkönyvtárakat, a mennyiben a táblázatunkban foglalt számok s jegyzetek arra nem voltak elegendők. Az ismertetett könyvtárak előtt levő számok itt is a táblázati sorrendet jelölik.

4. Ágai Adolf könyvtára Budapesten.

Egészen modern könyvtár: magyar, német, francia, angol s latin jelesebb szépirodalmi művek, köztök színművek nagy számmal, régi francia klasszikusok, Taine, Sainte-Beuve s más aesthetikusok munkái, néhány nagyobb német történelem. Van sok orvosi műve: Hyrtl, Frerichs, Meynert, Brücke, Küllicker stb., régi óriási olasz anatómiai átlás stb. Összesen ezer kötetnyi mű s számos füzet s röpirat. Specziálítások: híres írók kéziratai s emléktárgyai, Avril monographiai, Hogarth nagy diszkiadása, Doré, Schnorr bibliái, a »Fliegende Blätter« egy teljes példánya maig. Van továbbá 20 jó régi képe is.

6. Ágoston József könyvtára Budapesten.

Szenvedélyes amateur, kinek nagybecsű könyvtárában, mely 3249 darabból áll, igen nagy a hungarikák száma; gyűjteményének egy pár darabja a könyvkiállításon s a Budavár visszavétele alkalmából rendezett kiállításon feltűnést keltett. Saját közlése szerint van 16 drb incunabulum, 4 kötet kiadatlan s teljesen ismeretlen kézírata, számos történeti emléke s híres férfiak kéziratá. A szép rendben tartott könyvtár 7 szekrényben áll, melyek közt egy az értékesebb darabok számára vasból készült. Van teljes czédulajegyzék nyomtatott rovatokkal. A könyvek kötésére a tulajdonos sok gondot s költséget fordít, 1884-ben 200 forintért újabb s 600 frtért régibb magyar műveket vásárolt s ezenkívül 25 művet nyert cserében. A nagyérdekű könyvtárból csak az említett kiállítások katalogjai ismertetnek egy pár művet, részletes ismertetése óhajtható volna, mivel e könyvtárban igen sok unikum s ritkaság őriztetik. A nevezetesebb műveket saját feljegyzései után itt közöljük:

1. Becsesebb incunabulák:

1. *Donat.* (Hely és évszám nélkül.) Guttenberg Biblia typusával nyomtatva. 4-rét 32 számozatlan levél. Nem említi sem Hain, sem Brunet, sem Ebert. A buxheimi carthausiak könyvtárából került Hess J. ellwangeni ódon-dászhoz, ettől szerezte meg két év előtt 400 márkáért.

2. *Nider.* Joannes. Manuale confessorum. Nürnberg 1471. (állítólag Koburgernek legelső nyomtatványa).

3. *Boetius.* De Consolatione Phylosophia. Nurnberg. Antonius Koburger. 1473. Folio. 89 egész soros és 5 törtsoros számozatlan levél aranyozott lemez-initiáléval; hozzá füzve Commentū sancti Thomae de aquino, sub libris Boety. 96 törtsoros számozatlan levél, számos initiáléval. Koburgernek első latin és német nyomtatványa. A Fáy-féle könyvtárból szerezte meg Horovitz Fülöp ismert budapesti ódon-dász közvetítésével 200 forintért.

4. *Albertus Magnus.* Summa de Eucharistiae. Ulm. Joannes Zeiner. 1474. Folio. 175 levél. (Diszes, eredeti bőrkötésben.)

5. *Beati Brunonis.* Psalterium Latinum. Herbigoli (Würzburg) G. Reiser. 1475. Folio, 278 számozatlan levél, diszes, eredeti bőrkötésben. Igen szép vörös és fekete nyomat, a würzburgi nyomdának első terméke. Haug Gáspár augsburgi ódon-dásztól szerezte meg 160 márkáért.

6. *Enee Silvii Epistola e.* Nureberge. Antonii Kobuger. 1481. Folio.

7. *Thuroczy János.* Ad egregiū dñm Thomā de drag psonalis p̄sentie serenissimi principis dñi mathie: hungarie, bohemie rē regis Austrieq. ducis cancellarius. Johānis de Thurocz: iñ primu libri Chronica hungaror. foeliciter incipit. Brunei, 1488. 4-rét.

8. *Clauasius.* Summa Angelica. Venetiis, 1492. 12-rét.

9. *Versor super donato.* Heidelberg 1489. 4-rét. Hozzá füzve: Prima, secunda, tertia et quarta partes doctrinalis Alexādri, cum senfentiis cum notabilimus, et cū vocabulorum lucida et positōe. Coloniae. 1489. 4-rét. Kazinczy Gábor könyvtárából került a jelenlegi tulajdonos birtokába. Rajta Kazinczy Ferencz névaláírása ezen megjegyzéssel: Maradékaim ezt kincs gyanánt tekintsék.

10. Die Cronica van der hilliger stat vā Coelle. Coellen. Johan Koelhoff. 1499. Folio. 350 számozatlan levél, czimképpel. Ezen krónika említi a 311. és 312-ik levelen, hogy a könyvnyomtatás mesterségét 1440-ben találta fel és 1450-ben kezdé meg Guttenberg. Két év előtt Hess J. ellwangeni ódondásztól szerezte meg 250 márkáért.

2. Becsesebb hungarikák :

1. Werbőczy István. Tripartitum opus iuris consvetudinarii inelyti regni Hungarie. Viennae Austriae, per Joannem Singrenium, 1517. Folio.

2. Haugen János (frejsteini). Der Hungern Chronica. Wien, 1534. 4-rét.

3. Énekes könyv. Ajánlva Az nagysagos Pereiny Peternek Aba-Vywarmegye eoreok Ispannyanak. Végén : Ez lewel keolth Galzeczy cholaban ezer eotzaz harminc hat ezteendeoben. 8-rét. 4 számozatlan levél. Mint létezett, de jelenleg ismeretlen krakkói nyomtatványt említi Szabó Károly : »Régi magyar könyvtár« I-ső kötet. 4. sz. lapon. 1886-ban szerezte meg Révai Leó ismert budapesti ódondásztól 40 frtéért. (Ismertetni szándékozza a »Magyar Könyvszemlében«).

4. Honter János. Rudimentorum Cosmographicorum libri III. 1552. 8-rét. Térképekkel.

5. Székely István. Chronica ez Világnak Yeles dolgairól. Craccó. 1559. 4-rét.

6. Melius Péter. Válogatott praedikatióc. Debreczen, 1563. 4-rét.

7. Heltai Gáspár. Historia Mathiae Hunyadi. Claudiopoli, 1565.

8. Werbőczy István. Tripartitum opus iuris consvetudinarii inelyti regni Hungariae. Viennae Austriae. (Impr. per J. Singrenius) 1561. 4-rét.

9. Herburtus János. Chronica s. hist. polonicae. Basiliae, 1571. 4-rét.

10. Werbőczy István. Decretum. Az az Magyar és Erdély Országának Törvény Könyve. Heltai Gaspártól wyonnan meg nyomtatott. Colosvarott, 1571. 4-rét. (Eredeti diszes bőrkötésben. Barcsai Ákos névalírásával).

11. Werbőczy István. Decretum opus Tripartitum iuris consvetudinarii inelyti Regni Hungariae. Colosvarini in Officina Casparis Helti. 1572. 4-rét.

12. Bornemisza Péter. Első Resze az Evangeliomokból. Sempte, 1573. 4-rét.

13. Szikszai Helliopolus Bálint. Az My kerezteni hitőnknek es vallasunknak Harom fű Articulussarol. Debreczen, 1574. 4-rét.

14. Kulcsár György. Postilla, az az : Evangeliomoknak Praedikátzio szerint való magyarazattya. Alsó Lindva, 1574. 4-rét.

15. Telegdi Miklós. Az Evangeliomoknak Második része. Nagy-Szombat, 1578. 4-rét. (Első nagy-szombati nyomtatvány, mely nyomdát Telegdi a saját házában és saját költségen rendezett be 1577-ben).

16. Melius Péter. Herbarium. Az Faknac Fűveknec nevekről, természetekről és hasznairól. Colosvar, 1578. 4-rét.

17. Werbőczy István. Tripartitum opus iuris consvetudinarii inelyti regni Hungariae. Viennae Austriae, 1581. Nagy 4-rét.

18. Caroli Clusii atrebatis Rariorum Aliquot Stirpium, per Pannoniam Austriam, e t. c. Antverpiae, 1583. 8-rét.

19. Fronius Mátyás. Statuta iurium municipalium Saxonium in Transylvania. Corona, 1583. 4-rét.

20. Károli Péter. Az Apostoli Credonak avagy Vallasnak igaz magjarazattia. Debreczen, 1584. 4-rét.

21. Verantius Faustus. Dictionarium Quinque nobilissimarum europae lingvarum. Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae & Ungericae. Venetiis, 1595. 4-rét.

22. Stoeckel Leonhard. Postilla sive Eenerationes. Bartfae, 1596. 4-rét.

23. Werbőczy István. Decretum oder Tripartitum durch Stephanum de Werbewetz. Wien, 1599. Nagy 4-rét.

24. Spantoni C. Attioni de re dell' Ungaria. Bologna, 1602. 4-rét.

25. Ortelius. Chronologia oder historische Beschreibung aller Kriegs Empörungen in Ob- und Unter Ungarn auch Siebenbürgen. Nürnberg, 1603. 4-rét.

26. Loderecker Péter. Dictionarium septem diversarum lingvarum, videlicet : latine, italice, dalmatice, bohemice, polonice, germanice & ungerice. Pragae, 1605. 4-rét.

27. Apponi Balázs. In divini et regii Prophetae David. Viennae Austriae, 1624. 4-rét.

28. Molnár Albert (Szenczi). Az Keresztyeni Religiora és igaz hitre valo tanítás. Hannoveria, 1624.

29. Prágai A. Fejedelmek serkentő órája. Bartfa 1628.

30. Luther Márton. Katechysmus D. M. Luthera z Nemeckého yaziku na Slovénsky preloženy. Lócse, 1634. 8-rét.

31. Spontoni C. Historia della Transylvania. Venetia, 1638. 4-rét.

32. Exemplar reconciliationis cum Hungaris factae 23. Juni 1606. Patakini, 1653. Folio.

33. Komáromi Cispkés György. Concionum sacrarum. Centuria prima. Varadini, 1659. és Cassoviae 1671. Secunda tertia, quarta & quinta. Debrecini, 1663—1669.

34. Ortelius redivivus et continuatus. Frankfurt a. M., 1665. Folio.

35. Bartha Boldizsár. Rövid Chronica avagy Beszelgetes. Debrecen, 1666. 8-rét.
 36. Weber János. Wappen der königl. Freyen Stadt Epperies. Lőcse, 1668. 8-rét.
 37. Miles Mátyás. Siebenbürgischer Würg Engel. Heimmannstadt, 1670. 8-rét.
 38. Approbatae Constitutiones regni Transylvaniae. Claudiopoli, 1677. 4-rét.
 39. Beniczkő Péter. Magyar Rithmások avagy Versek. Kolozsvár, 1682. 24-rét.
 40. Carola Patina. Oratio Viennensi. Leutschoviae, 1683. 16-rét.
 41. Pápai Pariz Ferencz. Rudus redivivum. Cibini, 1684. 24-rét.
 42. Bouittats Gaspar. Description exacte des Royaumes de Hongrie, et Dalmatie, 1688. 4-rét. (A magyarországi és dalmáciai erődök rajaival).
 43. Schad Xav. Ádám János. Effigies Ducium et Regum Hungariae. In Applausū oblatae. 1687. Folio. (Képekkel)
 44. Beniczkő Péter. Magyar Rithmusok avagy Versek. Lőcse, 1692.
 45. Pápai Pariz Ferencz. Ars heraldica. Claudiopoli, 1695.
 46. Szentiványi Márton. Curiosora et selectiora variarum. Tyrnaviae, 1689—1702. 4-rét.
 47. Jacobi Tollii. Epistolae itinerariae. Amstelodami, 1700. 4-rét. (Ó-Buda, Bpest és Esztergom látképeivel.)
 48. Gyöngyösi István. Uj életre hozatott Chariclia. Lőcse, 1700. 8-rét.
 49. Horváth Ferencz (Petricsevich). Apologia Fratrum Unitariorum. Kolozsvár, 1700. A könyvtárakban csakis 4 példányt ismer Szabó Károly ezen évszámmal jelezve, e többen mind 1701. évszám áll.
 50. Betegek gyógyítója. Nagy-Szombat, 1703. 8-rét. Czimképpel. (Szabó Károly 2 példányt ismert és emlit »Régi magyar könyvtár« I-ső kötet 661. sz. lapon, czimképet azonban egyiknél sem emlit.)
 51. Békességről való Punctumi (Az Confoederalt vagy öszve Szövetkezett Magyar Ország Statusinak és Rendeinek). Bécs, 1706. 2-rét.
 52. Ilyés István. Szerzetesi Tekéletességnek és Jóságos cselekedeteknek Gyakorlatossága. Nagy-Szombat, 1708. 4-rét.

53. Medgyesi Pál. Jajjok könyve. (1. Erdély s egész magyar nép hármassajja. 2. Igaz magyar nép negyedik jajja. 3. Rabszabadító isteni szent mesterség. 4. Külön ülő keresztyén. 5. Serva domine. 6. Sok jajokba merült magyarok siralmi. 7. Istenhöz való igaz megtérés. 8. Ötödik jaj. 9. Magyarok hatodik jajja). Sáros-Patak, 1653—1660.

54. Galeoti Martii Norniensis de Homine libri duo. Basiliae, 1517. 4-rét.

55. Molnár Albert (szenczi). Postilla scultetica. Oppenheimium, 1617. 4-rét.

Továbbá magyar classikusainknak gazdag gyűjteménye, mondhatni majd minden kiadásban.

Történelmi kutforrások pedig: Bonfin, Istvánfi, Ens, Bethlen, Kaprinai, Bel, Heltai, Engel (8-rét és 4-rét kiadásai), Katancsics, Katona István: Historia Critica Regum Hungariae (teljesen). Fejér György: Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac civilis (szintén teljesen). Valamint újabb történészeink: Jászai Pál, Horváth Mih. és Szalay László minden megjelent munkája. Széchényi István és Jankovich Miklós, Bod Péter, Bolyai Farkas minden munkája

G. Kéziratok közül.

Beóthy László. W. J. Goldbach & Comp. czimű regénye.

Deák Ferencz. (1862. márcz. 22.) A felirati javaslat vázlata.

Damjanich tábornok levele. (Arad, 1849. aug. 5.)

Gyöngyösi János. (Vers) 1781.

Kövy Sándor. 1821. (Latin verse).

Kossuth Lajos, német levele. (1845. december 5.)

Leiningen Károly. (1849. október 6.)

Petőfi Sándor. Levele és verse. 1849.

Bessenyei György (eddig meg nem jelent nagyobb munkája).

Csaplovics János (eddig meg nem jelent munkája).

Ember Pál. (Historia Ecclesiastica reformata, már nyomtatás alá rendezve)

Stuller Ferencz. (A törvényhatósági tudósítások folytatása).

Tompa Mihály. (Praedikatiók).

10. Br. Ambrózy Béla könyvtára Temesgyarmatán.

Figyelemre méltó, mint méhészeti szakkönyvtár is. 180 gazdasági s 321 kizárólag a méhészetre vonatkozó mű van benne, ez utóbbiak száma folyvást szaporittatik. Nevezetesebb ritka művek: 1. Abhandlung von der Wartung der Biene, worinnen die natürliche Geschichte dieser Insekten nebst den verschiedenen Arten sich warten. Durch Thomas Wildmann aus dem engländischen übersetzt 1796. — 2. Georgicon oder von der Abwartung der adeligen Güter in Versecz. Anonymus, 1680.

15. Andrassy Kálmán könyvtára Kétegyházán (Békésmegye).

A tulajdonos egri egyházmegyei áldozár. A kimutatott 2190 könyvön kívül volt még (ide nem számítva) két encyclopaedia 32 kötetben, 14 szótár 24 kötetben s 644 füzet bibliographiai munka angol, francia s német nyelven. A tulajdonos különös szenvedélyvel gyűjti 28 év óta a régiebb és újabb r é z m e t s z e t e k e t, melyekből gyűjteményében 780 darab van. Az összes művek félbőr vagy egész vászonkötésben vannak. 1884-ben könyvvásárlásokra 450, bekötésekre 70 forintot adott ki.

23. Apponyi Sándor gróf könyvtára Lengyelben. (Tolna megyében.)

Nagyhirű amatourgyűjtemény, kétségkívül a legelső s legbecsesebbek egyike az országban. Az 1882-ki könyvkiállítás alkalmával a Corvinák szokatlanul nagy számban kiállított példányain kívül Apponyi gróf könyvei vonták magukra leginkább a közfigyelmet. Nem kevesebb, mint 51 művet állított ki (l. Könyvkiállítási emlék. Budapest, Kilián 1882~~74~~—17~~9~~ ll.), melyek legnagyobb része valódi ritkaság s igen sok egyenesen unikum volt s e mellett mindenik a lehető legnagyobb csinnal kiállítva, az angol Bedford, a francia Capé, Trautz-Bauzonnet, s a könyvkötés más nagy mestereinek munkája vagy régi diszes kötés. — E nagy érdekű gyűjtemény a gróf lengyeli kastélyában szétszórva van, legtöbb egy három ablakos szobában és egy hat ablakos folyósón. Tartalma 7500 kötettel valószínűleg kevésre van becsülve. A könyvjegyzék most készül róla s a tulajdonos gróf értesítése szerint e jegyzéket ki is fogja nyomtatni. Legerősebben van képviselve e gyűjteményben az angol, francia és magyar szépirodalom, (kevésbé a német és olasz), továbbá a történelem, irodalomtörténet és bibliographia, a renaissance-kor latin irodalma s a képzőművészet történelme. Van 100-nál több incunabulum, igen sok régi magyar nyomtatvány s gazdag magyarországi vonatkozású rézmetszetgyűjtemény. Egy 1880-ban az akkori lengyeli plébános által futólagosan s épen nem bibliographiai pontossággal készített jegyzékből láttuk, mily gazdag történelmi kutforrás van itt összehalmozva. A Magyarország történetére vonatkozó régi nyomtatványok száma az ötszázat meghaladja, magáról a török korszakról több mint száz német s olasz rőpirat van, melyek egy része bizonyosan unikum, az 1863—66-ra vonatkozó időkből is mintegy 50. Nem ritkák a nagy terjedelmű művek. Firmin Didot, Nagy Iván, Wurtzbach, Bayle nagy munkái, a Zeitschrift für bildende Kunst 58, Petzholdt bibliographiai munkájának 47, Techener »Bulletin du bibliophile«-jének 38 évfolyama stb. van itt, továbbá Vasari 14 kötetes, Cicero 9 kötetes (1742-ki) kiadása, Muratori 20 kötetes olasz története, chakespeare, Göthe, Voltaire, Schiller s más klasszikusok diszes kiadásai, Tiraborthi 20 kötetes olasz irodalomtörténete stb. A könyvtár fenntartását s gyarapítását illető összegekről, sajnálatunkra, még csak tájékoztató adatot sem kaptunk. A nemes gróf 1865-ben közel háromezer kötetet tevő gyűjteményt örökölt, a többi saját szerzeménye.

33. Dr. Badics Ferencz főgymn. tanár könyvtára Ujvidéken.

A kimutatott 930 kötetnek közel fele szépirodalmi s i r o d a l o m t ö r t é n e t i mű, melyek közt nagy számmal fordulnak elő a múlt s jelen századi művek első kiadásai. A legrégebb nyomtatványok: Szenczi Molnár Albert 1686-ban Amsterdamban nyomtatott bibliája s zsoltára; Baróti Szabó Dávid »Kisded szótára« (Kassa 1784) és Bessenyei György »Buda tragédiája« (Pozsony 1773).

34. Bakos Gábor könyvtára Budapesten.

A könyvtártulajdonos, mint a m. t. akadémia által kiadandó jogi műszótár szerkesztője, tulnyomólag jogi szakműveket gyűjt. 2117 darabra menő gyűjteményben a jogi s államtudományi szak 1390 darabbal van képviselve. Van gyűjteményében 40 latin-magyar s német-magyar jogi műszótár s 11 jogi lexicon 1884-ben mintegy 600 darab mű. Tulajdonos a könyvtárt a műszótár megjelenése vagy halála esetére egyik főiskolának akarja hagyományozni.

39. Dr. Ballagi Géza jogtanár könyvtára Sárospatakon.

A 4845 darabra menő könyvgyűjteménynek specialitását képezi a magyar tárgyú politikai röpiratok gyűjteménye, e nemből jelenleg első az országban. 1884 végén 2666 ilyen röpirat volt a könyvtárban, köztük számos unikum. A »Hon« 1880. május 2-ki számában közölt »Magánkönyvtárak hazánkban« című tárczája e speciális gyűjteményt is felemlíti.

43. Papi Balogh Péter könyvtára Harasztiban. (Pestmegye.)

A 2072 darabra menő vegyes jellegű könyvtár különlegességei: egy 500 lapra terjedő ivrétű rajznyomattal ellátott növénytani munka, egy bibliai kivonat 134 nyelven. Van továbbá 24 darab latin és magyar mű a XVI-ik századból, régi magyar térképek, Ortelius számos rajzzal ellátott munkája, 24 kézirat, 182 térkép, 860 rézmetszet, a siketnémák s vakok számára szánt nyomtatványok. Tulajdonos a könyvtárjegyzéket kinyomtatni szándékozik. A könyvtárra 6000 frtnál többet költött, 1884-ben 82 művet vett 240 frton. Könyvtárából 18 szakember 116 munkát olvasott.

44. Almási Balogh Tihamér könyvtára Budapesten.

A könyvtártulajdonos atyjának, almási Balogh Pálnak, megmaradt könyveit 1867 óta csaknem kizárólag orvosi művekkel szaporította. Jelenleg mintegy 2000 kötet van benne, 20 rézmetszettel s Izsó Miklós egy eredeti szobrával. Meg van Vesal anatómiája kéziratban. Van a könyvtárban közel 400 szinmű. A nevezetesebb művek a következők: Realencyclopaedie der gesammten Heilkunst (15 kötet). Unsere Zeit (20 kötet). Mémorial de Sainte-Hélène (2 kötet). Jules Janin: Les-nymphonies de l'hiver. Lettres d'Abaelard et d'Héloise (2 kötet). Grandville: un autre monde. The Queens of England. Europaeische Gallerie für Malerei et Sculptur etc.

56. Bartalus István könyvtára Budapesten.

Az 1200 darabra menő könyvtárban igen becses a zenészetre vonatkozó gyűjtemény, az egésznek mintegy fele, számos ritkasággal. Igen értékes Finck Hermann: »Musica practica« című művének (Vittenbergae 1556) teljes ép példánya, melyhez hasonló csak Fétisnél van még s néhány töredékes példány a müncheni, párizsi s londoni nagy könyvtárakban. Ritkaságok: Mascello zsoltárai, Rameau: »Kasztor és Pollux« operájának ama példánya, mely XV. Lajos tulajdona volt; egy illusztrált zenealbum, melyet a francziák Mária Antoinettenek, mint XV. Lajos menyasszonyának ajánlottak fel, benne Rousseau egyik compositiója; Haydn Józsefnek egy elméleti munkája a contrapunctról kéziratban, ugyancsak tőle egy vezérkönyv kéziratban; herczég Esterházy Pál egyházi zeneművei (1712) stb. A könyvtártól külön van a tulajdonosnak igen becses kóta-s kéziratgyűjteménye a magyar zene történetére vonatkozólag.

57. Dr. Bászeli Aurél könyvtára Fehértemplomon.

Szenvedélyes könyvgyűjtő, kinek 6182 könyve között különösen gazdag s a hazai magánkönyvtárak között első helyen álló a classica philológiára vonatkozó gyűjteménye. Plato, Thukydides, Theokrit, Horácz műveinek különböző kiadása s az ezrekre vonatkozó irodalom legteljesebb, de a többi specialitások is igen szépen képviselve, sőt van e könyvtárban kétezer hazai s külföldi oly iskolai értesítő is, melyekben classica-philologiai értekezések vannak. Kimutatása szerint az alsoportok a következőleg vannak képviselve:

	Mű	Kötet
1. Classica philologia encyclopaediája	79	87
2. Ó-görög grammatica, etymologia	82	94
3. Ó-görög irodalomtörténet, poetica, rhetorika	72	88
4. Ó-görög régiségek	60	80
5. Ó-görög és római mythologia	48	58
6. Antik metrika, rhythmika	25	28
7. Görög és római palaeographia	10	10
8. Class. phil. története, philologusok életrajzai	135	147
9. Uj latinok művei, sententiák gyűjteményei	60	67
10. Philologusok gyűjteményes munkái	65	115
11. Görög- és római archaeologia, művészet története	90	100
12. Antik műgyűjtemények magyarázatos katalogjai	42	42
13. Archaeologiai díszmunkák	22	31
14. Görög klasszikusok szövegmagyarázatos kiadása	678	898
15. Latin grammatika, etymologia stb.	88	92
16. Római irodalomtörténet	15	24
17. Római régiségek	24	34
18. Római klasszikusok szövegmagyarázatos kiadásai	330	400
19. Összehasonlító nyelvészet, sanskrit stb.	60	70
20. Philosophia s annak története	108	130
21. Gymnasialis paedagogia	46	50
22. Ó-görög s római történet, földrajz, topographia	64	100

A kitünő gyűjteményt még becsesebbé teszi az a körülmény, hogy szerző, ki évenként 150—200 frtot költ könyvtára gyarapítására, a többi tudományágakból is főként csak a classica philologiai ismeretek kiegészítésére vonatkozó műveket gyűjti. Így különös gyűjteményei vannak aesthetikai, ethikai, művelődéstörténeti, bibliographiai s paedagogiai munkákból, ez utóbbi csoportban tisztán az egyetemek szervezetére s történetére 65 mű vonatkozik 75 darabban. A könyvtár részben a fehértemplomi főgymnázium physikai s természetrajzi szertárában, részben a tulajdonos lakásán hat nagy szekrényben van elhelyezve.

63. A herczeg Batthyány-Strattmann-féle hitbizományi könyvtár Körmenden (Vas megyében.)

Becses s eléggé tekintélyes (6400 darabból álló) könyvtár a családi kastély egyik külön termében, melyről azonban nem kaptunk részletesebb adatokat. Nemes Ferencz szolgabíró tudósítása szerint van a könyvtárban 225 darab incunabulum, 50 kötet kézirat; magyar nyelvű mű nincs. (?) Irott jegyzék létezik.

66. Becsák Károly könyvtára Kazsokon. (Somogy-m.)

A könyvtártulajdonos egy 630 lelket számláló somogy-megyei kis falu ev. ref. tanítója, ki 1884-ben 23 frtot költött könyvtárára. A 658 darabból álló könyvtárban legtöbb a paedagogiai mű, naptár, emlékbeszéd, de van egy pár régi műve is. Ilyenek: Joh. Jacobi Hofmanni Lexicon Universale (Lugduni Hackius 1698) négy vastag kötetben; Institutio theologiae elencticae (Lugd. Haning 1696) 3 vaskos kötet; Schiller német-latin lexicon (Lipscé 1789); Stapfer: Grundlegung zur wahren Religion (Zürich Heidegger 1756), Ladvoat apátornak historiai dictionariuma, magyar nyelvre fordította Mindszenti Sámuel Komáromban (1795. 10 kötet); Ó és uj diaetetica, kiadta K. Mátyus István (Pozsony, Landerer 1787. 6 kötet), Piktét Benedek munkái, fordította Felsőöri Fülöp Gábor (Pozsony Weber S. 1788) stb. A kéziratok közt van egy vaskos kötet: Szalai György, miskolczi predikator »Palatina Catechesise« (leirta Árvai Pál Debreczenben 1768-ban). A régi műveket tulajdonosa hajlandó újabb tudományos munkákért becserélni.

68. Begyács Károly könyvtára Trencsénben.

Mintegy 1250 darab könyvből s 250 darab kéziratból álló gyűjtemény. A trencsényi nemes családokra vonatkozó szép okiratgyűjteményen kívül a könyvtárban, mely különben vegyes tartalmu s elég jól van megválogatva, több érdekes régi mű található. Ilyenek Huszty, Kollonics, Bodó M. Lakics G. mult századi jogi művei, a pozsonyi országgyűlési iratok 1715-től kezdve, Nagy Pál latin egyetemes története (Buda 1825); Schubert Sebestyén: Der oekonomische Künstler (Koburg 1827); Pázmány Ignác: de philosophiae genere (kézirat 1766-ból), Gyarmathi: Affinitas linguae hungaricae; Andrae Alberti: Zwei Bücher von der Perspectiva (Nürnberg 1671); Andreas Putea: Der Mahler und Baumeister (Augsburg 1708); Koller Fortunat Baukunst (Wien 1808. 2 kötet); Wagner Ferencz: Universae phraseologiae latinae corpus (Nagyszombat 1775). Naketenus Vilmos: Coeleste Palmentum (Kölni 1670) stb. Az újabb magyar szépirodalmi s jogi művek szép számmal találhatók itt, a törvények s rendeletek gyűjteménye teljes.

82. Bernáth József könyvtára Budapesten.

Összesen 1,178 műből álló könyvtár, mely azonban határozottan szakjellegű, mivel a természettudományi munkákon kívül főképen balneologiai nyomtatványokat tartalmaz, melyek különösen a magyarországi ásványvizek vizsgálására és a hazai fürdőhelyeknek természetudományi leírására vonatkoznak s mint ilyen, a legelsők közé tartozik. Magyar s német nyelvű művek vannak legnagyobb számmal, de e mellett találhatunk francia, angol, latin, olasz, orosz, spanyol, oláh, szerb és horvát nyelvű művek is. A tulajdonos az országos magyar balneologiai egyesület elnöke.

89. Bettelheim Vilmos könyvtára Aradon.

A könyvtártulajdonosnak, ki Aradváros közgazdasági előadója, 716 darab könyve közt a legrégebbek a következők: Biblia sacra hebraica latina (Bazel, 1546.), Biblia hebraica, latin jegyzetekkel Rouiere Pétertől (1581.), Luther-féle német biblia (1628.), Historia regni Hungariae sub Carolo VI. (1737.), Kollár Ferencz: De dominio nobilium Hungariae (1790.) stb.

109. Bornemissza Zoltán könyvtára Tegenyén (Ungmegeye).

Tulnyomólag szépirodalmi, történelmi s gazdasági gyűjtemény, specziálitása 50 magyar és német hippologiai munka. Van még sok folyóirat, sportmű, összesen 1027 darab, köztök 26 a mult századokból. Nevezetesebbek ezek között: Nicolaus Heinsius Metamorphoses (1650); Secura Salutis Semita (Tyrnaviae 1732); Albertus Magnus de Secretis Milenium (1669); Histoire du Vieux et du Nouveau Testament (Bruxelles 1727.); Istvánffy történetének 1758-ki kiadása s egy 68 lapos átlás 1769-ből.

117. Dr. Breznay Béla könyvtára Budapesten.

A könyvtártulajdonos a budapesti tudományegyetemen theologiai tanár s ennek megfelelően 6000 kötetnyit tevő könyvtárának zömét a hittudományi munkák képezik. Van ezenkívül képviselve bölcelet, latin és görög classica irodalom, a magyar szépirodalom, jogtudomány s magyar nyelvészet. A hittudományi szakban igen sok a vallásügyi napi kérdésekkel foglalkozó röpirat s apró monographia; a francia, olasz, angol és spanyol hittudományi és bölceleti kath. irodalomból több mint 800 mű van meg.

123. Bük László könyvtára Budapesten.

Az itt kimutatott 400 kötet (jórészt történeti s encyclopaediai művek) az akademiának tett alapítványáról ismert könyvtártulajdonos több ezerre menő könyvtárának csekély maradéka. Budapestre költözve 60 nevezetesebb művet adott az Akademia könyvtárának, köztök Heltai Gáspár első teljes kiadását, Posaházi ecclesiasticáját az író jegyzeteivel (unicum) s többet más könyvtáraknak s magánosoknak. Fiánál maradt mintegy 600 főkép természettudományi, orvosi s bölcsészeti mű, köztök Hippokratés 15-ik száz. velencei kiadása s a modern magyar orvosi irodalom minden jelesebb terméke.

130. Chernelházi Chernel Olivér könyvtára Csabrendeken (Zalamegye).

Családi könyvtár, mely előbb a család székhelyén Chernelházán (Sopronmegyében) volt. E tekintélyes családból már a XVI. és XVII. században is voltak itélőmesterek s más nagy méltóságra jutott egyének s így a jelenleg ugyan külön szobában elhelyezett, de rendezetlen könyvtárban sok régi becses mű lehet. A könyvtárban általában nagy helyet foglalnak el a régi művek, különösen a mult század második felében írt történelmi, politikai és tudományos munkák, melyekhez a jelen tulajdonos különösen modern francia műveket szerez. Van a könyvtárban egy pár görög és olasz mű is.

131. Dr. Cherven Flóris könyvtára Budapesten.

Az 1673 darabra menő könyvgyűjteményben igen sok a szláv irodalomra vonatkozó becses mű, melyeket a jelenlegi tulajdonos nagybátyja, Cherven Tamás besztercebányai nagyprépost († 1876.) gyűjtött össze. A 397 műre s 477 kötetre menő hagyatékban van tót nyelvű mű 58, cseh nyelvű 69, lengyel nyelvű 27, horvát-szerb 4 s orosz 15. Van továbbá a könyvtárban 2 kötet kézirat, 78 térkép, 18 rézmetszet. A jelenlegi tulajdonos főkép magyar műveket vásárol. A könyvtár egy része a tulajdonos péczeli nyári lakásán van elhelyezve.

136. Id. Conlegner Károly könyvtára Néverbén (Barsmegye).

A műgyetem nyugalmazott tanárának szép rendben tartott s nagyrészt czédulázott könyvtárában többek közt 206 bölcsészeti, 277 pénzügyi s kereskedelmi, 264 természettudományi mű van; a hirlapok közül kiemelendő az ágostai Allgemeine Zeitung 15 évfolyama. Van a könyvtárban 1 atlasz, 42 térkép, 1 földgömb s 1 tellurium. Legrégibb művek: 1. Petrarca: De remediis utriusque fortunae Venetiis 1515. 2. D. Athanasii libri contra Idololatriam gentium cum praefatione D. Martini Lutheri Wittenbergae 1532. 3. Novum Testamentum Parisiis 1551. (egykor a lepoglavai pálosok zárdájának tulajdona). Van továbbá 4 kötet kézirat: 1. Babil Math. Tristissima ecclesiarum prot. in Hungaria facies. 2. Diarium dietae 1764. 3. Marmaticae rei salinae epochae. 4. Representatio status catholici.

138. Csapó Loránt könyvtára Dömsödön (Tolnamegye).

Felerészben jogi művekből álló kis kézikönyvtár, több régi művel, melyek között a legnevezetesebbek: 1. Suetonius 1605-ki kiadása. 2. Justinianus codexének 4-ik része 1599-ből. 3. Martialis kiadása 1602-ből. 4. Seneca művei Antwerpen 1652. 5. Historiae romanae Scriptorum latinorum veterum. Exc. Petrus de la Rouiere 1609. 2 kötet. 6. Taciti opera 1612. A tulajdonos birtokában van Kossuth 1848-ban Munkácsen öntött vasszobra, unikum.

139. Csapó Vilmos könyvtára Csapó-Tengeliczen (Tolnamegye).

Mintegy háromezer darabból álló régi családi könyvtár, melynek régibb művei között igen szép gyűjtemény van a felvilágosodás korszakára vonatkozó német s francia művekből, továbbá számos e század elején megjelent magyar mű, köztök Pethe Ferencz összes gazdasági munkái, az »Erdélyi muzeum« teljesen s sok apróbb nyomtatvány. A német szépirodalom s színművek e század elejéről nagy számmal vannak. Legrégibb mű Diogenes Laertius 1639-ki kiadása. Millot világtörténete s más nagyobb munkák szintén feltalálhatók. Mint szenvedélyes gyűjtő, a tulajdonos körülbelül ezer darab rézmetszet s 500 kézirat felett rendelkezik, köztök különféle nemzetiségű államférfiak, írók s művészek levelei, költeményei, stb. A könyvtár külön szobában van, de egyes könyvek a levéltárban, sőt ládáknban is hevernek.

151. Csiky Kálmán könyvtára Budapesten.

Az egyezer kötetnyinél többre menő gyűjteményben legbecsesebb a jogi rész mintegy 170 kötetben, köztök Werbóczy Tripartitumának 6 különböző kiadása (1639., 1643., 1767., 1779., 1753. s egy kelet nélkül). Nagy Lajos statisztikája 1828. Ercei Dániel statisztikája 1814. Erősen van még képviselve a történeti szak s a szépirodalom, a »Vasárnapi ujság« 1867. óta teljesen. Nevezetesebb művek:

1. Neue Beschreibung des Königreichs Ungarn etc. Martino Zeillero, neuere Edition von Johann Beza. Leipzig, 1664. Magyarország várainak rajzaival. 2. Le nouveau Testament, et les Pseaumes de David, par Clement Marot. Nouvelle Edition. Amsterdam, 1700. 3. Brougthonnak a Religióról való Historiai Lexicona, stb. Magyar nyelvre fordította Mindszenti Sámuel. Komárom, 1793. Három kötetben. 4. Hungaria in parabolis, Anton. Szirmay, Editio altera 1807. 5. Tractatio de Polygamia, etc. Ex praelectionibus Theodori Bezae, 1651. Daventriae. 6. Magyar Athenas. Bod Péter, 1766.

166. Szentmártoni Darnay Kálmán könyvtára Sümegen (Zalamegye).

A harmadfélezer kötetet meghaladó könyvtár nagyobb részét *Kisfaludy* Sándor megvásárolt könyv- és kéziratgyűjteménye teszi s már ezért is igen nevezetes. Itt van a híres költőnek 43 éven át vezetett naplója, levelezése kora híres íróival s számos munka a szerzők ajánlásával, sokszor levéllel. Megvan a »Tudományos Gyűjtemény« teljesen; számos német, francia, angol s olasz szépirodalmi mű; egy tankönyv, melyből, mint a sajátkezű bejegyzés mutatja, Petőfi (Petrovics) tanult; *Kisfaludy* Sándor sógorának, Meyer őrnagynak, több kötetből álló hadászati naplója a francia forradalomról, a *Historique de Pholibe* teljes kiadása. *Lavater* physiognomikája képekkel, stb. A könyvtártulajdonosnak még mintegy 3000 darabból álló levéltári gyűjtemény is van.

169. Deák Farkas könyvtára Budapesten.

Mintegy ezer műből álló könyvtár 8 szekrényben, mely mellett van 6 kézirat s mintegy 30 darab rézmetszet. A könyvtár érdekesebb darabjait a tulajdonos következőleg sorolja fel:

1. Heltai krónikájának egy igen szép tiszta s teljesen ép példánya, melyhez hasonlót csak két példányt tudunk, a radványit a báró Radvánszkyak könyvtárában és a Koncz József marosvásárhelyi tanár példányát. (Lásd Szabó K.: »Régi Magyar Könyvtár« 64. lapján). Igen szép XVII. századi modort utánzó új bőrkötésben. — 2. Az Adriai tenger Syrenája, szép tiszta ép példány, eredeti kutyabőr-kötésben, melyet neki néh. gr. Berényi Ferenczné szül. báró Orczy Agnes hagyományozott. (Lásd Sz. K. 358-ik lapján). — 3. Honter János cosmografiája. Ily czimmel: Rudimentorum Cosmographicorum Joan. Honteri coronensis libri III cum tabellis Geographicis elegantissimis. Tiguri apud Froshoverum anno MDLII. (1552). Szép, tiszta teljesen ép példány. — 4. Bethlen Farkas históriájának keresdi

kiadása, elegáns dísznóber-kötésben. — 5. Verbőczinek egy magyar (hasábos) fordítása 1618-ból, mely a XVII. századból ily feljegyzéseket tartalmaz: »Emptus est flor 4 d. 50. anno 1673. 29. Mart. Fogarasi kapitányságombeli ususra. Joannes Cserei mpr. Successit nepos Alexius Cserei mpr. de Nagy Ajta cui deus providebit, 1751. Successit pronepos Alexius Cserei mp. 1784. Juste judicate o homines quoniam etiam Deus vos judicabit.« E különböző és eredeti kézirati jegyzetekben János és első Elek közt Cserei Mihály áll, a történetíró, de ő nem jegyezte ide nevét. E könyvet D. sógora Csiki Zsigmondtól kapta, ki leányágon a Cserei familiából származik. — Van továbbá itt Athenas, Pax Corporis, Lisznyai krónikája, stb. A francia könyvek közt érdekesebbek Lacroix diszkiadásának mind a kilencz kötete, Molièrenek a francia akademia által kiadott összes művei, diszkiadás képekkel 1819-ből, most már ritka és drága könyv. Bastiat összes művei. Demogeot irodalomtörténete, stb. Mme Staël műve a francia forradalomról, stb.

171. Déchy Mór könyvtára Budapesten.

Kiváló földrajzi szakkönyvtár. Az általában ismert utazó tulajdonos 12 külföldi földrajzi társulat tiszteleti s számos más társulat rendes tagja s ezek kiadványait megkapja, ezenkívül évenként könyvásárlásokra s bekötésekre átlag 500 forintot fordít. Az egész könyvtárban alig 200 kötetet tesz a más tudományágakhoz tartozó művek száma (ezek főképp történeti, államtudományi s statisztikai munkák, a Budapesti Szemle teljesen). A földrajzi szakban teljes a Himalayáról s Kaukazusról megjelent irodalom, igen gazdag az alpesi társulatok kiadványa. A térképek száma az ezeret meghaladja s ezenkívül sok a földrajzi s ethnographiai fénykép. Az érdekesebb könyvek következők:

1. Malacca, l'Inde Méridionale et le Cathay. Manuscrit original autographe de Godinko de Ereda, appartenant à la Bibliothèque de Bruxelles, reproduit en facsimile. Bruxelles, 1882. 125 példányban nyomatott; a könyvtárban levő példány 13. sz. — 2. A Memoir of the Indian Surveys; by Cl. R. Markham, printed by Order of H. Maj's Secretary. 1878. London. — 3. Report of a mission to Yarkund in 1873. under command of Sir T. D. Fornyth. Calcutta, printed at the foreign Department press. 1875. — 4. Description de la Chine, par le P. J. B. Du Halde. A la Haye, M.DCCXXXVI. 4 kötet. — 5. Voyages de Mandelslo. Amsterdam, M.D.CCXXVII. — 6. Az angol, osztrák, német-osztrák, svájci, francia, olasz, alpesegyletek összes kiadványai, melyek nagyjából (mint az angol Peaks, Passes and Glaciers, a svájci egyet első évfolyamai) már nem kaphatók és ily teljesen ritkán találhatók. — 7. A svájci térképezés eredeti mértékben (1 : 50,000 és 1 : 25,000) összes eddig megjelent lapjai (kl. 300). Az indiai Survey a Himalayáról megjelent összes térképei (kl. 100), a kaukáziai eredeti felvételek photographiai másolatai, az Alpokról megjelent összes különleges térképek és korrajzok. Révoil utazó Afrikában (Somaliban) felvett összes fényképei, stb.

176. Dékány István könyvtára Keeskeméten.

Jó karban tartott s (szak szerint) teljesen lajtromozott, mintegy 2300 kötetből álló könyvtár, melynek közel fele részét jogi és államtudományi művek teszik. Van még 2 kézirat, 87 térkép s 149 rézmetszet (főképp Pergertől a Belvedere kiválóbb képeiről). Nevezetesebb nagy mű Spalart R. »Versuch über das Kostun der vorzüglichen Völker« (1796. s köv.) Van 2 görög s egy török nyelvtan. A tulajdonos jogtanár 1884-ben 120 forintot költött magyar könyvekre. A könyvtárt idegenek is használják, 1884-ben 10 olvasó 50 művet kölcsönzött ki.

177. Dell' Adami Rezső könyvtára Budapesten.

Kiváló jogi szakkönyvtár olasz, angol, francia, német s spanyol művekből. Magán- és nemzetközi jog, büntető- s perjog legjobban vannak képviselve. Olasz, német és angol jogtudományi folyóiratokon s különböző országok codexein s törvénykönyvein kívül megvannak a nevezetesebb jogi művek, sőt egyes ritkaságok is. Van a könyvtárban továbbá sok nemzetgazdasági, bölcsészeti s klasszikus szépirodalmi mű, mind eredeti nyelven. A magyar irodalomból a szépirodalmi s jogi munkákon kívül vannak a törvényjavaslatok, commentarok, jogászegyleti s jogászgylési kiadványok, stb.

184. Dévay József könyvtára Budapesten.

A tulajdonos, pénzügyi igazgatósági iktató, szenvedélyes s szakértő könyvgyűjtő, kinek mintegy háromezer darabra menő könyvtárában sok unikum s számos ritkaság van s ki csekély fizetéséből is 144 forintot költött 1884-ben könyvekre. Négyféle könyvjegyzéke is van. Van e gyűjteményben öt incunabulum, 3 régi kézirat, 4 térkép-gyűjtemény (Homan, Lobek, Korabinszky és Lichtenstein), több réz- és aczélmetszet, zenére vonatkozó 14 kötet, 30 pergamen folio, 2 disznóbőrben, 1 szaffian, 5 félfrancia bőrben kötve. A vegyes nyelvű rovatban felsorolt művek így oszlanak meg:

	Mű	Kötet
Görög-latin	50	62
Görög	14	16
Arab-latin	5	5
Sanskrit-latin	2	2
Német-latin	5	22
Német-görög	3	3
Olasz	4	5
Héber	1	1
Héber-latin	2	2
Héber-magyar	1	1
Összesen	87	119

188. Dicskei Dillesz Sándor könyvtára Tilden (Bars megye).

A 4000 kötetet meghaladó könyvtár külön helyiségben van, mely egy előszobából, egy teremből s egy üveggel fedett nagyobb csarnokból áll s gazdag archaeologiai gyűjteménnyel van kapcsolatban. A gyűjtemény a Dicskei Dillesz család, továbbá Batthyány Nándor és Bartakovics János könyvgyűjteményeinek egyesítéséből 1870-ben alakult. Csaknem fele történelmi s földrajzi mű. A legrégebb nyomtatvány 1496-ból való s ezenkívül 1550-ig még 62 darab ősnymtatvány, 28 kézirat, 386 térkép, 27 rézmetszet található. Az épület vaspléh fedél alatt áll s a becsebb könyvek számára van egy vasszekrény is.

194. Doby Antal könyvtára Homonnán (Zemplén megye).

Szenvedélyes könyvgyűjtő, ki előbb Tisza-Ujlakon igen szép közkönyvtárt létesített, melyet a szomszédban lakó néptanítók, a tulajdonos buzdítására, díj nélkül sürüen használtak. E könyvtár 1869-ben árvíz által elpusztult s jelenleg a tulajdonosnál csak 878 darab van, köztök néhány régibb munka (Szabó K. 1002., 1096., 1100. sz. a.), továbbá a magyar családokra s az 1848/9-ki szabadságharcra vonatkozó művek szép gyűjteménye, köztök a ma már nagyon ritkává lett füzet »Az első magyar miniszterium összes személyzetének név- és lakkönyve.«

99. Dózsa Dániel könyvtára Budapesten.

Mintegy négyszáz kötetből álló kis gyűjtemény tulnyomólag történelmi művekből. Bonfin, Pray, Bethlen s néhány más történetíró az erdélyi fejedelmek korából a nevezetesebb művek. Régiégei közt van egy magyar felirattal ellátott nagy kép »Fejedelmek serkentő órája« Apafi fejedelem korából, Benkő József »Specialis Transylvaniájá«-nak kézírata 3 kötetben s egy egykoru névtelen német kronika Budavár visszafoglalásáról.

201. Dudás Gyula és István könyvtára Zentán.

Mintegy ezer kötetből álló tulnyomólag történelmi és szépirodalmi könyvtár. Régibb és ritkább művek: Bertalanfi: Világismeret (1735); Weltfauna (Augsburg, 1698); Ovidius művei (Lipcese, 1603); Dugonics: Trója veszedelme (1773) és Arany karpereczek (1793); Kultsár tudósításai 1825-ről, stb.

209. Elischer Boldizsár könyvtára Budapesten.

Háromezer kötetnyi könyvgyűjtemény, melyben különös érdekü a hazánkban páratlan Goethe-gyűjtemény, melynek ritka s értékes darabjai Berlinben s Badenben kiállítva is feltűnést keltettek s a magyar tulajdonos nevét német irodalmi körökben ismeretessé tették. E nagybecsü specialis gyűjteményben a könyvek; kéziratok s más emlékek szerző által így osztályoztatnak:

	Kötet	Füzet	Darab
1. Goethe 18-féle külön kiadása »összes munkái«	250	—	—
2. Goethe igen ritka első nyomatu (editio princeps) egyes munkái . . .	70	—	—
3. Goethe némely műveinek egyes díszkiadásai s más íróknak különböző nyelven Goetheről irt munkái	2,250	—	—
4. A Goethe-féle versekhez s színművekhez irt zeneművek 96 zeneköltőtől, nagyobbrészt zongorára	—	360	—
5. Goethe különböző arczképei életének 12—79 éve között	—	—	160
6. Goethe barátai, kül. a weimari kör tagjaira vonatkozó arczképek s képek	—	—	150
7. Goethe levelei s az azokra adott válaszok	—	—	100
8. Goethe emlékére s dicsőítésére készült érmek s szoborművek	—	—	20
9. Goethere s környezetére vonatkozó adatokat tartalmazó hírlapok	—	—	150
Összesen	2,930	—	580

211. Emökei Emich Gusztáv könyvtára Budapesten.

A legbecsesebb magánkönyvtárak egyike közel 10,000 kötettel, melyben az oryosi műveken s tankönyveken kívül minden szak képviselve van, de különösen a hungarikák s régi nyomtatványok magánkönyvtárakban szokatlan nagy számmal fordulnak elő. Van ebben szerző értesítése szerint 128 incunabulum, 82 kötet régi kézirat hártján és papiron, 120 térkép s 250 rézmetszet. A kimutatás készítése óta (l. »Nemzet« 1886. ápr. 20-ki számát) a tulajdonos egy eddig ismeretlen Corvincodexet (Victorinus Commentárját Cicero műveiről, mely 1462-ben iratott Vitéz János számára s ennek halála után került a király könyvtárába) szerzett meg; Jankowich Miklós s Farkas Lajos óta ez az első eset, hogy egy magyar magángyűjtő Corvincodexnek jött birtokába. Emich igen becses gyűjteményéből a könyvészeti kiállításban is volt 50 érdekesebb darab, köztök 20 kézirat s 6 incunabulum, melyek rövid bibliographiai leírása a »Könyvkiállítási emlék« 181—184. lapjain olvasható.

228. Feichtinger Sándor könyvtára Esztergomban.

Az 1600 kötetet meghaladó könyvtár nagyobb része oryosi s természettudományi mü. Különösen gazdag a botanikus irodalom, melynek hazai irodalma csaknem teljes; a cryptogamák irodalma igen nevezetes. Van továbbá mintegy 100 darab térkép s 100 rézmetszet. A könyvtárral kapcsolatban van egy nagyobb szárított növénygyűjtemény, melyben 8000 fajnál több növény van a világ minden részéből s a legnagyobb hasonló magángyűjtemények közé tartozik hazánkban.

252. Forster Gyula könyvtára Budapesten.

A 800 kötetnyi könyvgyűjtemény tulnyomó részben modern történelmi s jogi művekből áll, de vannak érdekes régi művek is, melyek között felemlítendők: 1. Evangeliumok Bornemissza Pétertől 1573. 2. Bienenkorb Fischart 1581. 3. Hungaria illustrata Komáromi Csipkés Györgytől 1655. 4. Jó illattal füstölgő igaz szív 1708. 5. L'Iliade d'Homère traduite par Mme Dacier 1711.

254. Freysinger Lajos könyvtára Váczon.

A másfélezer kötetnyi könyvtárban sok a francia s angol mű. 1884-ben 250 frtot költött könyvek beszerzésére; 45 magyar művet vett; magyar tudományos műre 30, szépirodalmi művekre 115 forintot költött, a többi összeg angol és francia művekre adatott ki. Nevezetes a könyvtárban Széchényi István összes műveinek gyűjteménye, Pázmán praedikációinak egy igen szép kiadása s egy a vegyes házasság kérdésére vonatkozó röpiratgyűjtemény a 40-es évekből.

286. Graven Lajos könyvtára Deregyőn (Zemplénmegye).

Negyedfélezer kötetre menő jól megválogatott könyvgyűjtemény, melyben a magyar s lengyel irodalom van igen terjedelmesen képviselve; egyes szakcsoportok között a természet-tudományok, mezőgazdaság s bölcsészet válogatott művekkel. A mezőgazdasági csoportban van néhány terjedelmes encyclopaedia: egy francia Firmin Didot kiadása 13 nagy kötetben, egy német (Thiel 1881. 7 vaskos kötetben) s egy lengyel (Encyclopaedia volnicza Varsó 1880) öt quart kötetben. E részben gazdag a fűvészeti s kertészeti művek gyűjteménye.

288. Grosz Ernő könyvtára Kézsmárkon.

A könyvtártulajdonos egyedül 40 becsesebb könyvének jegyzékét küldte be hozzánk. Ezek közül felemlíthetők. Ribini János: Memorabilia ecclesiae augustanae Confessionis Posonü 1787. Luther bibliafordításának régi kiadása. Van több klasszikus modern magyarázatos kiadása, néhány irodalomtörténet s pädagogiai mű.

291. Özv. Gyárfás Istvánné könyvtára Halason (Pestm.).

Mintegy harmadfélezerre menő igen becses magánkönyvtár, melyben különösen a jog s történelem van erősen képviselve. Nevezetesebb darabjaiból felsoroljuk a következőket:

1. Tudományos gyűjtemény: 10—15-dik évfolyam. 2. Debreczeni magyar kalendárium 1825—41-ig. 3. Az 1831-dik esztendő történetei, szemeriai Szász Károly tanítótól. 4. Sammlung der merkwürdigsten Schriften die Aufhebung des Jesuiter-Ordens betreffend. 1773-diki kiadás. 5. Manuale Chirurgicum, avagy chirurgiai utitárs, kibocsátott Miskoltzy Ferencz, győri chirurgus által. 6. Néhány észrevétel Wesselényinek ezen munkájára »Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében« és a magyar és szlávokhoz intézett tanács egy idegen baráttól (Gerando Ágoston.) 7. Torquato Tasso meg szabadított Jerusaleme. Fordította: olasz nyelvből Tanárky János. 1805-iki kiadás. 8. Joannis Severini conspectus historiae Hungaricae a prima gentis origine ad memoriam nostram perductae. 9. Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis Studio et opera Georgii Fejér bibliothecarii regii 37-től 59 kötetig. 10. Histoire des Troubles de Hongrie. 6 rész. 11. Historia Leopoldi Magni Caesaris Augusti authore Francisco Wagner societatis Jesu sacerdote. 12. Notitia rerum Hungaricarum a Carolo Francisco Palma. 13. Naponként való jegyzései az 1790-dik esztendőben felséges II. Leopold császár és magyarországi király által, szabad királyi városába Budára, szent Jakab havának 6-dik napjára rendelt s Szent András havának 3-ik napjára Posony királyi városába által tétetett, s ugyanott következő 1791-dik esztendőben Bójt-Más havának 13-dik napján befejeztetett Magyarország gyűlésének. 14. Johann Dawid Michaelis »Mosaisches Recht.« 15. Mémoires de Montecuculi generalissime des Troupes de l'empereur. 16. Klio, historiai zsebkönyv, kiadta Szilágyi Ferencz. 17. Magyarország polgári historiájára való lexicon, a XVI. század végéig. Készítette Budai Ferencz. 18. Historia rerum Transsilvanicarum ab a. MDCLXII. ad a. MDCLXXIII. Producta et concinnata auctore Joanne Bethlenio. 19. Sylloge decretorum comitialium inclyti regni Hungariae. 20. Historia ecclesiae reformatae in Hungaria et Transsylvania, A. Frid. Adolpho Lampe. 21. Osmanografiá. Décsy Sámueltól. 22. Rerum Hungaricarum monumenta Arpadiana. Edidit Stephanus Ladislaus Endlicher. 23. Horaczius, Livius, Tacitus, Cicero stb. 17-ik századi kiadása. 24. Schlözer Ágost: Probe russischer Annalen 1768.

292. Gyarmathy János könyvtára Budapesten.

Tekintélyes, hatezer köteten felül levő könyvtár két külön teremben, 12 faállványon. A művek közt igen sok latin bölcsészeti s theologiai mű. Idegen nyelvek közül képviselve van 406 olasz, 40 spanyol mű, továbbá héber, chaldaei, arab s török 67, görög, orosz, szláv, szerb 78 művel. Van 32 kézirat, 590 térkép s sok XVI-ik századbéli kiadás a sz. atyák, klasszikusok műveiből s történetirókból. A könyvtárról nyelvek szerint czédulajegyzék is van; az egész eladó.

309. Dr. Hajnik Imre könyvtára Budapesten.

Igen jelentékeny jogi s történeti szakkönyvtár hétezer köteten felül. Latin, magyar, német s francia művek csaknem egyenlő arányban fordulnak elő, de van még néhány száz angol, olasz, spanyol, portugál, svéd, dán, lengyel, orosz s ógörög nyelven irt munka. Közel kétezer kötetet tesznek a jogtörténelmi munkák s mintegy 600 darabra megy a külföldi okleveleket s jogtörténeti kutfőkiadásokat tartalmazó könyvek száma. A világtörténelemből a tulajdonos főkép a középkorra vonatkozó műveket gyűjtötte, régibb magyar történeti művek s történeti kutfők nagy számmal vannak, köztök Fejér »Codex diplomaticus«-a teljes példányban, a két Kovachich összes kiadványai, Forgách nádor levelezései kéziratban egy folio kötetben. A régibb magyar jogi művek között sok ritka kiadásban van meg, az országgyűlési irományok nagy számmal, az 1638., 1680/1., 1687., 1729., 1741 és 1764/5. országgyűlésekre vonatkozó kéziratban. Van néhány ősnymtatvány a XV-ik század végéről s a XVI-ik elejéről, valamint több diszmunka s a leydeni, amsterdami s párizsi nyomdák néhány szebb kiadása.

323. Havass Sándor könyvtára Budapesten.

Az 1155 kötetre menő gyűjteményben van egy becses német kézirat Kerekestől a trencsén-megyei 17 vár okmányszerű történetéről, továbbá Fejér codexének teljes példánya, a bécsi katonai földrajzi intézet legjobb térképei. Számos történeti s régészeti mű, a latin klasszikusok legjobb kiadásai, egy pár orosz s cseh munka, utleirások és memoire-ok még a nevezetesebb darabok.

332. Helfy Ignác könyvtára Budapesten.

A kétezer kötetet meghaladó könyvtárnak nevezetességei az 1848/9-ki szabadságharczról különösen külföldön megjelent művek gyűjteménye. Ezenkívül a magyar, olasz, francia, spanyol, német és angol szépirodalmi írók nagy számmal vannak képviselve. Nevezetesebb darabok: Virgil 6 nyelvű kiadásban, gyönyörű nagy kötet. Dante 3 nyelven. Ossián olaszul és francziául. Kossuth Lajos iratai magyar, német, francia és angol kiadásban. Egy nyelvtan 110 nyelvről. Egy imádságos könyv 24 nyelven.

342. Hindy család könyvtára Budapesten.

Mintegy 3500 kötetből álló s különösen a régibb magyar irodalom termékeiben igen gazdag könyvtár, melyet Hindy Iván 1825-ben alapított. Baróti Szabó Dávid, Virág Benedek, Kis János, Kazinczy stb. művei első kiadásokban vannak meg, Zrinyi Miklós költeményei a XVII-ik századból, Kulcsár István tudósításai csaknem teljesen. Nevezetesebb régi művek még: Schad Xaver: Effigies ducum et regum Hungarie Bécs 1687 (67 folio aczélmetszettel) Lisznyay K. Pál Magyarok krónikája (Debreczen 1692). Az Orlando Furioso 1557-ki kiadása. Respublica sive Status regni Scotiae et Hiberniae (Elzevir kiadás 1627-ből). Aesopus mesei (Prága 1581). Fuchs Leonárd: Plantarum effigies (Lugdunum 1551. 516 képpel). Verbóczi régi kiadásai stb.

352. Holló István könyvtára Székesfehérvárt.

A mult század végén alakult, 1309 kötetből álló régi könyvtár, melyben a XVI-ik század első feléből 30 ősnymtatvány van s ezenkívül igen sok régi mű a XVI—XVII. századból, különösen földrajzi, történeti s theologiai munkák. Nagyszombat, Kassa, Pozsony s más magyar városok régi nyomdájának termékei szép számmal vannak, a legrégebb magyar mű 1610-ben Sopronban készült. Van egy pár mű a vatikáni sajtóból, 5 darab kézirat, köztök Kossuth L. országgyűlési tudósításai s más nevezetesegek.

353. Horvát Árpád könyvtára Budapesten.

A legnevezetesebb magánkönyvtárak egyike mintegy 5000 művel, melyek közt azonban igen sok nagy terjedelmű van, így Katona története, Fejér codexe, a m. t. akadémia kiadványai, Budapesti Szemle, Unsere Zeit stb. teljes példányokban. A könyvtártulajdonos, a nagyevű Horvát István fia, már hat éves korában kezdte gyűjteni a könyveket s hiven megőrizte azokat az ajándékokat, melyeket apja barátai adtak neki s később alapos irodalomtörténeti s bibliographiai tanulmányai által támogatva egészen tervszerűen gyűjtötte könyveit, úgyhogy e könyvtár egyuttal a legértékesebbek közé tartozik, tulajdonosa állítása szerint legalább 20,000 frtot ér. A természet-tudományok s matematika kivételével minden szakból a nevezetesebb munkák vannak meg s ezenkívül számos speczialis gyűjtemény, különösen korunk nevezetes kérdéseiről, minők: a nemzetiségi kérdés, a nők társadalmi helyzete, az alkotmányos szabadság, a magyar népszellem nyilatkozatai stb. Mindezekről részben igen ritka művekből álló gyűjtemények vannak s a tulajdonos állítása szerint »külföldön sincs magánkönyvtár, melyben a jelenkor aspiratiót fejtegető munkák oly gazdagon s választékosan volnának képviselve, mint nála.« A magyar irodalmon kívül a német, francia, olasz s angol irodalmat kísérte figyelemmel. A gyűjteményes munkák közt megvan az »Aurora« teljesen. A bölcsészeti művek közt van több mű a materialismus s spiritualismus harczáról s más modern kérdésekről. A paedagogiai részben igen gazdag az egyetemek szervezetére s egyetemi reformkérdésekre vonatkozó gyűjtemény. Sok unikum van a könyvtártant illetőleg, számos oly mű, mely nem került könyvpiacra. A szépirodalomból legerősebben van képviselve a magyar s francia. A XVI-ik századi ősmagyar nyomtatványokból van Sylvester új testamentoma, Székely krónikája, Melius jelentése s herbariuma. Széchényi s Kossuth művei teljesen megvannak. A történelemből speczialis gyűjteményei vannak a különböző forradalmak történetéről, a vallások történetéről, a Crouy nemzetség s millenium kérdését illetőleg. A diplomatika s segédtárgyainak irodalma leggazdagabb az országban. Földrajzi művek közt különösen sulyt fektetett Magyarország egyes vidékeinek ismertetésére s a régi térképek beszerzésére. A jog- és államtudományok köréből a bölcsészeti jog s egyházjog vannak legjobban képviselve, speczialis gyűjtemények a különféle alkotmányok s választásmódok, továbbá a socialismus kérdésre vonatkozó munkák. Könyvtártulajdonos minde gyűjteményekről részletesebb leírást küldött be hozzánk, melyben itt-ott a nevezetesebb s általában elismert írók neveit is felsorolja. Saját nyilatkozata szerint a becses s értékes, de nem a ritka s régi művekre fektette a sulyt s így könyvtára egészen modern jellegű, de, mint szakszerűen létesített, encyclopaedikus jellegű. A könyvtár részletesebb leírása olvasható a »Magyar Könyvszemle« 1885-ik évi folyamának 42—59. lapjain.

372. Hunfalvy Pál könyvtára Budapesten.

Encyclopaedikus jellegű könyvtár, melyben a természettudományi, orvosi s matematikai szakokon kívül minden tudományszakból vannak könyvek, legtöbb a történelemből s nyelvtudományból. A művek száma 1580. A nyelvek szerinti megoszlás igen változatos. Görög, latin, magyar, német, francia, olasz, spanyol, angol, svéd, dán, finn, eszt s oláh könyvek nagyobb számmal vannak, több mű arab, héber, török, lapp nyelven, végre néhány vogul és osztják munka is, melyek nagyobb részét maga a tulajdonos írta.

379. Imets F. Jákó könyvtára Csiksomlyón.

Rendezett s gonddal válogatott könyvtár 1045 kötetben, melyben theologia s történelem a főszakok. Van egy 15-ik századbéli ősnymtatványa: czimlap nélküli latin imakönyv, érdekes initia-
lékkal, képekkel és minden lapon más-más ékitményü kerettel. Van továbbá 35 kézirat 32 kötetben.
A könyvjegyzék 1866. óta rendszeresen vezetetik.

387. Jankó Mihály könyvtára Tatán.

2800 felerészben magyar nyelvü műből álló könyvtár, melyben ezenkívül 80 kötet hirlap s 300 darab térkép s számos nevezetesség van. A tulajdonos 1884-ben 120 magyar tudományos művet vásárolt. A könyvtár vasajtóval s vasablakkal biró szobában van. A nevezetességek közt van Calepinus szótára, Aszalay törvénygyűjteményének 1694-ki kiadása, továbbá egy incunabulum: Vocabularium brevilouum impressum Argentinae 1495; Cicero de officiis Wittembergi 1588-ki kiadása; Hartmanni Schopperi Novoforiensis Norici de admirabili fallacia et astutia Vulpeculae Reineckes liber Frankfurt 1567 érdekes fametszetekkel stb. Van egy régi német nyelven goth betűkkel Bártfán 1597-ben készített kézirat e czimmel: Articuli super divisione haereditatum Communi Senatus et Communitatis consensu Constituti observandi.

388. Jászay Sámuel könyvtára Abauj-Szántón.

Ezer kötetnél kevéssel nagyobb, de igen becses könyvtár, melyben a tulajdonos elhunyt testvére, Jászay Pál történetiró, becsesebb könyvei is feltalálhatók. Van hét kézírata is. A nevezete-
sebb művek következők:

1. Schwegler Henrici Christophori. Idea turbulenti imperii Ottomanici 1690 kézirat. 2. Mednyánszky Josephi baronis. Acta et puncta pacificationis Szathmariensis. 1740 kézirat. 3. Visscher Nicolai Atlas minor. — (83 darab térképpel és 2 darab melléklettel). 4. Der Erneuerder Teutsche Florus Wassenberg bisz anno 1647. continuiert. 5. Prédikációk Báthori Mihálytól az 1658—1663. évekből. 6. A magyar hirmondó 1783-ik és 1784-ik évi folyamai két kötetben. 7. Szenczi Molnár Albert latin-görög-magyar szótára 1644-ből. 8. Francisci a Masguien Meninski. Institutiones linguae Turcicae. 1756. 9. Pilgram Antonii Calendarium Chronologicum. 1781. Ezenkívül: Katona István, Aeneas Sylvius, Istvánfy Miklós, Péterfy Károly, Bonfini Antal, Goldamer Menyhért, Lehman, Pray, Bél Mátyás, Kovachich József Miklós, Kovachich Márton György stb. munkáik.

389. Dr. Jedlik Ányos könyvtára Győrött.

Harmadfélezer darabra menő könyvtár, melyben a tudományszakok általában képviselve vannak (Baedeker-féle utazási kalauz is van 30 darab), de legalább fele természettudomán-
y i g y ű j t e m é n y, mely utóbbit a tulajdonos, a természettan egykori tanára a budapesti egye-
temen, következőleg részletez:

	Mű	Kötet	Füzet	Magyar	Német	Latin	Francia
Mathematikai könyvek	81	43	8	5	40	—	1
Dynamikai könyvek	42	28	21	7	38	—	—
Mechanikai könyvek	46	66	18	26	44	11	—
Természettudományi könyvek	66	61	16	20	46	—	—
Természettani könyvek (Physica)	49	102	8	5	44	—	—
Vegyszeti könyvek	72	71	20	8	63	1	—
Vegyműtani könyvek	17	19	91	2	15	—	—
Fénytani könyvek	38	24	14	—	38	—	—
Hőtani könyvek	24	18	8	1	23	—	—

	Mű	Kötet	Füzet	Magyar	Német	Latin	Francia
Hangtani könyvek	7	5	2	1	6	—	—
Villamossági könyvek	18	60	4	—	17	—	—
Magnetikai könyvek	19	10	9	—	19	—	—
Légtűneti könyvek	13	14	1	4	9	—	—
Orvosi könyvek	80	38	58	26	49	4	—
Csillagászati könyvek	50	45	16	12	36	—	2

E csoporthoz számítandók még, más helyen kimutatva, a következők: Az orvosok s természet vizsgálók vándorgyűlésének irományai. Reclus »Földjének« fordítása. Népszerű természettudományi értekezések. A német természetvizsgálók 32-ik Bécsben tartott ülésének munkálatai. A bécsi nemzetközi villamos kiállításról szóló jelentés. *Electrotechnische Zeitschrift* stb.

390. Jékly Károly könyvtára Oláhláposbányán (Szolnok-Dobokamegye).

1638 kötetből álló könyvtár, tulnyomólag modern magyar művekkel, melyekben a tudomány minden ága van képviselve. 1884-ben nyomtatásban megjelent könyvjegyzéke van, 42 olvasó használt belőle 103 munkát. Van a könyvtárban 13 kötet kézirat, számos térkép s vele kapcsolatban egy 1282 darabból álló zenemű-gyűjtemény s ebben népdal 223, induló 104, négyes 43, keringő 76, csárdás 123, polka 150, mazurok 93, operák stb. 470. Valjon a könyvtár, mint a könyvjegyzék kinyomatásából s az olvasók nagy számából következtetni lehetne, kölcsönkönyvtár gyanánt szolgál-e? nem tudjuk. A könyvtártulajdonos neve a czégyjegyzékben nem fordul elő s a szépirodalmi művek száma is csak kis töredékét képezi az összes műveknek.

392. Br. Jeszenszky János könyvtára Felsőhidvégen (Tolnamegye).

Az 1843 kötetből álló könyvtárból 459 műről, összesen 1101 kötetről már czédulajegyzék van, a többinek rendezése folyamatban van. Jogi, történeti s természettudományi művek vannak legnagyobb számmal. Van több rézmetszet is. Nevezetesebb művek:

1. *Description de l'Égypte, ou recueil des observations et des recherches qui ont été faites en Égypte pendant l'expédition de l'armée française. Seconde édition. Publiée par C. L. F. Pancoucke.* — 2. Egy régi latin nyelvű goth betűkkel és rövidítésekkel nyomtatott *astrologia*, évszám nélkül, bőrrel bevont fatáblába kötve, melyen az ajánló levél így kezdődik: »Erhardus ratdolt Augusten. impressor Alberto rheni palatino: superiorisque ac inferioris bauarie duci potentissimo illustrissimoque foelicitatem.«

393. Jókai Mór könyvtára Budapesten.

Hirnevés regényírónk könyvtárában, mely 2635 darabból áll s két szobában van elhelyezve, s utleírásokban, népismei művekben stb. nem kis érdekes gyűjteményt tartalmaz, kétségkívül a legnevezetesebb rész saját műveinek gyűjteménye, mely az 1885-ki budapesti kiállításon közszemlére volt kitéve. 92 mű van itt különböző nyelveken 440 kötetben. A táblázatunkban részletezett nyelveken kívül van még e könyvtárban, nagyobb rész a tulajdonos regényeinek fordítását tartalmazva, 12 olasz, 2 román, 6 finn, 16 svéd, 12 dán, 12 orosz, 4 szerb, 4 horvát s 24 lengyel nyelven nyomtatott kötet. Megemlítjük még, hogy Jókai 1884-ben könyvvásárlásokra 450 frt 25 krt s bekötésekre 86 forintot adott ki. Gyűjteményében van 4 kézirat, 20 kötet térkép, 20 rézmetszet, stb.

403. Kaffehr Béla könyvtára Zalaegerszegen.

Közel 1000 kötetből álló könyvgyűjtemény nagyobb részt a modern magyar irodalom gondosan megválogatott termékeiből. Van benne több francia, olasz s német mű s néhány nevezetesebb darab, minők: Thomas Paine: *Die Rechte des Menschen.* 3 kötet (Koppenhága, 1793). Pápai P. Imre: *Keskeny ut* (S.-Patak, 1662). S. Balogh István: *Temetőkert* (1655) stb. A magyar s külföldi remekírók s a történelem vannak legjobban képviselve.

405. Kálmán Farkas könyvtára Gyüdön (Baranyamegye).

Csekély, csak 758 kötetből álló könyvtár, melyet azonban tulajdonosa nagybecsűvé tett azért, hogy különösen régi magyar műveket szenvedélylyel s sikerrel gyűjt. Közönyvtáraink, különösen a ref. főiskolák könyvtárai cserében már közel száz régi magyar nyomtatvány birtokába jutottak Kálmán Farkas buzgósága folytán. Az igen érdekes könyvtár legnevezetesebb darabjai a következők:

1. *Szenczi Molnár Albert Bibliája a zsolttárokkal.* Hannovia, 1608. Mind a bibliának (Károli-féle) mind a zsolttárok 2-ik kiadása. — 2. *Buchanan Zsolttárai.* 1619. A zsolttárok latin parafrasisa, Horatius vers-mértékei szerint. — 3. *Gönczi Fabriczius György énekeskönyve.* Debreczen, 1620. A Gönczi által szerkesztett első, rendszeres ref. Énekeskönyv (Debreczen, 1592) negyedik kiadása, mely az elsővel szóról-szóra, levélről-levélre egyez, csak nyelvi tekintetben különbözik. Szabó K. 497. szám alatt még unikum. Kálmán a birtokában levő példányt 1878-ban találta Somogy megyében. — 4. *Énekeskönyv* (Gönczi) Lócse, 1652. Szabó Károlynál 858. sz. a. még unikum, K. példánya, melyet szinte Somogyban talált, nevezetes arról, hogy Szenczi Molnár Albert Zsolttárai, — miután a közisteni tiszteleten használt Énekeskönyvbe 1635-ben bevétettek, de kóta nélkül — itt jelennek meg először kótával. Amugy magukban kiadva, mindig kótával jelentek meg. — 5. *Szilvási Ujfalvi Imre* halotti énekei. Lócse, 1654. Az első kiadás Debreczen, 1598. Szabó K.-nál 890. sz. a. még unikum, ezt is Somogyban találta. — 6. *Körmen di k o d e x,* 1684. Találta Dráva-Hidvégen Szücs János reform. lelkész könyvtárában. Irta *Bazai György* a körmen di iskola rectora. Tartalma: imák, énekek, históriák, tréfaságok. E nevet Kálmán adta s ismertette Czelder Figyelője 1882. évf. 462. l. Nevezetes, hogy Kálmán a könyvtábláján szétfejtven, belőle XVII. századi írás példányok tűntek elő. — 7. Ezekon kívül: Bod. *Benkő József*, Budai *Ezsaías*, gr. *Mikó Imre*, *Hatvani István*, *Maróthy György* művei s *Budai Ferencz* polgári lexicona. *Márton József* német grammatikájának, ugy a ref. Énekeskönyv 1808. első kiadása, néhai *Mária Dorotya* német énekeskönyve, sajátkezű jegyzeteivel s a XVIII. századból több mint 80 kötet énekeskönyvgyűjtemény, Frankofurtumi nyomás ezek között 2 köt.

409. Karády Bertalan könyvtára Budapesten.

Mintegy 4000 darabból álló, gondos s szakértelemmel gyűjtött könyvtár ezer füzetből álló zeneműtárral kapcsolatban. Tulajdonos könyvtárát így jellemzi: »E könyvtár a magyar, német, olasz szépirodalom legjobb s sok középminőségű termékeit, a francia s angol irodalomból sok kiváló művet, jogi (forrás- s rendszeres valamint monographicus művek) s a történelmi, műtörténeti, bölcsészeti, nyelvtudományi, természettudományi (főleg csillagászati) szakból annyi anyagot tartalmaz, a mennyit egy jobb polyhistorikus könyvtár megigényel. Utazási művek (kalauzok is), zenei könyvliteratura (elméleti s szépészeti, valamint életrajzi művekkel), németre fordított s német eredeti Russiacák, Hispanicák s a kisebb európai nyelvkörökből való szépirodalmi s ethnographiai művek találhatók benne. Speciálítások: Vizjogi, biztosítási jogi, Poë Edgarra vonatkozó, pápai monográfiák, tájszólás, népköltészet, magyar népdalgyűjtemények s convolutumok.«

423. Gr. Keglevich István könyvtára Kistapolcsányban (Nyitramegye).

Kiváló a m a t e u r, kinek 8517 kötetet tevő nagyrészt már teljesen rendezett könyvtárából a könyvkiállításon 17 gyönyörű mű volt kiállítva, köztök egy incunabulum (Kempis 1472-ki kiadása), *La Fontaine* 1791-ki amateur kiadása, egy perzsa kézirat piros bőrkötésben, stb. A könyvtárban 529 diszmunka van. Szakok szerint a szépirodalom s történet van legerősebben képviselve, de a többi tudományágak jelesebb művei sem hiányzanak.

431. Király Pál tanár könyvtára Budapesten.

Közel kétezer kötetből álló tulnyomólag irodalomtörténeti könyvtár, melyben egy unikum s több régi könyv vagy ritkaság van, u. m.:

1. Unikum: Keresztyen Imadsaagos keonyv, melyben szeep aitasos keonyeorgesek, es tanvsaaok foglal-
tatnak. Irattatol Pazmany Peterteol. Es most Vyonnán másodszo Nyomtatatot: Posonban M.DCX. esztendeoben.
Ez a könyv annyiban unikum, a mennyiben az eddig ismert három példány között ez a teljesen ép. A másik két
példány (a nemzeti muzeumban és a budapesti egyetemi könyvtárban) csonka. — 2. *Ambrosii Calepini Dictiona-
rium Vndecim Lingvarum*. Basileae, 1605. — 3. *Méletai Nyilas Istvan: Agenda*, stb. 1622. —
4. *Kaldi Gyoergy* pap: Az Vasarnapokra való predikatzionioknak első része, stb. Pozsony, 1631. — 5. *Szath. Nemeti
Mihály*: Halofti Centuria, stb. Kolozsvaratt, 1683. — 6. *Tisza Ujhelyi Istvan és Óvári Keszei János*: A' szent Soltarok
Resolutioja, stb. Kolosvaratt, 1683. — 7. *Nicolai Gúrtleri Basil*: Lexicon quatuor lingvarum, Latinae, Germanicae,
Graecae, Gallicae. Editio secunda, emendatior. Basileae, 1692. — 8. *Lexicon graecolatinum recentiss.*
Ad formam ab Henrico Stephano, et post hunc á Jo. Scapula observatam, et iam admodum omnibus probatam, dili-
genter expressum: Apud Guillelmum Laemarium. 1598. — Van továbbá a könyvtárban 9 kézirat, 23 térkép. Az
előbbiekt közt legnevezetesebb: A pogany Istenekről való História. A mely Deákból Magyarra fordít-
tatott S.-Patakon *Váti Mihály* Poéttak akkori Praeceptorá által 1795-dik Esztendőben. Le irattatott az 1799-dik
Esztendőnek Januarius és Februarius Hónapjaiban *Literáty István* által. 8-rét, 139 lap. (Szép, olvasható írás).
Füzött példány.

434. Dr. Kiss Áron könyvtára Budapesten.

Mintegy 2000 kötetből álló könyvtár, melyben szokatlan nagy számmal vannak hungaricák. 1711 előtt megjelent magyar nyomtatványokból 150 darab van, a legrégebb Baranyai Deési Csimor János adagiumos könyve 1598-ból. Van ezek közt több unikum s ritkaság is, melyeket a könyvtártulajdonos nagyobbbrészt maga ismertetett a »Magyar Könyvszemlé«-ben. Régi könyveinek még két más specialitása van. Egyik a magyar regényirodalom 1772—1820-ig, mintegy száz darab, talán a legteltesebb magánkönyvtárakban s kiegészíti ezt 30 darab magyar ponyvairodalmi termék a mult századból. Igen gazdag továbbá a magyar neveléstani irodalom, melynek termékei, még a tankönyvek is, a mult század közepétől kezdve itt teljesen meg vannak. A könyvtár modern részében a magyar irodalomtörténet, magyar egyháztörténet van szépen képviselve s sok az újabb szépirodalmi mű.

435. Hegymegi Kiss Kálmán könyvtára Nagy-Körösön.

Közel háromezer darabból álló főképp magyar történeti s paedagogiai könyvtár, melyet a tulajdonos folyvást szaporit. 1884-ben 40 frtért vett magyar tudományos s 20 frtért szépirodalmi művet. Van a könyvtárban 18 kézirat, egy domboru térkép s két ritka régi mű, u. m.:

1. *Mathaei Deseris De Festis Diebus christianorum et ethnicorum Liber*. Quo Origo, Caussa, ritus et usus eorum exponitur. 1588. Wittebergae. Ex typographia Simonis Cronsbergii. Ajánlva: »*Andreae Magochio*, doctrinae religionis et literarum fautori benignissimo in Bereg, Torna et Regécz.« Elsorolja azon magyarokat is, a kik a Magóchyak bőkezűségéből azon időben a vittenbergi akadémiát látogatták. A tulajdonképeni munka után jönnek: a) *Michael Debreczinus Ungarus ad Lectorem*. b) *Joannes Julius Pannonius, Joannes Siderius Szikszay, Thomas Fabricius Tholnensis Carmina ad Magochyum*, Stephanus Geoncius Ungarus, Paulus Albus Berexasius ungarus, Michael Nádudvarinus Epigrammata in *Ἐορτολογίαμ* clar. virid. Mathaei Deseris« latinul, aztán görögül; *M. Melchior Gerlachius Silesius μεταφρασις* ejusdem. Ismét egy görög vers. Index. — 2. »*Monosticha*, in singula sacrorum bibliorum capita, memoriae theologorum inservire jussa. Autore M. Ludovico Helmholdo Mulhusino. M.D.LXXXIII. Végül: *Candido Lectori S. Hendecasyllabum ad D. Philippum D. Wertern.*« (Csonka).

443. Dr. Kohn Sámuel könyvtára Budapesten.

3800 darabból álló nagyrészt czédulajegyzékkel ellátott könyvtár, mely különösen a zsidók történetére s a héber nyelvre vonatkozólag sok érdekes ritkaságot tartalmaz. Zsidó theologiai munka mintegy 1200 darab van s a semi nyelvészetre vonatkozó 400. Van a könyvtártulajdonosnak egy kis gyűjteménye az erdélyi szombatosokra vonatkozó irodalomról s 9 kötet kézírata.

462. Kovách Arisztid könyvtára Rév-Komáromban.

A gondosan kezelt s teljesen katalogizált kétezer kötetes könyvtárban igen sok a régi munka, köztök a következők nevezetesebbek:

1. Mindszenti Sámuel több műve, 14 kötet. — 2. Blumauer Aeneisének 1784-ki kiadása. — 3. General-Strassenstatistik der gesammten Oest. Monarchie. 7 kötet e század elejéről. — 4. Heinisch nagy világtörténete. 98 köt. 1788—1806. — 5. Alcoranum Mahomedanum. Kutyabőr-kötet. 1664. — 6. Ovidius összes iratainak 1715-ki kiadása. — 7. Molnár Albert négy nyelvű szótára 1708-ból. — 8. Palma: Notitia Rerum Hungaricarum. 1770. — 9. Polybius 1608-ki kiadása, stb.

471. Dr. Kovács Ödön könyvtára Nagy-Enyeden.

Csak 450 kötetből s 8 kötet kéziratból álló könyvtár, melyben azonban sok ritkább theologiai mű van s számos holland nyelven írt munka. Legritkább mű a »Naamwkeurig Verhaal van de Vervolginge aangerecht tegen de evangelise teevaaren in Hungariën 1684 Amsdám 4°.«, a magyarországi protestánsok XVII-ik századbéli üldöztetéséről szóló egykorú illusztrált mű.

477. Kozák Gusztáv Gyula könyvtára Budapesten.

Tulajdonos szenvedélyes könyvgyűjtő, ki harmadfélezer forintnál többet fordított közel négyezer darabból álló könyvtára, melynek nagy része lajstromozva van. A könyvtár mellett van 300 darab térkép s ugyanannyi rézmetszet. Birtokában van Kazinczy Ferencz »Erdélyi levelei«-nek 6 kötet kézírata, melyben bennfoglaltatnak a censura által törölt s eddig nyomtatásban meg nem jelent helyek is. Érdekes darab továbbá egy 1750-ben a kassai jezsuiták nyomdájában készített hit-és bölcsészettudori oklevél, mely a megfejtett tételeken kívül sárga selymen igen szép rézmetszetet tartalmaz azt ábrázolva, a mint az ördög felszólítja Krisztust, hogy a követ kenyérré változtassa.

486. Kun Pál könyvtára Sárospatakon.

Orientaliákban gazdag könyvtár. 1243 kötet közül kétszáznál több ily tartalmu; ezenkívül van egy bosnyák-török codex, egy török defter, két darab eredeti török ferman, egy török mesekönyv s egy perzsa történeti mű.

494. Lanfranconi Enea könyvtára Pozsonyban.

Igen becses könyvtár, mintegy 4000 kötetnyi, melynek nagyobb része történelmi, földrajzi s mérnöki művekből áll. A könyvek nagyobb része ritka s igen becses. A tulajdonos 1884-ben 500 művet vásárolt körülbelül 5000 firt értékben s a bekötésre 2000 firt fordított. A könyvtár számára három külön szoba van berendezve. Van benne 4 incunabulum, 20 kézirat. Méltán híres s az 1885-ki budapesti országos kiállításon nagy feltűnést keltett Lanfranconi körülbelül 12,000 történeti

térképből s 3000 rézmetszetből álló gyűjteménye, mely a maga nemében a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A könyvkiállítás alkalmával saját művein kívül egy pár igen szép művet állított ki, köztök Marsiliusnak a Dunáról 1744-ben Hágában megjelent munkáját. A nagybecsű könyvtár s térképgyűjtemény még nem volt kellő alaposággal ismertetve.

504. Lehoczky Péter könyvtára Lónyabányán (Nógrádmegye).

A másfélezer darabból álló könyvtár tulnyomó részét szépirodalmi, jogi s történeti művek képezik. Igen sok benne a régi magyar mű (Gvadányi, Huszti, Nádaskay, Virág Benedek, Valaszky, Palma, Csapó, stb. műveinek eredeti kiadása) s köztök több ritkaság. Van egy »Theatrum Eperjensiense« című kézírata is. A hirlapokat s naptárakat gondosan meggyűjtötte s ezenkívül számos más gyűjteménye van, így az 1848/9-ki s z a b a d s á g h a r c z b ó l mintegy 300 különböző nyomtatvány, 120 autographia, 480 darab érem, 650 darab pecsét és czimer, 120 rézmetszet, 310 természetrajzi tárgy, stb.

506. Lehr Albert könyvtára Budapesten.

Mintegy kétezer kötetből álló, gondosan gyűjtött irodalomtörténeti szakkönyvtár, melyet tulajdonosa így jellemez: Legdusabban van képviselve a magyar nyelvészet és szépirodalom. Gyűjtésnél vezérelv volt az irodalomtörténeti, hogy az egyes irányok vagy iskolák főképviselei nevezetes vagy épen epochalis műveikkel meglegyenek. Így pld. Bessenyeitől: Ágis tragédiája, Buda tragédiája, Bessenyei Gy. Társasága. — Baróti Szabótól: Uj mértékre vett különb versei (I. és II. kiadás, mert ezek fontosak). Vanière Paraszti majorsága, Aeneise, Kisded szótára (I. és II. kiadás, mert egymástól nagyon különböznek). Magyarság virági, stb. Rajnis kalauza, Georgiconja. — Dugonics Trója veszedelme, Etelkája, Példabeszédei, stb. Gvadányi Falusi nótáriusa, a N. Elmélkedései, Rontó Pálja, stb. Horváth Ádám Hunniása, Holmija, stb. Révai Elegyes V., Antiquitatesei s Grammatikája, stb. Fazekas Ludas M. (a képes kiadás) stb. — Ritka könyvek is vannak, pld. a XVII. századból: Czeglédi István több műve, köztök: »A szó Jakab szava, de a kezek Ezsaué«, mely könyvecske Szabó K. szerint még csak egy példányban van meg Gyulafehérvárott.

515. Liskay János könyvtára Rimabrezón (Gömörmegye).

Tulnyomólag modern jellegű, mintegy ezer művet tartalmazó könyvtár, melyben különösen a német bölcsészeti s protestans theologiai irodalom van erősen képviselve. Specialitása egy kis bibliagyűjtemény, melyben van Kraliczi-féle hussita új testamentom, három szláv nagy biblia, az angol soknyelvű biblia, stb. Nevezetesebb művek s régiségek, Kossuth hirlapja teljesen. Nagyobb cseh s lengyel szótárak. Joseph Maquer's Chemisches Wörterbuch übersetzt von Dr. Leonhardi (Lipce, 1790. 6 nagy kötet). Dr. Ungewitter: Geographie aller Welttheile; »Drága talantom elásása.« (1797).

531. Lukanényei Luka György könyvtára Nagy-Abonyban (Pestmegye)

Modern, főképvé szépirodalmi s történeti tartalmu mintegy kétezer kötetből álló könyvtár, melyvel kapcsolatban 2136 régi okirat van az Esterházy, Thury, Gyulaffy, Luka, Talián s más családokra vonatkozólag, sok történeti becsű, a legrégebb 1616-ból. A »Tudományos Gyűjtemény«-ből sok van. Nehány cseh és tót munka, 70 rézmetszet, stb. Bekötött könyvjegyzéke van. Megemlítjük, hogy a tulajdonos könyvtárára eddig 3264 forintot költött s 1884-ben a könyvtárból 10 olvasó 230 munkát kölcsönzött ki.

541. Majer István könyvtára Esztergomban.

A kimutatott 3220 darabon kívül van a könyvtárban 16 kötet kézirat, 34 térkép, 250 rézmetszet s mindenek felett r ö p i r a t o k b ó l s más apróbb nyomtatványokból egy 45 év óta folytonosan szerzett 26,000 darabra menő gyűjtemény 700 csomagban. A könyvtár egy nagy termet s egy külön szobát vesz igénybe. Van benne 174 naptár. A tulajdonos 1884-ben 110 művet vett 500 forint értékben.

543. Majláth család könyvtára Zavaron (Pozsony megye).

Régi könyvtár, mely 1859-ben új helyiséget nyert. 1883-ban mintegy 6000 kötetről készült teljes czédulajegyzék. A könyvtár tulnyomólag jogi s történelmi tartalmu. Az »Acta comitiorum« a XVII-ik század elejétől 1884-ig teljesen meg van s a könyvtárnak körülbelül egy harmadát képezi. Ugyancsak a családé a következő szám alatt felsorolt bakóczai (Baranyamegye) könyvtár, mely az 50-es évek elején alapított s egészen modern gyűjtemény; ennek rendes jegyzéke nincs.

557. Márton Ferencz könyvtára Nagy-Abonyban (Pest megye).

Az Abonyi Lajos írói név alatt ismeretes könyvtártulajdonos kis gyűjteményében van 26 darab XVI-ik századból eredő mű, melyek nagyobbára egyszerre 1562-ben költettek be diszes virágokkal s symbolicus alakokkal préselt kutyabőrbe. Nevezetesebb művei: 1. Mausoleum potentissimorum Ungariae. Nürnberg, 1664. 2. Comenius: A világ labyrinthusa 1623. 3. Tobias Conrad Lotter atlasza 162 darabban, a múlt század elejéről. Kéziratai: 1. Két dalgűjtemény a múlt század végén s jelen század elején divatozott dalokból. 2. Bethlen Miklós önéletrajza. 3. Bene Károly múlt század végén élt író munkája. 4. Harmincz dal hangjegye a múlt század végéről. 5. Gróf Széchenyi István hat darab eredeti levele. Birtokában van továbbá Ferenczynek egy gyermek mellszobra carrarai márványból.

560. Mátyás Florián könyvtára Pécsen.

A magyar tudományos akadémia összes 1858 óta megjelent kiadványaival együtt a könyvtárban mintegy 3000 darab van, melyek között a nyelvészeti művek száma tulnyomó. Képviseelve vannak a görög és latin ókori irodalom után a keleti nyelvek: hieroglyphák, szanszkrit, zend, párszi, ujpersa, héber, arab és török nyelvek, úgy irodalmilag, mint nyelvtanokkal és szótárakkal. Az újabb korból pedig a magyaron és németen kívül angol, spanyol, francia, olasz és délszláv nyelven írt munkák, grammatikák és szótárak. Van régi kézirat 3: török, persa és latin; s egy újabb magyar nyelven. Első kiadás (editio princeps) egy görög és egy latin Szent Atya, s a Decretálisok párizsi kiadása 1509-ből. Legérdekesebb gyűjteménye a különféle vallásoknak alapul szolgáló könyvek közül van. Ily könyvek a héber és görög biblia után a hieroglyphákkal írott turini papyrus Lepsiustól; az indiai négy Vêda: Rig-, Kettős Jadsus-, Száma- és Atharva-Vêda; a Zend Aveszta, Bundeheh, Deszátir és a Korán, úgy eredetiben, mint fordításokban. Megvan a Buddha vallásnak Dzang Lunja is tibeti nyelven, Schmitt német fordításával.

562. Br. Mednyánszky Dénes könyvtára Rakoviczon (Nyitra megye).

A jelen tulajdonos atya, br. Mednyánszky Alajos ismert történetíró († 1844) a múlt század végén kezdte gyűjteni a könyvtárt s az ő gyűjteményéről külön jegyzék van, melyet a jelenlegi tulajdonos nevelője, Ipolyi Arnold volt nagyváradi püspök, készített. A hatezer kötetet megkö-

zelítő gyűjteményben van még külön felállítva Sándor István író († 1815) hagyatékából 537 mű. A könyvtár külön e célra berendezett szobában áll gondos kezelés alatt. Zömét történelmi művek képezik. Francia, angol s olasz mű 800-nál több van. Van 3 incunabulum s számos kézirat, köztök Bél Mátyás nagy művének egyes kiadatlanul maradt részei. A könyvtárral kapcsolatban igen becses családi s történelmi okiratgyűjtemény van, melyet tulajdonos a nemzeti múzeumban szándékozik letéteményezni. A legrégebbi okirat 1272-ből való, van régi számos missile s több a Rákoczy-korra vonatkozó fontos irat. A könyvtártulajdonos, mint szenvedélyes gyűjtő, itt őriz továbbá mintegy 400 régi pénz s érmet, körülbelül 2000 fajból álló növénygyűjteményt, több szekrényben elhelyezett ásványtani, geologiai s bányászati gyűjteményt. Gazdag sphragistikai pecsétgyűjteményét, mely mintegy háromezer viaszlenyomatból állott, már előbb a nemzeti múzeumnak ajándékozta.

563. Br. Mednyánszky Ede könyvtára Nagy-Eöörön (Szepesmegye).

A várkastély nagy termében 8 szekrényben elhelyezve 6411 kötet, melyről 1879-ig rendes jegyzék volt. A Mednyánszky család könyvein kívül különösen Szirmay Boldizsárnak nagyszámú hagyatéka őriztetik itt. A könyvtárban néhány unikum is van, melyek a könyvkiállításon is bemutatottak, u. m. : 1. Evangelia et Epistolae latine et hungarice. Lőcse, 1648. 2. Az sz. David Prophetának ékes Rytmusai, stb. Lőcse, 1694. 3. Gyarmati Balassi Bálint és Rimai Jánosnak Istenes éneki. Bártfa, 1679. A legrégebbi nyomtatvány 1518-ból való.

564. Melczer István könyvtára Budapesten.

Mintegy negyedfélezer kötetből álló s tulnyomólag magyar magánjogi műveket tartalmazó könyvtár, melynek legérdekesebb darabja egy a XVI-ik században Paduában tanult Melczer János nevű tanuló által szerzett s a család által három századon át őrzött colligatum két incunabulummal s egy XVI-ik századi nyomtatvánnyal, u. m. : Horatius művei. Velence, 1486. 2. Juvenalis satyrái. Velence, 1483. 3. Ovidius Heroidái. Velence, 1558. Van továbbá 14 kézirat, ezek közt : 1. Lakics Jus publicum Hungariae. 2. Bajtay : Arcana Regni Hung. Historia. II. József számára. 3. Laniena Eperjesiensis. 4. és 5. Frank Ignác Prof. két ki nem adott tankönyve. A többi részint colligatum részint törvénykezési iratok. Térkép nagy számmal, nemesak földrajzi, de történelmi atlaszok is : Lesage, Dejardin, Pölitiz, stb. A régi magyar könyvek közt megvan : 1. Heltai. Szabó Károly 119. sz. a. 2. Soós Kristóf. Sz. K. 229. sz. a. 3. Soós Kristóf. Sz. K. 372. sz. a. 4. Kászoni. Sz. K. 835. sz. a. 5. Páriz Pápai. Sz. K. 1387. sz. a. 6. Balog. Sz. K. 1633. sz. a. 7. Pethő. Sz. K. 1645. (1729-ik évi kiadása). Magyarországi régi latin kiadások : Nucleus rerum hungaricarum. Tyrnaviae, 1681. Pretiosa Margarita. Tyrnaviae, 1707. A Századok, Történelmi-Tár, Archaeologiai közlemények, Történelmi életrajzok, Könyvszemle teljes példányai megvannak s ezek a kimutatásba fel nem számítvák.

569. Gr. Migazzy Vilmos könyvtára Aranyos-Maróthon (Barsmegye).

Migazzy Kristóf gróf, váci püspök s bécsi bibornokérsek alapította 1780. körül, jelenleg az aranyos-maróthi hitbizomány tulajdona ; mintegy 5000 kötetből áll, mely két bolthajtásos, vasablaktáblákkal ellátott helyiségben őriztetik ; történelem, diplomácia, művészet, szépirodalom s egyházi szakmák vannak leginkább képviselve, igen sok mű diszpéldányban. Specziálitása : halászati irodalom.

574. Miklovicz Bálint könyvtára Hódmezővásárhelyen.

Közel kétezer darabból álló modern, tulnyomólag magyar nyelvű könyvgyűjtemény, melyben a protestáns theologiai irodalom s különösen a szent irás magyarázására vonatkozó s predikáció irodalom, továbbá egyháztörténelem vannak legjobban képviselve. Régibb művek: Szenci Molnár Albert szótára 1644-ből; Calvin Institutiója 1585-ből; Burckhardt Konrad: Böhmisches Martyrbüchlein 1669-ből; Némethi Mihály: Sz. David Psalteriuma 1679.

575. Miletz János tanár könyvtára Budapesten.

A közel kétezer kötetnyi könyvtárban számos darab régibb századokból származó munka van s ezenkívül 68 régi kézirat s egy Missale részlet, valószínűleg a XIV-ik századból, 76 rézmetszet, sok írott levél s nyomtatványok 1848/9-ből. A másfél százra menő térkép közt is van több régi darab.

578. Mocsáry Lajos könyvtára Andornakon (Borsodmegye).

Kétezer darabnál jelentékenyen több; ebből szépirodalmi mintegy 500 kötet, a többi tudományos, leginkább történeti és politikai tartalmu. Van 1843-tól kezdve mintegy 50 bekötött hirlap, több országgyűlési nyomtatvány, Hummel zongora-iskolája, stb. Legnevezetesebb művek: Hogarth rézmetszetei Lichtenberg magyarázataival 11 kötetben, Zrinyi Miklós »Ne bántsod a magyart« művének eredeti kiadása, La république en vaudevilles (1793), Rákóczy Ferencz és Bethlen Miklós memoirejai, Lipszky térképe commentárral, stb.

588. Felsőgyőri Nagy Iván könyvtára Horpácson (Nógrádmegye).

Igen tekintélyes, mintegy 5000, főképp történelmi jellegű művekből álló szakkönyvtár, melyben egy ősnomtatvány is van 1466-ből. Van továbbá 92 kézirat, 55 térkép, 472 rézmetszet s még egy csomó röpv. A gyűjtemény két szobában van elhelyezve, betürendszeres lajstroma van s a tulajdonos évenként mintegy másfélszáz forintot fordít gyarapítására.

593. K. Nagy Sándor könyvtára Nagyváradon.

Mintegy másfélezer darabból álló könyvtár, melyben a XVI-ik századból 2, a XVII-ikből 28 részben igen érdekes mű található. Ezek közül szerző »A régi Bihar megyéről« című művében (Nagyvárad, Hügel Otto 1885) 13 művet s 2 térképet ismertet, melyek a régi Bihar megyére vonatkoznak. Nevezetesebbek: 1. Theatrum orbis terrarum. (Antwerpen, 1584). 2. Cellarius Geographiájának kiadása Reinhardt-tól. (Jena, 1745). 3. Klimius: Iter Subterraneum. (Lipce, 1754). 4. Hasius: Magyarország francia térképe 1744-ből. 5. Vetsei István magyar geographiája 1757. A könyvtárban van 4 kézirat, 61 térkép; cédulajegyzéke még nincs.

596. Gr. Nemes Nándor könyvtára Pusztaszent-Tamáson (Pestmegye).

Mintegy ezer kötet, mely azonban külön helyiségben van elhelyezve képekkel együtt s gyarapítása tervben van. A kép- és rézmetszetgyűjtemény igen gazdag, de még nincs rendezve, van továbbá 50 térkép. A művek közt a kérdőívben felsoroltakon kívül vannak olasz, cseh, kínai s más nyelven írt munkák is.

601. Némethy Lajos könyvtára Budapesten.

7569 darabra menő tekintélyes gyűjtemény, melynek legérdekesebb specialitását teszik a Budapest történetére vonatkozó művek, képek s térképek. Bibliographiai, képzőművészeti s egyháztörténelmi művek is nagy számmal vannak; van továbbá 600 kézirat, 182 térkép, 8704 metszet. A szenvedélyes könyvgyűjtőként ismert tulajdonos 1881-ben a kegyesrendiek budavári rendházának röpiratgyűjteményét s 1882-ben a felosztott vörös csillagos keresztesvitézek budavári rendházának könyvtárát vette meg. Incunabulumai van 3, régi művei nagy számmal. Czédulajegyzék nem teljes. A többes példányok lajstromát (316 mű) a tulajdonos 1884-ben kinyomatta.

606. Dr. Novák Sándor könyvtára Pakson (Tolnamegye).

Négyezer kötetet meghaladó, tulnyomólag magyar történelmi jellegű könyvtár, melyet tulajdonosa főképp Tolnamegye monographiájának megírása céljából nagy gondal és költséggel gyűjtött egybe. A megyére vonatkozólag sok kézírata s okirata van, köztök a kihalt Mindszenti Kapuváry család rendezett állapotban levő levéltára. A könyvtártulajdonos életpályájához szükséges orvosi művek a könyvgyűjteménynek mintegy hatodrészt teszik.

617. Ormos Zsigmond könyvtára Temesvárt.

Harmadfélezerre menő gyűjtemény, mintegy száz régi okirattal. A könyvek között a régészeti s műtörténelmi szakok vannak legjobban képviselve különösen német művek által. Teljesen megvan a »Zeitschrift für bildende Kunst«; a bécsi régészeti bizottság kiadványai, több művészeti lexicon, Doré illusztrációi. A könyvtárban megvannak továbbá az összes magyar s német kiváló költők, színműírók s történészek munkái; Kossuth hírlapja teljesen, az 1848/9-ki Közlöny stb.

634. Paszlavszky Sándor könyvtára Budapesten.

Másfélezernél nagyobb gyűjtemény, melyben különösen az irodalomtörténet, theologia s paedagogia vannak képviselve. Magyar s latin nyelvű legtöbb. Beszerzési lajstrom vezetetik. Nevezetesebb művek: Pázmány Hodegusa s Lutheristák vezetője. Jesovita paterek titkai. A pápisták méltatlan üldözése. Nehány régi apologia stb.

637. Pauer János könyvtára Székesfehérvárt.

Székesfehérvár tudós püspöke több ezer kötetre menő könyvgyűjteményét 1881-ben a püspöki könyvtárral egyesítette, de magánál tartotta 1711 darabból, kizárólag ősnymtatványokból, leginkább hungaricákból álló gyűjteményét. A könyvkiállításon 15 mű volt kiállítva, köztök több unikum. Magdics István, székesfehérvári püspöki könyvtárnok, a ritkabecsi gyűjteményről a következőket írja nekünk: A gyűjtemény magában foglalja a nyomdászat feltalálásának első évtizedeitől kezdve 1700-ig megjelent s nagy gondal és költséggel szerzett kiadványokat. Időszakilag osztályozva ezen munkák megjelenésének évei:

1460—1490 közt	133 kiadvány
1491—1500 »	77 »
1501—1550 »	232 »
1551—1600 »	391 »
1601—1700 »	878 »

összesen 1,711 kiadvány

Képviselve van ebben a gyűjteményben a hittudomány, szent irás, szent atyák, egyházi szónokok, különféle nagyszerű kiadványokban; a klasszikusok, a történelem segéd munkáival, életrások, nyelvészet, bölcsészet, államtudomány, gazdaszat, matematika, természettudomány, csillagászat, orvosi, mérnöki könyvek. Nyelvre nézve: deák, görög, magyar, német, francia, olasz, spanyol, angol, arab, zsidó stb.

642. Pázmándy Géza könyvtára Kömlődön (Komáromm.).

Pázmándy Dénes fehérmegyei főispán s híres követ nagyon értékes könyvtárát hasonnevű fia 1848-ban, midőn a képviselőház elnökének megválasztatott, Pestre vitette, de a könyvtár a főváros lövetése alkalmával elégett. A Kömlődön maradt kisebb részt a jelenlegi tulajdonos őrzi s újabb értékesebb magyar művekkel szaporítja. A mintegy másfélezer darabra menő könyvtár két óriási szekrényben s részben ládáknban a padláson van; van köztök több régi kutyabőrös kötésű könyv is, melyek azonban bibliographiai szempontból még nem vizsgáltattak meg.

644. Néh. Péchy Imre volt septemvir könyvtára Felső-Szemeréden (Hontm.)

A közel kétezer darabból álló, ritkaságokban gazdag könyvtár jelenleg Ivánka László kezelése alatt áll; de újabb művekkel nem szaporittatik. Különösen gazdag történeti, gazdasági s jogi művekben, melyek e század első feléből csaknem teljesen megvannak, köztök Katona teljes példánya. Az országgyűlési s megyei irományok 1600-tól 1832-ig feltalálhatók, köztük mintegy 15 kötet kézirat. Vannak szabadkőművesi művek a mult század végéről s a jelen elejéről, Code Napoleon, Montesquieu, Süßmilch, Cornides s más jogi s statisztikai művek első kiadásai, Ofner und Pester Zeitung (1809), Zeitschrift von und für Ungarn (1802—1803), schematismusok s naptárak (1803—1819) stb. A művek nagyobb része német nyelvű.

651. Perlaky Kálmán könyvtára Budapesten.

Csak 652 darabból álló könyvtár, melyben a képzőművészeti irodalom kiváló helyet foglal el. Van ezenkívül a bekötötteken kívül 395 kézrajz és vízfestmény, 708 rézmetszet, rézkarcz és fénykép. A könyvek izléses kötésben csinos szekrényekben állanak; 1884-ben a tulajdonos 350 frtot fordított könyvvásárlásokra s 60 frtot bekötésekre.

666. Prónay Endre és József könyvtára Borsodivánkán.

A könyvtárt a jelenlegi tulajdonosok atyja 1870-ben vásárolta báró Podmaniczky Frigyesztől. Jelenleg külön nagy teremben van 10 nagy könyvszekrényvel s különféle nagyságu állványokkal s asztalokkal. Az egészről irott könyvjegyzék van. A könyvtárban sok a tudományos folyóirat, bekötte, van vagy száz olasz mű, 39 térkép s Cserey Erdély története kéziratban.

669. Ráczy Károly könyvtára Szapárifalván (Krassó-Szörénym.).

Közel harmadfélezer, nagyobbbrészt theologiai s bölcsészeti művekből álló gyűjtemény, melyet a tulajdonos 1867 óta folytonosan gyűjtöget nagy könyvtárak duplumaiból s hagyatékokból; így Szoboszlói Papp István könyvtárából is többet vett. Sok régi könyve van u. m.: Somosi Petki János: Igaz és tökéletes boldogságra vezérlő ut Sárospatak 1656. Latin biblia 1583-ból. Kálmán irásmagyarázata a XVI-ik századból. Van 4 kötet kézirati műve is, ezek közt Huszár Gál predikációi 1558-ból, melyet Bécsben másolt le. Végül híres férfiaktól kapott levelek gyűjteménye. A könyvtár czédulajegyzékkel bir.

670. Radvánszky Béla báró könyvtára Sajó-Kazán (Borsodm.).

Mintegy 5000 kötetből álló még rendezetlen könyvtár. Legnagyobb részt Magyarország történelmére vonatkozó művek vannak benne, körülbelül 40 kézirat s számos régi nyomtatvány, melyek közül Szabó Károly »Régi magyar könyvtár«-a többet felsorol. A német, francia s angol művek az egésznek mintegy hatodát képezik. A tulajdonos évenként 500 frtot fordít könyvvásárlásokra s 300-at bekötésekre.

671. Radvánszky János báró könyvtára Radványon (Zólyomm.).

Igen becses a XVII-ik század közepén keletkezett családi könyvtár, melynek tartalmát jelen tulajdonosa valószínűleg igen alacsonyán becsüli 4000 kötetre, bár már Deák Farkas, ki a könyvtárról jó részletes leírást írt a »Századok« 1875. évi folyamában (102—112) ugyanennyire teszi. Van a könyvtárban 4 incunabulum, legalább 60 darab mű a XVI-ik századból, köztök Tewrdank herceg története Pfinzring Menyhérttől, egy 1541-ben nyomtatott s igen szépen kiállított német hősköltemény s mintegy 50 darab 1711 előtt megjelent magyar mű. Más ritkaságok is szép számmal fordulnak elő, így különösen a jelen század elejéről a magyar irodalom. Van 52 magyar naptár 1665—1738 közt levő időkből. A kéziratgyűjtemény mintegy 70 kötetre megy s annak kincsei közt van Balassa Bálint versei, mely irodalomtörténeti nevezetes lelet annak idején nagy feltűnést keltett. A becses könyvtár még nem teljes czimjegyzékének nyilvánosságra hozatala óhajtható.

679. Ráth György könyvtára Budapesten.

Könyvtártulajdonos, ki az orsz. könyvkiállításnak létesítésében egyik főtényező volt, általában mint egyik legtekintélyesebb s legszerencsésebb magyarországi könyvgyűjtő ismeretes. A magánkönyvtárak között, habár gyűjteménye nem sokkal haladja felül a kétezer darabot, nagyon kevés versenyezhetik vele belértékre nézve s az 1711 előtt Magyarországon nyomtatott munkákból csaknem páratlan gyűjteménye van, köztök 22 unikum is. Általában Ráth hazánkban legjobban képviseli a ritkasággyűjtők külföldön, különösen Angliában igen elterjedt csoportját. Könyvtárában nagyon kevés oly mű van, melyet rendes könyvkereskedésben is meg lehet venni s igen sok olyan, mely ma már egyáltalán nem kapható. Saját csoportosítása szerint van e nagybecsű könyvtárban körülbelül:

1. Hazai vonatkozású incunabulák	100
2. 1711 előtt megjelent magyar nyelvű nyomtatványok	450
3. Nem magyar, tulnyomólag latin nyelvű 1711. előtt megjelent magyarországi nyomtatványok	400
4. A XVII. század végeig megjelent külföldi nyomtatványok	650
5. Egyéb munkák	600
Összesen	2,200

Különös feladatul tűzte ki magának a hungarikák gyűjtését. Nagyonbbrészt közkönyvtárak duplumaiból, de más uton is s gyakran igen nagy áldozat árán szerzete meg azokat s az esetleges csonka példányokat más csonka példányokból, esetleg photographikus uton s szakférfiak által restaurálva egészítette ki, a vizfoltos, elsárgult vagy másként beszenyezett leveleket chemikus uton kitisztította s egyes becsesebb műveket a régi kornak megfelelő stylben diszesen bekötöttetett. Könyvtára hungaricumokban ma csakugyan az első magángyűjtemény, sőt a példányok teljességét s jelenlegi megtartását illetőleg a nemzeti muzeuméval is versenyez. Szabó K. nagy művének első kötetében e becses könyvtárt, mely különben is újabb keletű, nem használta fel, a második kötetben azonban folyvást találkozunk vele. A könyvtár legbecsesebb darabjairól a tulajdonos a következő jegyzéket állította össze számunkra:

1. Régi magyar nyomtatványok.

Az 1711. előtti magyar nyelvű nyomtatványok száma e könyvtárban most már kerek számban 450-re emelkedett. Ezek közül nevezetesebbek :

Komjáti. Sz.-Pál levelei. Krakkó 1533.

Sylvester. Uj testamentum. Sárvár 1541. (2 cs. péld.)

Székely. Zsoltárkönyv. Krakkó 1548.

Jesus Sirah könyve. Kolosvár 1551.

Székely. Kronika. Krakkó 1559. (A második ismert teljes példány.)

Sztárai. Comoedia lepidissima. (Magyar-Óvár 1559.) Unicum.

Heltai. Soltár. Kolosvár 1560. E kiadásban unicum.

Mélius. Válogatott prédikációk. Debreczen 1563.

Mélius. Sz.-János jelenése. Várad 1568.

Bornemisza. Evangeliomok. I. Komjáti és Sempte 1573. II. Sempte 1574.

Cancionale. Kolosvár 1574. II—IV. rész.

Telegdi M. Evangeliomok. I. Bécs 1577. II. N.-Szombat 1578. III. U. o. 1580. ; ezenfelül a bécsi 1638-ik második kiadás mindhárom kötete.

Mélius. Herbarium. Kolosvár 1578.

Kulcsár. Postilla 1574. s Bártfa 1579.

Pécsi Lukács. Sz.-Ágoston imádsági. N.-Szombat 1591.

Pécsi L. Keresztény Hadakozás tüköre. N. Szombat 1591. (Sz. K. nem ismerte.)

Pathai J. A sacramentumokról. H. n. 1592.

B. Decsi János. Salustius. Szeben 1596.

Károlyi Péter. Symbolum apostolicum. Debreczen 1600.

Molnár (Szenczi.) Deák magyar szótár. Nürnberg 1604.

Megiser. Thesaurus Polyglottus. Frankfurt 1603.

Agenda. Keresztur 1612. Unicum.

Regulái az egyház szolgáltnak. Csepreg 1630. Unicum.

Medgyesi Pál. Praxis pietatis. Debreczen 1636.

Erdőbényei. Janua linguarum bilinguis. Lőcse 1641 és Várad 1654.

Cisio. Lőcse 1650. Egyetlen teljes.

Váraljai. Vaji Ibrányi temetése. S. Patak 1659. Egyetlen teljes.

Posonyból huhogó bagoly megmelyesztése. 1662. Unicum.

Sennyei. Keserves dicséret. Bécs 1669. Egyetlen teljes.

Rosarium. Bécs 1687. Egyetlen teljes.

Rövid tudósítás a Consequentiákról. XVII. század. Unicum.

Nativitas Jesu Christi. (Iskolai szindarab.) Kolosvár 1700. Unicum.

Tóthfalusi Kis Miklós. Menyei tárház kulcsa. Kolosvár 1702. Unicum.

Keresztény hit fundamentuma. Debreczen 1704. Unicum.

Jesus Christus olvasójának eredete. N.-Szombat 1708. Unicum.

Üdvöseges okoskodás. E. és h. nélkül. XVIII. sz. (1700 körül.) Unicum.

A felsorolt példányok, Sylvester Uj testamentomát kivéve, mind teljesek, illetve a hiányzott levelek az eredetiektől meg nem különböztethető photolithographicus hasonmásokkal pótolvák.

2. Régi magyarországi nem magyar nyelvű nyomtatványok.

A magyarországi nyomdákban 1711-ig nem magyar nyelven megjelent munkákból van e könyvtárban kerek számban 450 kötet, melyek többnyire a R. M. Kvtár. II-ik részében fel vannak sorolva. Ezek között unicumok : a 80, 245, 345, 471, 531, 766, 1089, 1336, 1498, 1698, 1785. és 2145. szám alattiak.

Ide járulnak még a Szabó Károly előtt ismeretlenül maradt következő munkák egyetlen példányai :

Creutzern (Georg.) Probe der Calvinischen Merckzeichen Caspari Pilcii. (Bartfeld) 1587.

Historia Coloquii Chepregiensis de coena domini. Hely és év nélkül (XVI. század) A. R. M. Ktár II. R. 213. száma alatt leirttól eltérő kiadás.

Evisceratio mendacissimae nugacitatis austriacam austeritatem somniantis. (Kassa) 1673.

Catalogus librorum, qui in academica societatis Jesu typographia venales habentur. Tyrnaviae 1710. Az első nyomtatott magyarországi könyvárusi, illetve könyvkiadói jegyzék.

3. Incunabulumok.

Az 1500. előtti hazai vonatkozású külföldi őnyomatványainak száma most kerek számban 150-re emelkedett. Ezek között, illetőleg egyéb külföldi Hungaricak között, nevezetesebbek:

Niger Petrus. Contra perfidos Judaeos de conditionibus veri Messiae. Esslingen 1475.

Niger Petrus. (Peter Schwarz). Der Stern Meschiah. Esslingen 1477.

Niger Petrus. Clypeus Thomistarum. Velence 1481.

Missale secundum ritum dominorum ultramontanorum. Verona 1480. Az első magyarországi misekönyv.

Missale Strigoniense. Nürnberg 1484.

Breviarium Strigoniense. 1484.

Breydenbach. Reise gen Jerusalem. Mainz 1486. Utitársa volt Lazineus János erdélyi főesperes.

Beryomensis. J. Ph. Opus de plurimis claris selectisque mulieribus. Ferrara 1487. (Az újabb antiqvar-catalogusokban e munkának egy példánya 1000 márkára van téve.)

Thuróc. Chronica Hungarorum. Brünn 1488.

Thuróc. Chronica Hungarorum. Augsburg 1488. E 4-rétű kiadás mindkét variansa, jelesül a Toldy által velenceinek vélt kiadásból két példány, egyik színezetlen, a másik színezett fametszetekkel.

Caracciolus. Sermones de laudibus sanctorum. Nápoly 1489. Beatrix királynének ajánlva.

Legende sanctorum regni Hungarie. S. I. et anno.

Capitula concordiae ante Fridericum imper. nec non Mathiam Hung. regem. S. I. et a.

Celtes. Quatuor libri amorum. Nürnberg 1502. a Dürer-féle metszetekkel.

Speculum vitae beati Francisci et sociorum ejus. Velence 1504. A magyar ferenczrendi provincialisok névsorával 1270. óta.

Liber conformitatum. Majland 1510.

Missale Strigoniense. Velence Giuta 1514.

Werbőczy. Tripartitum. Bécs 1517. Két példány, egyik »Bartholomaeus Frankfordinus Pannonius, P. Budensis« tulajdona volt.

Brevier, deutsch-römisch, durch Kosten des Christofel von Frangapan Fürsten und Grafen zu Zeng und dessen Ehegemahl Apollonia. Velence 1518.

Camers in C. J. Solini Enarrationes. Bécs 1520, a rendkívül ritka Apianus-féle térképpel (Verbőczynek ajánlva.) (800 mark.)

Loosbuch zu Ehren der böhmischen und ungarischea Königin 1546.

Luther. Catechismus Klein Unde Grot. (plattdeutsch). Wittenberg, gedruckt durch Jacobum Lucium Sönenboerger 1564. (Siebenbürger.) A második ismert példány, az országban egy sincs.

Dirta Girolamo. II Transilvano. Dialogo sopra il vero Modo di sonar organi, et istromenti da Penna Velence I. 1593. II. 1609. Rendkívül ritka első kiadás.

685. Rényi Rezső könyvtára Esztergomban.

A másfélezer kötetet meghaladó könyvtárban az irodalomtörténet nagy helyet képvisel. Van 64 olasz mű s 3 régi provencai troubadour munkája régi román nyelven. Nevezetes darab négy kötet kézirat *Kisfaludy* Sándortól, melyek a »Himfy szerelme« első részének fogalmazványait, variánsait tartalmazzák a költő saját kéziratában.

689. Révész Kálmán könyvtára Debreczenben.

Révész Imre, az országszerte ismert tudós debreczeni ref. lelkész rendkívül becses s hungarikákban, egyháztörténelmi s egyházjogi művekben nagyon gazdag hatezer kötetet felülmúló könyvtárt hagyott hátra halálakor (1881) fiának Révész Kálmának, ki jelenleg pápai theologiai tanár. A jelenlegi könyvtártulajdonos jelesebb bibliographjaink közé tartozik s saját könyvtáráról, mely egyelőre Debreczenben maradt, nemcsak czédulajegyzéket, de szakjegyzéket s egyetemes betürendes jegyzéket is készített, úgy hogy e becses könyvtár a legjobban rendezett s legczélszerűbben kezelt magánkönyvtárak közé tartozik. Külön szobában 7 nagy szekrényben 10—10 polezon két sorjában rakva s egy másik szobában szintén nagy szekrényben vannak a könyvek elhelyezve. A könyvtárt Géressi Kálmán

Debreczen városnak 1881-ben az orvosok s természetvizsgálók vándorgyűlése alkalmából kiadott monographiájában röviden ismertette, a jelen tudós tulajdonos velünk közölt adataiból még adjuk a következő részleteket:

A tulajdonos szakképzése szerint a könyvtár tartalma a következő:

A) Egyetemes theologia. (Encyclopaediák, egyh. lapok és a theol. több szakát magokba foglaló művek)	297
B) Magyar egyháztörténelem. (Bármily felekezeti)	263
C) Nem magyar egyetemes egyháztörténelem	403
D) Exegetica theologia. Bibliák	195
E) Systematica theologia. Hitvallások, káték	411
F) Praktika theologia. (Ennek elmélete, prédikációk, imakönyvek, agendák, énekeskönyvek, kül- s belmissió stb.)	563
G) Egyházjog. Egyházalkotmány stb.	339
H) Iskolaügy. (Elmélet, vezér- és kézikönyvek, értesítők)	513
I) Jog- és államtudomány, törvények	141
K) α) Bölcsészeti és történelmi. β) Szépirodalom. (Remekírók, anthológiák, színművek stb.)	256
L) Magyar történelem és földrajz	302
M) Nem magyar egyetemes tört. és földrajz	268
N) Művelődés- és irodalomtörténet. Könyvészet	118
O) Nyelvészet, szótárak, nyelvtanok stb.	97
P) Gazdaszat. Orvos-egészségtan. Természettudományok. Csillagászat stb.	62
Q) Vegyesek. (Encyclopaediák, naptárak stb.)	96
Összesen	4,324

Régi magyar könyvek (1711 előtt.)

Szabó K. »R. M. Kvtár« számai szerint 74 darab, és pedig: 202. 395. 411. 427—8. 434. 465. 513. 525. 540. 551. 554. 566. 607. 634. 662. 673. 690. 697. 706. 708. 715. 751. 773. 831. 837. 838. 891. 893. 894. 903. 923. 924. 928. 935. 936. 937. 946. 948. 949. 965. 970. 976. 1002. 1038. 1039. 1042. 1050. 1052. 1073. 1078. 1096. 1115. 1125. 1133. 1161. 1179. 1187. 1209. 1210. 1231. 1232. 1236. 1256. 1271. 1301. 1302. 1324. 1353. 1356. 1452. 1501. 1538. 1628. 1645. 1649.

Ezenkívül még: *Kis Imre* 1666-ban kiadott legelső vitaművének egyetlen lapja. *U n i c u m*. Ismertetve »M. Könyvszemle« 1881. 331. lap.

Az 1711-ig megjelent, nem magyarnyelvű hazai nyomtatványok a következők:

Alting. *Fundamenta punctationis linguae sanctae*. Ed 3-a. Kolozsvár, 1698. 8°. *Apologia ministrorum evang. Hungariae*. Kolozsvár, 1677. 4°. *Articuli ex verbo Dei et lege naturae compositi*. Várad, 1646. 8°. *Buzinkai Institutionum dialecticarum libri duo*. Spatak, 1659. 8°. *Canones ecclesiastici*. Kolozsv. 1698. 4°. *Compendium doctrinae christiana*. (lat. et hung.) Spatak, 1655. 8°. *Confessio catholica de praecipuis fidei articulis*. Debreczen, 1562. 4°. *Confessio et expositio fidei christ.* (lat. e. hung.) Debreczen, 1616. 8°. Ugyanaz, Spatak, 1654. 8°. Ugyanaz, Kolozsvár, 1697. 8°. Csipkés Komáromi. *Concionum sacr.* (Editio 2—a.) Cent. I., Kassa, 1681. 8°. Ugyanaz Cent. II., Szeben, 1665. 8°. Ugyanaz Cent. III., Debreczen, 1665. 8°. Ugyanaz Cent. IV., Debreczen, 1668. 8°. Ugyanaz Cent. V., Debreczen, 1669. 8°. Enyedinus G. *Explicationes locor. V. et N. T.*, Kolozsvár, 1598. 4°. *Evangelia et epistolae*. (Lat. D. Türsch.) Kassa, 1667. 16° v. 32°. *Ismeretlen kiadás.* (Csak a címlap van meg.) Gönczi G. *De disciplina ecclesiastica*. Várad, 1646. 8°. *Index seu Enchiridion omnium decretorum*. Debreczen, 1642. 4°. (Kaposi Sám.) *Breviarium biblicum*. Kolozsvár, 1699. 8°. Lisznyai P. *Professionum schol.* Part. I-a. Debreczen, 1683. 4°. Ugyanaz, Part. II-a., Debreczen, 1687. 4°. Mártonfalvi Gy. *Exegesis libri I-i. Med.* Ames, Debreczen, 1670. 12°. Ugyanaz II-i. Med. Ames, Debreczen, 1675. 12°. *Otrokocsi F. F. Laetum ad lugentes Sion nunc.*, Nszombat, 1696. 8°. *Otrokocsi F. F. Examen reftionis Lutheri et soc.*, Nszombat, 1696. 8°. Pósa-házi J. *Philosophia naturalis*, Patak, 1667. 12°. *Sylvanus M. Triga divortialis*, Debreczen, 1690. 8°. *Szentiványi M. Miscellanea Dec. I. P. 1. 2. 3.*, Nszombat, 1689. 4°. *Szentiványi M. Dissertatio paralipomenica*, Nagyszombat, 1699. 4°. *Szentiványi M. Continuatio dissert. paral.*, Nszombat, 1700. 4°. *Szilágyi Márton. Philosophia applicata*, Debreczen, 1677. 8°. *Szilágyi Márton. Biga pastoralis*, Debreczen, 1687. 8°. *Veritas toti mundo decl. sed. nunc vindicata*, Nagyszombat, 1681. 8°. *Szathmárnémeti M. Dominica catechetica*, Kolozsvár, 1677. 8°.

Ezekon kívül értékesebb könyvek még:

Plinius. *Historia mundi*. Basel 1525. Thurzónak ajánlva. Luther M. *An die Ratherrn ... deutsches Land, dass sie Schulen aufrichten lassen*. Wittenberg, 1523. Luther M. *Eine Predigt dass man Kinder zu Schulen halten solle*. Wittenberg 1530. Zwingli. *De vera et falsa religione*. Zürich 1525. Calvin különféle kommentárjai 1564—73. *Institutioja*. Lausanne 1577. Dévai Matth. *Disputatio de statu*. Basel 1535. Melancthon. *Epistolarum liber I*. Wittenberg 1570. (Forgách Ferencz püspöké volt.) *Confessio fidei Xnae*. Zürich 1566. Legelső kiadás. Beza Th. *Confessio Xnae fidei*. Genf 1577. Ritka ép példány. Szegedi K. Istv. *Speculum romanorum Pontificum* 1584. Ed. 1-a. Heidelbergi *Catechismus*. Neustadt, 1588. Ugyanaz. Hanau 1600. Paraeus. *Delitiae poetarum hungaricorum*. Frankfurt 1619. Sandius. *Bibliotheca Antitrinitarior*. Fraistadt 1684. Lubieniec. *Historia reformationis Polonicae*. Fraistadt 1685. Zsoltárai. (Szent Dávid) Debreczen 1752. Nyomt. Biró Mihály. E nyomdász más műve nem ösmeretes. *Unicum*. Varjas János. *Elégia*. Debreczen 1775. (Kazinczi Ferencz már a »Magyar régiségek s ritkaságok«-ban lenyomatta.) »Márczius tizenötödike« 1849-ből 28. szám. Debreczeniek. »Protestáns egyh. és iskolai lap.« Pest, 1858. 1. szám. (Azon első számból, melyet a rendőrség éppen Révész Imre czikke miatt lefoglalt s megsemmisített, az egyetlen fentmaradt példány).

Kéziratok: 1. 1559. Bejthe István apologiája. Kiadatlan, ugy egyháztörténelmi, mint nyelvemléki tekintetben nagybecsű kézirat, hihetőleg unicum. Említi Fabó András, Bejthe István életrajza cz. művében. (Pest, 1866.) 381. l. 2. 1744—92-ről magyar országos közügyeket illető okmányok másolata Péchy Imre volt szeptemvir által. 3. Budai Ézsaiás magy. prot. egyházjoga, részben saját írása. 4. Magyarország történelme I. Mátyás haláláig. A nagy Sinai Miklós után egy tanítványa által jegyezve. 5. Jobbágy János vámospécsi predikátor (e század első tizedeiben) jegyzetei a m. prot. egyháztörténelem köréből. 6. Révész Imre jegyzetei, főkép egyháztörténelmi és iskolai ügyek 10 vaskos kötet, betűrendes mutatóval. 7. Révész Imre levelezései, köztük a közélet legelső férfainak levelei. 1850—1881. 9 vaskos kötet s 9 még nem teljesen rendezett csomag; regisztrálás alatt. 8. Nagyfontosságú, részben kiadatlan, eredeti okiratok és munkálatok a »patens« korszakából 1859 - 60. 9. Révész Imre egyházi dolgozatai. Egyházi és szertartási beszédek, imák 9+4 = 13 kötet.

699. Báró Roszner Ervin könyvtára Nagyváradon.

Teljes czédulajegyzékkel ellátott másfél ezer kötetet meghaladó könyvgyűjtemény, melyben a külföldi szépirodalmi munkákon kívül főkép egyházjogi dolgozatok találhatóak. Van öt incunabulum és pedig: 1. »Summa perutilis Gofredi super libris Decretalium« Venetiis 1491. — 2. *Tractatus d. Bartholi de tabellionibus*. Venetiis 1491. 3. *Opus aureae novellae peritissimi viri Joannis Andreae super Serato Secretalium Venetiis* 1491. 4. *Modus legendi abbreviaturas in utroque iure*. Argentine 1493. 5. *Liber plurimorum tractatum iuris*. Argentine 1499.

701. Dr. Róthschnek V. Emil könyvtára Debreczenben.

Mintegy másfél ezerre menő gyűjtemény, melyből a pár száz darabot tevő ifjusági iratok, röpiratok, hirlapok s tankönyvek a kimutatásban nem közöltetnek. A kimutatott 1195 kötet lajstromozva van, tulajdonosa a beszerzési árt (4316 frt 64 kr.) is részletesen kimutatja. Szépirodalmi műveken kívül a természettudományok vannak főkép képviselve, különösen a vegyészeti s gyógyszerészeti. A könyvtár állományában az értékes díszművek az egésznek mintegy tiz százalékát képviselik. A legrégebbi művek: *Commentar. de praecipuis divination. generib.* Kasp. Peucer 1572. Wittenberg. — *Mausoleum regni Hungar. apost. reg.* Norimberg 1663. — Neu eröffnete *Musentempel*. — Picart-Bernard. 60 réztábla. Leipzig. 1754. — Virgil 1735. — Ovid 1791 képekkel stb.

716. Schneller István könyvtára Pozsonyban.

Kétezer darabból álló, gondosan megválogatott tudományos könyvtár, melyben különösen a modern német protestáns theologiai irodalom nagy számot tesz. Megvan a »Tudományos Gyűjtemény« csaknem teljesen, 27 kötet kézirat s egy incunabulum: »*Tractatus de imitatione Christi*« 1492-ből. A tulajdonos folyvást jelentékenyen szaporítja könyvtárát, 1884-ben Müller Miksa »*Sacred books of the East*« című 109 frt értékű gyűjteményét vásárolta meg.

721. Dr. Schvarcz Gyula könyvtára Székesfehérvárt.

Kiváló modern jellegű tudományos könyvtár, közel négy ezer kötetnyi, melyek egy nagyobb teremben s egy kisebb lakószobában vannak elhelyezve. A könyvtártulajdonos, ki mint sokoldalú ismeretekkel bíró tudós hazánk határain kívül is jó névvel bír, a tudományok minden ágára figyelmet fordít a könyvbeszerzések alkalmával, régebben azonban a geologia s anthropologia, újabban az államtudományok képezték kedvenc tanulmánytárgyait. Igen szép gyűjteménye van angol s francia természettudományi, főleg geologiai nagy művekből, melyek értéke egy magában meghaladja a 3000 forintot. Értékes ritkaságok még Champollion: »Grammaire Égyptienne«, Solis: »Historia de la conquiste de Mejico« első kiadása stb. Gazdag gyűjtemény van a könyvtárban az angol tudományos társulatok kiadványaiból. Van a könyvtárban a felsoroltakon kívül 34 olasz, 21 spanyol, 2 portugál, 3 svéd, 1 norvég, 3 dán, 2 egyiptomi, 2 chinai, 2 szanszkrit stb. munka is.

735. Dr. Solyom-Fekete Ferencz könyvtára Déván. (Hunyadm.)

Közel négy ezer kötetből álló, külön szobában elhelyezett, tudományos könyvtár, melyben a jogtörténelem s a hazai történelem forrásművei nagy számmal fordulnak elő. Van a gyűjteményben 4 incunabulum, 14 kötet kézirat, továbbá több ezerre menő, de rendezetlen oklevélgyűjtemény. A könyvtárról írott betűsoros jegyzék van.

739. Sárdi Somssich Pál könyvtára Sörnyén (Somogym.)

A sörnyei családi lakóház két szobájában van a harmadfél ezer kötetet meghaladó könyvtár a levéltárral együtt elhelyezve. A felügyeletet fizetett könyvtárnok, a helybeli tanító, teljesíti. A lajstrom 1880-ban készült. Régebbi magyar történeti műveken kívül gazdag gyűjtemény van a könyvtárban a latin klasszikusok s a francia s német remekírók munkáiból. Van a könyvtárban egy incunabulum: Thuroczy kronikája s Rogerius verse együvé kötve (Jeger Theobald nyomása 1483-ból.)

746. Stipel Fábián könyvtára Temesvárt.

Mintegy 1200 kötetre menő könyvgyűjtemény, melyben az oztrák és magyar polgári törvények nagy számmal fordulnak elő. Van számos régi — részben magyarországi eredetű — mű, különösen a mult század második feléből. Legrégibb könyvei: Epitome vitarum Plutarchi. Basileae 1541. Corpus juris Hungarici. Tirnaviae 1699.

759. Dr. Szádeczky Lajos könyvtára Budapesten.

Mintegy ezer kötetből álló, tulnyomólag történelmi könyvtár. Nevezetesebb darabjai: 1. *Paprocki* Bartosz: Herby rycerstwa polskiego. 1584. (A lengyel nemesség címerei. A címlapon Báthory István arczképével és címerével; neki is van ajánlva a munka. Ujra kiadta az 1584. kiadás alapján Turowski K. J. Krakó 1858.) 4 r. 964, CLXII. és 13. l. 2. *Lengnich* Gotfr. Jus publicum regni Poloni 2 kötet, Gedani, 1765—66. 3. *Lunig* Jo. Chr. Literae procerum Europae. Lipsiae 1712. 4. *Decsy* Sámuel: A magyar szent koronának és az ahoz tartozó tárgyaknak históriája. Bétsben 1792. 589. l. és XXXIX tábla színezett képekkel. 5. Alkalmatosságra mondott beszédek, 4 kötet. Kolozsvár 1805—1822. (Többnyire halotti beszédek e század elején elhalt erdélyi főurak felett). 6. *Mokry* Benjámín: Közönséges históriai biográphiai kézi-lexicon, avagy rövid

élet-leírások. 4. k. Pest, 1819—1820. 7. *Orosz J.* und einige Patrioten. Terra incognita. Notizen über Ungarn, in zwanglosen Heften. Leipzig, 1835. — Továbbá számos ritkább szépirodalmi munka e század elejéről s nevezetesebb protestans theologiai művek a XVI. századtól elkezdve. — Végül kéziratok: régi oklevelek, versek és más irományok.

761. Szalay Imre könyvtára Budapesten.

Kis terjedelmű beces könyvtár, főkép a jelen tulajdonos atyja, a szenvedélyes gyűjtő Szalay Ágoston hagyatékából. A könyvészeti kiállításon e könyvtárból 9 munka volt, köztök Thuróczy 1488-iki augsburgi kiadása s egy »Weisz Kunig« (Bécs 1775) gyönyörű példányban. A könyvtár (640 kötet) tulnyomólag történeti; modern klasszikusok is szép számmal vannak.

771. Szécsen Antal gróf könyvtára Pozsonyban.

Tekintélyes családi könyvtár, melynek nem érdektelen részét képezi Grassalkovics hercegnő szül. hg. Esterházy Leopoldina, a jelenlegi tulajdonos nagynénjének, hagyományja. A könyvtár csak részben rendezett s még a darabok megközelítő számáról sem nyertünk felvilágosítást. Tartalmát a magyar, német, francia, angol s olasz történelmi, szépirodalmi, nemzetgazdasági, diplomáciai s művészettörténeti művek jellemzik, nagyobb részt csinos kiadásokban s kötésekben, melyek között számos kitűnő író (Thiers, Cousin, Mignet, gr. Széchényi István stb.) sajátkezűleg írt ajánlásokkal ellátott műveik is vannak. A görög írók csak fordításokban vannak. Leggazdagabb a francia irodalom, köztök több ritka emlékirat. Az angol remekírók teljesen megvannak, néhány több kiadásban. Igen gazdag gyűjtemény van rézmetszetekben, különösen híres képtárak gyűjteményeiről; a kéziratok közt Metternich herceg hátrahagyott irományai, gr. Prokesch jegyzetei s levelei stb.

779. Széll Farkas könyvtára Budapesten.

Könyvtártulajdonos a legszenvedélyesebb könyvgyűjtők közé tartozik, ki különösen régi alföldi pusztulásnak induló magánkönyvtárakból sok beces darabot mentett meg az enyészettől. Mintegy háromezer darabból álló gyűjteményében csaknem teljesen megvannak a magyar történelemre vonatkozó forrásmunkák s a XVIII-ik század íróinak eredeti kiadásai (köztök Besseney Philosophusának első kiadása is). Igen gazdag gyűjtemény van a jelen század első felének irodalmából, többek közt Széchényi összes művei a hirlapokkal együtt, melyekbe dolgozott, a Frankenburg által szerkesztett »Életképek« teljesen, az 1790¹-ik évre vonatkozó röpíratokból 218 darab, 56 kötet kézirat stb. A legbecsesebb művek a következők:

- a) A BE CE. nyomt. S.-Patakon 1659. Magyar Könyv-Szemle 1883. évf. 87—99. ll. (egyetlen példány).
 b) Magyar Aesopus. Szabó K. R. M. könyvtárában. 1155. és 1363. sz. a. leirt művek, úgy látszik 1630 előtti. 34 képpel ellátott, lőcsei kiadása. 4r. A—L + A—L iv. Elöl czímlap, hátul néhány levél hiányzik. Szabó K. R. M. könyvtárában, sem annak pótlékaiban nem fordul elő. (Lásd: »Egy XVI. század hist. énekei« értekezést. Századok 1884). c) Fortunatus históriája. R. M. könyvtár 848. sz. a. d) Jephtha históriája. U. ott 1594. sz. a. e) A fenyőfának hasznos voltáról. U. ott. 910. sz. a. f) A tékozló fiú históriája. U. ott 661. sz. a. g) Magyarazattia az Evangeliumoknak. Bártfa 1608. U. ott 450. h) Laskai János: Jézus királysága. U. ott 765. sz. a. i) Czeglédi István: A jó emlékezetű... Vdvarhelyi György Vramnak stb. U. ott 989. sz. a. (E példánynak Szabó K. által nem említett előlapja van, melyen szentírásbeli idézetek foglaltatnak: 2 Sam. 7. 1. 2. 11. 12. 13. Továbbá 2 Cor. 8. 12. Amos 8. 9. és 1. Kir. 2. 3.) k) Ortelius (Chronologiájának 1602. évi kiadása. l) Az 1847/s. évi kerületi gyűlésekről röpívek 1—112 darab. (Szemere Bertalan széljegyzeteivel.) m) Correspondence relative to the affairs of Hungary. 1847—1849. Presented to both Houses of Parliament by Command of Her Majesty. August 14. 1850. London: printed by Harrison and son. (Előlapon Metternich hg sajátkezűleg írt neve, kötése sarkán Metternich czimere.)

Kéziratok 1. Egy XVI. századbeli codex (ism. Századok 1884. évf.) Tartalma: a) Egy Volter nevű királyról és Grizeldes olasz leányról való igen szép história. b) Igen szép história a vitéz Franciskorul és az ő feleségéről. c) Jeles szép História egy Telamon nevű királyról. d) Jeles szép História az Tancrédus királynak leányáról Grismundáról stb. e) A Béla királyról való és a Bankó leányáról szép História. f) Aeneás királynak Trója veszedelmekor álmáról stb. 2. Vera et deducta Descriptio Criminalium Processuum et secuti supplicii in tres reos Hungarice Comites Franciscum de *Nádasd*, Petrum a *Zrin*, et Franciscum Christophorum *Frangepani* . . . nunc vero cum, 1680 auctior descripta per C. K. d. N. 3. Érzékeny énekek gyűjteménye 1794-ből. 4. A z orleáni szűz. Poema. Volter francia verseiből fordította magyarra Alethophilos (gr. Fekete János) 1796. 5. A z új Enekekben tett jegyzések 1803 és 1804. (Adatok az evang. Énekeskönyv utolsó revisiójához, mely győri Szemerében főinspector Matkovich Pálnál, Kis Zsigmond, Szakonyi József, Kis János, Szücs István, Német István, Hrabovszky István és Zigán János által eszközöltetett). 6. A nagy kún s á g i u t a z á s 1805-ben. Egykorú vers: *Vitkovics* Mihálytól, melyben *József* nádornak a nagykunok közé utazását, és Karczagon való fogadtatását élénken leírja. (Kiadatlan, Viték. életrőli nem említik). 7. Holmi. A debreczeni diákok közt 1805—1820-ig keletben volt verszetek gyűjteménye. III. kötet. (Közte Csokonaytól több, eddig kiadatlan). 8. A magyar nemzet s é r e l m e i. Egy alkalmas szózat a magyarokhoz az 1832. esztendőben a felől: mi hasznot veszen az Ausztriai ház Magyarországból s miképpen köszöni azt a magyaroknak, és mit kell tenni a magyaroknak?

794. Szilágyi Sándor könyvtára Budapesten.

Igen jelentékeny magánkönyvtár közel 10,000 darabbal, melyből azonban a tulajdonos, mivel atyjától nyert könyvtára s az apróbb nyomtatványok nincsenek rendezve, csak 7000 darabról adott kimutatást. A könyvtár fele részben Magyarország történetére vonatkozó művekből áll s ezzel kapcsolatban van több száz okirat s történeti forrásművet képező kézirat, néhány száz politikai röpirat s proclamatio. A könyvtár régi nyomtatványokban is gazdag, Szabó K. felhasználta.

797. Szily Kálmán könyvtára Budapesten.

Becsés természettani szakkönyvtár, melynek nevezetességét képezi mintegy 500 leginkább a mathematicai physikára vonatkozó dissertatio s még inkább az 1848 előtti magyar természettudományi irodalom gyűjteménye. Van több magyar nyelvészeti munka is. A legrégibb s egyuttal legértékesebb könyv Lippay János »Posoni Kert«-je Nagyszombat-Bécs 1664—67.

798. Id. Szinnyei József könyvtára Budapesten.

A négyezer kötetet meghaladó könyvgyűjteménynél, melyben az irodalomtörténet s szépirodalmi művek foglalnak el legnagyobb helyet, sokkal nevezetesebbek azok a specialis gyűjtemények, melyeket a hangyaszorgalmáról ország szerte ismert könyvtártulajdonos évek hosszu során át létesített. Sajat közleménye szerint a főbb gyűjtemények a következők:

1. Mintegy 3000 hírlap 15,000 számmal. Köztök minden magyarországi hírlapból néhány szám, az 1848⁹/₉-kieknek csaknem teljes gyűjteménye. A magyar humorisztikus lapok teljes gyűjteménye, részben bekötve. Ehez járul még 1789 előfizetési felhívás hírlapokra.

2. Körülbelül kétszázezer darab s mintegy 200 kötet kézirat, melynek sulya legalább 10 mázsa. Ezek közt van 3600 hozzá intézett levél; 1500 autograf levél; 98 írói szerződés; Komárom történetéhez 300 iv 12 kötetben; családi iratok, színészek és írók életéről tett, valamint bibliographiai jegyzetek több mint százezer; naplójegyzetek, jegyzőkönyvek stb. 200 kötet kézirat bekötve.

3. 1848⁹/₉-re vonatkozó gyűjtemény: 1125 darab proclamáció, 314 apró nyomtatvány, 200 nyomtatott mű.

4. Színészeti gyűjteményből: 14,283 magyar színlap s 562 idegen nyelvű hazai; 1837 augusztus előtti magyar színlap 527. Van továbbá színházi zsebkönyv (sugókönyv) budapesti 53, s vidéki 118 (38 helyről); színésznőkhöz írt vers 104 s bucsuers 57.

5. Naptárgyűjtemény: A XVII-ik és XVIII-ik századból 46 darab; humorisztikus magyar naptár 81 (44-féle); nagy képes naptár 114 (46-féle), komáromi kalendárium 63.

6. Más gyűjtemények: 200 térkép, 500 réz-, kő- és fémetszet, 220 magyar ponyva irodalmi termék, 37 adomagyűjtemény; továbbá 34.178 darab (s 25 ezer duplum) gyászjelentés, (ezek közt 1850 előtti 1295), mintegy 200 gyászbeszéd. Van még hangverseny- és béli jelentés, alkalmi lapok és versek, étlapok, látogatási jegyek stb. gyűjteménye, mely utóbbiak mintegy 15.000 darabot tesznek ki.

803. Id. Szögyény-Marich László könyvtára Székesfehérvárt.

Mintegy 4000 kötetre menő gyűjtemény a magyar, latin, német francia s olasz irodalom termékeiből, részben Csoórott elhelyezve. A magyar történelmi s politikai művek vannak legnagyobb számmal. Meg van a magyarországi országgyűlések iratainak s naplójának teljes gyűjteménye, Katona nagy története teljes példányban, az Ersch és Gruber-féle Encyclopaediának eddig megjelent összes (mintegy 160 vaskos darabot tevő) kötetei stb.

805. Szokoly Viktor könyvtára Tinnyén. (Pestm.)

Három ezer kötetet meghaladó könyvtár, melyet tulajdonosa halálesetre a budapesti unitarius anya-egyház létesítendő iskolájának szánt. A könyvtár egy vaslemezes ajtóval ellátott s különben is tűzmentes helyiségben van. A tudományos művekről külön katalog van, külön a valamivel gazdagabb tartalmu (730 mű, 1385 kötet 472 füzet) szépirodalmi művekről. Van a könyvtárban 1 incunabulum, 364 kézirat, 51 rézmetszet, 49 térkép. A könyvtárból 1884-ben térítvény mellett 13 olvasó 67 művet használt; beszereztetett 64 mű: tudományos magyar műre 204, szépirodalmira 34 frt adatott ki.

807. Dr. beczkoi Szombathy Ignác könyvtára Velenczén. (Fehérm.)

Mintegy 3000 darabból álló gyűjtemény, melyben a könyvtár tulajdonos fő tanulmánytárgyára, a magyarok őstörténelmére, vonatkozó művek nagy számmal fordulnak elő. Van egy incunabulum s mintegy száz térképe. Nevezetesebb darabok:

1. La Colonne Trajane d'après surmoulage de Rome, en phototypographie, 220 planches. Paris 1872. (Szállítással együtt 365 frt. o. é. Csak 180 példány adatott ki; hazánkban talán unicum.) 2. Díszlapok a római könyvtárakban őrzött 4 Corvin-codexből; lefényképezette a vaticani zsinaton jelen volt m. püspöki kar. 1871. (Csak 50 db. készült.) 3. Codex Argenteus Uppströmtől. Upsala 1854. (Már nagyon ritka példány). 4. Pray »Annales«, Vindobonae 1761. 5. Antonii Bonfinii Rerum Hungaricarum Decades. Lipsiae 1771. 6. Kazy Historia R. H. I. Tyrnaviae 1737, II. 1741. Cassoviae III. 1750. 7. Istvánfy Hist. R. H. Viennae 1763. 8. Aurelius Viktor I. De Viris Illustribus Romae et de Caesaribus. II. De Vita et moribus Imperatorum Rom. Antverpiae 1578. 1579. (Arcképekkel.)

822. Tanárky Gedeon könyvtára Budapesten.

Mintegy 1700 darabból álló gyűjtemény, melyben a történelmi s államtudományi csoport van legjobban képviselve. Érdekes gyűjtemény: 50 kötet közép-és újabbkori latin s egy pár görög költői mű, van ezen kívül a Rüdus redivivus első kiadása és több XVII-ik századbéli latin mű.

825. Tarnóczy Kázmér könyvtára Laszkáron (Nyitramegye.)

A Tarnóczy család laszkári kastélyában a könyvtár s levéltár külön bolthajtásos s tűzmentes szekrényben van elhelyezve. A levéltárban több eredeti Árpád-házkori okirat s számos történeti fontosságú oklevél van. A könyvtár három nagy üveg szekrényben áll, rendezetlen: tulnyomólag államtudományi s szépirodalmi művek. Van több nevezetes francia történeti s államtudományi mű, a magyar szépirodalom jól van képviselve.

834. Thaly Kálmán könyvtára Budapesten.

Mintegy másfélezer kötet tulnyomólag történeti, irodalomtörténeti, régészeti s hadtudományi tartalommal. Számos ritkaság. A gyűjteménnyel kapcsolatban vannak régi rézmetszetek, mult századi hírlapok s röpiratok, mintegy 2000 darab eredeti régi oklevél vagy kézirat nagyobb-részt 1676—1711 közt levő korból s ezen kívül 4000 ivnyi másolat, főkép R á k ó c z y - k o r t ö r t é n e t é r e vonatkozó adatok 2—300 bel- és külföldi levéltárból.

838. Tomori Anasztáz könyvtára Budapesten.

Mintegy 1200 kötetből álló gyűjtemény, melyben a magyar szépirodalom termékei, történelmi, politikai s matematikai munkák képezik a legnagyobb részt. Igen sok szép d i s z k i a d á s u franczia mű van, nagyobb részt irodalmi vagy művészettörténelmi tartalmuak, köztök híres képesarnokok leírása s nagyművészek munkái. Van egy diszes Párisban 1761-ben megjelent atlasz. A legrégebbi mű: Promptuario de le Medaglie de piu illustri et fulgenti huomini del principio del mondo al presente tempo in Lione 1553. Tulajdonos számos levelet s kéziratot is őriz híres magyar ferfiaktól.

852. Tóth Lőrincz könyvtára Budapesten.

Mintegy három ezer darab, nagyrészt szépirodalmi s történeti művekből; különösen gazdag e gyűjtemény d i s z m ű v e k b e n: Thiers, Vernet, Timon munkái, számos album, nevezetesebb írók diszkiadása, a római klasszikusok nagy része párisi Pankoucke féle s biponti kiadásai. Van számos régi mű, köztök a nürnbergi 1663-ki Türkische und ungar. chronica 36 vártérrel s 133 történeti arcképpel; egy biblia-példány 1700-ból (Amsterdam, Károlyi fordítás); egy szép Flavius Josephus 1548-ból initialékkal; a tridenti concilium historiája 1645-ből régi nyomott bőrkötésben stb. Van továbbá egy kis arcképgyűjtemény, mintegy 900 darab. A könyvtár egy részét a szabadságharc után elkobozták.

854. Trefort Agoston könyvtára Budapesten.

A körülbelül háromezer darabból álló könyvtárban képselve vannak a magyar és külföldi, főleg német, franczia és angol irodalom klasszikusai és a jelesebb termékek a közoktatás, történelem és politika köréből. Az általánosan ismert és elterjedt külföldi munkákon kívül felemlíthetők: Ranke, Mommsen, Müller Max összes művei, Gregorovius, Treitschke, Hillebrandt, Heine, Varnhagen, Gervinus munkái, a »Revue des deux Mondes« teljes példánya 1852-től kezdve, Guizot, Mignet, Toqueville, Montalembert, Lanfrey, Laboulaye összes munkái, Thierry Ágoston, Renan, Prescott, Lamartine, Constant Benjamin, Mdme Stael művei, a »Mémoires de Malouet« és »Cause-ries du lundi de Saint-Beuve« (16 kötet ritka); azonkívül ott vannak Shakespeare, Buckle, Maculay, Taine, Groot, Bentham, Thackeray, Dickens, és más nevezetes írók. — Teljes példányban megvannak: az országgyűlési naplók és irományok 1865-től kezdve, továbbá a hasonló nyomtatványok stb.

864. Vadnay Károly könyvtára Budapesten.

Harmadfél ezernél több könyv 4 nagy szekrényben s több állványon. Fő jellege s z é p i r o d a l m i s a e s t h e t i k a i. A világirodalom klasszikusai s a legnevezetesebb aesthetikai s irodalomtörténeti művek megvannak, a magyar teljesen. Nagy számmal fordulnak elő diszkiadások, képes albumok, régebbi magyar írók műveinek első kiadásai, továbbá történelmi, társadalmi s uti könyvek. Minden könyv tiszta állapotban van, a becsesebbek diszkötésben.

870. Vámbéry Armin könyvtára Budapesten.

A mintegy 2000 kötetből álló könyvtár tulnyomó részét oly angol művek teszik, melyek Középázsia, Perzsiára, Indiára s Törökországra vonatkoznak. Kiváló becsü a tulajdonos keleti kéziratgyűjteménye, továbbá ritkaságok s részben unikumok: több török-tatár szöveg s néhány török szótár.

876. Várady Mihály könyvtára Nagybecskereken.

Másfélezer kötetet meghaladó, válogatott műveket tartalmazó modern könyvtár, jogi s szépirodalmi főbb művek csaknem teljesen. Nevezetessége: A Didot czég által kiadott »L'univers« 51 kötet mintegy 30,000 lapnyi, 3507 részmetszettel s 93 térképpel; Voltaire műveinek 1770-ki teljes s 1846-ki diszkiadása, Goethe, Herder, Lamartine stb. diszkiadása, az Orlando furioso 1805-ki jeni kiadása 5 kötetben, az osztrák hadsereg 1793—1830 közt vívott csatáinak 73 rézmetszetű tervrajza, az 1849-ki hivatalos lap stb. Van továbbá 249 térkép s 4112 rézmetszet. Tulajdonos évenként mintegy 140 frtot költ könyvtára gyarapítására.

883. Vásonkeői Imre könyvtára Ó Szönyön.

A könyvtár alapját idősb gróf Zichy János körülbelül 400 kötetre ment hagyatéka képezi, leginkább növénytani, gazdasági, jog- és államtudományi, történeti és magyar irodalmi munkák, melyekből különösen a növénytani irodalom, mint a boldogult gróf kedvencz tudomány-szaka, ritka szak- és kiváló illusztrált munkákkal vált ki.

A könyvtár főkép magyar irodalmi, szépirodalmi, azonkívül gazdasági, jog- és államtudományi, történeti és encyclopediai irányban gyaropodik s az ó szőnyi kastély egy külön, e célra berendezett, tűzmentes termében üvegszekrényekben van elhelyezve. A tulajdonos évenként könyv-vásárlásra körülbelül 1000 forintot s könyvkötésre körülbelül 600—700 forintot ad ki. A könyvtár szalonkönyvtár levén, a könyvek csinos és diszes kötésére különös gond fordittatik, miért is azoknak legnagyobb része vászonban aranyvágással van kötve. A könyvtárra 1884-ben fordittatott: Könyvvásárlásra 1010 ft. Bekötésre 631 ft. Összesen: 1641 ft. A könyvtár betű és szak szerinti lajstromozása folyamatban van. A könyvek összes száma: 1457 mű és 2409 kötet.

A könyvtárban a XV. század végéig készült ősnymtatvány nincsen. Térkép van: 81, rézmetszet 117 és szobor: 3. Van egy muzeum kitömött állatokból, továbbá érem, és régiséggyűjteményből. Ez utóbbiak közt vannak értékes aranyleletek Brigetio területéről.

A könyvtár ritka és illusztrált munkáiból kiemeljük a következőket:

1. Tseh Márton: Lovak orvosságos szép új könyvtskeje. Melyben sok-féle próbált Experimentumok és Orvosságok talaltatnak kiket Török, Magyar, Német országokban lakó Fejedelmeknek és Nagy uraknak udvariban őszve szedegetett a Brandenburgomi Herczeg fő Lovász Mestere, Tseh Marton. Mostan penig Magyarul ki nyomtatott. Lőtsén Brewer Sámuel. 1676. Esztendőben. 12r. Czimlap, elől-jaro beszed, figura (fametszet) figurája avagy ki ábrázolt bélyege hogy miképen és mitsodás helyen kell az Lovon Eret vagatnod, az ABC-szerint egymás után rendel megtalálad. Összesen 5 számozatlan levél + 104 számozatlan lap + Registrom 5 számozatlan levél.

2. Allionio Car. Flora Pedemontana sive enumeratio methodica stirpium indigenarum pedemonti. Augustae Taurinorum 1785, Tom. 1—11. 2°.

3. Haller Alberti: Enumeratio Methodica Stirpium Helvetiae indigenarum. Göttingae, 1742. Tom. I—II. 2°.

4. Nees ab Esenbeck Christianus Godof.: Horae Physicae Berolinenses, collectae ex symbolis virorum doctorum. Bonnae, 1820. 2°.

5. Fritsch Anton: Vögel Europas. Prag, 1871. 2°.

6. Arneth Jos. Synopsis nummorum Graecorum. Vindobonae, 1837, 8°.

7. Arneth Jos. Synopsis nummorum Romanorum. Vindobonae, 1842. 8°.

8. Cohen Henry: Description historique des monnaies frappées sous l'empire romain communément appelées medailles impériales. Paris, Londres, 1880. Deuxième édition. Tome premier. Tome deuxième. Paris, Londres, 1882. 8r. 2 kötet.

9. Boutkowski Alexandre: Dictionnaire Numismatique. Leipzig, 1881. I. kötet, 8r. II. kötet 1-ső rész. Lipcse, 1884.

10. Kunis Karl Wilhelm: Neueste illustrierte Münz-, Maas- und Gewichtskunde. Authentische Abbildung und Beschreibung der gegenwärtig cursirenden Gold- und Silbermünzen aller Länder. Fünfte Ausgabe. Leipzig, 8r.

11. Münzsammlung der wichtigsten seit dem westphälischen Frieden bis zum Jahre 1800 geprägten Gold- und Silbermünzen sämtlicher Länder und Städte. Leipzig, 1885. Zweite verbesserte Auflage, 8r.

12. The numismatic Atlas of the Roman Empire. Ivret.

884. Özv. Vass Jenőné könyvtára Berettyó-Ujfaluban. (Biharm.)

1229 kötetből álló becses régi könyvtár, melyben különösen képviselve vannak: szépirodalom, modern irodalomtörténet, természettudományok s encyclopaedikus művek. Az 1711-ig megjelent művek közt van: *Borelli* János *De motibus animalium* Batavia 1685. *Justinus* *Historia* Amsterdam 1638. *Szenczi Molnár* Albert szótára 1708 Nürnberg. *Pariz Pápai* Ferencz *Pax corporis* 1702 Lőcse. Van egy évszám nélküli latin nyomtatvány »*Origo et Status privilegiatorum oppidorum Hajdonicalium ex legibus, privilegiis, aliisque monumentis depromptus*«. A XVIII-ik századból s a jelen század első feléből több mint száz becses könyv van, valószínűleg unikum is különösen régi magyar természettudományi művekből. Igen becsesek az »első kiadások«. Goethe, Schiller, Wieland s más külföldieken kívül a hazai írók közül princeps editioben legtöbb művekben képviselvek Ányos, Berzsenyi, Baróthi Szabó Dávid, Csokonai, Ercsei, Édes Gergely, Horváth Adám, Kiss János, Kisfaludy Sándor, Schwartzner, Széchényi István stb. Van továbbá egész sereg régi metszet s térkép.

895. Vietorisz János könyvtára Horóczon. (Trencsénmegye.)

Régi becses könyvtár, mely azonban a 40-es évek óta, midőn lajstromozása készült, alig gyarapodott. 1849-ben a háborus idők miatt sietve a várkastély egy földszinti boltozott helyiségébe rakták be s most is rendezetlen. Sok becses régiség van, néhány incunabulum s több diszmű. A könyvtár könyvészeti megvizsgálása hálás feladat lenne.

912. Wagner László könyvtára Budapesten.

Igen tekintélyes 6000 kötetet meghaladó könyvtár, melynek nagyobb részét mezőgazdasági művek teszik. Könyvtártulajdonos három mezőgazdasági szaklap szerkesztője 15 év óta s a szerkesztőség számára megküldött szakműveket, valamint a cserébe kapott v. vásárolt folyóiratokat gondosan megőrzi. Folyóiratgyűjteménye igen jelentékeny. Van 25 magyar, 65 német, 15 francia, 2 angol s 13 más nyelvű folyóirata, némelyik már 20 év óta, összesen mintegy 1200 évfolyam. A könyvtár külön szobában áll, gyarapítására nagy költséget fordít. Megjegyzendő, hogy 1884-ben a könyvtárból 250 olvasó mintegy 600 művet használt. Van a könyvtárban 50 térkép is.

916. Weber Antal könyvtára Budapesten.

Két ezer kötetet meghaladó tulnyomólag művészeti s művészettörténelmi jellegű szakkönyvtár, melynek legnagyobb becsét az építészeti szakmunkák képezik, de ezen felül földrajzi, táj- és népismei, valamint szépirodalmi diszművek is nagy számmal fordulnak elő. Van a könyvtárban egy nagy földgömb, 93 térkép, 415 rézmetszet s 583 nagyobb részt műbecsessel bíró fénykép, több magyarországi fürdő és város tájképe. A becsesebb művek közül felsoroljuk a következőket:

Pistolesi Erasmo. Il Vaticano. Descritto et illustrato da Fr. Pistolesi con disegni a contorni diretti dal pittore Camillo Guerra. Volume I—VIII. Róma, 1829—38. 8 köt. Fo.

Hessen-Homburgisches neu vollständiges Gesang-Buch. Enthaltend eine Sammlung von 1941 der auserlesensten geist und lieblichen alten und neuen Liedern. Homburg vor der Höhe, 1734. 1 köt. 8°.

Gmelin Leopold. Die Elemente der Gefäßbilderei mit besonderer Berücksichtigung der Keramik. München, 1885.

Fünfzig Handzeichnungen alter Meister.

Jaenicke Friedrich. Grundriss der Keramik in Bezug auf das Kunstgewerbe. Eine historische Darstellung ihres Entwicklungsganges in Europa, dem Orient und Ost-Asien von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. Mit 460 Illustrationen, 2645 Marken und Monogrammen. Stuttgart. 1879. 1 köt. 4°.

Krell Dr. P. F. Die Klassiker der Malerei. Eine Sammlung ihrer berühmtesten Werke, mit erläuterndem Texte, unter Mitwirkung von Dr. O. Eisenmann, zu Photographie-Druck ausgeführt von Martin Rommel. I. Serie Lief. I bis XXIV. Stuttgart, 1876, 22 füz. Fo. (folyamatban van).

Krell Dr. P. F. Ugyanaz. II. Serie. Niederländer und Spanier etc. Lief. I bis XXVIII. Stuttgart, 1877. 15. füz. Fo. (folyamatban van).

Krell dr. P. F. Ugyanaz. Text. Heft 1—8. Stuttgart, 1876—78. 8 füz. 8r.

Künstler-Mappe, Spanische: zu Gunsten der Nothleidenden in Spanien. Herausgegeben von Prinzessin Ludwig Ferdinand von Bayern, Maria de la Paz, Infantin von Spanien. München, 1885. 1. köt. Fo. Díszkötés.

Ornamentenschatz Japanischer. Berlin, évszám nélkül. 1 köt. 8°. (Japán nyelven.)

Simakoff N. L'art de l'Asie centrale. Recueil de l'art décoratif de l'Asie centrale. St.-Pétersbourg, 1883. 1 köt. Fo.

Bon, Le, Dr. Gustave. La civilisation des Arabes. Ouvrage illustré de 10 chromolith. 4 cartes és 366 gravures dont 70 grandes planches. Paris, 1884. 1 köt. 8r. díszkötésben.

Fischbach J. und H. Marins. Deutscher Wald und Hain in Bild und Wort. München und Berlin, 1 köt. n. 8°. díszkötésben.

Kaden Woldemar. Das Schweizer Land. Eine Sommerfahrt durch Gebirg und Thal. Mit Bildern in Holzschnitte von Ad. Closs. Stuttgart. 1 köt. Fo. díszkötésben.

Pichon M. Nouveau plan routier de la ville et faubourgs de Paris. Avec ses principaux édifices et nouvelles barrières. Paris, 1790. 1 térkép.

Zanotto Franz und Jos. Ludw. Gatteri. Geschichte Venedigs in 150 Kupfertafeln nach Chronicken, geschichtlichen Thatsachen und dem Costum der Zeit. Gezeichnet von J. L. Gatteri, in Kupfer gestochen von Ant. Viviani. Text von Fr. Zanotto. Frei übersetzt von Gust. Ritt. Tschabuschnigg, I. II. Band. Venedig, 1863. 2. kötet. Haránt 4°.

Zanotto Franz, M. Moro und J. Rebellato. Das malerische, monumentale, historische und artistische Venedig. Eine Darstellung seiner Haupt-Ansichten und alten Gebräuche in 10 Steindruck-Tafeln. Aus dem italienischen von Adalb. Müller. Venedig, 1857. 2 köt. Haránt 4°.

Architektonische Rundschau. Skizzenblätter aus allen Gebieten der Baukunst. Herausgegeben von Ludw. Eisenlohr und Carl Weigle I. Jahrg., Lief. 1—10. Stuttgart, 1885. 10 füz. Fo.

Architectural plates. Building news czimlap nélkül, 2 köt., n. 4r., rajzlapok.

Baumann L. und E. Bressler. Barock. Eine Sammlung von Plafonds, Cartouchen, Consolen, Gittern, Möbeln, Vasen, Öfen, Ornamenten, Interieurs etc. und Monumentalbauten Österreichs aus der Epoche Leopold I. bis Maria Theresia. Lief. 1—3. Wien, 1884—85. 3 köt. Fo.

Allgemeine Bauzeitung mit Abbildungen. Redigirt von Chr. Friedr. Ludw. Förster. Jahrgang X—XXIV, 1845—1859. Wien, 1845—59. 15 köt. 4°.

Deutsche Bauzeitung. Verkündigungsblatt des Verbandes deutscher Architekten- und Ingenieur-Vereine. Redakteure K. E. O. Fritsch und F. W. Büsing IX. bis XIX. Jahrgang. Berlin, 1875—85. 11 köt. 4°.

Blätter für Kunstgewerbe. Begründet von V. Teirich. Redigirt von Jos. Storck. Band IX—XIV. Wien, 1880—81. 72 füz. 4°.

Bosco Ernest. Dictionnaire raisonné d'architecture et des sciences et arts qui s'y rattachent. Livr. 1—20. Paris, 1877—78, 20 füz. n. 8°.

Chabat Pierre. La brique et la terre cuite. Etude historique de l'emploi de ces matériaux, fabrication et usages. Motifs de construction et décoration choisis dans l'architecture des différents peuples. Paris, 1881. 1 köt. n. Fo. 107 lap és LXXX rjzl.

Daly Cesar. Motifs divers de serrurerie. Extrait de la Revue générale de l'architecture et des travaux publics et de divers autres ouvrages. I. Partie Serrurerie ancienne. II. Partie Serrurerie moderne. Paris. 1 köt. Fo.

Dohme Robert. Barock- und Rococo-Architektur. Lief. 1—2. Berlin, 1884, 2 köt. Fo.

Encyclopédie d'architecture. Revue mensuelle des travaux publics et particuliers. Deuxième. Serie IX—X. Vol. et Troisième Série I—IV Volume. Paris, 1880—85. 63 füz. n. 4°.

Budapest Épitményei. Szerkeszti Rozinay Istv., fénynyomatokban készíti Divald Károly 1—4 kötet. Budapest, 1883, 4 köt. n. 4°.

Fritsch K. E. O. Denkmäler deutscher Renaissance I—VI Band. Berlin, 1882—85, 6 köt. Fo.

Gropius Karl. Ornamente in verschiedenen Baustylen für Architekten und Maler. Heft 1—2. Berlin, 9 füzet n. 4°.

Klasen Ludwig. Grundriss-Vorbilder von Gebäuden aller Art etc. Lief. 1—34. Leipzig, 1882—84. 34 füz. 4°.

Lessing Otto. Ausgeführte Bauornamente der Neuzeit. Sammlung hervorragender Ornamentausführungen der bedeutendsten Architekten und Bildhauer in Deutschland und Österreich. Hundert Tafeln in 6 Lief. Berlin, 1884. 6 köt. Fo.

Leveil J. A. Vignole. Traité élémentaire pratique d'architecture ou étude des cinq ordres d'après Jacques Barozzio de Vignole avec 72 planches. Paris. 1 köt. n. 4°.

Licht Hugo. Architektur Deutschlands. Übersicht der hervorragendsten Bauausführungen der Neuzeit. Mit Text von Dr. A. Rosenberg. II. Abtheil., Band 5—8. Berlin, 1882. 4 köt. Fo.

Mauch J. M. v. Die architektonischen Ordnungen der Griechen und Römer, und der neueren Meister, V. Auflage, verbessert durch L. Lohdl. Mit 100 Kupfertafeln. Berlin, 1862. 1 köt. Fo. 128 lap és 100 rjzl.

A magyar mérnök- és építészegylet közlönye. Szerkesztik Ambrozovics Béla, Ney Béla és Schwarczel Sándor. IV—XIX kötet. Budapest, 1870—85. 16 köt. n. 8°.

Monumental-Bauten, Wiener. I. Band Hof-Opernhaus von van der Nüll und Siccardsburg, Justizpalast von A. Wielemans. Lief. 1—19. Wien, 18 füz. Fo.

Myksovsky Viktor. Magyarország középkori és renaissance-stílus műemlékei 1—10 füz. Bécs, 1885. 7 köt. Fo. *Narjoux Félix.* Paris, monuments élevés par la ville 1850—1880. Livrais. 1—14. Paris 1883. 14 füz. Fo.

Publicationen des Vereines »Wiener Bauhütte«. Band XII—XVI. Lief. 1—5. Wien. 25 füz. Fo.

Recueil, Le, d'architecture choix de documents pratiques. Architectures religieuse, civile, communale etc. Publication mensuelle sous la direction de Wulliam et Forge. VIII—XIII. Année. Livr. 10—12. Paris, 188—85. 50 f. Fo.

Renaissance, Deutsche. Eine Sammlung von Gegenständen der Architektur. Decoration und Kunstgewerbe in Original-Aufnahmen. Redigirt von A. Scheffers. Lief. 111—187. Leipzig, 1881—1885. 41 füz. n. Fo.

Revue générale de l'architecture et des travaux publics. Journal d'architectes. Rédigé M. César Daly, IV-ième Série Vol. VII—XII. Paris, 1880—85. 36 füz. Fo.

Schwenke F. Ausgeführte Möbel- und Zimmereinrichtungen der Gegenwart. I—II. Band. Berlin, 1881—84. 2 köt. Fo. 144 rjzl.

Société anonyme des hauts-fourneaux et fonderies du Val D'Osne. Fontes d'art. Extrait de l'album Nr. 1—40. Paris. 40 füz. n. 4°.

924. Wesselényi Miklós báró könyvtára Görcsönben. (Szilágymegye).

A Wesselényi család zsidói könyvtára s levéltára 1876-ban szállítottatott el Görcsönbe, hol most két külön e célra berendezett, vasajtóval bíró s teljesen tűzmentes szobában van. Jelenlegi állománya 4532 darab. A jegyzék 1880-ban készült. Néhány nevezetesebb régi könyvet Szabó K. felemlített, de a könyvtár még nincs ismertette. Hirlapokban s folyóiratokban igen gazdag.

948. gr. Zichy Rezső könyvtára Abaujnyiczkén.

1865-ben egyesítettett' b. Mesko Jakab könyvgyűjteményével. A könyvek külön szobában, tölgyfa-szekrényben vannak elhelyezve. A kötettség mintegy 5000. Van egy külön mintegy 250-re menő gyermek könyvtár válogatott magyar, német, francia s angol ifjusági iratokkal. Régi hiányos könyvjegyzék van. Régi könyvek s térképek nagy számmal fordulnak elő.

Van sok szent kép, egyszerűen albumba ragasztva : u. m. 240 kép, mely egyes szentek kínzását ábrázolja ; igen régi fametszetek. — Nev. és nagyon díszes kiadás : Flora exotica. Prachtpflanzen. L. Reichenbach, 1836. 1—5. Band. A színezett képek term. nagyságban. — Igen díszes, fekete nagy alakú, bőrk. kiadás : Description de l'Égypte. Aczélmetz. képekkel, az épületekhez pontos méretek. Magában foglalja a természet 3 orszagát Egyiptomban. I—XIII köt. Paris, 1822. (Akkor 800 franc volt). Ezen képekhez tudományos leírás : Description de l'Égypte. I—XXVI kötet. Publiée par C. L. F. Panckoucke. Paris, 1823. — Mennyei Korona. Galantai Esterás Pál. 1696. — Az egész világon levő csodálatos Boldogságos Szűz képének eredeti. Galantai Esterás Pál. 1690. N.-Szombat. — Üdvözség Mannája. Gusztini. Eger, 1759. — Isagogus Historicae. Lipse, 1589. — Libri commentariorum. Lugduni, 1558. — Occulta philosophia. 1550. — Prime Decadis etc. Lipse, 1504. Eredeti kötés. — Sermones dominicales. 1499. a quodam fratre Hungaro in conventu Pestiensis. — Enchiridion de medendis etc. 1563. Basiliae. — Timon : Cassovia etc.

A

MAGÁNKÖNYVTÁRAK ÁLLAPOTÁRÓL

BEÉRKEZETT ADATOK.

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
1	Ábray Károly polgármester	H.-M.-Vásárhely	1851	75	314	1,304
2	Acsády Ignác dr. hirlapíró	Budapest.	1870	200	400	1,400
3	Ádám Iván tanár	Sümegeh	?	—	535	b) 1,623
4	Adorján Miklós tanár	Csurgó	?	—	—	700
5	Ágai Adolf dr. hirlapíró	Budapest.	?	—	—	1,000
6	Kisjókai Ágoston József főmérnök	Budapest.	1873	950	1,662	3,249
7	Id. Almásy Kálmán gr.	Kétegyháza (Békésm.)	1850	400	—	5,900
8	Almay József birtokos	Csill (Aradm.)	?	—	—	f) 250
9	Ambrozovics Béla mérnök	Budapest.	?	—	—	700
10	Ambrózy Béla br.	Temes-Gyarmat.	?	—	—	950
11	Andaházy László dr. ügyvéd	Budapest. ,	1850	—	480	960
12	Andrássy Aladár gr.	Homonna.	?	—	3,804	6,020
13	Andrássy Gyula gr.	Tőke-Terebes	?	?	1,693	3,152
14	Andrássy János kanonok	Nagy-Várad	?	—	—	500
15	Andrássy Kálmán r. k. áldozár	Kétegyháza (Békésm.)	1858	520	686	2,190
16	Andrássy Manó gr.	Betlér (Gömörm.)	?	—	—	11,251
17	André Frigyes kat. felügyelő	Szeged	?	—	—	150
18	Anisits Dániel orvos	Zalaegerszeg	1848	—	421	1,296
19	Apa Benedek szerzetes	Győr	?	—	2,150	2,567
20	Apáthy István dr. egyet. tanár	Budapest.	1851	150	—	800
21	Apor Károly br. örökösei	M.-Vásárhely	?	—	—	12,000
22	Apponyi Albert gr.	Pozsony	?	—	—	i) 2,350
23	Apponyi Sándor gr.	Lengyel	1865	—	—	7,500
24	Nagyapponyi Apponyi család	N.-Appony.	1822	1,598	—	26,000
25	Arany László földhitelint. igazgató	Budapest.	?	—	—	450
26	Arányi Miksa szerkesztő.	Budapest.	1876	—	1,260	1,300
27	Árkay Kálmán ügyvéd.	Arad	1876	157	846	k) 1,328
28	Atzél Péter birtokos	Arad	1880	—	5,000	10,000
29	Augusz Imre br. †	Szegzárd.	1860	—	12,600	20,400
30	Auspitz Adolf igazgató tanár	Nagy-Várad	1859	240	2,004	2,250
31	Autunovics József közjegyző	Apatin	?	—	500	500

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
32	Bachat Dániel ev. esperes	Budapest	?	—	—	1,000
33	Badics Ferencz dr. tanár	Ujvidék	?	—	505	930
34	Bakos Gábor jogi író	Budapest	1878	400	920	2,117
35	Baksay Sándor ref. esperes	Kun-Szt.-Miklós	1860	80	665	e) 1,210
36	Balássy Ferencz r. kath. esperes	Maklár (Hevesm.)	?	—	—	d) 1,123
37	Bálintitt József br.	Nagy-Ernye (M.-Torda)	1835	—	491	e) 760
38	Balla Pál ügyvéd	Ujvidék	?	—	—	412
39	Ballagi Géza dr. jogtanár	Sárospatak	1869	—	4,089	4,845
40	Ballagi Mór és Aladár dr.	Budapest	1838	—	—	20,000
41	Balogh Ferencz theol. tanár	Debreczen	1854	44	922	g) 1,414
42	Vasadi Balogh Lajos ref. lelkész	Gyuró (Fehérm.)	?	—	—	1,208
43	Papi Balogh Péter birtokos	Haraszti (Pestm.)	1846	240	1,389	2,072
44	Almási Balogh Tihamér orvos	Budapest	?	150	—	2,000
45	Bánffay Simon közjegyző	Pécs	1843	—	1,104	i) 2,013
46	Bánffy György gr.	Bonczhida (Kolozsm.)	1740	200	3,200	6,500
47	Bánffy Zoltán br.	Berecstelke (M.-Torda)	1830	200	—	j) 5,590
48	Bánhidy Béla br.	Simánd (Aradm.)	1820	—	—	k) 6,000
49	Bánó József földbirtokos	Osztopatak (Sárosm.)	?	—	—	1,000
50	Bánóczy József dr. tanár	Budapest	?	—	600	m) 1,500
51	Bárány Gyula tanár	Csurgó	1854	34	739	n) 910
52	Baráth Ferencz tanár	Budapest	?	—	—	1,180
53	Barkassy Géza tisztviselő	Budapest	1859	163	1,058	p) 2,289
54	Barkassy Kálmán földbirtokos	Algyest (Hunyadm.)	1850	48	961	1,645
55	Barsi József dr. és neje	Budapest	1823	35	979	1,696
56	Bartalus István tanár	Budapest	1854	25	526	1,200
57	Bászel Aurél dr. tanár	Fehértemplom	1867	320	3,316	6,182
58	Báthory István dr. orvos	Budapest	1855	—	854	1,062
59	Báthory Sándor ügyvéd	Debreczen	?	—	881	q) 1,528
60	Batizi Endre dr. orvos	Nagy-Szöllős (Ugocsa)	1869	—	211	304
61	Batizfalvy Sámuel dr. orvos	Budapest	1855	—	—	r) 2,000
62	Báttaszéki Lajos dr. ügyvéd	Békés-Csaba	1882	654	853	1,519

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) —	—	—	—	—	—	—	—	a) Lengyel, cseh s tót művek is, legtöbb theologiai s szépirodalmi.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelvek szerinti kimutatás hiányzik.
570	172	12	4	84	78	112	200	c) 7 kötet kézirat s 15 régi magyar könyv, köztök Károli s Csipkés Komáromi bibliájának első kiadása.
300	50	150	10	100	55	14	70	d) Sok hungarica s nagy okirattár.
261	26	—	—	305	—	—	—	e) Thiers nagy történeti műveinek diszkiadásai. Történelem s botanika főszakok.
109	116	245	—	21	—	—	—	f) A kötetek száma.
f) 276	82	2	—	32	20	—	—	g) 5 kötet kézirat, mintegy 400 egyháztörténeti mű. Pethő G. kronikájának 1702-ik kiadása.
2,600	1,234	200	5	50	—	—	—	h) Angol, latin és kettősnyelvű művek is vannak.
f) 4,000	4,000	2,000	2,000	4,000	4,000	—	—	i) 7 kötet térkép 127 darabbal.
435	60	156	221	32	18	18	9	j) 1848-ban az oláhok feldúlták.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	k) Igen érdekes gyűjtemény utleírásokból.
477	638	86	45	62	81	82	126	l) Francia, latin és angol művek.
f) 500	1,300	h) 200	—	—	—	30	—	m) 4 kötet térkép.
208	739	121	—	31	5	16	5	n) 5 kötet kézirat, mintegy 200 apróbb tankönyv.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	o) A darabok száma.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	p) 11 kötet kézirat, 94 térkép.
k) 1,500	3,500	l) 1,000	—	—	—	—	—	q) 3 kötet kézirat, 40 darab olajfestmény.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	r) Szpecialitás orthopaediai gyűjteménye. A magyar orvosok s természetvizsgálók összes nyomtatványai is megvannak.
206	350	20	20	2	2	—	—	
578	145	7	—	6	3	16	11	
o) 890	31	7	217	7	28	—	—	
512	235	215	14	30	52	38	64	
465	381	41	72	1	1	42	48	
708	78	31	35	48	79	25	31	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
265	1,857	199	199	265	531	350	20	
483	293	22	27	23	6	31	50	
738	105	2	2	30	4	—	—	
112	94	—	—	5	—	11	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
511	323	9	2	5	3	350	394	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyvtárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
63	Batthyány-Strattmann hg.	Körmend (Vasm.) . .	?	700	—	6,400
64	Batthyány Géza gr. és fia Lajos	Polgárdi (Fehérm.) . .	?	—	—	2,000
65	Bayer Ferencz dr. tanár	Székesfehérvár	1872	—	652	1,885
66	Becsák Károly tanító	Kazsok (Somogym.) . .	1770	23	534	658
67	Bedő Albert min. tanácsos	Budapest	?	—	—	625
68	Begyáts Károly bíró	Trencsén	?	—	—	1,250
69	Békési Gyula főigazgató	Debreczen	?	290	403	1,417
70	Beksics Gusztáv hirlapíró	Budapest	1873	—	360	500
71	Bende Imre kanonok	Ujvidék	?	—	—	2,687
72	Benka Gyula tanár	Szarvas	1862	35	—	d) 1,165
73	Beöthy Zsolt egyet. tanár	Budapest	1870	186	2,000	e) 3,100
74	Berczik Árpád	Budapest	?	—	—	1,080
75	Bereczki Máté	Mező-Kovácsháza . .	?	—	—	f) 180
76	Beretzy Endre dr. orvos	Budapest	?	—	445	861
77	Beretvas Endre	Budapest	?	—	—	1,200
78	Berkovits Ferencz dr. ügyvéd	Nagy-Várad	1872	—	1,017	1,733
79	Berlicza Ferencz nagyprépost	Besztercebánya . . .	1851	—	1,343	2,375
80	Bernáth Dezső birtokos	Üng-Tarnóc	1756	152	1,976	h) 3,832
81	Bernáth Elemér táblai bíró	Budapest	1872	—	—	525
82	Bernáth József tanár	Budapest	1860	—	1,178	1,178
83	Berzeviczy Albert államtitkár	Budapest	—	—	500	750
84	Berzeviczy Egyed birtokos	Nagy-Lomnicz (Szepes)	1773	125	1,680	i) 3,612
85	Berzeviczy-Bárczay Ilona	Bárcza (Abaujm.) . . .	1827	180	1,249	j) 2,765
86	Bésán János br.	Pusztá-Giczi (Veszpr.)	1847	218	—	2,000
87	Bethlen András gr.	Bethlen (Sz.-Doboka)	?	—	—	k) 2,750
88	Bethlen Gábor gr.	Keresd (N.-Küküllő) .	?	—	2,000	4,000
89	Bettelheim Vilmos	Arad	1840	—	348	716
90	Bezerédj Győző dr. megyei aljegyző . .	Veszprém	?	130	650	1,900
91	Bielcsik János plébános	Turoluka (Nyitra.) .	1874	42	649	1,315
92	Bielek Miksa müegy. tanár	Budapest	1860	120	482	737
93	Bielz Albert, nyug. tanfelügyelő	Nagy-Szeben	1845	104	1,164	l) 2,065

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1834-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	a) A nyelvek szerinti ki- mutatás hiányzik.
465	52	21	17	69	28	—	—	b) Többnyire olasz és spa- nyol.
458	45	—	—	11	20	12	22	c) A darabok száma.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	d) 162 füzet kézirat, 178 rézmetszet és 1185 ze- nemű.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	e) Melius Sámuel levelei- nek 1565-iki kiadása, Balona verseinek egy is- meretlen XVII. sz. ko- lozsvári kiad.
119	240	5	2	35	2	80	230	f) Csaknem kizárólag po- mologiai szakművek.
120	40	120	20	20	b) 40	30	—	g) Ezek közt 99 tót, 24 olasz és 10 görög nyelvű könyv, sok térkép.
c) 1,073	1,376	—	—	234	4	—	—	h) Ezenkívül 2 drb incu- nabulum és 38 kötet kézirat.
c) 611	338	9	3	110	94	—	—	i) 16 kézirat és 80 réz- metszet.
1,200	500	100	100	50	50	—	—	j) 2 drb kézirat és 142 drb térkép.
c) 718	127	145	90	—	—	—	—	k) 70% idegen nyelvű; er- délyi történet, utazások, külföldi folyóiratok stb.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	l) 23 kötet kézirat, 146 kötet térkép és 84 drb rézmetszet s szobor.
306	123	7	5	1	3	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
457	204	—	356	—	—	—	—	
219	664	—	—	327	g) 133	—	—	
730	321	372	286	205	62	50	64	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
266	780	194	80	282	78	16	51	
348	390	210	92	136	73	28	69	
c) 2,000	—	—	—	—	—	15	110	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
1,300	400	200	—	100	—	100	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
470	162	16	2	—	—	25	100	
117	339	1	2	190	—	6	15	
115	349	6	2	10	—	15	35	
168	812	26	7	115	36	43	8	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
94	Bihari Péter dr. tanár	Budapest	1857	45	584	1,473
95	Bischitz Dávid kereskedő	Budapest	?	—	—	400
96	Bittó István	Budapest	1840	250	520	3,500
97	Bodányi Ödön mérnök	Arad	1866	—	1,213	2,795
98	Bodnár Zsigmond tanár	Budapest	1860	—	—	3,600
99	Bodó Lipót birtokos	N.-Szelesény (Bars) . .	1835	200	—	2,500
100	Bodon Ábrahámné	Mihályfalva (Gömör)	1330	—	443	c) 562
101	Bogisich Lajos törv. elnök	Budapest	?	—	350	780
102	Bogisich Mihály prépost	Budapest	1882	150	—	d) 955
103	Bóhm Károly tanár	Budapest	1865	40	—	e) 500
104	Bóhm Lénárd író	Fehértemplom	1856	2,426	654	f) 972
105	Bókai Árpád dr. egyetemi tanár	Kolozsvár	?	145	708	1,155
106	Bókai János dr. orvos	Budapest	1850	—	334	797
107	Bokros Elek ügyvéd	Kolozsvár	1871	410	980	3,278
108	Bolkai Vilmos tanár	Nagy-Várad	1868	—	809	1,382
109	Bornemissza Zoltán birtokos	Tegenye (Ung m.) . .	?	—	—	1,027
110	Boross Mihály író	Székesfehérvár	1843	40	—	522
111	Borostyáni Sándor tanár	Székesfehérvár	1857	60	1,010	i) 1,213
112	Bosányi Iván dr. ügyvéd	Budapest	?	—	—	500
113	Bozóky Alajos dr. jogtanár	Nagy-Várad	1858	—	925	1,315
114	Braun Dávid birtokos	Mosony k)	1884	58	200	1,380
115	Brázay Kálmán kereskedő	Budapest	?	—	374	l) 542
116	Breunner Ágost gr.	Zeliz (Barsm.)	?	—	—	500
117	Breznay Béla dr. egyetemi tanár	Budapest	?	—	—	6,000
118	Breznyik János tanár	Selmeczbánya	1836	160	812	4,034
119	Brill Sámuel rabbi	Budapest	1853	—	2,900	m) 3,800
120	domonyi Brüll Miksa főkonzul	Budapest	?	—	—	568
121	Buda Ádám földbirtokos	Réa (Hunyadm.)	1866	—	—	1,438
122	Budenz József egyet. tanár	Budapest	?	—	—	1,200
123	Bük László birtokos	Budapest	?	—	—	400
124	Burián Pál törv. bíró	Pozsony	?	—	—	p) 400

Folyó szám		L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
125	Bunyitay Vincze kanonok	Nagy-Várad	?	—	347	564
126	Busbach Péter ügyvéd	Budapest	1861	104	562	1,157
127	Busbak Ádám városi tanácsnok	Losonez	1860	150	1,446	2,844
128	Buzinkay Gyula orvos	Budapest	?	—	—	a) 1,000
129	Burszky Dániel ügyvéd	Budapest	1869	200	576	1,594
130	chernelházy Chernel Kálmán birtokos .	Kőszeg	1850	—	—	3,000
131	Chernel Olivér birtokos	Csábrendek (Zalam.) .	18. száz.	80	—	3,000
132	Cherven Flóris dr. tanár	Budapest	1859	63	876	1,673
133	Chrástek Mihály esperes plébános . . .	Bars-Szt.-Kereszt . . .	?	—	3,600	d) 4,800
134	Chyzer Kornél dr. főorvos	S.-A.-Ujhely	1852	—	1,263	1,882
135	Concha Győző dr. egyet. tanár	Kolozsvár	1872	235	752	1,448
136	Id. Conlegner Károly nyug. tanár . . .	Néver (Barsm.)	?	—	3,018	4,563
137	Csanak József kereskedő	Debreczen	?	—	—	800
138	Csapó Lóránt földbirtokos	Dömsöd (Pest m.) . . .	1846	98	424	1,066
139	Csapó Vilmos földbirtokos	Tengelic (Tolnam.) .	18. száz.	200	800	3,000
140	Császár Károly dr. tanár	Budapest	1862	220	1,252	e) 2,088
141	csatári Csatáry Lajos dr. orvos	Budapest	1856	210	421	600
142	Csávolszky József kanonok	Vác	?	—	784	1,410
143	Csávolszky Lajos hirlapíró	Budapest	?	—	—	9,500
144	Csekonics Endre gr.	Csitó-Kastély (Torontál)	1871	—	2,704	f) 5,400
145	Cselka Nándor prépost	Budapest (Ó-Buda) . .	?	—	—	1,650
146	Csemez József főigazgatói tollnok . . .	Győr	?	—	—	200
147	Csepreghy János asztalos	Budapest	?	—	—	120
148	Cserhalmay Ferencz min. tan.	Budapest	?	—	—	300
149	Csernoch János dr. primási titkár . . .	Esztergom	1874	191	938	1,523
150	Cséry Lajos birtokos	Budapest	?	—	—	1,100
151	Csiky Kálmán dr. tanár	Budapest	?	—	—	1,150
152	Csillag Gyula dr. földhitelint. tisztv. . .	Budapest	?	—	—	350
153	Csoma József birtokos	Abauj-Devecser	?	610	—	g) 2,317
154	Csopey László állami tisztviselő	Budapest	?	—	—	750
155	Csász Imre dr. igazgató tanár	Nyitra	1860	260	1,309	h) 1,804

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
—	—	—	—	—	—	—	—	
386	105	60	—	11	—	28	25	a) Tulnyomólag orvosi s művelődéstörténeti mű- vek.
1,386	60	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti ki- mutatás hiányzik.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	c) A darabok száma.
233	302	14	2	8	17	35	82	d) Több kézirat s incuna- bulum. Szláv nyelvű művek nagy számmal.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	e) Mintegy 100 életbizto- sításra vonatkozó nyom- tatvány.
c) 1,000	1,500	70	20	400	10	24	—	f) Ezen kívül van 2 drb incunabulum és 1 kötet kézirat. A könyvtár alajpát Kisfaludy Lip- thay Sándor könyvtá- rának megvétele képezi.
178	276	63	29	92	238	27	34	g) Ezen kívül 1 drb incu- nabulum, 4 ős magyar nyomtatvány s számos régészeti tárgy.
b) —	—	—	—	—	—	58	—	h) Ezen kívül van 3 kötet kézirat és 40 drb réz- metszet.
545	528	102	19	42	27	—	—	
295	211	114	75	32	25	?	79	
708	2,058	24	2	214	12	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
214	76	63	17	49	5	21	98	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
364	569	157	108	9	45	—	—	
156	110	130	25	—	—	46	192	
365	164	59	46	60	90	89	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
613	852	850	108	259	22	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	104	59	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) 1,330	647	28	—	300	12	?	525	
c) 300	200	—	—	—	250	—	—	
926	132	40	—	172	39	100	200	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
156	Czékus István ev. püspök	Rozsnyó	?	—	—	800
157	Czelder Márton ev. ref. lelkész	Kecskemét	?	—	—	2,500
158	Czibulka Nándor dr. papnöv. igazg.	Budapest	1860	—	—	2,317
159	Czirák Antal gr.	Lovasberény (Fejérm.)	1750	—	3,256	b) 5,328
160	Czobor Béla dr. muzeumi tisztv.	Budapest	1868	—	—	c) 1,400
161	Dacsó Pál orsz. képviselő	Keszihocz (Hontm.)	?	—	—	d) 2,000
162	id. Dániel Gábor főispán	Olasztelek (Udvarhely)	1770	40	880	e) 1,836
163	Dankó József kanonok	Esztergom	1855	2,000	—	15,000
164	Darányi Ignác dr. ügyvéd	Budapest	?	—	—	f) 2,400
165	Dárday Sándor dr. szerkesztő	Budapest	1868	225	1,119	1,843
166	szentmártoni Darnay Kálmán	Sümegeh (Zalam.)	?	—	—	2,600
167	Darnay Kajetán földbirtokos	Sümegeh	?	—	—	4,028
168	Daróczy Tamás földbirtokos	Paks	?	—	—	1,700
169	Deák Farkas min. oszt. tanácsos	Budapest	?	—	1,000	1,250
170	Debreczeni János esperes	Karczag	?	125	1,450	i) 2,817
171	Déchy Mór magánzó	Budapest	1865	500	—	2,000
172	Décsy Lajos megyei ügyész	Trencsén	?	—	—	601
173	Degenfeld-Schomberg Imre gr.	Nyir-Bakta	1835	—	—	j) 5,500
174	De Gerando Antonina igazgató tanár	Kolozsvár	1875	320	390	425
175	De Gerando Attila földbirtokos	Pálfalva (Szatmárm.)	?	—	—	k) 642
176	Dékány István jogtanár	Kecskemét	1845	170	1,383	2,272
177	Dell'Adami Rezső dr. ügyvéd	Budapest	?	—	2,000	3,000
178	Derzsi Károly unit. lelkész	Budapest	?	—	—	400
179	Dezseffy Aurél gr.	B.-Szt.-Mihály	1820	—	—	12,000
180	Dezseffy Marczel gr.	Fóth	?	—	—	400
181	Dezseffy Lajos gr.	Vencsellő (Szabolcsm.)	?	—	—	l) 7,000
182	hatvani Deutsch Bernáth földbirtokos	Budapest	1855	580	720	1,034
183	Deutsch Lipót ügyvéd	Mohács	1872	132	591	1,844
184	Dévay József pénz. ig. iktató	Budapest	1864	147	1,599	2,927
185	Dezseőffy Emil szolgabíró	Nagy-Káta	1875	230	666	m) 1,317
186	Dezseőffy Gyula nyug. plébános	Szt.-Márton-Káta	?	215	—	n) 2,221

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	a) A nyelvszerinti kimutatás hiányzik.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	b) 76 kötet kézirat, 88 térkép külön teremben.
987	450	327	83	1,269	140	—	—	c) Különösen archaeologiai művek, köztük Rossi több nagy munkája.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	d) Tulnyomólag modern történet, természettudomány s szépirodalom.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	e) A könyvtárban van még 2 drb incunabulum és 600 drb történeti okirat.
353	225	10	1	275	16	8	—	f) Nagyobb része Éder Nándor megvett hagyatéka s ebben 150 részben igen becses térkép.
a) —	—	—	—	—	—	—	250	g) A darabok száma.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	h) Francia, olasz és angol nyelvű könyvek.
332	715	24	18	9	21	250	—	i) Ezen kívül 3 kötet kézirat, 23 térkép, 14 rézmetszet.
g) 650	1,300	h) 650	—	—	—	—	—	j) Főleg történelmi, földrajzi és szépirodalmi művek.
g) 635	2,856	279	—	190	68	—	—	k) Többnyire francia. Költészet s földrajz leginkább, 97 térkép.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	l) Igen becses gyűjtemény hungarikákban.
600	30	180	100	80	10	—	—	m) 1 kötet kézirat.
1,110	130	20	3	134	53	73	125	n) 27 kötet kézirat, 300 térkép.
g) 300	800	100	700	—	100	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
105	3	280	—	2	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	71	
1,100	178	5	2	93	5	17	120	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
150	340	150	50	30	—	80	—	
457	107	9	1	4	13	32	123	
24	1,199	10	2	277	87	47	18	
590	45	22	—	3	6	84	116	
g) 1,000	910	111	—	200	—	68	130	

A) tábla.

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
187	Dianiska András ev. lelkész	Lőcse	1864	95	1,680	a) 2,479
188	Dicskei-Dillesz Sándor földbirtokos . .	Tild (Barsm.)	1870	191	2,306	4,156
189	Dischka Győző igazgató tanár	Pécs	1870	—	216	346
190	Divald Adolf kincstári igazg.	Kismarton	?	—	—	1,170
191	Dobozy István jegyző	Maglód	?	—	—	550
192	Dobránszky Péter orsz. képviselő	Budapest	1867	—	327	538
193	Döbrössy Alajos igazgató tanár	Pécs	?	—	—	1,754
194	Doby Antal sóhivatali ellenőr	Homonna (Zemplénn.)	1858	—	415	878
195	Döllér József plébános	Zsére (Nyitram.) . . .	1853	149	—	1,799
196	Domanovszki Endre jogtanár	Nagy-Szeben	?	—	450	1,033
197	Dóry Dénes birtokos	Zomba (Tolnam.) . . .	1859	244	550	1,600
198	Dóry Vilmos	P.-F.-Leperd (Tolnam.)	?	—	1,500	—
199	Dózsa Dániel	Budapest	?	—	—	400
200	Draveczy család	Vinna (Ungm.)	?	—	—	g) 1,600
201	Dudás Gyula és István	Zenta	?	—	—	1,000
202	Edelsheim-Gyulay Lipót br.	Budapest	?	—	1,578	h) 2,383
203	Édes Albert nyug. ref. esperes	E.-Ders (Borsodm.) . .	1823	2	—	i) 501
204	Éhen Gyula ügyvéd	Szombathely	?	—	314	363
205	Eisdorfer Gusztáv gyógyszer.	Budapest	1854	—	259	604
206	Eisenmayer Sándor dr. vesztegz. felügy.	Verestorony (Szeben)	1860	—	—	520
207	Éjszaki Károly áll.-vasuti tiszt.	Kolozsvár	?	—	—	j) 2,000
208	Éles Henrik ügyvéd	Kis-Kér (Bácsm.) . . .	?	100	k) 291	291
209	Elischer Földizsár magánzó	Budapest	1852	—	—	2,930
210	Emericzy Géza dr. tanár	Igló (Szepesm.)	1862	115	893	l) 1,149
211	emőkei Emich Gusztáv cs. k. asztalnok	Budapest	1864	1,200	—	8,835
212	id. Endre László birtokos	Félegyháza	1820	—	—	1,032
213	Enyedi Lukács szerkesztő	Szeged	?	—	800	2,500
214	ráczekevei Eötvös Károly ügyvéd	Budapest	1862	1,021	5,344	14,095
215	Erhardt Győző plébános	Ó-Vár (Nógrádm.) . . .	?	—	608	1,134
216	Eszterházy hgi család	Kismarton	1794	—	15,000	40,000
217	Eszterházy István gr.	Pozsony	?	—	—	10,000

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
218	Eszterházy Miklós gr.	Tata	?	—	—	2,082
219	Fábián Lajos és László	Arad	?	70	820	2,090
220	Fábián Mihály ref. lelkész	Harkány (Baranya m.)	1858	36	343	c) 1,239
221	Fakh Károly vasuti igazgató	Budapest	?	—	137	400
222	Falvay Antal isk. igazgató	Budapest	?	—	—	546
223	Fanta Adolf dr. orvos	Székesfehérvár	1860	133	573	1,025
224	Farkas Antal ügyvéd	Szatmár-Németi	?	—	—	250
225	Farkas Ödön	Nagy-Várad	?	—	251	547
226	Faschó-Moys Sándor oszt. tan.	Budapest	?	188	1,227	2,256
227	Fechtig Imre br. †	Tisza-Ugh (Szolnok)	?	—	—	1,200
228	Feichtinger Sándor dr. főorvos	Esztergom	1841	—	—	1,600
229	Fekete Alajos dr. orvos	Lugos (Krassó)	1858	190	408	1,199
230	özv. dr. Fekete Lajosné	Kis-Ujszállás	?	—	1,300	1,300
231	Feleki József ref. lelkész	Foktó (Pest m.)	1871	85	535	947
232	Felméri Lajos dr. e. tanár	Kolozsvár	?	168	750	e) 1,790
233	Ferenczy József dr. közokt. tan. jegy.	Budapest	?	—	—	953
234	Ferenczi-Freund Károly birtokos	Gavosdia (K.-Szórény)	1845	240	—	f) 1,200
235	Festetics Bennó gr. s.-tanfelügyelő	Zala-Egerszeg	?	—	1,130	1,777
236	Festetics Pál gr.	Dégh.	18. száz.	—	8,300	16,000
237	Fiáth Miklós br.	Budapest	1860	—	795	2,151
238	Filó Lajos ref. lelkész	Nagy-Kőrös	?	—	—	1,265
239	Finály Henrik e. tanár	Kolozsvár	?	506	1,123	h) 1,727
240	Findura Imre számvizsgáló	Budapest	1875	105	522	i) 1,058
241	Findura István esp. plébános	Sőreg (Gömörm.)	1844	31	901	1,196
242	Fischof Vilmos dr. gyógyint. tul.	Budapest	1856	—	—	500
243	Flatt család	Székesfehérvár	1852	150	—	1,315
244	Fodor József dr. e. tanár	Budapest	?	—	700	1,255
245	Földes Béla dr. e. tanár	Budapest	1878	200	1,589	2,112
246	Földes Gyula ügyvéd	Pozsony	1863	250	200	lc) 1,000
247	Földi János tanár	Sümegeh (Zalam.)	?	—	151	362
248	Földvári László ref. lelkész	Vác-Hartyán	?	72	753	ld) 1,037

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) 118	517	1,363	9	17	b) 58	—	—	a) A darabok száma. b) Olasz nyelvű könyvek. c) 3 drb. kézirat. d) Nincs nyelvszerinti ki- mutatás. e) 30 kötet kézirat, 20 rézmetszet. f) 300 drb rézmetszet, 40 térkép. g) Olasz nyelvűek. h) A könyvtárban van 5 kötet kézirat, 219 darab térkép és 125 drb réz- metszet. i) 7 kötet kézirat 34 da- rabbal. j) A francia, angol, latin és más nyelvű könyvek száma. k) 3 kötet kézirat. t) 3 drb incunabulum.
550	100	40	20	100	10	10	60	
268	33	8	1	24	9	6	36	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
366	158	41	—	8	—	31	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) 200	1,227	20	3	150	—	—	—	
176	178	54	—	—	—	—	—	
900	165	35	—	200	—	—	—	
350	94	87	4	—	—	42	71	
80	120	100	400	30	20	85	50	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) 120	945	70	20	30	15	—	—	
613	496	12	—	7	2	—	—	
2,000	4,000	2,000	200	100	—	—	—	
191	286	186	126	1	g) 5	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
83	414	65	33	419	109	—	—	
261	142	8	3	76	32	62	75	
597	190	10	—	104	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) 789	395	j) 131	—	—	—	106	—	
400	200	50	30	—	20	—	—	
200	955	200	150	1	83	150	—	
160	8	12	—	20	—	—	—	
119	25	—	—	2	5	—	—	
617	35	10	—	65	26	13	44	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
249	Földváry Mihály alispán	Budapest	1848	—	585	1,618
250	Földváry Miklós orsz. képviselő	Budapest	1858	—	798	2,083
251	Forgách Antal gr. †	Kékkővár	?	—	1,886	a) 4,365
252	Forster Gyula min. tan.	Budapest	?	—	—	800
253	Fraknoi Vilmos akad. főtitkár	Budapest	?	—	—	c) 5,000
254	Freysinger Lajos dr. közjegyző	Vác	1871	290	440	1,550
255	Friedmann Bernát ügyvéd	Budapest	1870	250	1,000	2,800
256	Fröhlich Izidor dr. egyet. tanár	Budapest	1875	174	982	1,816
257	Fromm Antal gazdatiszt.	Gyömrő (Pestm.)	1853	—	311	975
258	Füredi Ignác tanár	Budapest	1862	—	—	d) 2,000
259	Futó Mihály gymn. igazgató	H.-M.-Vásárhely	?	—	—	687
260	Gaál Gyula	Abony (Pestm.)	1858	—	748	1,042
261	Gaál Jenő dr. kamarai titkár	Arad	1872	—	900	f) 2,100
262	Gajzágó Salamon főszámszéki elnök	Budapest	1846	299	1,036	1,876
263	Galgóczy János magánzó	Budapest	?	—	410	869
264	Galgóczy Károly magánzó	Budapest	?	—	633	1,097
265	Galgóczy Károlyné	Budapest	?	—	313	630
266	Gáspár János tanfelügyelő	N.-Enyed	1835	200	1,783	3,460
267	Gelléri József ny. curiai bíró	Budapest	?	—	—	360
268	Gelléri Mór iparegyes. titkár	Budapest	?	—	—	g) 1,085
269	Gelléri Szabó János magánzó	Budapest	?	—	—	1,077
270	Gerecze Péter dr. tanár	Pécs	?	—	347	501
271	Géresi Kálmán tanár	Debreczen	1874	260	—	1,200
272	Gerlach Benjamin igazgató	Székesfehérvár	1834	80	490	490
273	Gerlóczy Károly alpolgárm.	Budapest	?	—	674	1,365
274	Gerlóczy Zsigmond orvostanhall.	Budapest	—	—	1,685	h) 2,748
275	Gerő Lajos dr.	Budapest	1878	370	411	834
276	Gervay Mihály min. tan.	Budapest	?	—	578	989
277	Goldberg Rafael dr. rabbi	Budapest	1870	—	724	3,927
278	Goldziher Ignác dr.	Budapest	1865	—	1,333	i) 2,214
279	Gönczy Pál min. tan.	Budapest	?	—	—	j) 1,900

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tára fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
280	Gonda Béla miniszt. főmérnök	Budapest	1872	—	—	1,370
281	Göndöcs Benedek apát	Békés-Gyula	?	—	381	b) 830
282	Gorove János birtokos	Felső-Varsány (Szoln.)	?	—	—	5,500
283	Görgey István közjegyző	Budapest	1853	—	—	800
284	Gothard Jenő és Sándor	Herény	1881	330	1,000	e) 1,290
285	Graenzenstein Béla főbányatan.	Budapest	1870	—	—	1,340
286	Gráven Lajos birtokos	Deregyő (Zemplénm.)	1848	—	—	3,455
287	Grósz Albert dr. orvos	N.-Várad	1842	250	—	900
288	Grosz Ernő tanár	Kézsmárk (Szepesm.)	—	—	—	—
289	Grünwald Béla orsz. képv.	Besztercebánya	?	—	1,925	3,462
290	Gürtler József r. k. áldozár	Bars-Sz.-Kereszt	?	—	750	1,100
291	Özv. Gyárfás Istvánné	Halas (Pestm.)	?	—	—	2,500
292	Gyarmathy János dr. nyug. egy. tanár	Budapest	1830	280	2,400	6,006
293	Gyertyánffy István igazg. tanár	Budapest	1856	130	—	f) 1,000
294	Gyömörey Gáspár földbirtokos	Gógánfa (Zalam.)	1855	95	785	955
295	gyömöri Gyömöry Vilmosné	Budapest	1874	—	279	653
296	György Aladár stat. beltag	Budapest	1871	143	1,254	2,468
297	György Endre orsz. képv.	Budapest	1872	—	—	2,500
298	Györgyi József dr. orvos	Abony (Pestm.)	?	60	52	81
299	Győry Elek ügyvéd	Budapest	1870	—	572	g) 1,293
300	özv. Győry Vilmosné	Budapest	?	—	—	h) 1,500
301	Gyulay Béla dr. igazgató tanár	Budapest	?	—	—	i) 500
302	Haán Lajos ev. lelkész	Békés-Csaba	?	—	1,719	j) 2,615
303	Haasz József klr. főmérnök	Nyitra	1866	—	93	282
304	Haberern J. Pál dr. orvos	Budapest.	?	270	—	1,310
305	Hadik-Barkóczy Ilona gr.	Palócz (Ungm.)	18. száz.	300	12,000	18,000
396	Hagara Győző dr. megy. főjegyző.	Nagy-Szóllós (Ugocsa)	1869	190	1,772	k) 2,306
307	Haggenmacher Henrik nagy iparos	Budapest.	?	—	—	m) 200
308	keszi Hajdu Lajos tanár	Kis-Ujszállás	?	—	—	n) 650
309	Hajnik Imre dr. jogtanár.	Budapest.	1862	—	—	7,000
310	Ifj. Hajós József.	Budapest.	?	—	669	o) 1,145

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) 800	200	200	150	—	20	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	a) A darabok száma.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	b) Sok egyházi beszéd.
d) 400	340	20	30	10	—	—	—	c) A nyelvszerinti kimutatás hiányzik.
400	400	50	30	100	20	200	100	d) Igen gazdag könyv és kézirat-gyűjtemény az 1848—49-ki korszakról.
a) 335	670	335	—	—	—	—	—	e) Csillagvizsgáló intézetektől sok cserépéldány.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	f) Ritkább német paedagogiai művek is.
a) 350	250	80	200	20	—	50	200	g) Ezenkívül 4 kötet kézirat.
—	—	—	—	—	—	—	—	h) Spanyol, portugál, svéd, dán, holland s szláv szépirodalmi művek is.
732	807	386	—	—	—	—	—	i) 200 nyelvtan a legrégebb időktől kezdve.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	j) 1 incunabul., 1496-ban nyomtatott biblia a Hieronymus fordítása szerint: kéziratok, köztük Thessedik Sámuel sajátkezűleg irt önéletrajza.
a) 1,244	1,230	711	160	2,070	591	—	—	k) 750 drb rézmetszet és 1500 drb műtörténelmi fénykép.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	l) Olasz nyelvű.
707	35	13	—	23	7	—	—	m) Tulnyomólag Svájcra vonatkozó művek.
25	162	40	24	28	—	—	—	n) Több régi theologiai s irodalomtörténeti mű.
1,045	112	20	53	7	17	83	49	o) Családi levéltárral kapcsolatban; Magyar Kurir 9 évfolyama.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) 73	7	—	—	1	—	10	60	
321	165	32	4	33	17	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
5	84	4	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
356	618	392	286	10	l) 110	85	60	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
378	131	86	19	43	12	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tára fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
311	Halász Dezső földhitelezési tisztv.	Budapest.	1854	40	332	a) 1,057
312	Halász Ignác dr. tanár	Székesfehérvár	?	140	826	1,080
313	Halász Imre hírlapíró	Budapest.	1870	200	500	1,200
314	Halis István árvaszék h. jegyző.	N.-Kanizsa	?	—	—	c) 1,200
315	Halmi Adolf dr. orvos	N.-Abony	1878	100	—	120
316	Hamary Dániel dr. törzsorvos.	Budapest.	1854	75	1,613	f) 4,153
317	Hamzus Gellért tanár	Székesfehérvár	?	—	374	751
318	Hamusz István tanár.	Kecskemét	1864	160	494	1,004
319	Harkányi Frigyes birtokos.	Budapest.	?	—	—	1,600
320	Harmath Gergely tanár	N.-Kanizsa.	?	—	240	535
321	Hatala Péter tanár	Pécel (Pestm.)	?	—	—	h) 1,400
322	Havass Rezső dr. biztosító int. tisztv.	Budapest.	?	200	—	700
323	Havas Sándor nyug. államtitkár	Budapest.	?	—	187	1,155
324	Hazay Ödön birtokos.	Bény (Esztergom).	?	313	816	1,764
325	Héder Sándorné	Budapest.	1875	—	—	720
326	Héderváry Khuen Károly gr.	Hédervár (Gyórm.)	?	300	—	15,257
327	Hegedüs Imre	Pécs	1869	65	325	1,574
328	Hegedüs István könyvtáros segéd	Esztergom	1875	—	392	i) 606
329	Hegedüs István dr. tanár	Kolozsvár	?	—	—	j) 880
330	Hegedüs Sándor orsz. képvis.	Budapest.	1870	—	—	2,000
331	Hegyesi Márton ügyvéd	N.-Várad	1864	277	1,623	k) 1,483
332	Helfy Ignác orsz. képvis.	Budapest.	?	—	—	2,000
333	Hellebrant Árpád könyvtartiszt	Budapest.	?	—	—	450
334	Heller Ágost tanár	Budapest.	?	—	—	750
335	Heltai Ferenc dr.	Budapest.	1878	—	—	l) 1,400
336	Hemmen Ferenc r. k. lelkész.	Uj-Arad	1852	—	513	1,293
337	Henszelmann Kálmán ügyvéd.	Budapest.	?	—	—	500
338	Hérics Antal plébános	Czinfalva (Sopronm.)	1845	65	1,293	2,687
339	Herrich Károly magánzó.	P.-Szt.-Lőrincz	?	—	1,456	3,160
340	Herrich Károly dr. min. oszt. tanácsos	Budapest.	?	—	1,170	1,170
341	Herzl Mór	Budapest.	1878	1,000	—	n) 2,000

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
342	Hindy család	Budapest.	1825	—	—	3,500
343	Hirschl Béla szolgabíró	Bálintz (Krassóm.) . .	1875	315	1,821	b) 2,755
344	Hirschler Ignác dr. egészsz. tanácsos . .	Budapest.	?	—	—	500
345	Hódossy Imre ügyvéd	Budapest.	?	424	887	1,821
346	Hoffer József dr. orvos	Félegyháza	1850	260	1,244	2,175
347	Hoffmann Pál dr. egy. tanár.	Budapest.	?	—	—	c) 1,200
348	Hohenhauer Ignác	Kassa	1870	28	566	769
349	Hóke Lajos	Duna-Földvár	?	—	—	300
350	Holdházy János győri kanonok	Alcsuth (Fehérm.) . .	?	2,000	2,101	d) 3,910
351	Hollán Ernő es. és kir. altábornagy . .	Székesfehérvár	?	—	110	e) 746
352	Holló István tanár	Székesfehérvár	18. száz.	—	—	1,309
353	Holzer Lajos államhivatalnok	Budapest.	1883	—	350	350
354	Hopf János kanonok	Kalocsa	?	300	727	g) 2,148
355	Horánszky Nándor orsz. képvis.	Budapest	?	—	—	730
356	Horányi Ferencz dr., Géza és Gyula . .	Nagy-Várad	1827	100	—	1,200
357	Horvát Árpád dr. egyet. tanár.	Budapest.	1826	—	5,000	?
358	Horváth Dénes nyug. főszámvevő . . .	Nagy-Károly	?	—	—	350
359	Horváth Döme kuriai bíró.	Kecskemét	1843	120	371	1,164
360	Horváth Ferencz apát, esp. plébános . .	Tata (Komáromm.) . .	?	—	—	220
361	Horváth Ignác k. törvyszéki bíró	Szegzárd.	1845	70	1,809	2,306
362	Horváth Imre	Székesfehérvár	?	—	639	1,121
363	Horváth János dr. orvos	Kecskemét.	1845	122	1,159	2,193
364	Horváth János r. k. lelkész	Félegyháza	1868	h) —	712	1,272
365	Horváth Károly plébános	Zala-Egerszeg	?	—	—	1,000
366	Horváth Lajos orsz. képvis.	Miskolcz.	?	—	—	i) 1,350
367	Hosztinszky János	Pozsony	?	—	—	300
368	Hugonnai Vilma dr.	Budapest	1872	—	542	729
369	Hunfalvy János dr. egy. tanár	Budapest	1845	350	1,204	3,175
370	Hunfalvy Pál könyvtárnok	Budapest	?	—	1,580	3,000
371	Huszár István orsz. képvis.	Verseg (Pestm.)	?	—	—	1,100
372	Huszár Károly esperes plébános	Zsámbék.	1841	—	3,000	j) 4,000

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv-tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
373	Huzella Gyula dr. tanár	N.-Várad	1868	—	847	1,147
374	Illéssy János tanár	Budapest	?	70	1,097	a) 1,529
375	Illyés Bálint ref. lelkész	Kisujszállás	1860	200	646	1,200
876	Ilosvay Lajos műegy. tanár	Budapest	?	—	—	b) 700
377	Imets F. Jákó gymn. igazgató	Csiksomlyó	1858	29	1,002	1,045
378	Imre Sándor egyet. tanár	Kolozsvár	1840	—	2,470	2,790
379	Inkey Ádám	Kőszeg	?	—	—	1,041
380	Ipolyi Arnold nagyváradai püspök †	N.-Várad	?	—	7,200	12,500
381	Irányi Dániel orsz. képvis.	Budapest	?	—	—	500
382	Isaák István	Rhéde (Hevesm.)	?	—	1,304	2,789
383	Istóczy Győző orsz. képviselő	Budapest	?	—	—	f) 550
384	Ivánka Imre vasuti igazgató	Budapest	?	—	560	1,446
385	Ivánkovits János	Szeged	1873	270	396	g) 1,107
386	Jakab Péter ügyvéd	Máramarosziget	1854	—	980	1,705
387	Jákó Mihály kereskedő	Szatmár	1869	100	326	1,254
388	Jámbor Pál nyug. tanár	Szabadka	?	—	—	1,000
389	Jamniczky Lajos építész	Budapest	1882	—	2,242	i) 3,339
390	Jankó Mihály urod. kormányzó	Tata	?	—	—	2,800
391	Jászay Sámuel	Abauj-Szántó	1859	—	505	1,141
392	Jedlik Ányos kiérdemelt egy. tanár	Győr	1830	—	1,362	j) 2,531
393	Jékly Károly	Oláhláposbánya	1868	87	878	1,638
394	Jelentsik Vincze tábornok	Budapest	?	—	—	350
395	Jeszenszky János br.	F.-Hidvég (Tolnam.)	1830	—	—	1,843
396	Jókai Mór író	Budapest	1860	536	599	2,635
397	Jókuthy Albert bíró	Budapest	1878	—	—	974
398	Jónás János igazg. tanár	Pozsony	?	—	1,050	1,670
399	dr. Joób Lajos kincst. ügyész	Budapest	?	—	812	1,075
400	Jósika Géza br.	Branyicska (Hunyad)	1859	—	2,341	2,758
401	Jósika Kálmán br.	Budapest	?	—	—	4,809
402	Jósika Sámuel br.	Csáki-Gorbo (Sz.-Dob.)	1780	—	2,056	m) 3,566
403	Juhász Norbert kir. főigazgató	Kassa	?	—	—	700

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
404	Kabina Ferencz ügyvéd	Budapest	1864	15	1,800	a) 3,650
405	Kádár Ambrus dr. püsp. titkár	Szatmár	?	30	—	1,000
406	Kaffehr Béla törvénysz. tisztv.	Zala-Eggerszeg.	?	—	436	865
407	Kállay Rudolf dr. orvos	Budapest	?	60	—	1,200
408	Kálmán Farkas ref. lelkész	Gyüd (Baranyam.)	?	—	—	758
409	Kanovich Nándor dr. orvos	Nagyszombat	1858	—	1,009	2,651
410	Kanyurszky György dr. egyet. tanár	Budapest	1872	—	—	d) 3,500
411	Karácsony Gerő	Toplicza (M.-Torda)	1854	50	800	1,240
412	Karádi Bertalan dr. ügyvéd	Budapest	?	—	—	4,000
413	Karátsonyi Guidó gr. örökösei	Budapest	?	—	1,840	4,193
414	Karika László földbirtokos	Csep (Komáromm.)	1878	188	777	e) 1,343
415	Károly Gy. Hugó dr. tanár	Budapest	1867	227	490	1,500
416	Károly János kanonok	Székesfehérvár	1855	260	700	3,000
417	Károlyi Alajos gr.	Tót-Megyer (Nyitram.)	?	—	3,578	f) 9,467
418	Karsai Albert magánzó	Budapest	1855	390	530	1,110
419	Karsch Lollin dr. hittanár	N.-Várad	?	—	—	350
420	Katona Mihály tanár	N.-Szalonta	1872	46	720	1,050
421	Katona Zsigmond gyógyszerész	Kecskemét.	1854	600	880	g) 1,820
422	Kautz Gyula dr. egy. tanár	Budapest	?	—	—	h) 3,720
423	Kazinczy Arthur birtokos	Berettő (Zemplénm.)	?	—	5,500	13,000
424	Keczer Miklós orsz. képviselő	Kassa	?	—	—	1,500
425	Keglevich Gábor gr.	Egres-Káta (Pestm.)	1872	—	994	i) 2,080
426	Keglevich István gr.	Kis-Tapolcsány (Barsm.)	?	—	—	8,517
427	Kelemen Mihály dr. honv. törzsorvos	Pozsony	1863	456	1,231	1,714
428	Kelen József dr. kerületi orvos	Budapest	?	—	—	800
429	Keleti Károly dr. min. tanácsos	Budapest	1860	—	1,280	2,470
430	Kende Kanút	Czégény (Szatmárm.)	?	—	—	j) 500
431	Kenedi Géza dr. szerkesztő	Budapest	1880	70	95	k) 271
432	Kerpely Antal min. tanácsos	Budapest	1864	—	508	1,068
433	Keszler József hírlapíró	Budapest	1874	300	—	l) 3,500
434	Király Ferencz dr. kam. titkár	Debreczen	1862	145	809	m) 1,406

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
500	800	50	25	250	175	10	10	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	a) 10 drb incunabulum, 50 drb kézirat, 50 réz- metszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti kimu- tatás hiányzik.
c) 150	700	150	—	200	—	—	—	c) A darabok száma.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	d) Gazdaggyűjtemény lé- ber nyelvészeti mű- vekből.
245	574	172	—	7	11	—	—	e) 1 drb incunabulum és 65 drb aczél- és kőmet- szet. Hirlappéldányok gazdag gyűjteménye.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	f) 3 külön teremben ren- dezés alatt.
800	—	—	—	—	—	10	10	g) 4 kötet kézirat, 40 drb rézmetszet, 69 térkép. Kéziratok közt Kossuth törvényhatósági tudó- sításai.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	h) Külön szobában 7 szek- rényben. Közjogi s nem- zetgazdasági művek közt több ritkaság.
520	692	446	14	128	d) 40	—	—	i) 40 drb kézirat.
715	36	5	—	10	11	55	162	j) 2000 drb okirat, köztök sok történeti becsü.
300	80	50	—	30	30	67	102	k) 15 darab kézirat. A könyvtár specialitása a Fiuméra s környékére vonatkozó gyűjtemény.
200	50	—	—	450	—	31	200	l) Modern s kül. francia irodalomtörténeti mű- vek nagy számmal, rész- ben amateur kiadások.
473	608	1,458	168	499	372	—	—	m) 4 drb incunabulum, 30 térkép.
150	180	100	80	20	—	40	200	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
250	250	50	—	100	70	50	—	
676	130	30	6	18	20	39	235	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
602	80	300	6	3	3	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
1,018	199	—	—	14	—	145	300	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
650	350	130	50	40	60	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
69	12	4	—	5	5	63	53	
185	198	50	72	—	8	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
183	545	41	15	21	4	22	80	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
435	Király Gyula ref. lelkész	Avas-ujváros (Szatmár)	?	—	—	a) 522
439	Király Pál tanár	Budapest	1867	107	1,392	1,928
437	Kisfaludy Zsigmond plébános	Illésháza	?	—	—	1,000
438	Kiss Áron ref. esperes	Porcsalma (Szatmár) .	?	—	583	730
439	Kiss Áron dr. tanár	Budapest	?	—	—	2,000
440	hegymegi Kiss Kálmán tanár	N.-Kőrös	1860	80	1,013	2,757
441	Klamarik János dr. oszt. tan.	Budapest	?	—	—	c) 1,000
442	Kléh István	Budapest	1850	170	830	1,560
443	Klein Pál tanár	Kézsmárk	?	—	—	d) 500
444	Klug Nándor egyet. tanár	Kolozsvár	?	—	—	e) 600
445	Koburg-Gothai Fülöp hg.	Szt.-Antal (Hont) . .	?	—	804	f) 1,376
446	Kochmeister Frigyes br.	Budapest	1845	158	690	1,200
447	Kodolányi Antal földhitelint. tisz. . .	Budapest	?	—	—	325
448	Kohn Sámuel dr. rabbi.	Budapest	1866	—	1,700	3,800
449	Koller Lajos min. tanácsos	Budapest	1857	84	1,077	1,677
450	Komáromy Lajos tanár	Budapest	?	—	—	g) 900
451	Komáromy Mihály ügyvéd	Budapest	?	—	—	2,300
452	Komjáthy Béla ügyvéd	Budapest	?	—	h) 3,470	6,000
453	Komócsy József író	Budapest	1863	40	—	2,000
454	Koncz Imre ref. esperes	Seregélyes (Fehérm.) .	?	—	515	626
455	Koncz József tanár	Marosvásárhely	1852	—	1,044	i) 1,858
456	Konkoly Miklós dr. csillagász.	Ó-Gyalla (Komárom) .	1860	700	—	2,725
457	Konrád Márk dr. tanár	Nagy-Várad	1861	277	218	j) 1,779
458	Koós Gábor ker. ak. tanár	Budapest	?	—	—	500
459	Korányi Adolf ügyvéd.	Budapest	?	—	—	1,200
460	Korányi Frigyes dr. egy. tanár	Budapest	?	328	1,000	3,779
461	Kőrösi József	Budapest	?	190	—	1,400
462	Kőrösy László dr. tanár	Esztergom	1880	400	720	l) 1,472
463	Körrey Ferencz kanonok	Szegvár (Csongrád) . .	?	—	800	1,000
464	Kostyán Ferencz ny. huszár ezredes . .	Budapest	?	—	1,684	o) 2,915
465	Kosztolányi László	Nem.-Kosztolány (Bars)	?	15	550	p) 782

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1834-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
857	99	173	65	122	76	126	50	a) Gyorsírástatiszakkönyvek s folyóiratok.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
422	51	5	—	80	25	—	—	c) Főképp paedagogiai és bölcsészeti művek.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	d) Főképp matematikai s természettudományi művek, a természettud. társulat összes kiadványai.
983	3	—	—	17	10	15	60	e) Élettan és vegytanból több becses mű.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	f) 6 kötet kézirat, folyóiratok 1759 óta.
370	245	165	—	20	30	50	70	g) Legtöbbnyelvészeti mű. Szenczi Molnár Albert szótára 1611-ből.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	h) 100 kötet kézirat, 60 rézmetszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	i) 1 drb incunabulum.
6	172	507	—	72	47	—	—	j) 276 drb rézmetszet.
164	471	28	15	—	12	—	—	k) A darabok száma. 100 kötet ajándék.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	l) 2 drb incunabulum és 7 kötet kézirat. Teljes czédulajegyzék a nemzeti muzeumi minta szerint.
300	800	50	50	100	400	—	—	m) A darabok száma.
486	425	140	—	—	26	40	32	n) 50 drb héber- és 50 olasz nyelvű. Van 70 térképs 100 rézmetszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	o) Ezenkívül 6 kötet kézirat; 1000 drb könyv rendezetlen állapotban. 95 diszmű.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	p) 8 kötet kézirat.
800	1,000	200	10	1,400	60	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
513	170	110	—	214	37	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	230	—	
46	98	51	23	—	—	9	38	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
200	600	100	50	50	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	k) 180	—	
400	245	18	2	25	30	423	234	
m) 400	200	50	50	200	n) 100	—	—	
389	873	216	36	52	118	—	—	
118	309	5	—	103	15	3	15	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
466	Kovács Albert ref. theol. tanár	Budapest	1865	200	—	2,000
467	Kovács Arisztid gyógyszerész	Komárom	?	—	828	1,963
468	Kovács Béla kir. tanfelügyelő	Szatmár	1874	370	884	b) 2,460
469	berenczei Kovács Ede földbirtokos . . .	Homok (Szatmárm.) .	1860	250	2,141	c) 3,852
470	Kovács Gyula kir. it. tábl. pótbió . . .	Budapest	?	200	—	2,000
471	Kovács János unit. ig. tanár	Kolozsvár	1872	37	1,200	1,813
472	Kovács János	Szeged	1879	255	377	e) 735
473	Kovács József nyug. tanár	Hajdu-Nánás	19. száz.	?	2,021	3,192
474	Kovács Károly földbirtokos	Szürthe (Ungm.) . . .	1847	173	541	1,848
475	Kovács László földbirtokos	Vámosgyörk (Heves) .	?	—	—	1,000
476	Kovács Ödön dr. theol. tanár	Nagy-Enyed	1866	158	290	450
477	Kovács Pál örökösei	Budapest	1884	30	2,619	f) 4,038
478	Kovács György tábornok	Kassa	?	—	—	g) 400
479	Kovácsy Sándor dr. min. oszt. tan. . . .	Budapest	?	—	—	300
480	Kőváry László bizt. int. tisztv.	Kolozsvár	1842	—	1,000	h) 1,000
481	Kövér Gyula kir. tanfelügyelő	Eger	?	—	—	571
482	Kozák Gusztáv Gy. vasuti tiszt	Budapest	1865	120	1,000	3,800
483	Kozma György mérnök	Budapest	?	260	—	1,720
484	kriványi Krivány János megyei ellenőr	Arad	1867	194	1,152	k) 1,974
485	Kruplanicz Kálmán alispán	Esztergom	1850	—	2,061	2,370
486	Kubinyi Géza	Tápió-Szt.-Márton . .	?	—	—	150
487	Kubinyi Zsigmond szerkesztő	Szeged	1876	175	628	1,009
488	Kudelka József dr. jogakad. tanár . . .	Nagy-Várad	?	—	1,815	l) 5,000
489	Kugler János ügyvéd	Budapest	1860	—	2,306	3,624
490	Kun Bertalan ref. püspök	Miskolcz	?	117	1,200	2,120
491	Kun Pál ref. főisk. tanár	Sárospatak	1868	100	682	1,243
492	Kunc Adolf dr. praelat	Csorna	?	900	2,903	4,657
493	Kúnváry Fülöp főmérnök	Budapest	1852	—	935	1,408
494	Kuun Géza gr.	M.-Némethi (Hunyad)	1870	—	2,510	n) 3,550
495	Kútlányi János építési vállalkozó . . .	Budapest	?	—	—	612
496	Kvassay Ede min. osztálytan.	Budapest	?	—	—	1,000

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
497	Laky Dániel tanár	Budapest	?	—	—	600
498	Lánczy Gyula dr.	Budapest	?	—	—	b) 400
499	Lanfrancioni Enea mérnök	Pozsony	1870	7,000	—	4,000
500	Lányi Gusztáv tanár	Szarvas	1855	35	—	1,056
501	Laszkáry Ödön becsló biztos	Besztercebánya	?	992	2,183	6,460
502	László József ref. lelkész	Kócs (Komáromm.)	1845	—	1,026	d) 1,495
503	Lator Géza dr. megyei tisztviselő	Nagy-Szöllős	?	—	—	500
504	Latinovics Illés birtokos †	Katymár (Bácsm.)	1830	1,360	8,953	12,714
505	Lechner Károly dr. főorvos	Budapest	1870	662	1,852	3,281
506	Lechner László dr. tanár	Budapest	?	—	—	1,020
507	Léderer Ábrahám tanár	Budapest	1853	109	1,006	2,009
508	Léderer Béla	Budapest	?	344	—	e) 1,650
509	Lehoczky Péter közbirtokos	Lónyabánya (Nógrád)	1853	20	933	1,526
510	Lehoczky Tivadar urad. ügyész	Munkács	1859	72	527	f) 1,962
511	Lehr Albert tanár	Budapest	1860	—	—	2,000
512	Lendvay Benő dr. megyei főorvos	Pozsony	?	—	338	686
513	Leszlényi Imre dr.	Győr	?	—	—	g) 800
514	kistelki Lévy Henrik bizt. társ. igazg.	Budapest	1883	—	760	1,400
515	Lévy József megyei főjegyző	Miskolcz	?	—	—	j) 1,200
516	Libertiny Gusztáv tanfelügyelő	Galgóc (Nyitram.)	1868	181	1,476	1,969
517	Lipp Vilmos dr. gymn. igazgató	Keszthely	?	—	—	1,527
518	Lipthay Béla b. és neje	Budapest	1862	380	990	k) 2,991
519	Liszka Nándor jogtanár	Debreczen	1869	—	695	l) 1,448
520	Liszka János ev. lelkész	Rimabrezó (Gömörm.)	?	—	m) 947	1,500
521	Literáty Ödön ügyvéd	Budapest	?	—	—	975
522	Lóczy Lajos műegy. tanár	Budapest	?	—	—	n) 650
523	Loncsár József dr. jogtanár	Pécs	?	—	820	1,600
524	Lonkay Antal szerkesztő	Budapest	?	—	—	o) 4,000
525	Lónyay család	Deregyű (Zemplén)	1790	—	—	p) 5,000
526	Lónyay Géza földbirtokos	Som (Bereg m.)	?	—	—	550
527	Lónyay Menyhért gr. családja	Tuzsér (Szabolcs m.) q)	1850	—	4,000	7,000

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
528	Losonczy László tanár	Nagy-Kőrös	1871	100	805	2,385
529	Lovassy Ákos birtokos	Kócs pusztá (Heves) .	?	—	—	422
530	Lovassy Ferencz birtokos	N.-Szalonta (Bihar) .	?	—	484	b) 1,143
531	Lőw Emmánuel dr. főrabbi	Szeged	1841	198	4,597	c) 5,853
532	Luczenbacher Pál kereskedő	Szob (Hont)	?	—	—	2,500
533	Ludaics Miksa járásbíró	Ráczkeve (Pestm.) . .	?	—	660	d) 1,282
534	Ludvig János róm. k. plébános	Báránd (Biharm.) . .	1820	—	1,500	1,500
535	Lugossy J. örökösei	Debreczen	?	—	—	22,000
536	lukanényei Luka György hirlapíró . .	N.-Abony (Pestm.) . .	1862	—	780	2,100
537	lukanényei Luka Gusztáv földbirtokos	P.-Szántó (Nógrádm.)	1870	—	860	e) 1,350
538	Lukács Antal földhitelint. igazg.	Budapest	?	—	—	f) 1,500
539	Lukács Béla államvasutak igazg.	Budapest	?	175	1,600	2,020
540	Lukács László orsz. képvis.	Budapest	1868	—	864	1,407
541	Madarassy Pál pénzü. bírós. elnök . . .	Budapest	?	—	—	300
542	Madarász Dezső törv. bírós.	Rimaszombat	?	—	—	256
543	Madarász Gyula dr. muzeumi segédőr .	Budapest	?	2,550	1,300	4,400
544	Mády Lajos ev. ref. lelkész	Ujpest	1871	18	307	436
545	Magyari Kossa Sámuel	T.-Szt.-Márton (Pest)	18. száz.	455	—	10,225
546	Majer István dr. cz. püspök	Esztergom	1836	—	1,805	3,220
547	Majláth Béla könyvtárnok	Budapest	1854	—	—	2,507
548	néhai Majláth György örökösei	Zavar (Pozsonym.) . .	1859	—	—	6,000
549	Majláth György gr.	Bakóca (Baranyam.)	1850	—	—	3,000
550	Majorossy János kanonok	Kalocsa	?	—	—	1,950
551	Majthényi László br.	Leszenye (Hontm.) . .	?	—	1,405	2,344
552	Mandel Pál dr. ügyvéd	Budapest	1862	190	650	1,161
553	Mangold Henrik dr. orvos	Budapest	?	—	—	h) 750
554	Marczelly Dávid	Szepes-Olaszi	?	380	1,070	i) 1,080
555	Máriássy Ferencz	Márkusfalva (Szepes).	18. száz.	—	1,500	4,000
556	Máriássy János altábornagy	Kassa	?	—	—	1,200
557	Márki Albert urad. kasznár	N.-Várad	1853	—	375	844
558	Márki József egy. könyvtárőr	Budapest	1844	—	—	1,100

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
559	Márki Lajos megyei főjegyző	B.-Gyula	1871	50	164	270
560	Márki Sándor dr. tanár	Arad	1874	156	867	a) 1,198
561	Markusovszky Lajos dr. min. tanácsos .	Budapest	?	—	—	b) 2,000
562	Márton Ferencz földbirtokos	N.-Abony	?	—	400	740
563	Maszlaghy Ferencz prépost	Budapest	1864	—	715	2,675
564	Matlekovits Sándor államtitkár.	Budapest	?	—	—	200
565	Mátyás Flórián író	Pécs	1858	—	1,161	2,689
566	Mayer Béla kanonok	Kalocsa	1861	150	475	920
567	Mednyánszky Dénes br.	Rakovicz (Nyitram.) .	18. száz.	—	—	5,610
568	Mednyánszky Ede br.	Nagy-Eőr (Szepesm.) .	1862	—	—	6,411
569	Melczer István v. b. t. tanácsos	Kér (Abaujmege) . .	?	—	—	3,687
570	Melczl Hugó dr. egyetemi tanár	Kolozsvár	1869	500	2,600	e) 4,100
571	Mészáros Nándor főigazgató	Pécs	1860	—	403	1,087
572	Meszlényi Gyula kanonok	Esztergom	?	—	1,421	f) 2,088
573	Miehl Jakab kanonok	Székesfehérvár	1847	210	—	2,200
574	Migazzy Vilmos gr.	Aranyos-Maróth . . .	1780	1,000	—	5,000
575	Mihajlovics Miklós k. it. t. elnök	Budapest	?	—	—	500
576	Mihálfi József tanár	Szarvas (Békésm.) . .	1860	27	—	942
577	Mihalovics Ödön zeneakad. igazgató .	Budapest	?	—	—	300
578	Miklós Ödön mérnök.	Budapest	?	—	—	800
579	Miklovicz Bálint ref. lelkész	H.Mező-Vásárhely . .	?	—	1,350	1,738
580	Miletz János tanár	Budapest	1863	—	1,096	1,797
581	Milkó Izidor dr. árvászéki ülnök	Szabadka	1870	286	711	1,584
582	Mladoniczky Ignác papnöv. igazgató .	Győr	1863	55	780	1,170
583	Mocsáry Lajos birtokos	Andornak (Borsodm.)	1843	—	—	2,500
584	Mocsonyi Sándor birtokos.	Budapest	1865	—	1,180	h) 1,995
585	Molnár Antal dr. hírlapíró	Budapest	1866	—	—	12,060
586	Móricz Pál birtokos	Budapest	?	—	—	800
587	Müller Frigyes dr. ág. h. lelkész	Nagyszében	?	—	—	1,350
588	Müller Kálmán dr. orvos	Budapest	?	—	—	800
589	Myskovszky Gyózú tanár	Kassa	?	—	—	g) 450

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv-tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
590	Nábrászký Sándor r. k. lelkész	Sarkad (Biharm.) . . .	?	—	—	900
591	Nádasdy Ferencz gr.	Nádasdladány (Fehér)	1880	600	16,000	30,000
592	özv. Nagy Ignáczné	Pápa	?	80	—	1,600
593	felsőgyőri Nagy Iván író	Horpács (Nógrádm.) .	1843	150	4,973	5,637
594	Nagy Lajos	P.-Szt.-András (Tolna)	?	—	—	c) 800
595	Nagy László birtokos	P.-Darócz (Szatmár) .	1873	280	1,319	2,035
596	Nagy Miklós szerkesztő	Budapest	1864	—	—	d) 2,000
597	Nagy Miklós néptanító	Petrozseny (Hunyad).	?	—	245	295
598	Nagy Sándor ügyvéd.	N.-Várad	1870	98	926	1,481
599	Neményi Ambrus dr. hírlapíró	Budapest	1873	—	2,450	4,100
600	Nemes Ferencz szolgabíró	Körmend (Vasm.) . . .	1837	355	1,003	e) 3,658
601	Nemes Nándor gr. és neje	P.-Szt.-Tamás (Pest) .	?	150	?	1,000
602	Nemeskey Andor plébános.	N.-Várad.	1867	—	—	f) 500
603	Nemessányi János tanfelügyelő	Komárom	—	110	1,790	g) 2,110
604	Németh Ignác dr. orvos	Budapest	?	—	417	584
605	Németh Imre dr. ügyvéd	Budapest	1879	—	233	373
606	némethy Némethy Lajos s. lelkész	Budapest	1865	250	2,549	7,569
607	Nendtvich Gusztáv k. mérnök	Budapest	?	—	—	h) 800
608	Névy László tanár	Budapest	?	—	—	500
609	Nogely István kép. igazgató-tanár	N.-Várad	?	—	—	850
610	Nogáll János dr. fsz. püspök	N.-Várad	1843	—	—	4,230
611	Novák Sándor dr. orvos	Paks	?	—	—	4,000
612	Nuszbeck Sándor urad, ispán	Sarkad (Biharm.) . . .	?	—	288	622
613	Nyáry György plébános	Tóba (Torontálm.) . .	1840	—	1,089	1,385
614	Nyáry Jenő br.	Piliny (Nógrádm.) . .	?	600	1,500	2,000
615	szerémi Odescalchi Arthur hg.	Szkcizó (Barsm.) . . .	1867	—	—	j) 2,000
616	Ökröss Bálint közjegyző	Budapest	?	—	—	1,200
617	Oláh Géza gazd. számvivő.	Marczaltó (Veszprém)	1870	—	305	462
618	Oltványi Pál prépost.	Szeged	1848	110	2,000	2,530
619	Orbay Antal dr. megyei főorvos	Budapest	1857	245	1,547	k) 4,596
620	Ordódy István birtokos	Markófalva (Trencsén)	1844	—	1,950	l) 1,950

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	a) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
b) 800	500	100	50	150	—	40	80	b) A darabok száma.
b) 2,012	1,105	172	8	2,300	40	—	—	c) 100 drb régi kézirat; a könyvtár tulnyomólag történeti.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	d) Hazai s külföldi lapokból mintegy 250 évfolyam, unikum: »Ujabbkori ismeretek tárá«-nak egy kötete Kemény, Csengery stb. több cikkével, mely kötet többi példányát a rendőrség elkobozta.
474	370	59	416	—	—	142	—	e) 20 kötet kézirat, 85 térkép, 40 rézmetszet.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	f) Migne nagy műve a szentatjéről 150 kötetben. Sz. Alfonz művei 39 kötetben.
245	—	—	—	—	—	—	—	g) 200 drb zenemű.
790	58	5	2	44	27	30	40	h) Főkép francia illusztrált építészeti művek.
b) 370	550	2,300	800	—	—	—	—	i) Olasz s spanyol művek, Kempis műve 7 nyelven.
724	206	—	—	58	15	36	115	j) 2 incunabulum.
b) 334	333	133	—	—	200	—	—	k) És 2,700 zenedarab.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	l) 1 drb incunabulum, 54 drb tótkönyv.
600	800	10	—	36	350	?	40	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
195	1	—	—	18	19	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) 650	1,500	250	30	1,700	i) 100	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
170	611	52	—	256	—	16	72	
700	600	100	—	100	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
273	8	5	—	8	11	—	—	
1,200	300	—	—	500	—	30	—	
1,182	235	23	3	84	20	41	70	
936	779	64	1	108	62	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
621	Öreg János dr. tanár	Debreczen	1870	—	345	733
622	Ormos Zsigmond főispán	Temesvár	?	—	—	a) 2,579
623	Ortvay Tivadar akad. tanár.	Pozsony	1866	280	966	c) 3,073
624	Otrobán Nándor dr. orvos	Brassó	1857	58	212	d) 970
625	Ottlyk Zoltán	Debreczen	?	—	—	e) 300
626	Pados János dr. nyug. r. k. esperes . . .	N.-Tördemicze (Zalam.)	?	—	686	g) 1,219
627	Pál Károly kereskedő	Budapest	1860	300	957	h) 1,684
628	Palczér Ernő kegyesr. házfőnök	Nagy-Károly	1863	—	—	682
629	Palcsó István lyc. tanár	Kézsmárk (Szepesm.)	?	—	—	i) 500
630	erdődi Pálffy István gr.	Vöröskő (Pozsonym.)	1750	—	1,807	j) 4,618
631	Pallér Kelemen csiszt. r. áldozár	Székesfehérvár	?	—	193	271
632	Palóczy Lipót tanár	Budapest	1871	—	—	k) 1,000
633	Pánthy Endre egri órkanonok	Eger	?	—	—	550
634	Pap Gábor szuperintendens	Révkomárom	?	—	—	10,000
635	Pap János főgymn. igazgató.	Nagy-Kanizsa	?	—	416	787
636	Papik Miksa.	Temerin (Bácsm.) . . .	1855	295	690	1,407
637	Párniczky Ede stat. hiv. és neje.	Budapest	?	—	436	1,234
638	Paszlavszy József tanár	Budapest	1871	—	554	l) 758
639	Paszlavszy Sándor áldozópap	Budapest	1874	—	—	1,606
640	Pauer Imre akad. tanár	Pozsony	1862	250	—	m) 800
641	kápolnai Pauer István alezredes	Budapest	1867	420	1,366	n) 2,459
642	Pauer János püspök	Székesfehérvár	?	—	—	1,711
643	daruvári Paulé Iván vasuti tisztv. . . .	Piski (Hunyadm.) . . .	1875	95	274	428
644	Pauler Gyula dr. orsz. levéltári igazg.	Budapest	?	—	—	o) 900
645	Pauler Tivadar dr. † miniszter	Budapest.	?	—	—	p) 6,500
646	Pázmándy Dénes író	Kömlöd (Komárom.) .	?	—	—	1,500
647	Pázmándy Géza	Kömlöd (Komárom.) .	?	—	—	1,500
648	Pécs Antal min. tan. bányai igazgató . .	Selmeczbánya.	?	—	—	400
649	néhai Péchy Imre septemvir.	F.-Szemeréd (Hontm.)	?	—	795	1,713
650	Péchy Tamás képviselőház elnöke . . .	A.-Kásmárk (A.-Torna)	1760	—	1,537	q) 2,464
651	Pellet Ödön dr. apát-kanonok.	Székesfehérvár	1852	200	700	r) 1,000

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
205	28	41	22	26	23	—	—	
b) 1,513	929	45	—	60	32	—	—	a) 100 drb kézirat.
297	453	12	—	195	9	—	—	b) A darabok száma.
96	52	15	8	25	16	?	35	c) 210 térkép, 40 rézmet- szet.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	d) 36 térkép, 69 rézmet- szet.
294	236	33	6	102	15	—	—	e) II. Rákóczy F. latin imakönyve (unicum), 1596-ki csatakép s szul- tánok életrajza.
221	531	17	—	47	141	—	—	f) A nyelv szerinti kimu- tatás hiányzik.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	g) 20 térkép s egy a Ba- dacsony tetején talált Pomona római bronz- szobor.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	h) 1 incunabulum, 31 tér- kép.
90	1,118	455	—	144	—	—	—	i) Becses művek a klas- sikai irodalomról.
157	29	—	—	7	—	193	—	j) A várkastély külön bol- tozott szobájában a vár- káplán felügyelete alatt. Teljes czédulajegyzék.
f) —	—	—	—	—	—	65	—	k) Tulnyomólag földrajzi mű; nevezetessége egy Moliére a mult század elejéről.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	l) Tulnyomólag zoologiai mű.
292	107	—	—	8	9	—	—	m) Tulnyomólag bölcsé- szeti szakkönyvtár.
320	360	—	—	—	10	20	140	n) 527 drb térkép, sok ka- tonai mű.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	o) Szép gyűjtemény socio- logiai művekből.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	p) Jogi, történeti, bölcsé- szeti és szépirodalmi művek.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	q) 1 drb incunabulum és 12 kötet kézirat.
f) —	—	—	—	—	—	—	—	r) A könyvtárra összesen ötezer forintnál többet költött.
300	1,000	100	—	300	13	—	—	
922	307	154	—	154	—	—	—	
100	300	—	—	300	—	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tára fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
652	Pemp Antal esperes plébános	K.-Ráth (Ungm.) . . .	1874	90	639	a) 2,108
653	Perczel Dezső alispán	Bonyhád (Tolnam.) . .	1815	242	692	2,227
654	Peregriny Elek dr. író †	Budapest.	?	—	—	b) 900
655	Perényi Zsigmond br.	Nagy-Szöllős	17. száz.	270	—	5,600
656	Perlaky Kálmán ügyvéd	Budapest.	1854	410	—	602
657	Pesty Frigyes akad. titkár.	Budapest.	?	—	—	5,222
658	Péter János tanár	Pécs	1870	—	174	f) 296
659	Petro József ügyvéd	Miskolcz.	?	—	—	1,209
660	Plósz Sándor dr. egyet. tanár.	Budapest.	?	—	—	800
661	Podmaniczky Géza br.	K.-Kartal (Pestm.) . .	1861	—	845	1,312
662	Pollák Henrik dr. orvos	Budapest.	1840	250	535	1,992
663	Pongrácz Emil br.	Budapest	?	429	—	g) 6,000
664	Popovich László plébános	Kluknó (Szepesm.) . .	1848	85	1,473	1,927
665	Pór Antal kanonok	Pozsony	?	—	—	5,000
666	Potsa József főispán	Sepsi-Szt-György . . .	?	—	—	350
667	Preuss Adolf főkönyvvivő	Pécs	1866	104	—	1,050
668	Prileszky Tádé orsz. képviselő	Pozsony	?	—	—	h) 3,000
669	Prónay br. család.	Acsa (Pestm.)	1775	406	6,089	14,356
670	Prónay Gábor br.	Tápió-Ságh (Pestm.) .	1884	—	693	i) 1,306
671	Prónay Endre és József	Borsod-Ivánka	1870	200	—	4,600
672	Puky József min. titkár	Budapest.	?	—	—	j) 1,028
673	Rácز Béla dr. bírósági aljegyző	Budapest	1875	90	910	1,575
674	Rácз Károly ref. lelkész	Szapárfalva	1867	42	567	2,390
675	Radvánszky Béla br.	Sajó-Kaza (Borsod) . .	1867	800	—	5,000
676	Radvánszky János br.	Radvány (Zólyomm). .	17. száz.	—	—	4,000
677	Rajner Lajos áldozár	Esztergom.	?	—	668	k) 1,647
678	Rákosi Jenő író	Budapest	?	—	—	l) 550
679	Rakovszky Géza orsz. képviselő	Budapest	?	—	—	1,500
680	id. Rakovszky István magánzó	Pozsony	1792	350	—	12,000
681	Rakovszky István orsz. képviselő	Budapest	1870	296	1,784	m) 2,436
682	Rakovszky Iván	Nagy-Rákó (Turócz)	1858	237	971	2,570

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
371	158	2	—	79	29	10	80	
194	217	107	34	102	38	114	180	a) A legrégebbi mű 1557-ben Londonban nyomtatott.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	b) Paedagogiai művek és klasszikusok.
d) 1,100	1,000	1,000	1,000	1,200	300	35	—	c) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
d) 284	140	159	51	8	10	—	—	d) A darabok száma.
d) 2,321	2,204	187	8	386	e) 116	—	—	e) Ezek közt van 1 oláh, 5 horvát, 22 olasz, 1 dán, 1 lengyel és 86 kétnyelvű munka.
81	84	—	—	—	9	—	—	f) Természetrajzi jellegű.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	g) 250 drb kézirat.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	h) Sok pénzügyi s kereskedelmi mű.
411	194	85	140	9	6	—	—	i) 6 kötet kézirat, 101 térkép, 40 rézmetszet.
56	180	52	28	160	59	—	—	j) 100 drb autograph, 39 térkép.
d) 4,000	1,000	500	280	20	200	—	—	k) 3 kötet kézirat. A művek nagyobb része theologiai.
665	424	6	—	313	65	36	62	l) Egy régi magyarországi atlasz Deák F. hagyatékából. Tulnyomólag szépirodalom.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	m) Nyáry Pál s Beniczky Lajos hagyatékából kéziratok. Ritkaság „La Merveille“ Hugo K.-tól.
d) —	—	—	—	350	—	—	—	
d) 200	350	300	200	—	—	34	82	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	45	—	
c) —	—	—	—	—	—	150	—	
d) 1,851	1,580	757	278	34	100	—	—	
d) 763	113	92	39	21	—	—	—	
475	290	30	25	15	75	—	—	
273	90	20	30	100	54	30	42	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
164	232	15	—	259	18	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	70	—	
d) 896	612	426	415	33	54	72	137	
87	370	385	76	32	21	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv-tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
683	Rapos József volt képezdei igazgató . . .	Budapest.	1835	—	526	a) 809
684	Ráth György k. t. tanácselnök	Budapest.	?	—	—	2,200
685	Réczey Imre főorvos	Budapest.	?	?	—	c) 2,200
686	Rédiger Árpád unit. esperes	Dicső-Szt.-Márton . .	?	—	—	d) 225
687	Reinicz Adolf dr. ügyvéd	Budapest.	?	—	1,200	1,600
688	Reizner János könyvtárnok	Szeged	1867	247	1,716	2,428
689	Reman József erdőmester	Szany (Sopronm.). . .	1864	66	—	579
690	Rényi Rezső ügyvéd	Esztergom	?	53	568	f) 1,599
691	Requinyi Géza tanár	Pécs	1874	—	170	g) 291
692	Réső Ensel Sándor	Budapest.	1850	—	414	h) 671
693	Réthy Mór dr. egyet. tanár	Kolozsvár	?	—	—	550
694	Révész Kálmán theol. tanár	Pápa	1850	125	4,324	6,400
695	Riedl Frigyes tanár	Budapest	?	—	1,000	1,400
696	Rill József szerkesztő	Budapest	1853	450	3,900	i) 6,850
697	Rímely Károly apát	Pozsony	?	—	670	1,000
698	Risz Ede uradalmi főszámvevő	Tata (Komáromm.). . .	?	4,000	1,302	j) 3,450
699	Ritóók Zsigmond ügyvéd	Nagy-Várad	1862	170	1,112	1,725
700	Rómér Flóris Ferencz dr., apát-kanon.	Nagy-Várad	1856	—	2,450	k) 5,139
701	Rómy Béla dr., minisztereln. fogalmazó	Budapest	1872	26	584	1,140
702	Rónay Jácint püspök	Pozsony	?	—	—	2,500
703	Rosenberg Augusztia polg. isk. tanítónő	Budapest	1876	—	1,758	m) 2,400
704	Rószner Ervin br. dr., egyetemi tanár	Nagy-Várad	?	450	918	1,650
705	Róthmann Lipót ügyvéd.	Nagy-Várad	?	—	—	550
706	Róthschnek V. Emil dr.	Debreczen	1850	300	604	1,184
707	Róthy István papnőveldei aligazgató .	Szombathely	1856	234	944	n) 1,794
708	Rósa Izsó dr. ügyvéd	Szeged	1867	—	—	500
709	Rózsa Ferencz plébános	Szeged	1860	42	193	490
710	Rudnay József birtokos és neje.	Vác-Hartyán.	?	50	1,095	1,835
711	Rudnyánszky Ferencz ügyvéd	Budapest	?	—	—	437
712	Ruffy Péil dr. ügyvéd.	A.-Maróth (Barsm.) .	1874	200	450	o) 720
713	Ruzsicsika Kálmán úr. tanfelügyelő. . .	Zalaegerszeg	?	—	562	1,125

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
458	49	9	—	10	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	a) Több régi mű s néhány kézirat, 200 csomó hirlapadat gyűjtemény.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	c) Specialitása műtő sebészeti munkák gyűjteménye.
300	300	180	300	60	60	—	—	d) Köztök Benyiczki Péter versei. Kolozsvár, 1682.
912	203	—	—	521	80	196	—	e) A darabok száma.
e) 260	312	2	1	3	1	43	30	f) 4 füzet kézirat.
265	167	14	—	51	71	20	27	g) A könyvtár értékét tulajdonos 760 forintra teszi.
59	83	26	1	—	1	—	—	h) 2688 művet adott s gyűjtött börtön-könyvtárakra.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	i) 50 drb kézirat és 100 rézmetszet. Pestalozzi levelei Brunswick Terézhez. Mintegy 200 féle hirlap, köztök a »Tudom. Gyűjtemény« teljes példánya.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	j) 24 kötet kézirat, 160 térkép, rendes jegyzék.
2,149	1,487	130	52	490	16	60	100	k) 191 darab kézirat, 68 olasz mű.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	l) 9 drb kézirat.
1,205	2,500	100	—	—	100	500	150	m) 1,900 drb réz-, aczél- és fametszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	n) 2 kötet kézirat, 8 mű a XVI-ik századból. A beszerzési költség mintegy 5000 frt.
e) 232	2,725	328	73	35	57	—	—	o) Latin és más nyelvű munkák.
898	80	32	14	57	31	35	170	p) 250 metszet.
1,105	664	274	68	271	68	—	—	
343	115	6	4	42	74	7	18	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
642	807	121	132	—	56	—	—	
313	246	154	14	163	28	4	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
151	423	6	—	18	6	—	—	
359	286	1	—	289	9	25	159	
e) 300	100	—	—	o) 100	—	?	150	
e) 328	35	—	—	127	—	14	37	
557	352	84	18	68	16	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
270	135	45	—	—	—	60	—	
289	127	78	28	22	18	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
714	Sal Ferencz polgármester	Nagy-Várad	1860	—	560	—
715	Sándor Kálmán	Marosvásárhely	?	—	—	250
716	Sass István dr. megyei főorvos	Szegzárd	1850	85	355	1,025
717	Schäffer Mór dr. ügyvéd	Szabadka	1870	260	937	1,270
718	Schenzl Guido dr. igazgató	Budapest	?	—	—	800
719	Schlauch Lőrincz dr.	Szatmár	?	—	9,653	14,034
720	Schmiedegg János gr.	Révfalu (Trencsénm.)	?	—	—	b) 800
721	Schneller István theol. tanár	Pozsony	?	145	1,440	2,004
722	Scholcz Rezső erdőigazgató	Besztercebánya	?	—	197	635
723	Schönborn Buchheim Ervin gr.	Munkács	?	—	—	810
724	Schreyer Jakab dr. ügyvéd	Budapest	1873	—	—	1,100
725	Schultz Imre képezdei igazgató	Pécs	?	—	—	2,050
726	Schvarcz Gyula író	Székesfehérvár	1855	200	—	3,704
727	Schvetz Antal dr. ügyvéd	Bonyhád	1884	128	253	725
728	babarcsi Schwartz Ottó dr. főorvos	Budapest	1874	606	1,124	2,789
729	Schwicker J. Henrik dr. tanár	Budapest	1856	—	2,190	4,367
730	Schwimmer Ernő dr. egyetemi tanár	Budapest	?	—	1,502	2,578
731	Sebestyén Mihály kir. főügyész	Marosvásárhely	?	—	—	280
732	Sigray Pál ügyvéd	Budapest	?	—	1,051	f) 1,658
733	Siklós Gyula dr. közkórházi főorvos	Budapest	?	—	—	g) 1,500
734	Sikos József dr. orvos	Győr	?	—	544	883
735	Simonffy Kálmán birtokos	Karva (Esztergom)	1864	—	1,628	h) 3,099
736	Simor János primás	Esztergom	1882	6,958	35,920	40,199
737	Sipos Orbán tanfelügyelő	Nagy-Várad	1859	245	368	1,245
738	Siskovics Tamás országos képviselő	Gödre (Baranyam.)	?	—	—	i) 1,570
739	Skrbenszky Fülöp br.	Rovnye (Trencsénm.)	1809	500	1,018	2,933
740	Sólyom-Fekete Ferencz dr. törv. elnök	Déva (Hunyadm.)	1857	—	2,064	3,836
741	Somhegyi József apát	Fóth (Pestm.)	1857	240	298	652
742	Somogyi Rudolf tanár	Budapest	1861	181	1,147	1,438
743	Somogyi Rezső	Kis-Várda (Szabolcsm.)	?	150	1,293	j) 2,446
744	Somssich Pál birtokos	Sörnye (Somogym.)	1814	—	1,175	2,581

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	a) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
215	110	10	10	10	—	30	85	b) Sok francia történeti mű.
450	420	45	—	13	9	228	200	c) A darabok száma.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	d) Angol, latin és más nyelvű munkák.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	e) Szerb s román művek.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	f) Ezenkívül mintegy ezer darab rendezetlen.
83	1,206	18	13	46	74	11	8	g) 700 mű kizárólag szemézzettel foglalkozik s 8 szemézzeti folyóirat van meg teljesen alapításuk óta.
70	120	2	—	5	—	—	—	h) 1,562 darab kézirat, nagyobbbrészt híres emberek levelei.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	i) 1 darab incunabulum 1491-ből és 15 darab kézirat.
c) 330	330	330	d) 110	—	—	—	—	j) 3 kötet kézirat. »Magyar Hirmondó« 1794-ből. Josephus Flavius 1534-ki kiadása.
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) 1,200	1,400	200	600	200	104	34	—	
235	15	—	—	2	1	—	—	
279	741	48	6	12	38	78	103	
431	1,643	46	11	25	e) 34	—	—	
100	1,000	60	42	300	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
721	238	17	5	61	9	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
1,206	108	122	12	10	170	—	—	
6,500	11,500	2,500	200	13,500	1,720	1,235	—	
282	54	8	—	24	—	135	—	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
9	449	539	—	20	1	—	—	
716	617	32	2	647	50	—	—	
182	35	—	—	53	28	30	130	
a) —	—	—	—	—	—	—	—	
867	286	22	1	117	—	—	—	
185	496	102	—	388	4	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
745	Spóner Andor	Lúcse	1813	96	1,358	3,380
746	Sretvizer Lajos íg. tanító	Budapest	?	—	1,187	1,187
747	Staub Mór tanár	Budapest	1855	—	1,336	2,340
748	Steiger Ödön magánhivatalnok	Budapest	1879	200	344	1,026
749	Steinacker Arthur bankár	Fiume	?	—	—	400
750	Stiller Mór dr. ügyvéd	Budapest	1869	280	1,890	2,900
751	Stipel Fábán közgyám	Temesvár	?	—	—	1,200
752	Strausz Adolf hírlapíró	Budapest	1880	44	486	b) 1,890
753	Strausz Antal	Budapest	?	—	—	2,200
754	Sulyok Mórné	Ohoba-Mutnik (K.-Széreny)	1850	184	4,873	d) 6,373
755	Sváby Frigyes megyei levéltárnok	Lúcse	1854	50	573	e) 1,057
756	Szabó Albert kuriai bíró	Budapest	?	—	—	550
757	Szabó Aurél ügyvéd	Máramarosziget	1875	352	1,476	2,604
758	Szabó Ferencz plébános	N.-Elemér (Torontál)	1861	—	402	1,691
759	Szabó Ferencz dr. orvos	Kalocsa	?	—	—	700
760	Szabó István plébános	Kazár (Nógrádm.)	?	—	—	f) 1,200
761	vári Szabó István polgármester	Halas	1857	85	462	870
762	Barla-Szabó család	Nagy-Dobsza (Somogy)	?	20	793	g) 1,165
763	Szabó Károly egyetemi tanár	Kolozsvár	?	—	—	1,000
764	Szádeczky Lajos dr. könyvtártiszt	Budapest	1881	—	—	1,000
765	Szakács Mózes tanár	Székely-Udvarhely	1851	35	255	591
766	Szalay Imre oszt. tanácsos	Budapest	?	—	—	640
767	Szalay Pál plébános	Dad (Komáromm.)	?	—	800	800
768	Szapáry Géza gr.	Muraszombat	1750	240	1,008	5,380
769	Szapáry Gyula gr.	Budapest	?	—	1,351	3,123
770	Szarvas Gábor tanár	Budapest	?	—	—	j) 1,579
771	Szász Domokos ref. püspök	Kolozsvár	1858	200	—	1,379
772	Szász Gerő ev. ref. esperes	Kolozsvár	1860	71	703	1,057
773	Szász Károly ref. püspök	Budapest	1850	150	1,529	3,636
774	P. Szathmáry Károly író	Budapest	?	45	400	800
775	Szeberényi Gusztáv dr. ev. püspök	B.-Csaba	?	—	1,219	l) 2,003

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
776	Szécsen Antal gróf	Pozsony	18. száz.	—	—	?
777	Széchenyi Béla gróf	Czenk (Sopronm.) . .	?	—	2,360	4,992
778	Széchenyi Dénes gróf	Somogyvár	?	—	1,862	3,245
779	Széchenyi József törvényszéki elnök . .	Zombor	?	76	205	512
780	Széchy Károly dr. tanár	Kolozsvár	1873	—	412	783
781	Szeitz Alajos tanár	Nagy-Kanizsa	1867	76	557	b) 1,458
782	Székely Salamon tanár	Székesfehérvár	1860	146	842	1,340
783	Széký Péter földbirtokos.	Tisza-Igar (Hevesm.) .	1850	230	1,720	c) 3,229
784	Széll Farkas kir. táblai bíró.	Budapest	1870	510	2,228	2,774
785	Szemző László magánzó	Budapest	?	—	—	1,500
786	Szende Béla megyei főjegyző	Gavosdia (K.-Szörény)	1844	160	2,400	3,900
787	Szendrei János dr. min. tisztviselő . .	Budapest	1877	—	—	e) 2,500
788	Szent Andrásy Lajos földbirtokos † . .	Eperjes.	?	—	—	1,200
789	Szentgyörgyi Weisz József dr főorvos .	Budapest	?	26	—	1,400
790	Szentkirályi Kálmán földbirtokos . . .	Tápió-Szt-Márton (Pest)	?	—	—	2,000
791	Szentkláray Jenő dr. plébános	Török-Becse.	1866	206	3,203	h) 7,128
792	Szentpéteri Pál ref. lelkész	Solt (Pestm.)	1855	—	800	i) 1,400
793	Szentpéteri Sámuel ev. ref. lelkész . . .	Pelsőcz (Gömörm.) . .	1840	80	1,122	k) 2,474
794	Szepessy Antal	Debreczen	?	—	—	275
705	Szeremlei Sámuel ref. lelkész	H.-M.-Vásárhely . . .	1862	100	—	l) 600
796	Szikszai Lajos	Zilah	?	155	1,081	m) 1,850
797	Szilády Áron ref. lelkész	Halas (Pestm.)	1863	—	3,741	n) 4,397
798	Szilágyi János közjegyző	Mármarosziget.	?	—	—	152
799	Szilágyi Sándor egyetemi könyvtár ig. .	Budapest	?	—	5,010	6,947
800	Szilágyi Virgil birtokos	Péczel (Pestm.)	1860	—	—	1,860
801	Szilassy Aladár ügyvéd	Budapest	?	—	960	1,368
802	Szily Kálmán műgyetemi tanár.	Budapest	1863	—	—	1,700
803	id. Szinnyei József egy. könyvt. első őr	Budapest	1850	25	2,500	4,327
804	Szívák Imre dr. ügyvéd	Budapest	1872	115	400	700
805	Szluha Ágoston.	Szeged	1879	340	435	1,130
806	Szmida Mátvás örökösei	Nyitra	1833	35	338	p) 730

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
—	—	—	—	—	—	—	—	
658	840	435	271	66	90	—	—	a) Olasz nyelvű.
194	647	477	449	3	92	—	—	b) 1 darab incunabulum, Bergomo Péter Aquinói Tamásról. Bazel, 1478.
165	25	3	2	10	—	30	76	c) 8 drb kézirat.
324	46	17	14	3	a) 8	—	—	d) A nyelv szerinti kimu- tatás hiányzik.
154	296	—	—	60	47	23	13	e) 2 drb incunabulum, 6 kötet kézirat, 1000 drb rézmetszet és 250 drb kézrajz; ezenkívül van a könyvtárban elhe- lyezve egy 400 darab- ból álló régiség, 150 darabból álló régi ok- irat- és egy 1000 da- rabból álló érem-gyűj- temény. Műtörténelmi gyűjteménye nagy.
224	257	227	59	8	67	70	76	f) A darabok száma.
885	461	107	74	175	18	50	—	g) Angol, latin és más nyelvű művek.
1,309	462	37	4	392	24	396	330	h) 246 drb térkép és 780 drb rézmetszet.
d) —	—	—	—	—	—	—	—	i) 50 kötet kézirat.
d) —	—	—	—	—	—	500	—	j) 4 héber és 1 török nyelvű.
d) —	—	—	—	—	—	f) 112	—	k) 17 kötet kézirat. Leg- régibb könyv 1575-ből.
d) —	—	—	—	—	—	—	—	l) Melotai Nyilas Ágen- dája 1621-ből.
f) 1,000	320	30	50	—	—	8	21	m) 9 kötet kézirat.
f) 1,200	400	200	g) 200	—	—	—	—	n) 57 kötet kézirat, 46 térkép, 1711 előtt meg- jelent magyar művek- ből 95 darab.
1,133	978	194	69	810	19	51	171	o) 4 drb kézirat.
f) 787	440	8	10	150	j) 5	—	—	p) Kéziratok közt Szmidá több latin dolgozata s Szlemenics Pál jogi elő- adásai.
f) 1,697	164	57	13	413	130	?	60	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
932	51	5	—	83	10	47	114	
1,256	983	177	68	963	294	—	—	
f) 129	23	—	—	—	—	—	—	
3,000	1,167	164	8	621	50	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
650	140	90	8	38	34	—	—	
d) —	—	—	—	—	—	—	—	
2,000	300	80	20	10	90	—	—	
300	70	7	3	20	—	40	—	
o) —	—	—	—	—	—	120	60	
196	28	—	—	111	3	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv-tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
807	Szmrecsányi Dárius főispán	Alsó-Kubin	?	—	—	a) 600
808	id. Szögyény-Marich László tárn.-mester	Székesfehérvár	?	—	—	4,000
809	Szokoly Gyula bankigazgató	Budapest	?	—	—	470
810	Szokoly Viktor birtokos	Tinnye (Pestm.)	1861	236	1,351	3,052
811	Szóllósy Károly tanár	Árad	1862	79	1,192	c) 2,585
812	beczkői Szombathy Ignác nyug. tan. . .	Velence (Fehérm.)	?	—	1,000	3,000
813	Szomor Imre ügyvéd.	H.-M.-Vásárhely	1853	—	598	d) 1,390
814	Szondy Imre ref. lelkész.	Kispereg (Aradm.)	1851	50	864	1,437
815	Szontagh Ábrahám dr. orvos	Budapest	?	143	?	1,035
816	Szontagh Albert kat. közp. felügyelő .	Budapest	1836	120	1,900	e) 3,327
817	Szontagh Boldizsár	Dobsina (Gömörm.)	?	—	458	f) 1,060
818	Sztáray Antal gróf.	N.-Mihály (Zemplén)	19 száz.	—	—	10,000
819	Sztehló Kornél ügyvéd.	Budapest	1872	—	—	350
820	Szücs István kir. törvysz. bíró	Debreczen	?	—	—	900
821	Szücs István földbirtokos	Dergets	?	—	—	480
822	Szumrák Ernő üvegyár igazgató	Hrinyova (Zólyomm.)	?	—	—	h) 3,000
823	Szvetenay Miklós dr. kir. tanácsos	Budapest.	?	—	—	760
824	Tabody József pénzügyi tanácsos.	Budapest	?	—	—	500
825	Tafferner Béla tanár	Sümegh (Zalam.)	?	80	777	i) 1,103
826	Takács János dr. orvos	Sümegh (Zalam.)	?	—	—	j) 832
827	Tanárky Gedeon államtitkár	Budapest	?	—	—	1,700
828	Tapody Tamás igazgatótanár	Szilágy-Somlyó.	?	—	191	—
829	ifj. Tarnai Márton birtokos	Rétszilas (Fehérm.)	—	—	—	k) 200
830	Tarnóczy Kázmér min. elnöki titkár . . .	Laszkár (Nyitram.)	?	—	—	2,000
831	Tauscher Béla dr. főorvos	Pozsony	?	83	692	1,687
832	id. Teleki Géza gróf	Pribékfalva (Szatmár)	1877	150	540	1,312
833	Teleky Gusztáv gróf	Drassó (A.-Fehér)	?	—	—	2,000
834	özv. Teleki Sándor grófné	Gyömrő (Pestm.)	1858	285	2,261	4,410
835	Télfy István dr. egyetemi tanár	Budapest	1443	—	—	1,502
836	Tersztyánszky A. tájos földbirtokos . . .	K.-Sztankócz (Trencsén)	—	—	—	m) 300
837	Tersztyánszky Dezső r. k. alesperes. . . .	Fényes-Litke (Szabolcs)	?	—	643	1,214

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
b) —	—	—	—	—	—	—	—	<p>a) Becses országgyűlési iratok 1825—7-ből.</p> <p>b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.</p> <p>c) 1 drb német incunabulum.</p> <p>d) 614 drb rézmetszet.</p> <p>e) 229 térkép, rendezett gyűjtemény.</p> <p>f) 20 kötet kézirat, 250 térkép.</p> <p>g) A darabok száma.</p> <p>h) 1848—9-ből szép gyűjtemény s csaknem teljes gyűjtemény az üveggyártásra vonatkozó irodalomból.</p> <p>i) 3 kötet kézirat, 570 fametszet, rézkarczolat, fénynyomat és 120 drb antik szoborművekről felvett fénykép.</p> <p>j) Nagyrészt a jelen század elején irt orvosi s természettud. munkák.</p> <p>k) Tulnyomólag pomológiai művek angol, francia s német nyelven.</p> <p>l) Ebből 499 görög nyelvű.</p> <p>m) Nagyrészt mult századokból való művek, sok történeti okirat, 150 római pénz.</p>
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
998	82	121	5	97	48	64	236	
583	397	2	—	210	—	42	67	
600	100	100	—	100	100	—	—	
552	24	4	1	12	5	—	—	
360	180	70	—	239	15	?	30	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
746	1,074	28	18	26	8	—	—	
259	191	—	—	8	—	—	—	
g) 1,000	3,000	5,000	—	1,000	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	8	15	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
225	436	18	—	8	5	48	24	
g) 997	176	82	45	—	12	58	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
920	573	503	147	106	12	40	108	
g) 337	298	82	29	99	l) 657	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
189	225	27	—	192	10	7	?	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
838	Thallóczy Lajos dr. levéltári tisztviselő	Budapest <i>k</i>)	1870	300	627	<i>a</i>) 1,700
839	Thaly Kálmán országos képviselő . . .	Pozsony	1860	—	—	1,500
840	Than Károly dr. egyetemi tanár	Budapest	1860	199	234	1,093
841	Tholnay Regináld birtokos	Folyfalva (M.-Torda)	?	—	—	1,000
842	Thuri Károly reform. lelkész	Zánka (Zalam.)	?	—	—	957
843	Toldy László dr. tanár	Budapest	?	280	2,410	<i>d</i>) 4,020
844	Tomcsányi Károly birtokos	Szarvas	?	—	—	882
845	Tomori Anasztáz birtokos	Budapest	?	—	—	1,200
846	Torma Miklós.	Felőr (Szoln.-Doboka)	?	—	—	1,350
847	Török Ábel	Kercseliget (Somogy)	?	—	—	110
848	Török Aurél dr. egyet. tanár	Budapest	?	—	—	1,600
849	Sz. Török János birtokos	Szatmár	1860	75	906	<i>f</i>) 2,418
850	Török József dr. tanár	Debreczen	?	—	—	<i>g</i>) 1,500
851	Török István ref. lelkész.	Lácza (Zemplénm.) . .	1872	32	343	439
852	Törs Kálmán országos képviselő	Budapest	1843	—	—	2,020
853	Tóth Dániel tanár	Pápa	?	—	—	500
854	Tóth Dezső főügyész	Nagy-Várad	?	—	1,004	1,527
855	Tóth István tanácsnok	Kecskemét.	1850	—	1,021	1,562
856	Tóth József ügyvéd	Makó.	1860	210	1,025	1,586
857	Tóth József tanfelügyelő	Budapest	1875	45	289	1,104
858	Könyves Tóth Kálmán reform. lelkész .	Debreczen	1865	170	405	1,757
859	Tóth Lőrincz m. k. kuriai tanácselnök	Budapest	1835	—	1,158	2,867
860	Tóth Sámuel theologiai tanár	Debreczen	?	—	1,770	2,283
861	Trefort Ágoston val. és közoktat. min.	Budapest	?	—	—	3,000
862	Türr István altábornagy	Budapest	?	—	1,212	2,397
863	Udvardy László dr. lyc. jogtanár. . . .	Eger	?	—	—	400
864	Ugron Gábor országos képviselő	Székely-Udvarhely . .	1872	620	1,902	4,934
865	Ujhelyi István plébános	Rékás (Pestm.)	1860	25	154	200
866	Ullmann Károly Pál	Budapest	?	—	289	<i>h</i>) 790
867	Umlauff Gyula dr.	Pozsony	?	—	—	500
868	Unger D. gyógyszerész.	Zala-Egerszeg.	?	30	400	<i>j</i>) 560

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müve fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvü			
251	63	31	—	125	157	—	—	
b) 1,000	200	—	—	200	100	—	—	a) Érdekes gyűjtemény a Balkán félszigetről és Oroszországról különböző nyelveken.
125	95	11	2	—	1	—	—	b) A darabok száma.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	c) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	d) 5 darab incunabulum, 100 térkép, 50 rézmet-szet.
1,000	600	300	50	400	60	46	100	e) Mintegy ezer magyar nyelvü, tulnyomólag irodalomtörténeti.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	f) Világ körül tett utazásaiban minden felül különösen bibliákat, ér-meket s képes lapokat gyűjtött; van 4750 hir-lapja 72 nyelven.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	g) Tulnyomólag termé-szettudományi művek, becses német ásvány-tani gyűjtemény.
b) 2,344	40	4	12	3	15	—	—	h) Magyar s angol szép-irodalomból becses gyűj-temény.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	i) Olasz nyelvü.
179	75	24	—	65	—	22	32	j) Értékes francia mű-vek, 100 aczélmetszet.
b) 1,020	500	100	—	300	100	—	—	k) Időközben Bécsbe köl-tözött.
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
870	54	12	1	84	—	—	—	
841	103	32	2	26	21	78	89	
223	35	15	4	12	—	7	40	
75	62	75	150	26	17	80	12	
759	206	42	33	52	66	—	—	
670	850	96	65	80	9	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
297	276	457	8	12	162	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) 2,110	654	1,185	512	227	246	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
84	117	12	53	11	i) 12	—	—	
c) —	—	—	—	—	—	—	—	
267	3	120	1	1	8	14	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
869	Ungváry Mojsisovics Vilmos főmérnök	Budapest	1848	—	2,277	a) 2,564
870	Urmánczy János	Toplicza (M.-Torda) .	1875	330	640	1,130
871	Vadnay Károly szerkesztő	Budapest	1855	—	—	2,500
872	Vadona János	Kolozsvár	1855	—	—	e) 1,235
873	Vágó Ferencz főjegyző	Báránd (Bihar)	?	—	—	650
874	Vajay Károly kir. törvényszéki bíró . .	Szatmár	?	—	—	550
875	Valkovszky Miklós főreált. igazgató . .	Székesfehérvár	?	—	—	300
876	Való Simon dr. papnöveldei felügyelő .	Budapest.	?	—	—	1,550
877	Vámbery Ármin egyetemi tanár	Budapest	?	—	—	2,000
878	Vámosy Mihály igazgató-tanár	Budapest	1859	—	941	1,468
879	ifj. Vancza Mihály író	Miskolcz	1881	723	1,188	d) 1,453
880	Várady Antal dr. tanár	Budapest	1871	—	600	1,300
881	Várady Gábor országos képviselő. . . .	Marmarossziget	1852	165	—	e) 1,775
882	Várady Károly	Budapest	?	—	—	450
883	Várady Mihály törvényszéki elnök . . .	Nagy-Becskerék	1851	68	1,376	1,618
884	dicskei Várady Sándor fődbirtokos . . .	Páty (Pestm.)	1,790	56	—	g) 5,450
885	Varasdy Lajos kir. tanfelügyelő	Szegzárd	?	—	980	h) 1,395
886	Varga Géza dr. megyei főorvos	Debreczen	?	—	750	i) 1,516
887	Várszély Ármin gymn. igazgató	Nagy-Várad	?	—	—	555
888	Vásárhelyi Géza birtokos	Tinnye (Pestm.).	1860	—	1,043	j) 2,792
889	Kyzely Vásárhelyi Imre dr. orvos	Szomor (Pestm.)	1849	200	2,663	k) 4,000
890	Vásonkeői Imre nagybirtokos †	Ó-Szőny	1863	1,641	1,357	2,409
891	özv. Vass Jenőné	Berettyóujfalu (Bihar)	1866	—	628	1,229
892	Vavrik Béla dr. törvényszéki elnök . . .	Eger	?	—	—	2,800
893	Vécsey József br.	Sárköz (Szatmár)	1760	—	1,736	l) 4,206
894	Vécsey Tamás dr. egyetemi tanár.	Budapest	?	—	—	m) 1,982
895	verebi Végh család	Vereb (Fehérm.)	19.sz. eleje	188	658	n) 1,929
896	Végh Arthur ügyvéd	Budapest	1868	—	618	o) 1,601
897	Venczell Antal a közp. papn. aligazg.	Budapest	?	287	1,114	1,768
898	Verebélyi László dr. orvos.	Budapest	?	—	—	395
899	Verédy Károly dr. tanfelügyelő.	Kassa	1871	220	720	1,006

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müve fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
1,082	601	385	36	30	143	—	—	
635	4	1	—	—	—	60	80	a) 2 kötet kézirat, 500 drb térkép és 60 rézmetszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
b) —	—	—	—	—	—	18	—	c) Néhány diszmű, köztök Forray Iván utazási albuma.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	d) 7 kötet kézirat, Petőfi-nek néhány kiadatlan levele, 26 rézmetszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	e) 45 drb kézirat.
746	48	12	10	125	—	—	—	f) A darabok száma.
671	307	112	17	49	32	407	541	g) 2000 drb térkép és 2000 rézmetszet. Gazdag régiség-gyűjtemény.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	h) 1 drb incunabulum és 1 kötet kézirat. XVI-ik századból 45 nyomtatvány, köztök egy énekeskönyv.
f) 1,150	330	75	—	220	—	15	50	i) 53 kötet kézirat.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	j) 6 kötet kézirat, 63 rézmetszet s régiség-gyűjtemény.
528	403	356	41	5	43	20	50	k) 2 drb incunabulum, 4 kötet kézirat. Ásványtani s régészeti gyűjtemény.
f) 1,350	2,200	600	200	600	500	6	56	l) 9 drb kézirat.
600	200	55	—	100	25	—	—	m) Római jogra vonatkozó szakkönyvtár, különös becses a hazai római jog irodalomnak külön gyűjteménye.
258	363	22	—	107	—	—	—	n) 3 kötet kézirat, sok országgyűlési iromány.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	o) Budapesti Szemle teljesen, Revue des deux Mondes, Deutsche Rundschau, Magyar Igazságügy, Századok csaknem teljesen.
455	468	40	6	28	46	—	—	
496	738	1,011	40	370	8	20	12	
866	180	203	6	92	10	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
800	1,600	250	—	150	—	—	—	
631	453	319	197	46	90	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
160	209	80	119	80	10	16	45	
317	89	169	34	9	—	—	—	
360	94	—	—	660	—	62	86	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
300	360	20	10	20	10	40	150	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
900	Veress Ferencz	Kolozsvár	1853	—	—	a) 1,200
901	Vész család	Budapest	1850	—	3,000	c) 3,000
902	Vietorisz Nep. János földbirtokos . . .	Horócz (Trencsénm.) .	1806	—	—	2,000
903	bojári Vigyázó Sándor birtokos	Rátót (Pestm.)	1815	—	—	d) 8,500
904	Világhy Nándorné	Erdő-Tarcsa (Nógrád)	?	—	—	4,815
905	Vincze János magánzó	Vác	1873	120	1,350	1,653
906	Vinkler József kanonok	Nagy-Várad	?	—	—	e) 2,100
907	Visi Imre szerkesztő	Budapest	?	—	—	1,300
908	Vizsolyi Gusztáv országos képviselő .	Alsó-Pél (Tolnam.) . .	?	—	—	1,200
909	Vitus Lajos reformatus tanár	Szászváros	?	15	—	180
910	bajszai Vojnich Jakab	Szabadka	?	—	—	f) 4,000
911	Votisky Károly tanár	Késmárk	?	—	—	400
912	R. Vozáry Gyula reformatus tanár . . .	Szatmár	1871	159	1,071	1,210
913	Vutkovich Sándor akadémiai tanár . .	Pozsony	1866	121	1,597	1,686
914	Wagner Géza dr. orvos.	Budapest	1868	—	1,350	2,000
915	Wagner Jenő dr. orvos.	Budapest	1860	—	—	g) 1,500
916	Wagner Lajos dr. tanár	Pozsony	1870	210	1,000	1,700
917	Wagner László műegyetemi tanár . . .	Budapest	1860	785	3,800	6,120
918	Wagner Nándor	Szeged	?	—	791	1,196
919	Warga Lajos tanár	Sárospatak	1864	282	991	h) 1,847
920	Wass Ottilia grófnő	Kolozsvár	?	—	—	2,000
921	Weber Antal műépítész	Budapest	?	—	679	2,079
922	Weber Samu evang. lelkész	Szepes-Béla	1860	49	404	i) 1,169
923	Weisz Berthold kereskedő	Budapest	1869	600	1,470	3,020
924	Weisz B. Ferencz királyi tanácsos . . .	Budapest	?	—	—	500
925	Weiss Károly tanár	Székesfehérvár	1870	300	522	1,010
926	özv. Weninger Vinczéné	Budapest	?	—	—	2,000
927	Wenckheim Frigyes gróf	Kigyós (Békésm.) . . .	?	—	1,300	4,000
928	Wenzel Gusztáv dr. egyetemi tanár . .	Budapest	?	—	—	30,000
929	Wesselényi Miklós br.	Görcsön (Szilágym.) .	1876	250	1,927	4,532
930	Weszolovszky Károly dr. orvos	Árvaváralja	?	—	1,885	m) 2,611

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar müre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
b) —	—	—	—	—	—	—	—	a) 300-nál több fényképészetre vonatkozó mű, többnyire német s francia. b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik. c) 10 drbkézirat. A könyvtárból 40 olvasó 363 művet használt. d) Külön tűzmentes terem s szoba. e) Főkép theologiai művek. Szentatyák Migne párizsi s latin klassikusok Lemaire párizsi kiadásában. f) Magyar, német, francia szépirodalmi művek, mezőgazdasági szakmunkák nagy számmal. g) Többnyire vegyészeti s gyógyszerészeti munkák. h) 32 kötet kézirat 150 darabban, mintegy 30 mű 1711 előtti korból. Teljes címjegyzék, tűzmentes szoba. i) 85 drb kézirat is szerzetetett. j) 550 darabról nincs kimutatás. k) A darabok száma. l) 1,585 darabról nincs kimutatás. m) Verbóczi debreczeni 1565-ki kiadása.
1,300	1,300	100	300	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
168	447	260	46	125	304	150	18	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
609	314	4	8	103	38	?	123	
1,162	250	50	3	99	33	—	—	
450	450	200	150	50	50	80	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
300	500	—	—	10	190	75	60	
800	1,500	700	200	400	200	195	85	
538	140	24	14	22	53	—	—	
586	279	26	—	59	41	51	164	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
260	332	45	7	—	35	—	—	
64	300	10	2	28	—	11	i) 11	
j) 450	1,800	100	50	30	40	180	96	
k) 150	200	50	100	—	—	—	—	
32	430	45	—	3	12	306	72	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
l) 1,275	682	517	263	210	—	—	—	
647	940	28	22	204	44	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
931	Wilczek gr. család	Felső-Szemeréd (Hont)	?	—	—	a) 5,500
932	Wilczek Ede gróf.	Erdőkürth (Nógrád) .	?	—	—	e) 1,000
933	Windischgraetz Lajos hg.	Sárospatak	?	—	5,117	12,000
934	Winterhalter Antal kanonok	Nagy-Várad	?	—	—	d) 1,400
935	Wittmann Eerencz	Oraviczabánya	1846	550	4,260	6,310
936	Wlassich Gyula dr. alügyész	Budapest	?	—	—	e) 1,200
937	Wolf György tanár.	Budapest	1870	300	1,800	f) 2,100
938	Xantus János muzeumi őr.	Budapest	?	—	1,366	g) 2,194
939	Ybl Miklós építész	Budapest	?	500	498	i) 1,190
940	Zádori János kanonok	Esztergom.	1854	—	1,403	j) 2,517
941	Zamaróczy István birtokos	Zamaróc (Trencsén). .	1840	3,500	—	k) 2,830
942	Zay-féle (Zay Albert gr.).	Zay-Ugrócz	1840	—	—	20,500
943	Zelenka Pál ev. lelkész.	Miskolcz	1859	126	555	1,367
944	Zelizy Dániel dr. főorvos	Debreczen	1870	123	1,000	l) 1,291
945	Zichy Antal országos képviselő	Budapest	1865	—	—	2,349
946	Zichy Géza gróf	Budapest	?	—	—	m) 2,000
947	Zichy Henrik gróf	Füles (Sopronm.) . . .	1846	—	3,254	n) 6,000
948	Zichy Hippolyt gr.	Budapest	?	—	—	2,000
949	Zichy Nep. János gróf	Lengyeltót (Somogy)	1838	—	—	4,000
950	Zichy Jenő gróf	Szentiván (Fehérm.) .	1840	—	—	20,000
951	Zichy Jenő gróf	Zichyfalva (Fehérm.).	1840	—	—	12,000
952	Zichy Nándor gróf	Budapest	1810	230	—	4,500
953	Zichy Rezső gróf	Enyiczke (Abaujm.) .	1865	—	—	4,850
954	Zilahi Lajos.	Nagy-Várad	?	—	512	o) 1,294
955	morvai Zlamál Vilmos †.	Budapest	?	—	—	548
956	Zmeskél Zsigmond	Egyház-Marót (Hont)	1840	—	—	750
957	Zóbel Lipót póstaigazgató.	Budapest	?	—	40	163
958	Zomborcvics Vincze dr. orvos.	Szabadka	?	—	895	2,015
959	Zselénski Robert gróf	Temes-Ujfalu (Temes)	1865	—	—	1,846
960	apáji és zsigárdi Zsigárdy Gyula	Galántha (Pozsonym.)	1790	700	1,827	q) 2,388
961	Zsilinszky Endre dr. tanár	Szarvas	1874	90	793	1,109
962	Zsilinszky Mihály országos képviselő. .	Budapest	1867	70	930	r) 1,415
963	Zsoidos Ignác kuriai bíró.	Veszprém	?	—	—	1,000
964	Zsótér Andor	Szeged	1845	—	903	s) 2,430
	Összesen	—	—	110,715	731,310	2.282,601

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtkban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
b) —	—	—	—	—	—	—	—	a) Mult századi művek nagy számmal, földrajz s ethnographia kiválóan képviselve.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	b) A nyelv szerinti kimutatás hiányzik.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	c) Latin klassikusok Paucouche kiadásban teljesen.
260	1,800	900	1,100	150	50	150	75	d) Párizsi Migne-féle kiadások.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	e) Főleg büntetőjogi művek.
720	540	36	180	180	144	129	143	f) Mintegy 200 db ritkább magyar nyomtatvány a mult századokból.
349	166	17	688	45	h) 101	—	—	g) A könyvtárban van 300 chinai, japáni, maláji, tamur és szingál nyelven irt kötet, kéziratok páli szanszkrit nyelven.
25	362	99	6	—	6	—	—	h) Spanyol és portugál nyelven irt mű.
415	234	157	3	580	14	—	—	i) 200 rézmetszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	j) 1 darab incunabulum (Pelbárt praedikációi), 500 dogmatikai mű.
b) 2,000	7,000	1,500	800	3,000	6,200	—	—	k) 150 térkép; a könyvtárra kiadatott összesen mintegy 3500 frt.
220	154	53	12	87	29	36	54	l) 23 drb kézirat.
694	212	8	—	55	31	12	78	m) Sok zenészetre vonatkozó mű.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	n) Több latin klassikus a XVI-ik századból. Mezőgazdasági s politikai művek szép számmal.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	o) 703 térkép, 451 rézmetszet, sok hirlap; a legrégibb könyv 1551-ből való.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	p) A darabok száma.
392	26	—	—	80	14	—	—	q) 6 drb kézirat, vasajtó van.
p) 151	274	123	—	—	—	—	—	r) 20 darab kézirat, 48 metszet.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	s) 104 drb metszet-, toll- és krétarajz, továbbá a szentírásnak egy 1540-ben nyomtatott példánya.
17	20	3	—	—	—	—	—	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
462	185	369	591	92	147	—	—	
240	941	589	2	3	52	200	—	
627	103	—	3	22	38	35	—	
675	150	61	20	16	8	16	37	
b) —	—	—	—	—	—	—	—	
637	242	13	—	1	10	—	—	
314,284	268,607	95,532	32,944	95,454	38,872	24,772	23,751	

B) tábla.

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
1	Ábray Károly	29	73	21	34	43	262	47	85	11	68
2	Acsády Ignác dr.	20	—	10	—	200	—	20	—	—	—
3	Ádám Iván	17	34	49	170	68	183	5	86	69	141
6	Ágoston József	484	801	260	300	496	1,208	64	80	18	42
10	Ambróczy Béla br.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	501
11	Andaházy László dr.	100	230	—	—	15	54	236	420	—	—
12	Andrássy Aladár gróf	470	1,440	384	520	220	310	400	730	90	100
13	Andrássy Gyula gróf	158	274	27	48	302	619	327	486	67	99
15	Andrássy Kálmán	67	84	223	516	81	174	117	320	21	42
18	Anisits Dániel.	56	133	16	40	30	41	6	9	300	712
19	Apa Benedek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Apáthy István dr.	—	—	—	36	—	25	—	440	—	—
22	Apponyi Albert gróf	—	—	—	150	—	500	—	1,000	—	—
24	Nagyapponyi Apponyi család . .	—	5,000	—	600	—	8,000	—	2,000	—	4,000
27	Arkay Kálmán	71	109	26	42	86	160	179	312	52	82
28	Atzél Péter	—	500	—	500	—	3,000	—	1,000	—	500
30	Auspitz Adolf	19	19	253	280	50	53	12	12	82	133
33	Badics Ferencz dr.	149	229	37	53	45	92	16	18	5	5
34	Bakos Gábor	132	169	—	—	91	120	451	1,390	—	—
35	Baksay Sándor	140	300	200	350	50	110	10	24	15	20
36	Balássy Ferencz	52	78	13	43	470	830	15	22	—	—
39	Ballagi Géza dr.	—	—	—	—	86	205	3,439	3,857	—	—
40	Ballagi Mór és Aladár dr.	—	5,000	—	5,000	—	6,000	—	1,000	—	1,000
41	Balogh Ferencz	50	84	210	506	265	370	32	32	11	15
42	Balogh Lajos	—	14	—	209	—	132	—	252	—	178
43	papi Balogh Péter	92	177	40	48	145	243	57	75	286	344
44	almási Balogh Tihamér	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000
45	Bánffy Simon	38	73	20	23	124	408	202	327	241	334
47	Bánffy Zoltán br.	—	360	—	118	—	1,505	—	1,886	—	747
48	Bánhidya Béla br.	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
15	42	—	40	67	556	43	80	38	64	314	1,103	201	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik.
20	—	—	—	100	—	—	—	30	—	400	a) 800	a) 600	
10	212	—	14	69	212	145	145	103	426	535	747	876	
108	180	66	128	166	510	—	—	—	—	1,662	3,249	—	
—	—	—	—	—	449	—	—	—	—	—	950	—	
24	24	—	—	85	170	—	—	20	62	480	851	109	
—	—	—	—	1,700	2,160	—	—	540	760	3,804	6,020	—	
165	283	—	—	567	1,161	—	—	80	182	1,693	2,970	182	
16	700	—	—	109	270	51	84	—	—	686	1,510	680	
13	361	—	—	—	—	—	—	—	—	421	1,096	200	
—	—	—	—	1,168	1,515	—	—	982	1,052	2,150	2,567	—	
—	56	—	—	—	200	—	—	—	43	—	800	—	
—	—	—	—	—	700	—	—	—	—	—	2,350	—	
—	1,000	—	—	—	4,000	—	—	—	1,400	—	26,000	—	
6	29	19	49	298	422	38	52	71	71	846	1,252	76	
—	300	—	100	—	3,000	—	100	—	1,000	a) 5,000	10,000	—	
113	113	—	27	495	554	701	780	279	279	2,004	1,231	1,019	
22	39	8	35	109	310	53	79	61	70	505	821	109	
65	219	10	28	83	99	—	—	88	92	920	1,428	689	
10	100	40	—	100	180	—	—	100	126	665	1,210	—	
5	35	10	10	20	32	—	—	7	73	592	1,123	—	
28	225	43	43	58	70	—	—	435	445	4,089	4,448	397	
—	—	—	1,000	—	1,000	—	—	—	—	—	20,000	—	
65	53	3	3	24	28	20	20	242	303	922	655	759	
—	132	—	—	—	291	—	—	—	—	—	782	426	
62	250	14	28	200	280	53	67	440	560	1,389	2,072	—	
—	—	—	—	—	400	—	—	—	600	—	2,000	—	
26	111	3	6	320	584	2	2	128	145	1,104	2,013	—	
—	140	—	—	—	436	—	—	—	398	—	2,292	3,298	
—	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—	—	6,000	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudomány szakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
50	Bánóczy József dr.	150	425	200	475	120	250	5	65	50	120
51	Bárány Gyula	89	110	151	170	97	132	2	2	88	94
53	Barkassy Géza	55	188	23	76	235	450	442	608	29	29
54	Barkassy Kálmán	43	53	13	22	98	147	90	156 ^{a)}	525	805
55	Barsi József dr. és neje.	98	215	64	171	127	143	122	219	48	85
57	Bászel Aurél dr.	2,519	3,135	354	435	164	230	—	—	—	—
58	Báthory István dr.	10	10	1	1	33	40	41	41	238	287
59	Báthory Sándor.	21	22	32	70	58	116	90	155	27	40
60	Batizi Endre dr.	4	6	3	4	6	6	—	—	151	187
62	Báttaszéki Lajos dr.	83	90	24	31	40	63	22	34	12	16
65	Bayer Ferencz dr.	257	517	41	89	26	78	—	—	—	—
66	Becsák Károly	63	101	96	121	16	28	9	10	7	8
69	Békési Gyula	42	162	20	190	8	26	30	35	180	684
71	Bende Imre	—	94	—	1,272	—	168	—	126	—	44
72	Benka Gyula	—	155	—	271	—	49	—	36	—	75
73	Beóthy Zsolt	1,000	1,500	200	300	200	300	100	150	—	—
76	Beretzký Endre dr.	1	1	4	4	36	121	27	82	184	264
78	Berkovits Ferencz dr.	96	142	114	196	12	35	503	872	—	—
79	Berlicza Ferencz	212	328	790	1,504	157	246	53	65	26	40
84	Berzeviczy Egyed.	305	902	39	82	420	771	84	122	60	93
85	Berzeviczy-Bárczay Ilona	176	290	6	10	248	581	72	198	20	32
88	Bethlen Gábor gr.	500	1,500	100	100	200	500	60	60	60	120
89	Bettelheim Vilmos	6	7	214	237	12	29	21	75	9	150
90	Bezerédj Győző dr.	15	300	12	24	60	235	32	76	6	13
91	Bielcsik János	16	64	517	1,082	8	32	4	14	16	25
92	Bielek Miksa	26	42	—	—	14	29	10	24 ^{c)}	402	562
93	Bielz Albert	51	65	113	156	148	302	286	401	258	380
94	Bihari Péter dr.	83	83	170	170	41	61	—	—	—	—
96	Bittó István	18	150	—	—	22	300	200	1,400	—	—
97	Bodányi Ödön.	5	5	23	30	68	225	73	87	118	346
98	Bodnár Zsigmond.	—	600	—	800	—	500	—	100	—	—

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
2	20	—	—	50	120	20	22	3	3	600	1,200	300	
9	34	22	48	50	74	156	168	75	78	739	910	—	a) Tulnyomólag
13	178	—	—	144	637	16	16	101	107	1,058	1,846	443	mezőgazdasági
9	43	—	—	97	302	37	40	49	77	961	991	654	mű minden ág-
119	279	—	—	132	272	22	65	247	247	979	b) 1,362	334	31, építéset 32,
134	230	—	—	—	—	—	—	145	2,152	3,316	4,182	2,000	szaklap 48 mű-
18	72	—	20	113	191	47	47	353	353	854	973	89	vel stb. képvil-
11	33	34	135	290	535	23	24	295	398	881	1,188	340	selve.
4	36	—	—	20	36	2	2	21	27	211	304	—	b) Köztök van
7	28	49	—	205	519	109	231	302	507	853	1,250	269	Luther bibliája
113	837	—	—	72	201	84	84	59	79	652	1,071	814	szép acél met-
14	18	—	25	55	73	53	53	221	221	534	413	245	szetekkel, Mil-
13	85	—	—	30	100	60	70	20	65	403	815	602	lon: »Mytholo-
—	31	—	—	—	136	—	93	—	723	—	934	1,753	gische Gallerie«
—	29	—	112	—	82	—	119	—	237	—	961	204	czimű műve 191
50	150	50	50	300	450	—	—	100	200	2,000	3,100	—	rézmeteszettel s
33	126	—	—	69	171	21	22	70	70	445	413	448	Vörösmarthy
6	30	—	—	286	458	—	—	—	—	1,017	1,733	—	szózatából egy
5	40	—	—	56	104	—	—	44	48	1,343	1,955	420	10 nyelvű pél-
50	241	210	390	280	617	112	180	120	214	1,680	3,440	172	dány.
48	69	224	410	210	629	184	329	61	217	1,249	2,340	425	c) Sok értékes
80	120	—	—	300	600	—	—	700	1,000	2,000	4,000	—	technikai mű.
2	2	5	7	14	54	24	37	41	118	348	535	181	d) A részletes ki-
9	17	127	—	191	436	128	450	70	349	650	1,900	—	mutatás hiány-
19	32	12	13	8	6	32	38	17	9	649	1,175	140	zik.
—	—	6	25	9	22	8	16	7	17	482	682	55	
23	56	32	95	126	308	55	86	72	216	1,164	2,065	—	
1	54	—	71	21	245	228	228	40	40	584	952	d) 521	
20	140	—	—	210	1,400	—	—	50	110	520	3,000	500	
10	150	—	80	796	1,578	80	97	40	197	1,213	2,039	756	
—	—	—	—	—	400	—	—	—	1,200	—	2,400	1,200	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcseészet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
100	Bodon Ábrahámné	33	104	45	47	50	50	99	149	25	25
101	Bogisich Lajos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
102	Bogisich Mihály	—	100	—	150	—	75	—	15	—	10
103	Böhm Károly	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—
104	Böhm Lénárd	4	9	26	37	380	476	37	59	36	65
105	Bókai Árpád dr.	5	9	16	31	—	—	—	—	598	869
106	Bókai János dr.	—	—	—	—	—	—	—	—	334	797
107	Bokros Elek	52	80	109	220	74	92	319	827	62	176
108	Bolkai Vilmos	74	109	49	75	275	425	20	29	12	14
109	Bornemissza Zoltán	—	26	—	—	—	415	—	85	—	—
110	Boross Mihály	—	8	—	56	—	44	—	88	—	7
111	Borostyán Sándor	64	70	183	207	256	352	57	60	45	47
113	Bozóky Alajos dr.	53	53	37	37	92	92	448	589	15	15
114	Braun Dávid	12	70	—	—	5	15	—	—	3	6
115	Brázay Kálmán	6	6	5	5	49	84	30	78	6	21
118	Breznik János	—	851	—	411	—	665	—	399	—	222
119	Brill Sámuel	1,200	1,800	—	—	—	—	—	—	—	—
121	Buda Ádám	—	3	—	—	—	—	—	30	—	b) 738
122	Budenz József	—	750	—	—	—	—	—	—	—	—
126	Busbach Péter	42	54	—	—	102	265	221	353	16	16
127	Busbak Ádám	186	374	222	363	82	143	251	337	95	141
129	Burszky Dániel	6	11	13	26	9	30	405	1,191	2	2
130	chernelházi Chernel Kálmán . .	—	800	—	100	—	700	—	100	—	400
131	Chernel Olivér	—	—	—	—	—	800	—	980	—	420
132	Cherven Flóris dr.	156	196	59	189	164	319	47	71	28	63
134	Chyzer Kornél dr.	—	—	—	—	—	—	—	—	918	1,288
135	Concha Győző	—	—	128	160	87	108	446	947	—	—
136	id. Conlegner Károly	197	392	360	395	821	1,394	758	909	450	529
138	Csapó Lóránt	7	15	6	11	21	59	58	151	5	17
140	Császár Károly dr.	7	12	76	116	30	103	7	7	716	920
141	csatári Csatáry Lajos dr.	14	20	19	30	26	50	31	40	248	338

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
1	12	33	—	81	91	—	—	76	84	443	323	239	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik. b) Köztök 259 gyümölcsészetre sméhészetre vo- natkozik.
—	—	—	—	—	—	—	—	350	780	350	780	—	
—	50	—	5	—	200	—	50	—	300	—	955	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	—	500	—	
2	25	—	—	92	136	6	13	71	152	654	972	—	
—	—	—	—	52	162	18	47	19	37	708	1,155	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334	797	—	
48	1,082	—	—	207	475	39	42	70	284	980	2,765	513	
13	61	—	—	157	262	185	201	24	206	809	876	506	
—	—	—	63	—	388	—	—	—	50	—	1,027	—	
—	37	—	21	—	160	—	7	—	94	—	522	—	
26	44	—	—	83	83	164	186	132	164	1,010	1,213	—	
19	96	—	—	64	236	112	112	85	85	925	1,186	129	
—	—	—	—	110	600	20	20	50	669	200	780	600	
16	16	—	—	242	312	6	6	14	14	374	287	255	
—	223	—	—	—	525	—	718	—	20	a) 812	4,034	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1,700	2,000	2,900	3,800	—	
—	47	—	—	—	—	—	—	—	620	—	391	1,047	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	450	—	1,200	—	
42	194	—	—	—	—	—	—	139	275	562	944	213	
82	134	—	30	423	1,154	—	—	105	168	1,446	2,443	401	
8	19	—	—	16	46	—	—	117	269	576	1,175	419	
—	300	—	—	—	500	—	—	—	100	—	3,000	—	
—	—	—	—	—	600	—	—	—	200	—	3,000	—	
37	202	—	—	170	271	135	282	80	80	876	912	761	
—	—	—	—	—	—	—	—	345	594	1,263	1,882	—	
9	34	—	—	64	150	—	—	18	49	752	1,135	313	
80	514	—	25	133	144	161	170	58	91	3,018	3,652	911	
3	39	—	—	90	270	30	51	204	453	424	1,056	10	
54	218	—	—	362	612	—	—	—	100	1,252	1,988	100	
6	19	—	—	42	68	14	14	21	21	421	600	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudomány		természet-tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
142	Csávolszky József	85	189	125	224	109	212	87	91	29	29
144	Csekonics Endre gr.	62	144	241	426	412	1,240	364	740	210	364
146	Csemez József.	—	—	—	—	—	50	—	—	—	40
149	Csernoch János dr.	54	71	701	948	25	53	8	73	7	8
153	Csoma József	—	320	—	30	—	990	—	115	—	12
155	Csász Imre	216	242	585	630	163	192	25	35	30	40
159	Cziráky Antal gr.	327	479	238	450	703	1,388	654	940	334	613
162	id. Dániel Gábor	150	200	100	150	200	650	60	190	40	70
165	Dárday Sándor dr.	12	48	26	30	15	20	786	1,250	—	—
167	Darnay Kajetán	—	2,056	—	257	—	574	—	62	—	358
168	Daróczy Tamás	—	—	—	—	—	100	—	430	—	—
169	Deák Farkas	50	—	20	—	600	—	50	—	15	—
170	Debreczeni János	97	170	670	1,585	139	269	32	40	15	23
174	De Gerando Antonina	20	25	40	48	—	—	30	32	30	30
176	Dékány István	48	72	58	86	286	471	634	1,000	19	25
182	hatvani Deutsch Bernát	80	—	50	—	100	—	50	—	200	—
183	Deutsch Lipót	9	91	13	17	30	164	227	570	17	60
184	Dévay József	402	561	166	193	99	124	38	37	16	19
185	Dezseöffy Emil	—	—	2	2	91	212	92	154	36	56
186	Dezseöffy Gyula	—	150	—	300	—	427	—	32	—	63
187	Dianiska András	300	320	750	1,160	140	200	40	45	60	62
189	Dischka Győző	12	30	2	3	4	14	—	—	b) 196	288
190	Divald Adolf	—	370	—	—	—	110	—	40	—	c) 450
193	Döbrössy Alajos	—	444	—	390	—	211	—	207	—	319
194	Doby Antal	4	7	2	10	181	444	3	12	3	3
195	Döller József	—	15	—	197	—	285	—	132	—	47
196	Domanovszki Endre	26	75	115	231	126	260	31	66	67	140
197	Dőry Dénes	—	—	—	—	110	—	193	—	82	—
202	Edelsheim-Gyulai Lipót br.	65	82	50	77	787	1,225	147	215	80	109
203	Édes Albert	—	41	—	52	—	37	—	63	—	72
204	Éhen Gyula	21	26	28	32	12	20	14	18	6	6

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
13	117	11	61	84	143	90	111	151	233	784	1,129	281	
44	381	—	234	1,227	1,512	68	205	76	154	2,704	4,948	452	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik.
—	—	—	—	—	80	—	—	—	30	—	200	—	b) Fizikai sma- thematikai mo- dern művek, fő- kép német nyelv- ven.
77	110	—	38	36	82	12	38	18	102	938	1,193	330	
—	110	—	65	—	550	—	25	—	100	—	2,200	117	
20	100	—	25	35	75	115	155	120	310	1,309	1,674	130	
87	160	50	—	363	476	180	254	320	568	3,256	4,561	767	c) Erdészeti és mezőgazdasági szakmű s folyó- irat 290, köztök Kotschy, Hartig stb.
10	80	—	6	100	160	20	30	200	300	880	1,486	350	
46	164	—	—	196	280	19	19	19	32	1,119	1,423	420	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	721	—	4,028	—	
—	—	—	—	—	1,170	—	—	—	—	—	1,700	—	
35	—	—	—	200	—	10	—	20	—	1,000	a)1,250	—	
43	102	—	34	121	203	101	123	232	268	1,450	1,676	1,141	
—	—	—	—	180	200	50	50	40	40	390	385	40	
9	62	—	—	135	202	36	56	158	298	1,383	2,104	168	
10	—	5	—	200	—	—	—	25	—	720	a)1,034	—	
18	125	—	23	197	704	38	48	42	42	591	1,133	711	
35	74	3	25	791	1,843	26	25	23	26	1,599	2,896	31	
2	4	—	—	436	881	—	—	7	8	666	1,317	—	
—	121	—	73	—	425	—	130	—	500	—	2,221	—	
20	25	80	210	80	77	120	170	90	210	1,680	1,599	880	
1	10	—	—	—	—	—	—	1	1	216	346	—	
—	—	—	—	—	100	—	—	—	100	—	1,170	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	183	—	1,754	—	
26	76	31	31	162	211	3	8	—	76	415	773	105	
—	233	—	98	—	96	—	8	—	688	—	1,799	—	
8	64	—	—	77	197	—	—	—	—	450	989	44	
—	—	—	—	110	—	—	—	55	—	550	a)1,200	a) 400	
4	60	20	40	160	280	105	130	160	165	1,578	2,383	—	
—	40	—	48	—	25	—	54	—	69	—	501	—	
9	9	—	—	202	230	22	22	—	—	314	363	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
205	Eisdorfer Gusztáv	—	—	—	—	9	14	—	—	46	85
206	Eisenmayer Sándor dr.	—	20	—	—	—	—	—	50	—	300
208	Édes Henrik	18	—	17	—	43	—	63	—	11	—
212	id. Endre László	—	104	—	40	—	116	—	34	—	39
214	ráczekevei Eötvös Károly.	230	384	72	144	164	470	560	3,300	41	54
215	Erhardt Győző	50	55	259	460	44	120	10	10	23	68
218	Eszterházy Miklós gr.	—	357	—	228	—	666	—	99	—	86
219	Fábián Lajos és László.	400	700	25	100	50	200	40	200	40	100
220	Fábián Mihály	35	191	131	528	45	98	6	15	8	8
223	Fanta Adolf dr.	—	—	—	—	116	189	—	—	300	472
225	Farkas Ödön	10	10	12	34	45	63	58	96	25	92
226	Faschó-Moys Sándor	38	44	23	33	220	393	356	470	120	126
228	Feichtinger Sándor dr.	—	40	—	40	—	40	—	10	—	900
229	Fekete Alajos dr.	4	9	1	4	84	208	31	32	167	497
230	özv. dr. Fekete Lajosné	62	—	110	—	142	—	44	—	529	—
231	Feleki József	31	35	251	367	50	69	25	32	9	9
232	Felméri Lajos dr.	70	268	280	500	35	250	10	15	5	62
234	Ferenczi-Freund Károly	—	119	—	60	—	210	—	80	—	180
235	Festetics Bennó gr.	508	642	91	143	216	414	16	32	4	6
239	Finály Henrik dr.	374	475	—	—	320	665	—	—	—	—
240	Findura Imre	113	116	5	5	72	71	307	617	3	3
241	Findura István	27	30	463	623	38	94	41	48	44	51
243	Flatt család	—	14	—	8	—	20	—	350	—	220
244	Fodor József dr.	50	75	—	—	30	90	50	90	210	270
245	Földes Béla dr.	3	3	30	50	30	30	1,400	1,600	25	25
247	Földi János †	4	6	3	3	64	225	5	8	2	2
248	Földváry László	83	104	174	260	75	121	17	22	26	31
249	Földváry Mihály	40	100	10	70	30	116	50	184	12	109
250	Földváry Miklós	98	187	22	38	56	85	202	556	74	179
251	Forgách Antal gr.	39	84	73	93	288	511	506	907	92	107
254	Freysinger Lajos dr.	3	4	108	350	40	315	65	195	20	175

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	—	—	94	139	324	64	66	1	21	259	604	—	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik.
—	46	—	20	—	30	—	—	—	54	—	520	—	
8	—	—	—	31	—	—	—	100	—	291	a) 291	—	
—	132	—	—	—	460	—	30	—	77	—	1,032	—	
11	186	17	134	91	288	88	48	4,070	9,087	5,344	3,471	10,624	
24	99	—	—	147	263	9	9	42	50	608	1,064	70	
—	29	—	192	—	425	—	—	—	—	—	2,082	—	
50	400	50	50	100	250	40	40	25	50	820	2,090	—	
24	132	8	64	15	24	25	70	46	109	343	734	505	
—	—	—	—	157	364	—	—	—	—	573	975	50	
48	66	—	—	53	186	—	—	—	—	251	486	61	
—	—	—	12	410	1,042	—	—	60	136	1,227	2,256	—	
—	200	—	30	—	100	—	80	—	160	—	1,600	—	
7	158	—	—	114	291	—	—	—	—	408	933	266	
—	—	—	—	259	—	—	—	354	—	1,300	a) 1,300	—	
20	30	—	—	86	156	29	35	34	214	535	947	—	
60	210	65	65	25	80	110	190	90	150	750	1,290	500	
—	125	—	40	—	248	—	56	—	82	—	1,200	—	
42	260	—	—	128	133	56	78	69	69	1,130	1,248	529	
—	—	—	—	—	—	—	—	429	587	1,123	1,527	200	
—	—	6	32	5	7	—	—	11	207	522	441	617	
5	29	—	30	14	17	22	27	247	247	901	759	437	
—	46	—	—	—	570	—	—	—	87	—	1,315	—	
10	80	—	—	250	500	100	150	—	—	700	1,105	150	
27	86	20	204	54	114	—	—	—	—	1,589	1,280	832	
4	5	—	—	9	29	43	53	17	31	151	109	253	
39	52	—	23	85	170	14	14	240	240	753	853	184	
8	34	—	30	380	670	25	80	30	225	585	1,458	160	
27	58	—	—	94	433	—	—	225	547	798	1,850	233	
29	100	32	259	554	1,273	161	193	112	838	1,886	3,639	726	
—	—	4	4	105	280	—	—	95	227	440	1,404	146	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudomány		természet-tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
255	Friedmann Bernát dr.	10	50	10	70	15	100	800	2,000	—	—
256	Fröhlich Izidor dr.	34	62	12	19	18	44	6	11	789	1,391
257	Fromm Antal.	3	3	7	8	36	203	146	292	44	151
258	Füredi Ignác.	—	1,000	—	—	—	—	—	—	—	—
259	Futó Mihály	—	355	—	26	—	106	—	—	—	—
262	Gajzágó Salamon.	54	86	32	49	118	250	342	404	40	76
263	Galgóczy János.	14	17	16	16	58	210	134	273	68	117
264	Galgóczy Károly	—	—	36	44	77	149	200	374	198	337
265	Galgóczy Károlyné.	—	—	3	3	2	4	—	—	3	6
266	Gáspár János	143	181	524	1,329	156	228	110	173	154	276
268	Gelléri Mór	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,085
270	Gerecze Péter dr.	—	—	263	b) 387	—	—	—	—	—	—
272	Gerlach Benjamin	30	—	40	—	124	—	—	—	60	—
273	Gerlóczy Károly	4	4	4	15	59	91	203	344	105	105
274	Gerlóczy Zsigmond.	83	116	18	21	143	156	133	145	873	1,408
275	Gerő Lajos dr.	—	—	14	32	26	56	77	195	6	11
276	Gervay Mihály	73	221	70	87	99	142	91	109	51	142
277	Goldberg Rafael dr.	215	1,174	123	1,168	68	669	39	143	17	60
278	Goldziher Ignác dr.	624	989	318	574	347	504	—	—	—	—
280	Gonda Béla	—	50	—	50	—	60	—	60	—	750
284	Gothard Jenő és Sándor.	250	300	50	85	70	80	50	75	300	350
285	Graenzenstein Béla	—	21	—	3	—	70	—	241	—	200
287	Grósz Albert dr.	—	100	—	—	—	—	—	—	—	300
289	Grünwald Béla	56	125	117	196	326	525	1,125	1,912	26	44
292	Gyarmathy János dr.	—	2,300	—	1,800	—	1,200	—	200	—	50
294	Gyömörey Gáspár	25	45	—	—	9	13	—	—	—	—
295	gyömöri Gyömöry Vilmosné . .	60	305	58	143	48	92	24	24	52	52
296	György Aladár	29	37	191	376	213	530	266	572	108	268
298	Györgyi József dr.	—	—	—	—	2	10	—	—	47	56
299	Gyóry Elek	23	28	6	10	146	417	283	546	9	20
303	Haasz József	10	36	2	2	4	18	—	—	62	83

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
10	100	—	—	150	200	—	—	5	280	1,000	2,000	800	
15	35	—	—	27	114	43	75	38	65	982	1,429	387	a) Ezenkívül sok
7	126	—	—	57	175	4	4	7	13	311	468	507	apró nyomtat-
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	2,000	—	vány, különösen
—	28	—	—	—	—	—	—	—	172	—	687	—	mintegy 300 tár-
—	196	—	—	400	765	—	—	50	50	1,036	1,876	—	sulati s egyleti
8	62	—	—	99	155	8	11	5	8	410	869	—	íromány s 100
—	—	—	—	31	54	—	—	91 a)	139	633	1,097	—	füzet évkönyv.
—	—	—	—	241	494	62	121	2	2	313	630	—	b) Köztök Szen-
21	130	—	—	214	463	348	532	113	148	1,783	2,049	1,411	czii Molnár Al-
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	285	800	bert bibliája Ha-
—	—	—	—	—	—	—	—	84	114	347	501	—	nau 1608. (Sza-
15	—	—	—	31	—	—	—	190	—	490 c)	490	—	bó K. 411).
9	94	3	7	78	174	—	—	209	531	674	781	584	c) A részletes ki-
12	139	8	92	26	156	17	19	372	496	1,685	1,246	1,502	mutatás hiány-
4	38	—	—	284	502	—	—	—	—	411	683	151	zik.
21	61	—	—	103	141	66	72	14	14	578 d)	989	—	d) Több száz tér-
44	91	26	26	77	342	54	109	61	145	724	2,920	1,007	kép s több tu-
5	82	—	—	39	65	—	—	—	—	1,333	1,988	226	dományos folyó-
—	40	—	60	—	150	—	50	—	100	—	1,370	—	írat.
50	80	—	30	200	250	—	—	30	40	1,000	1,290	—	e) Mind Tauch-
—	30	—	—	—	415	—	60	—	300	—	1,340	—	nitz kiadása, an-
—	—	—	—	e)	500	—	—	—	—	—	900	—	gol regény.
5	35	—	—	270	625	—	—	—	—	1,925	3,235	227	
—	100	—	250	—	80	—	20	—	6 c)	2,400	4,200	1,806	
17	20	45	45	600	690	25	30	64	112	785	955	—	
14	14	—	—	23	23	—	—	—	—	279	653	—	
133	240	20	56	24	36	66	72	204	281	1,254	2,468	—	
1	15	2	—	—	—	—	—	—	—	52	81	—	
9	78	—	—	84	118	—	—	12	76	572	1,093	200	
—	—	—	—	4	132	—	—	11	11	93	186	96	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudomány szakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
304	Haberern J. Pál	—	400	—	300	—	180	—	20	—	300
306	Hagara Győző dr.	98	166	385	480	258	419	786	931	132	148
310	ifj. Hajós József	47	62	19	28	116	297	152	191	57	63
311	Halász Dezső	20	99	19	26	30	57	31	47	31	179
312	Halász Ignác dr.	722	a) 904	13	18	32	59	—	—	—	—
313	Halász Imre	60	120	12	25	50	150	340	750	—	—
315	Halmi Adolf dr.	—	40	—	—	—	6	—	—	—	60
316	Hamary Dániel dr.	13	116	52	59	29	50	11	20	222	2,369
317	Hamzus Gellért.	38	40	44	103	82	224	5	5	24	36
318	Hanusz István	53	79	57	114	179	338	5	5	148	322
320	Harmath Gergely	8	8	16	107	31	58	8	13	139	239
323	Havas Sándor	64	259	8	10	21	143	19	125	5	27
324	Hazay Ödön	54	208	9	27	36	182	7	12	54	197
325	Héder Sándorné	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—
326	Héderváry Khuen Károly gr. . .	—	5,331	—	1,133	—	1,599	—	947	—	242
327	Hegedüs Imre	15	50	3	6	8	40	55	166	8	20
328	Hegedüs István	28	55	25	28	43	69	17	18	—	—
329	Hegedüs István dr.	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—
330	Hegedüs Sándor.	—	—	—	—	—	500	—	1,000	—	—
331	Hegyesi Márton	264	184	11	11	359	357	255	303	26	28
332	Helfy Ignác	—	1,332	—	—	—	—	—	668	—	—
336	Hemmen Ferencz.	18	60	126	282	130	480	12	14	8	11
338	Hérits Antal	370	528	410	829	136	224	12	34	10	32
339	Herrich Károly	460	831	—	—	—	—	—	—	758	1,069
340	Herrich Károly dr.	100	—	100	—	24	—	50	—	—	—
343	Hirschl Béla	781	1,136	64	135	42	65	212	316	3	12
345	Hódossy Imre	78	d) 151	—	—	103	237	461	748	20	26
346	Hoffer József dr.	32	58	15	24	71	131	25	38	268	360
348	Hohenauer Ignác	80	e) 86	4	14	46	56	1	1	70	80
350	Holdházy János	195	319	595	987	1,165	2,122	33	45	—	—
351	Hollán Ernő	—	—	—	—	9	18	34	80	60	517

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	50	—	—	—	60	—	—	—	—	—	1,310	—	<i>a)</i> Az ugor nyelv gazdagon képviselve, különösen gazdag a lappirodalom, részben ritkaságokkal. <i>b)</i> Számos magyar és német nyelvű történeti s theologiai folyóirat teljes példányban. <i>c)</i> A részletes kimutatás hiányzik. <i>d)</i> Igen szép gyűjtemény a római klasszikusok 16—18-ik századbéli kiadásaiból, tulajdonképpen hollandispárizsi diszkidások, nem egy bibliografiai ritkaság. <i>e)</i> Köztök: Cicero officis. Nürnberg 1770. Jezsuiták német nyelvtana (Boroszló 1784). A könyvtárban meg van még a góthai almanach 1773-ki kiadása.
33	61	—	—	72	81	8	11	—	9	1,772	2,202	104	
8	63	—	9	249	406	8	13	13	13	669	987	158	
2	19	—	26	142	391	11	23	46	190	332	608	449	
6	20	—	—	19	29	20	28	14	22	826	1,016	64	
3	68	1	1	15	50	10	18	9	18	500	1,200	—	
—	2	—	—	—	8	—	—	—	4	—	120	—	
94	355	—	50	574	512	326	326	292	296	1,613	1,699	2,454	
12	18	—	—	107	255	32	40	30	30	374	719	32	
2	23	12	36	10	47	—	—	28	40	494	1,004	—	
3	26	—	—	22	62	7	9	6	13	240	289	246	
23	282	2	—	31	281	8	22	6	6	187	1,155	—	
12	64	—	—	644	1,074	—	—	—	—	816	1,764	—	
—	—	—	—	—	500	—	—	—	120	—	720	—	
—	412	—	—	—	4,912	—	51	—	630	—	15,257	—	
16	250	—	30	116	618	44	64	60	330	325	1,054	520	
9	41	2	8	192	303	14	24	61	60	392	576	30	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	280	—	800	—	
—	—	—	300	—	200	—	—	—	—	—	2,000	—	
150	108	—	—	488	462	35	18	35	12	1,623	1,483	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	—	
13	62 ^{b)}	—	—	80	110	56	140	70	134	513	1,237	56	
25	79	—	—	120	298	150	353	60	310	1,293	1,898	789	
238	800	—	—	—	—	—	—	—	460	1,456	2,700	460	
—	—	—	—	300	—	100	—	500	—	1,170	c) 1,170	—	
13	45	—	208	615	742	—	—	86	96	1,821	2,184	571	
16	133	—	—	75	257	—	—	134	269	887	1,379	442	
15	168	—	—	520	1,051	118	152	180	193	1,244	1,837	338	
2	22	—	7	98	98	25	25	240	380	566	769	—	
18	126	—	—	66	234	14	50	15	27	2,101	3,485	425	
7	31	—	—	—	—	—	—	—	100	110	316	430	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
352	Holló István	—	215	—	137	—	259	—	58	—	99
354	Hopf János	40	69	214	539	161	471	95	260	44	86
356	Horányi Fer. dr. Géza és Gyula	—	100	—	100	—	100	—	400	—	200
359	Horváth Döme	15	32	7	15	71	254	82	131	7	12
361	Horváth Ignác	5	5	18	18	260	266	143	143	10	10
362	Horváth Imre	65	86	38	64	188	322	229	311	81	124
363	Horváth János dr.	87	126	49	61	78	181	82	132	409	773
364	Horváth János	20	34	364	687	108	188	31	40	17	45
368	Hugonnai Vilma dr.	37	62	33	34	29	98	40	50	309	325
369	Hunfalvy János dr.	150	480	35	59	680	1,500	139	450	40	320
373	Huzella Gyula dr.	93	227	—	—	12	18	9	29	—	—
374	Illéssy János	171	182	81	94	156	223	223	243	64	67
375	Illyés Bálint	150	300	100	200	160	300	—	—	30	50
377	Imets F. Jákó	62	128	334	197	163	204	102	57	15	25
378	Imre Sándor	700	870	150	175	250	315	100	160	10	10
379	Inkey Ádám	—	45	—	10	—	240	—	20	—	32
382	Isaák István	97	201	28	47	271	589	108	276	6	9
384	Ivánka Imre	203	483	20	24	25	64	107	175	55	70
385	Ivánkovits János	184	620	69	137	15	34	—	—	8	80
386	Jakab Péter	9	14	3	5	21	157	119	263	4	7
387	Jákó Mihály	5	11	12	48	16	235	37	112	17	111
389	Jamniczky Lajos	202	311	146	162	396	583	89	99	393	475
390	Jankó Mihály	—	120	—	130	—	780	—	300	—	590
391	Jászay Sámuel	36	44	30	33	152	293	130	171	53	67
392	Jedlik Ányos	130	219	58	76	254	376	28	46	624	906
393	Jékly Károly	159	340	117	213	102	196	41	82	175	371
396	Jókai Mór	20	80	3	3	12	180	6	—	8	27
397	Jókuthy Albert	—	—	—	—	—	110	—	184	—	—
398	Jónás János	100	170	100	170	200	250	100	140	100	150
399	Joób Lajos dr.	69	78	45	62	90	140	214	236	53	73
400	Jósika Géza br.	10	52	2	4	496	584	2	2	10	10

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	45	—	65	—	327	—	85	—	19	—	889	420	
22	98	—	—	109	379	16	21	26	225	727	1,545	603	a) Jókai regényei-
—	200	—	—	—	100	—	—	—	—	—	1,200	—	ből 200 kötet.
14	24	—	—	123	430	—	—	52	266	371	1,077	87	b) Revue des deux
5	34	—	261	1,208	1,293	10	10	150	266	1,809	2,306	—	Mondes 1869-től
12	188	—	—	—	—	—	—	26	26	639	1,121	—	fogva, Budapesti
3	20	10	26	231	480	20	22	190	372	1,159	1,944	249	Szemle, Századok stb. teljesen.
6	51	—	—	153	196	—	—	13	31	712	1,090	182	Van egy kínai
26	78	—	—	23	24	23	26	22	32	542	457	272	könyv is.
15	100	—	—	35	96	40	50	70	120	1,204	3,175	—	
22	42	—	—	690	804	—	—	21	27	847	1,147	—	
4	20	24	90	279	560	30	41	65	72	1,097	1,302	290	
—	—	50	50	100	200	—	—	56	100	646	1,200	—	
61	174	—	—	52	91	53	38	160	131	1,002	624	421	
420	420	40	40	400	400	200	200	200	200	2,470	2,625	165	
—	76	—	46	—	434	—	2	—	136	—	1,041	—	
78	113	39	—	629	1,488	20	29	28	37	1,304	2,789	—	
—	—	13	204	52	139	—	—	85	287	560	1,446	—	
3	42	—	—	35	60	21	24	61	110	396	873	234	
33	47	—	39	679	1,025	49	49	63	99	980	1,228	477	
16	123	9	30	180	507	17	21	17	56	326	563	691	
25	319	37	88	730	1,055	17	21	207	226	2,242	2,943	396	
—	150	—	80	—	120	—	180	—	350	—	2,800	—	
24	362	1	2	20	25	20	22	39	122	505	645	496	
4	35	4	12	38	516	124	247	98	98	1,362	1,592	939	
42	72	34	—	70	145	100	143	38	76	878	673	965	
20	200	3	45	392	1,640	20	40	115	420	599	2,635	—	
—	—	—	—	—	a) 488	—	—	—	192	—	974	—	
50	100	—	—	200	330	100	180	100	180	1,050	1,270	400	
26	45	—	—	253	381	—	—	62	60	812	859	216	
8	47	6 b)	153	1,763	1,862	—	—	44	44	2,341	2,758	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcsezet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
401	Jósika Kálmán br.	—	—	—	600	—	1,908	—	—	—	—
402	Jósika Sámuel br.	328	409	199	347	408	746	293	444	101	123
404	Kabina Ferencz	200	650	250	700	300	850	250	550	100	100
406	Kaffehr Béla	129	307	—	—	95	234	30	44	—	—
407	Kállay Rudolf dr.	—	400	—	200	—	150	—	100	—	150
409	Kanovich Nándor dr.	177	523	19	68	128	375	25	142	296	566
410	Kanyurszky György dr.	—	2,200	—	800	—	50	—	—	—	—
411	Karácsony Gerő	60	80	—	—	16	36	—	—	—	—
413	Karátsonyi Guidó gr. †	108	146	68	187	196	612	73	131	98	154
414	Karika László	39	46	32	35	164	314	103	140	101	132
415	Károly Gy. Hugó dr.	30	50	25	40	300	900	10	15	—	—
416	Károly János	50	200	200	900	400	1,800	—	—	—	—
418	Karsai Albert	—	60	—	50	—	40	—	30	—	—
420	Katona Mihály	450	600	80	100	50	100	25	50	25	50
421	Katona Zsigmond	20	60	20	42	40	75	90	160	120	280
422	Kautz Gyula dr.	—	250	—	420	—	550	—	1,390	—	180
425	Keglevich Gábor gr.	106	—	22	—	54	—	60	—	8	—
426	Keglevich István gr.	—	3,452	—	401	—	3,140	—	147	—	608
427	Kelemen Mihály dr.	9	13	5	5	37	45	3	5	314	378
429	Keleti Károly dr.	30	195	15	45	50	140	850	1,650	70	75
431	Kenedi Géza dr.	15	18	6	12	8	16	22	91	3	5
432	Kerpely Antal	—	23	—	15	—	83	—	26	—	578
433	Keszler József	—	1,500	—	200	—	—	—	—	—	—
434	Király Ferencz dr.	20	25	54	68	116	170	329	661	36	41
435	Király Gyula	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
436	Király Pál	629	830	55	69	61	85	48	129	17	141
438	Kiss Áron	33	45	212	298	35	44	18	21	31	49
440	hegymegi Kiss Kálmán	9	32	257	743	325	999	52	104	11	67
442	Kléh István	20	25	10	20	60	145	210	415	130	210
445	Koburg Gothai Fülöp hg.	18	24	174	253	95	183	56	93	6	6
446	Kochmeister Frigyes br.	30	—	10	—	75	—	185	—	20	—

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encycl opaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	28	—	9	—	1,100	—	250	—	914	—	4,809	—	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik.
84	227	80	367	234	409	129	243	200	251	2,056	3,566	—	
50	100	—	—	500	550	50	50	100	100	1,800	3,150	500	
—	—	—	—	182	280	—	—	—	—	436	865	—	
—	20	—	—	—	80	—	50	—	50	—	1,200	—	
23	123	—	—	146	405	75	147	120	302	1,009	1,900	751	
—	15	—	—	—	100	—	100	—	235	—	3,000	500	
—	—	20	—	650	1,000	—	—	54	124	800	600	640	
16	170	—	—	663	1,652	62	90	556	1,051	1,840	3,602	591	
27	127	14	29	250	462	19	24	28	34	777	1,165	178	
50	150	40	200	10	30	10	15	15	100	490	1,500	—	
3	30	—	—	—	—	—	—	47	70	700	3,000	—	
—	200	—	—	—	200	—	300	—	230	a) 530	1,110	—	
25	40	—	—	25	50	—	—	40	60	720	1,050	—	
65	100	—	—	94	295	115	235	310	573	880	1,190	630	
—	130	—	200	—	—	—	—	—	600	—	3,720	—	
12	—	2	—	600	—	70	—	60	—	994	a) 2,080	—	
—	139	—	—	—	—	—	—	—	630	—	8,517	—	
2	33	10	10	781	1,121	—	—	70	104	1,231	1,676	38	
5	30	10	15	200	340	—	—	50	180	1,280	1,710	760	
4	5	—	—	10	87	12	16	15	21	95	263	8	
—	56	—	—	—	204	—	9	—	74	a) 508	629	439	
—	—	—	—	—	1,000	—	—	—	800	—	3,500	—	
43	74	18	18	44	79	84	160	65	110	809	1,406	—	
—	—	—	236	—	208	—	—	—	78	—	522	—	
92	118	29	73	85	107	307	307	69	69	1,392	1,683	245	
—	—	11	30	48	56	37	28	158	159	583	580	150	
4	8	8	26	46	142	156	346	145	290	1,013	1,106	1,651	
25	160	5	30	200	280	30	35	140	240	830	1,560	—	
66	105	16	57	170	318	79	143	124	194	804	1,227	149	
8	—	—	—	290	—	10	—	62	—	690	a) 930	a) 270	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcshészet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
447	Kodolányi Antal	—	—	—	—	—	—	150	—	—	175
448	Kohn Sámuel dr.	250	420	800	1,250	200	300	—	—	—	—
449	Koller Lajos	8	17	17	22	93	202	163	238	a) 223	391
452	Komjáthy Béla	400	—	800	—	500	—	1,000	—	50	—
453	Komócsy József.	—	100	—	400	—	300	—	—	—	—
454	Koncz Imre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
455	Koncz József	296	405	347	491	164	278	22	41	—	—
456	Konkoly Miklós dr.	—	300	—	—	—	100	—	25	—	c) 1,500
457	Konrád Márk dr.	15	87	12	51	17	73	9	69	123	1,100
460	Korányi Frigyes dr.	—	200	—	25	—	150	—	50	—	2,900
462	Körösy László dr.	340	570	64	238	46	123	9	30	6	32
463	Körrey Ferencz.	70	100	100	100	30	60	20	40	80	80
464	Kostyán Ferencz	106	346	127	155	304	590	193	210	409	610
465	Kosztolányi László.	11	18	65	81	67	80	144	217	25	30
466	Kovács Albert	—	50	—	500	—	100	—	d) 900	—	30
467	Kovács Arisztid.	26	33	29	37	88	334	50	60	135	217
468	Kováts Béla	18	63	92	188	172	804	196	405	70	383
469	berenczei Kováts Ede	82	155	63	81	336	565	284	416	42	77
472	Kovács János (kolozsvári).	100	200	300	430	150	370	30	40	80	100
473	Kovács János (szegedi).	61	148	27	32	74	185	47	59	18	37
474	Kovács József.	172	234	173	229	461	e) 634	198	233	182	226
475	Kovách Károly	35	84	14	40	112	470	6	10	98	312
477	Kovács Ödön dr.	20	30	180	250	25	40	—	—	—	—
478	Kovács Pál örökösei	161	215	365	468	534	972	631	749	92	133
480	Kőváry László	—	—	—	—	600	—	200	—	—	—
482	Kozák Gusztáv Gy.	360	700	40	250	20	1,310	30	100	50	130
483	Kozma György	—	100	—	60	—	110	—	320	—	600
484	kriványi Krivány János.	127	191	18	39	43	98	15	30	67	84
487	Kubinyi Zsigmond	62	107	14	25	70	139	136	152	7	10
489	Kugler János	118	92	100	126	207	440	1,634	2,292	96	129
490	Kún Bertalan	105	135	444	599	118	166	80	165	15	46

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	325	—	
150	1,000	—	—	100	350	—	—	200	480	1,700	3,500	300	a) 128 távirásztati,
41	110	—	—	140	225	34	52	358	420	1,077	1,331	346	75 hadászati mű;
100	—	20	—	200	—	200	—	200	—	3,470	b) 6,000	—	van továbbá a
—	100	—	—	—	1,000	—	—	—	100	—	2,000	—	könyvtárban 21
—	—	—	—	—	—	—	—	515	626	515	406	220	kézirat s 89 tér-
26	62	—	—	119	204	—	—	70	377	1,044	1,548	310	kép.
—	150	—	300	—	200	—	—	—	150	—	2,725	—	b) A részletes ki-
3	41	8	96	14	186	—	—	17	76	218	1,306	473	mutatás hiány-
—	38	—	16	—	300	—	100	—	—	b) 1,000	1,779	2,000	zik.
90	162	24	38	96	192	40	54	5	33	720	1,210	262	c) Csillagászati
100	120	50	100	100	100	50	100	200	200	800	1,000	—	szakművek, köz-
26	146	—	—	273	458	54	82	192	318	1,684	2,915	—	tők csak két ma-
11	25	7	34	118	167	57	60	45	70	550	782	—	gyar nyelvű.
—	70	—	100	—	200	—	50	—	—	—	2,000	—	d) Különösen egy-
36	209	—	—	367	668	—	—	97	405	828	1,327	636	házjog.
13	115	—	—	180	310	63	84	80	108	884	2,460	—	e) Régi magyar
110	303	—	57	750	1,555	—	—	474	643	2,141	3,852	—	művek is, köztök
120	190	—	13	220	250	100	120	100	100	1,200	1,813	—	a melyeket Sza-
3	70	10	22	121	160	—	—	16	22	377	652	83	bó K. 768, 769,
286	751	—	—	549	885	—	—	—	—	2,021	3,192	—	s 1180. sz. alatt
—	—	—	38	223	730	—	48	53	116	541	1,800	48	felsorol.
30	50	—	—	35	80	—	—	—	—	290	450	—	
60	383	—	23	478	788	191	191	107	116	2,619	2,896	1,142	
50	—	50	—	50	—	—	—	50	—	1,000	b) 1,000	—	
10	30	—	—	100	350	300	550	80	380	1,000	1,800	2,000	
—	250	—	—	—	160	—	40	—	80	—	1,200	520	
4	78	—	77	740	1,215	41	53	97	109	1,152	1,974	—	
4	42	15	26	156	342	25	25	139	141	628	868	141	
38	267	1	9	42	79	—	—	70	190	2,306	2,825	799	
13	114	17	89	153	251	105	221	150	334	1,200	1,856	264	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	T u d o m á n y s z a k o k s z e r i n t									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
491	Kún Pál	155	253	98	167	72	134	76	158	26	39
492	Kuncz Adolf dr.	350	502	224	408	583	1,083	280	397	690	1,113
493	Kúnváry Fülöp	12	79	8	21	183	279	129	143	382	526
494	Kuun Géza gr.	800	—	400	—	1,000	—	200	—	—	—
499	Lanfranconi Enea	—	300	—	—	—	2,000	—	—	—	1,500
500	Lányi Gusztáv	—	105	—	300	—	8	—	4	—	20
501	Laszkáry Ödön	46	135	120	248	81	206	13	43	126	396
502	László József	15	20	438	645	84	110	59	92	52	94
504	Latinovics Illés †	261	364	803	909	1,302	2,064	2,798	3,338	517	596
505	Lechner Károly dr.	135	395	47	148	136	376	35	49	917	b)1,362
506	Lechner László dr.	—	114	—	c) 280	—	120	—	66	—	62
507	Léderer Ábrahám	36	52	397	724	28	88	12	40	178	256
508	Léderer Béla	—	—	—	—	—	400	—	800	—	—
509	Lehoczky Péter	21	26	72	84	129	211	168	219	47	71
510	Lehoczky Tivadar	16	48	21	64	65	398	14	158	32	211
512	Lendvay Benő dr.	6	8	—	—	2	10	—	—	135	172
514	kistelki Lévy Henrik	100	200	50	100	110	230	80	120	120	150
516	Libertiny Gusztáv	143	196	179	203	346	409	115	116	161	197
517	Lipp Vilmos dr.	—	300	—	304	—	—	—	—	—	—
518	Lipthay Béla b. és neje	55	85	76	123	106	390	291	568	34	77
519	Liszka Nándor	15	86	73	89	110	195	318	842	23	25
520	Liszka János	157	—	376	—	199	—	—	—	207	—
522	Lóczy Lajos.	—	—	—	—	—	d) 100	—	—	—	500
523	Loncsár József dr.	20	—	100	—	150	—	350	—	10	—
528	Losonczy László	48	155	328	888	108	382	10	20	20	40
529	Lovassy Ákos	—	19	—	37	—	30	—	52	—	16
530	Lovassy Ferencz	18	21	23	38	72	129	47	107	32	37
531	Lőw Emmánuel	501	717	2,322	3,014	456	612	307	321	80	105
533	Ludaics Miksa	42	80	205	339	260	508	20	30	15	18
534	Ludvig János	—	—	300	—	200	—	100	—	20	—
536	lukanényei Luka György	30	100	—	—	120	600	30	138	120	245

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
35	154	5	14	94	201	78	91	43	32	682	765	478	
146	265	—	—	380	580	170	176	80	133	2,903	4,657	—	a) A részletes ki-
17	54	20	20	45	90	42	76	97	120	935	703	705	mutatás hiány-
20	—	—	—	90	—	—	—	—	—	2,510	a)3,500	a) 50	zik.
—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—	b) Gazdag gyűjte-
—	14	—	29	—	44	—	52	—	480	—	1,056	—	mény az elme-
22	151	—	—	1,331	3,612	285	760	159	909	2,183	5,660	800	körtani s lélek-
17	39	—	—	77	202	69	78	215	215	1,026	1,375	120	tani művekből.
117	333	10	—	2,858	4,705	150	230	137	175	8,953	8,079	4,635	c) Legtöbb az an-
26	108	—	—	429	711	35	37	92	95	1,852	2,865	416	gol bölcsészeti
—	72	—	—	—	290	—	—	—	16	—	1,020	—	irodalomból.
32	235	8	8	155	343	104	175	56	88	1,006	1,499	510	d) Különösen Ke-
—	—	—	—	—	300	—	—	—	150	—	1,650	—	let-Ázsiára vo-
58	73	—	38	278	557	66	70	94	117	933	464	1,062	natkozó mun-
12	130	40	—	152	580	40	82	135	291	527	1,520	442	kák.
6	137	11	68	125	233	—	—	53	58	338	567	119	
—	—	—	—	200	400	—	—	100	200	760	1,400	—	
82	136	—	—	290	340	120	193	40	179	1,476	1,809	160	
—	—	—	312	—	500	—	—	—	111	—	1,527	—	
20	75	—	—	206	849	—	—	202	824	990	2,885	106	
4	54	—	—	21	26	—	—	131	131	695	891	557	
—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	947	a)1,500	—	
—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	650	—	
30	—	—	—	50	—	10	—	100	—	820	a)1,200	a) 400	
85	281	—	4	88	254	40	80	78	281	805	1,081	1,304	
—	—	—	—	—	268	—	—	—	—	—	422	—	
—	—	—	—	222	382	—	150	70	279	484	1,143	—	
20	48	36	47	263	373	151	155	461	461	4,597	3,746	2,107	
6	18	—	—	36	68	9	24	67	197	660	1,229	53	
500	—	—	—	100	—	50	—	230	—	1,500	a)1,500	—	
4	39	2	—	215	445	59	118	200	415	780	1,900	200	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcselet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab.	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
537	lukanényei Luka Gusztáv	—	40	—	50	—	400	—	50	—	150
539	Lukács Béla	50	60	25	30	225	300	925	b)1,150	25	30
540	Lukács László	—	—	45	70	229	408	402	625	39	48
543	Madarász Gyula dr.	—	—	—	—	200	700	100	200	700	2,300
544	Mády Lajos	32	36	124	129	23	23	8	8	37	42
546	Majer István dr.	160	179	610	782	296	402	134	165	78	86
547	Majláth Béla	—	—	—	—	—	1,684	—	—	—	623
551	Majthényi László br.	8	8	9	13	171	585	678	979	174	221
552	Mandel Pál dr.	60	203	15	27	206	360	250	331	—	—
554	Marczally Dávid	157	157	86	86	148	148	160	160	75	75
557	Márki Albert	2	2	5	8	58	c) 94	59	66	12	17
559	Márki Lajos	5	5	5	5	26	67	90	141	4	4
560	Márki Sándor dr.	138	154	55	56	326	505	57	59	71	102
563	Maszlághy Ferencz	—	592	—	468	—	519	—	36	—	14
566	Mayer Béla	125	235	95	180	160	310	20	45	60	75
567	Mednyánszky Dénes br.	—	1,155	—	217	—	1,341	—	619	—	546
568	Mednyánszky Ede br.	—	600	—	928	—	1,677	—	—	—	872
569	Melczer István	—	533	—	214	—	883	—	1,127	—	239
570	Melczl Hugó dr.	1,000	1,500	800	800	—	—	—	—	—	—
571	Mészáros Nándor	205	555	51	120	24	151	19	21	22	38
572	Meszlényi Gyula	6	13	852	1,221	130	234	88	146	19	20
573	Miehl Jakab	—	—	—	1,400	—	100	—	200	—	—
576	Mihálf József	—	92	—	267	—	119	—	11	—	59
579	Miklovicz Bálint	40	63	426	598	87	124	70	79	69	96
580	Miletz János	65	72	149	199	207	374	107	135	58	64
581	Milkó Izidor dr.	228	647	72	99	98	189	76	128	10	21
584	Mocsonyi Sándor	79	112	307	479	109	225	586	1,005	20	42
593	felsőgyőri Nagy Iván	—	236	—	54	—	4,377	—	238	—	128
595	Nagy László	85	108	70	81	243	360	73	92	—	—
597	Nagy Miklós	21	37	31	41	11	14	7	8	24	29
598	Nagy Sándor	75	122	133	145	295	533	117	189	53	87

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	60	—	—	—	300	—	200	—	100	a) 860	1,350	—	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik. b) Adózás, bank- ügy, vasut külö- nösen képviselve. c) Köztök Trenk Frigyes br. éle- tének históriája, 1788. s Magyar Almanach 1795.
100	120	20	20	100	150	50	60	80	100	1,600	2,020	—	
14	50	—	—	93	157	—	—	42	49	864	1,407	—	
100	500	—	—	100	300	—	—	100	400	1,300	4,000	400	
—	—	—	—	17	19	26	26	40	153	307	436	—	
84	1,103	9	34	78	95	182	200	174	174	1,805	3,220	—	
—	—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	1,971	536	
47	199	—	—	163	184	—	—	155	155	1,405	2,229	115	
15	80	—	—	25	70	—	—	79	90	650	1,161	—	
43	43	—	85	231	156	68	68	102	102	1,070	802	278	
4	19	—	3	217	609	3	3	15	23	375	793	51	
3	5	—	—	24	31	—	—	7	12	164	270	—	
9	36	35	49	112	130	40	65	24	42	867	672	526	
—	78	—	—	—	513	—	30	—	151	a) 715	2,401	a) 274	
3	30	—	—	7	35	5	10	—	—	475	890	30	
—	389	—	867	—	—	—	90	—	386	—	5,610	—	
—	—	—	—	—	2,334	—	—	—	—	—	6,411	—	
—	334	—	27	—	168	—	98	—	64	—	3,251	436	
500	1,500	—	—	—	—	—	—	300	300	2,600	4,100	—	
29	83	—	—	23	62	30	57	—	—	403	882	205	
18	39	—	—	15	36	15	47	278	332	1,421	1,618	470	
—	50	—	—	—	100	—	50	—	300	—	2,000	200	
—	—	—	25	—	64	—	—	—	305	—	942	—	
74	149	6	21	70	87	87	88	421	433	1,350	1,087	651	
20	39	66	171	211	385	64	83	149	275	1,096	1,255	542	
31	129	—	—	186	356	6	11	4	4	711	1,340	244	
22	44	—	—	22	51	—	—	35	37	1,180	1,995	—	
—	171	—	162	—	168	—	47	—	56	a) 4973	5,052	585	
195	490	—	—	636	887	—	—	17	17	1,319	2,035	—	
16	18	—	5	20	28	19	19	96	96	245	228	67	
3	6	28	75	165	238	9	9	48	77	926	1,481	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudomány		természet-tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
599	Neményi Ambrus dr.	—	250	—	80	—	460	—	2,100	—	120
600	Nemes Ferencz	62	108	45	166	58	205	36	193	11	17
601	Nemes Nándor gr. és neje	—	—	—	50	—	60	—	20	—	—
603	Nemessányi János	100	160	280	340	60	120	100	120	100	150
604	Németh Ignác dr.	—	114	—	—	—	73	—	57	—	253
605	Németh Imre dr.	10	10	8	14	14	29	48	103	—	—
606	némethy Némethy Lajos.	216	557	883	2,549	1,024	2,047	68	446	107	394
610	Nogáll János dr.	—	450	—	1,200	—	200	—	50	—	150
612	Nuszbék Sándor	—	—	3	3	15	25	48	70	—	—
613	Nyáry György	32	—	751	b) 110	74	—	15	b) 25	78	—
614	Nyáry Jenő br.	100	—	100	—	1,000	—	—	—	—	—
617	Oláh Géza	11	16	14	14	15	26	6	7	23	29
618	Oltványi Pál	300	365	800	925	400	540	30	36	20	22
619	Orbay Antal dr.	93	272	40	99	170	543	67	246	539	1,525
621	Öreg János dr.	44	78	124	189	30	61	8	12	32	49
622	Ormos Zsigmond	—	103	—	311	—	680	—	220	—	50
623	Ortvay Tivadar.	93	180	38	63	649	2,505	79	123	43	85
624	Otrobán Nándor dr.	20	29	9	15	10	112	5	9	92	342
626	Pados János dr.	126	191	136	256	150	270	33	33	193	395
627	Pál Károly	61	92	17	33	21	44	87	152	205	462
630	erdődi Pálffy István gr.	407	850	170	340	200	830	80	160	120	130
631	Pallér Kelemen	7	7	17	23	18	19	2	2	121	170
635	Pap János	23	25	23	66	15	18	11	11	280	535
636	Papik Miksa	—	770	—	67	—	179	—	43	—	30
637	Párniczky Ede és neje	—	—	3	3	7	21	244	707	16	39
638	Paszlavszyk József	11	11	20	36	53	56	—	—	365	513
641	kápolnai Pauer István	56	127	—	73	484	896	27	50	655	815
643	daruvári Paulé Iván	5	12	—	—	10	55	5	7	2	4
649	Péchy Imre †	—	200	—	300	—	350	—	200	—	150
650	Péchy Tamás	96	107	135	162	295	463	356	420	135	203
651	Pellet Ödön dr.	50	60	500	700	20	40	—	—	—	—

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	330	—	—	—	400	—	—	—	360	a) 2,450	4,100	—	
17	282	—	—	673	2,344	16	48	85	295	1,003	3,414	244	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik.
—	24	—	31	—	180	—	35	—	600	—	1,000	—	b) Füzetek száma.
50	120	—	—	500	480	300	320	300	300	1,790	1,970	140	
—	—	—	—	—	68	—	—	—	19	a) 417	584	—	
4	5	—	4	33	92	64	64	52	52	233	373	—	
75	980	3	63	36	298	—	—	137	235	2,549	3,886	3,683	
—	150	—	—	—	130	—	500	—	1,400	—	4,230	—	
5	32	—	—	215	490	2	2	—	—	288	568	54	
38	b) 161	—	—	65	—	36	—	—	—	1,089	1,089	296	
200	—	—	—	—	—	—	—	100	—	1,500	a) 2,000	—	
11	27	—	—	201	315	11	13	13	15	305	462	—	
20	24	6	40	40	68	240	310	144	200	2,000	2,390	140	
15	30	—	29	412	1,430	30	60	181	362	1,547	1,971	2,625	
4	4	—	171	26	42	76	81	1	46	345	483	250	
—	280	—	150	—	285	—	—	—	500	—	1,950	629	
7	49	—	—	—	—	12	23	45	45	966	2,563	510	
14	116	9	11	16	66	13	62	24	208	212	464	506	
—	—	—	—	—	—	—	—	48	74	686	827	392	
11	81	13	217	500	500	—	—	42	103	957	1,492	192	
30	101	—	12	520	2,006	50	100	30	89	1,807	4,132	486	
1	10	—	—	2	13	11	12	14	15	193	241	30	
3	18	—	—	21	72	10	12	30	30	416	431	356	
—	36	—	—	—	249	—	33	—	—	a) 690	1,117	290	
4	45	—	16	143	371	19	32	—	—	436	1,092	142	
14	32	—	—	17	23	12	17	62	70	554	530	228	
9	54	4	12	14	21	—	—	117	411	1,366	1,963	496	
—	—	42	42	30	42	—	—	180	266	274	397	31	
—	50	—	150	—	100	—	50	—	163	a) 795	1,713	—	
50	436	—	—	326	492	—	—	144	181	1,537	2,248	216	
60	100	—	—	30	60	—	—	40	40	700	1,000	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudomány szakok szerint									
		nyelvészet		bölcselet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
652	Pemp Antal	16	40	203	909	66	204	86	185	28	167
653	Perczel Dezső	27	45	38	83	116	429	67	201	72	271
655	Perényi Zsigmond br.	—	800	—	700	—	500	—	800	—	500
656	Perlaky Kálmán	—	1	—	138	—	63	—	174	—	40
657	Pesty Frigyes	—	364	—	155	—	2,280	—	564	—	219
658	Péter János	—	—	3	3	3	4	—	—	143	256
659	Petró József	—	72	—	162	—	158	—	246	—	88
661	Podmaniczky Géza br.	8	13	61	86	109	170	96	114	26	31
662	Pollák Henrik dr.	68	170	85	162	18	120	12	150	200	750
663	Pongrácz Emil br.	—	500	—	40	—	100	—	810	—	500
664	Popovich László	49	49	350	529	121	202	51	52	51	62
669	Prónay br. család	235	326	938	1,593	843	1,748	376	683	1,062	2,259
670	Prónay Gábor br.	46	59	41	83	284	402	122	344	32	45
671	Prónay Endre és József	—	107	—	103	—	105	—	811	—	730
673	Rácz Béla dr.	20	25	40	120	16	150	100	195	25	70
674	Rácz Károly	28	100	445	1,805	51	104	4	48	2	31
677	Rajner Lajos	45	53	548	1,423	17	24	5	5	35	45
681	Rakovszky István	—	126	—	142	—	524	—	616	—	115
682	Rakovszky Iván	12	18	8	16	15	45	9	27	4	7
683	Rapos József	49	52	53	169	27	80	88	106	72	85
687	Reinicz Adolf dr.	260	320	12	22	300	400	200	260	—	—
688	Reizner János	—	—	—	—	c)1,716	2,428	—	—	—	—
689	Reman József	—	22	—	5	—	11	—	8	—	17
690	Rényi Rezső	125	396	84	154	91	230	27	93	12	72
691	Requinyi Géza	40	62	5	8	57	104	—	—	11	20
694	Révész Kálmán	215	—	2,667	—	570	—	141	—	62	—
696	Rill József.	100	350	2,000	3,100	200	300	100	200	100	200
698	Risz Ede	106	125	51	76	134	343	79	86	191	223
699	Ritóók Zsigmond	76	95	92	102	188	317	356	436	21	41
700	Rómer Flóris Ferencz dr.	237	372	442	1,241	1,396	2,024	63	83	82	219
701	Rómy Béla dr.	48	58	30	44	39	61	109	155	28	55

Tudományszakok szerint.										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
54	246	—	—	59	162	58	116	69	179	639	913	1,195	
32	308	—	—	212	528	54	118	74	244	692	2,119	108	a) Legtöbb sport-mű.
—	400	—	—	—	1,100	—	300	—	500	—	5,600	—	b) A részletes ki-mutatás hiány-zik.
—	50	—	—	—	136	—	5	—	45	—	602	50	c) Legrégibb mű
—	296	—	—	—	1,344	—	—	—	—	—	5,222	—	1609-ből. Szabó
4	4	—	—	5	13	10	10	6	6	174	239	57	K. I. 1604. sz.
—	—	—	—	—	345	—	—	—	158	—	1,209	—	
24	63	2	16	350	619	55	70	114	a) 130	845	1,247	65	
5	60	10	20	42	340	—	—	95	220	535	1,740	252	
—	1,000	—	700	—	2,000	—	200	—	150	—	6,000	—	
25	72	12	26	571	692	61	61	182	182	1,473	1,744	183	
35	420	218	1,781	212	889	50	59	2,120	4,598	6,089	14,000	356	
23	104	—	—	100	149	25	30	20	90	693	1,306	—	
—	—	—	1,075	—	1,348	—	—	—	321	—	4,600	—	
30	145	9	30	550	715	30	35	90	90	910	1,575	—	
12	80	—	10	10	112	15	100	—	—	567	532	1,858	
27	86	—	—	—	—	—	—	11	11	688	1,647	—	
—	73	—	84	—	586	—	94	—	76	b) 1,784	2,436	—	
2	30	7	—	820	2,333	12	12	82	82	971	2,570	—	
22	77	—	21	28	32	17	17	170	170	526	339	470	
6	39	—	—	250	300	—	—	172	259	1,200	1,600	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,716	2,428	—	
—	2	—	146	—	220	—	27	—	121	—	579	—	
2	14	—	52	81	345	40	62	106	181	568	1,575	24	
—	—	—	—	5	23	21	25	31	49	170	261	30	
82	—	—	—	198	—	313	—	76	—	4,324	b) 6,400	—	
100	500	200	500	100	200	800	1,000	200	500	3,900	6,600	250	
42	104	—	—	553	2,066	46	68	100	359	1,302	3,052	398	
53	260	11	12	189	329	57	63	69	70	1,112	1,324	401	
170	189	—	—	—	—	60	99	—	912	2,450	2,966	2,173	
15	29	4	17	112	303	23	32	176	386	584	813	327	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
703	Rosenberg Augusztá	562	614	110	163	107	182	17	33	22	49
704	Rószner Ervin br. dr.	32	73	58	97	105	172	432	713	26	37
706	Róthschnek V. Emil dr.	154	324	17	15	30	79	—	—	174	259
707	Róthy István	73	98	413	877	245	382	36	54	26	—
708	Rósa Izsó dr.	—	50	—	50	—	—	—	200	—	—
709	Rózsa Ferencz	7	16	87	270	11	32	3	7	9	27
710	Rudnay József és neje	13	19	66	152	53	139	64	89	109	136
712	Ruffy Pál dr.	23	—	45	—	45	—	180	—	45	—
713	Ruzsicska Kálmán dr.	39	55	217	388	58	175	26	38	24	48
716	Sass István dr.	50	200	5	10	35	65	5	10	120	510
717	Schäffer Mór dr.	225	325	40	55	121	134	97	111	16	21
719	Schlauch Lőrincz dr.	759	1,009	1,198	2,487	5,337	6,477	867	1,229	—	—
721	Schneller István	400	486	711	1,002	115	229	59	64	35	41
722	Scholcz Rezső	9	33	5	28	6	17	9	48	39	91
723	Schönborn Buchheim Ervin gr.	—	—	—	—	—	63	—	399	—	97
725	Schultz Imre	—	300	—	520	—	140	—	20	—	380
726	Schvarcz Gyula	—	278	—	170	—	503	—	407	—	1,489
727	Schvetz Antal dr.	35	—	16	—	23	—	116	—	23	—
728	babarcsi Schwartzter Ottó dr. . .	42	100	106	207	53	165	168	317	507	b)1,131
729	Schwicker J. Henrik dr.	414	784	348	695	803	1,537	296	363	83	99
730	Schwimmer Ernő dr.	236	363	42	104	46	123	—	—	968	1,416
732	Sigray Pál.	94	155	9	23	153	195	257	291	13	19
734	Sikos József dr.	—	—	—	—	—	—	—	—	304	381
735	Simonffy Kálmán	118	150	30	40	252	308	308	1,216	510	281
737	Sipos Orbán.	30	92	32	129	46	98	103	242	75	209
738	Siskovics Tamás.	—	370	—	98	—	561	—	189	—	40
739	Skrbenszky Fülöp br.	92	268	42	123	119	407	42	119	31	155
740	Sólyom-Fekete Ferencz dr.	129	230	87	124	854	1,838	836	1,251	41	48
741	Somhegyi József	21	42	73	230	28	87	18	28	24	44
742	Somogyi Rudolf	14	18	9	9	26	31	18	19	902	972
743	Somogyi Rezső (Kisvárdá) . . .	27	33	80	92	108	215	71	98	180	251

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
12	38	—	30	759	898	129	226	40	167	1,758	1,993	407	
32	65	—	17	233	476	—	—	—	—	918	1,441	209	a) A részletes ki-
21	65	27	168	155	248	—	—	26	26	604	1,184	—	mutatás hiány-
6	—	13	144	89	178	37	43	6	18	944	1,754	40	b) Specziálitása
—	—	—	—	—	100	—	—	—	100	—	500	—	elmekóri s tör-
1	12	—	—	13	35	9	17	53	74	193	423	67	vényszék-lélek-
25	123	—	22	286	516	306	400	173	239	1,095	1,835	—	tani művek gaz-
68	—	22	—	22	—	—	—	—	—	450	a) 600	a) 120	dag gyűjtemé-
8	28	—	—	110	218	80	175	—	—	562	1,125	—	nye.
50	80	—	—	60	100	—	—	30	50	355	1,025	—	
8	45	—	—	340	425	10	20	81	134	937	1,150	120	
64	908	55	—	313	442	—	—	1,057	1,482	9,653	11,943	2,091	
15	57	—	—	—	—	—	—	105	125	1,440	1,731	273	
3	14	—	—	61	339	—	—	65	65	197	635	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	251	—	810	—	
—	—	—	110	—	240	—	160	—	180	—	2,050	—	
—	21	—	30	—	157	—	148	—	501	—	3,404	300	
5	—	—	—	13	—	22	—	—	—	253	a) 525	a) 200	
4	342	—	—	202	391	—	—	42	136	1,124	1,655	1,134	
22	115	52	214	121	292	—	—	51	268	2,190	3,122	1,245	
30	174	—	—	127	284	—	—	53	114	1,502	2,578	—	
—	—	—	—	360	810	15	15	150	150	1,051	1,658	—	
—	—	—	—	240	350	—	—	—	152	544	883	—	
102	145	9	124	380	604	52	64	167	167	1,628	3,099	—	
10	196	5	20	30	126	21	55	16	78	368	1,245	—	
—	2	—	—	—	249	—	23	—	38	—	1,570	—	
72	249	—	7	374	823	97	316	149	466	1,018	2,453	480	
9	92	5	74	52	87	25	31	26	61	2,064	3,150	686	
24	58	—	17	31	53	15	20	64	73	298	632	20	
4	40	8	98	65	142	58	62	43	47	1,147	1,438	—	
27	130	—	—	551	1,336	196	215	53	76	1,293	2,251	195	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
744	Somssich Pál	—	379	—	284	—	698	—	453	—	122
746	Sretvizer Lajos	56	—	210	—	112	—	21	—	114	—
747	Staub Mór ,	38	44	36	59	75	87	3	3	853	1,264
748	Steiger Ödön	33	119	12	23	25	46	5	5	41	80
750	Stiller Mór dr.	10	—	100	—	300	—	1,100	—	80	—
752	Strausz Adolf	—	146	—	74	—	152	—	138	—	242
753	Strausz Antal	—	600	—	—	—	600	—	—	—	—
754	Sulyok Mórné	386	403	62	62	591	1,418	584	830	479	532
755	Sváby Frigyes	30	136	121	141	101	292	226	271	23	70
757	Szabó Aurél	24	48	16	16	150	210	273	306	18	18
758	Szabó Ferencz	7	124	83	166	78	468	63	249	4	40
761	vári Szabó István.	—	—	2	4	26	48	76	150	10	31
762	Barla-Szabó család	71	89	306	517	36	46	142	185	57	61
764	Szádeczky Lajos dr.	—	—	—	200	—	600	—	—	—	—
765	Szakács Mózes	91	123	110	327	50	100	—	—	—	—
769	Szapáry Gyula gr.	—	—	—	—	222	412	607	1,076	—	—
770	Szarvas Gábor	—	1,089	—	—	—	—	—	—	—	—
771	Szász Domokos	—	54	—	540	—	44	—	15	—	—
772	Szász Gerő	41	69	153	187	18	29	43	81	6	11
773	Szász Károly ,	156	232	249	449	136	407	81	132	58	158
777	Széchenyi Béla gróf	65	123	138	198	442	968	68	85	519	704
778	Széchenyi Dénes gróf	95	187	135	274	356	733	119	273	123	158
779	Széchenyi József	10	20	5	16	40	67	81	120	18	54
780	Széchy Károly dr.	56	146	38	74	12	60	—	—	—	—
781	Szeitz Alajos	47	98	334	499	34	44	1	1	7	21
782	Székely Salamon	296	523	33	37	22	81	69	74	35	155
783	Széký Péter	119	136	95	116	232	541	172	222	223	391
784	Széli Farkas	224	319	139	147	440	668	563	653	29	33
789	Szentgyörgyi Weisz József dr. .	—	20	—	500	—	20	—	6	—	480
790	Szentkirályi Kálmán	—	—	—	—	—	600	—	600	—	—
791	Szentkláray Jenő dr.	153	341	219	449	2,122	5,338	46	57	27	33

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	339	—	—	—	306	—	—	—	—	a)1,175	2,581	—	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik. b) Folyóiratok. c) Köztök idegen nyelvű 299 mű 577 kötetben s 61 füzetben.
150	—	—	—	130	—	214	—	180	—	1,187	a)1,187	—	
86	209	—	—	72	479	108	125	65	70	1,336	1,234	1,106	
14	70	6	20	178	631	17	17	13	15	344	1,026	—	
20	—	2	—	150	—	60	—	68	—	1,890	a)2,460	440	
—	134	—	44	—	126	—	—	—	834	a) 486	1,890	—	
—	200	—	—	—	800	—	—	—	—	—	2,200	—	
294	289	—	—	2,014	2,396	198	124	265	319	4,873	5,922	451	
5	30	—	—	30	80	—	—	37	37	573	753	304	
40	167	—	14	833	1,693	80	90	42	42	1,476	2,604	—	
2	14	—	6	84	388	54	141	27	95	402	1,336	355	
8	41	—	—	322	560	2	11	16	25	462	628	242	
34	82	14	14	34	56	61	61	38	54	793	1,165	—	
—	—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	1,000	—	
4	41	—	—	—	—	—	—	—	—	255	591	—	
—	—	—	—	522	1,635	—	—	—	—	1,351	3,123	—	
—	—	—	—	—	390	—	—	—	100	—	1,579	—	
—	12	—	14	—	400	—	—	—	300	—	1,379	—	
41	65	96	96	240	440	15	29	50	50	703	1,057	—	
28	87	b) 66	734	585	c)1,251	—	—	170	186	1,529	2,390	1,246	
174	1,021	6	49	593	1,265	60	70	295	509	2,360	4,748	244	
57	187	—	—	634	1,045	8	8	335	380	1,862	2,977	268	
5	30	7	12	—	—	10	58	29	135	205	512	—	
47	54	—	14	221	367	16	29	22	39	412	620	163	
28	506	—	—	93	250	9	23	4	16	557	631	827	
41	66	—	6	140	174	64	69	142	155	842	901	439	
9	137	—	—	204	728	4	27	662	931	1,720	2,566	663	
55	109	—	—	210	253	24	29	544	563	2,228	1,565	1,209	
—	10	—	28	—	16	—	20	—	300	—	210	1,190	
—	200	—	200	—	400	—	—	—	—	—	2,000	—	
108	212	—	—	379	509	110	110	39	79	3,203	5,891	1,237	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudomány		természet-tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
792	Szentpéteri Pál	—	460	—	240	—	500	—	—	—	—
793	Szentpéteri Sámuel	57	117	411	730	199	463	73	115	69	276
794	Szepessy Antal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
796	Szikszai Lajos	191	263	205	437	—	—	290	395	153	182
797	Szilády Áron	763	857	926	1,022	655	734	516	722	99	150
798	Szilágyi János	—	—	—	—	—	—	—	65	—	—
799	Szilágyi Sándor	289	383	729	895	2,569	3,361	779	895	91	105
800	Szilágyi Virgil	—	—	—	230	—	200	—	1,120	—	—
801	Szilassy Aladár	28	35	67	92	50	73	385	550	10	12
803	id. Szinnyi József	1,000	1,700	—	—	200	250	—	—	—	—
805	Szluha Ágoston	20	28	—	—	170	300	30	60	10	18
806	Szmida Mátvás örökösei	46	83	16	27	121	182	72	111	4	11
809	Szokoly Gyula	—	—	—	—	—	—	—	470	—	—
811	Szóllósy Károly	205	226	132	151	301	331	104	138	34	35
813	Szomor Imre	39	58	21	24	112	238	110	207	41	56
814	Szondy Imre	215	298	270	352	110	260	40	61	29	40
816	Szontagh Albert	108	158	90	127	220	494	310	427	776	1,112
817	Szontagh Boldizsár	29	77	38	41	59	95	30	47	95	178
821	Szücs István	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480
823	Szvetenay Miklós dr.	—	—	—	—	—	—	—	539	—	—
825	Tafferner Béla	62	93	70	115	70	98	15	20	140	187
828	Tapody Tamás	96	—	34	—	—	—	—	—	28	—
831	Tauscher Béla dr.	15	16	21	22	87	108	14	27	294	664
832	id. Teleki Géza gróf	16	153	7	12 ^{b)}	80	200	25	156	17	19
834	özv. Teleki Sándor grófné	90	142	149	267	461	1,013	293	373	176	309
835	Télly István dr.	—	1,002	—	82	—	79	—	120	—	22
837	Tersztyánszky Dezső	30	48	105	306	69	128	79	95	22	28
840	Than Károly dr.	4	39	2	10	1	5	1	4	181	732
842	Thuri Károly	—	62	—	559	—	128	—	—	—	42
843	Toldy László dr.	200	350	1,000	1,600	300	450	100	190	60	130
844	Tomcsányi Károly	—	83	—	670	—	c) 64	—	50	—	—

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	a) 800	1,400	—	a) A részletes ki- mutatás hiány- zik. b) 35 mű Tele- kiektől vagy Tele- lekiekről írva. c) Nagyobb részt újabb utazási művek.
9	316	54	103	140	211	80	98	30	45	1,122	1,542	932	
—	68	—	—	—	207	—	—	—	—	—	275	—	
87	115	—	16	92	221	—	—	63	221	1,081	1,510	340	
166	260	—	—	281	295	97	113	238	244	3,741	3,547	850	
—	—	—	—	—	87	—	—	—	—	—	152	—	
33	76	11	66	189	574	25	43	295	549	5,010	6,947	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	310	—	1,860	—	
52	153	—	18	64	87	164	170	140	178	960	1,094	274	
100	500	—	—	1,000	1,350	—	—	200	527	2,500	4,027	300	
40	200	10	100	45	300	12	26	98	98	435	1,130	—	
7	198	—	—	—	—	—	—	72	118	338	570	160	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	470	—	
2	40	—	—	240	381	119	159	55	1,124	1,192	1,768	817	
31	136	10	16	190	570	13	16	31	69	598	933	457	
35	57	—	—	115	189	—	120	50	60	864	1,022	415	
26	168	9	149	185	425	25	34	151	233	1,900	2,620	707	
18	119	2	2	81	346	4	4	102	151	458	854	206	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480	—	
—	—	—	—	—	147	—	—	—	74	—	760	—	
30	43	—	39	160	240	90	97	140	171	777	1,026	77	
—	—	—	—	19	—	—	—	14	—	191	—	—	
7	146	—	53	119	320	—	—	135	331	692	1,324	363	
96	220	31	—	177	459	26	28	65	65	540	811	501	
55	383	—	—	853	1,628	93	135	91	160	2,261	4,410	—	
—	109	—	—	—	70	—	—	—	18	—	1,502	—	
9	59	—	10	108	151	13	31	208	358	643	914	300	
9	25	—	—	36	278	—	—	—	—	234	1,093	—	
—	—	—	—	—	166	—	—	—	—	—	370	587	
100	180	50	70	200	360	200	340	200	350	2,410	3,560	460	
—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	882	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcselet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
847	Török Ábel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110
848	Török Aurél dr.	—	—	—	—	—	a) 877	—	—	—	485
849	Sz. Török János	120	380	4	8	37	54	15	35	19	45
851	Török István	31	42	72	90	40	58	26	41	20	39
852	Törs Kálmán	—	300	—	50	—	150	—	150	—	50
854	Tóth Dezső	54	65	—	—	20	23	210	421	21	27
855	Tóth István	92	230	72	75	217	348	114	159	22	22
856	Tóth József (ügyvéd)	47	52	66	86	125	167	206	283	47	49
857	Tóth József (tanfelügyelő)	20	94	18	25	46	138	21	43	9	25
858	Könyves Tóth Kálmán	9	42	55	205	72	107	14	39	14	17
859	Tóth Lőrincz	100	231	24	60	346	740	275	393	35	92
860	Tóth Sámuel	124	226	1,160	1,321	56	88	8	8	32	37
862	Türr István	—	—	144	240	72	203	369	667	45	110
864	Ugron Gábor	300	760	176	311	231	582	521	1,457	227	570
868	Unger D.	—	100	—	20	—	200	—	15	—	60
869	Ungváry Mojsisovics Vilmos	52	60	29	30	115	150	144	150	303	360
870	Urmánczy János	20	40	—	—	4	16	—	—	—	—
872	Vadona János	—	15	—	10	—	175	—	10	—	300
878	Vámosy Mihály	50	120	20	42	412	605	21	52	—	—
879	ifj. Vancza Mihály	92	116	80	92	168	185	82	127	94	112
881	Várady Gábor	—	20	—	55	—	110	—	270	—	160
883	Várady Károly	19	20	82	99	163	213	280	325	16	16
884	dicskei Várady Sándor	—	760	—	350	—	900	—	760	—	740
885	Varasdy Lajos	150	200	100	180	45	110	50	110	25	55
886	Varga Géza dr.	32	104	109	187	22	31	—	—	424	757
888	Vásárhelyi Géza	43	58	42	45	175	592	83	172	54	294
889	Kyzely Vásárhelyi Imre dr.	400	600	180	240	350	450	260	300	1,000	1,500
890	Vásonkeői Imre †	88	145	38	63	200	355	211	355	51	98
892	Vavrik Béla dr.	—	150	—	60	—	180	—	1,200	—	250
893	Vécsey József br.	13	50	21	46	37	91	103	354	91	212
894	Vécsey Tamás dr.	—	—	—	—	—	—	—	1,982	—	—

Tudományszakok szerint										Összesen			J e g y z e t e k
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	
—	—	—	—	—	238	—	—	—	—	—	1,600	—	a) Tulnyomólag
6	32	—	—	650	1,687	15	50	40	127	906	2,418	—	francia anthro-
21	34	21	—	25	40	28	34	59	61	343	276	163	b) A részletes ki-
—	200	—	20	—	500	—	100	—	500	—	2,020	—	mutatás hiány-
97	108	—	—	406	517	10	12	186	354	1,004	1,527	—	zik.
50	146	36	39	157	279	11	11	250	253	1,021	1,562	—	
28	226	—	46	256	427	45	45	205	205	1,025	510	1,076	
16	241	9	40	95	297	45	183	10	18	289	1,104	—	
61	661	—	35	40	133	37	301	103	217	405	1,276	481	
17	58	—	—	353	837	8	8	—	448	1,158	1,891	976	
25	98	—	15	119	204	168	200	78	86	1,770	1,947	336	
—	—	—	—	294	630	114	259	174	288	1,212	2,397	—	
41	125	—	—	406	1,129	—	—	—	—	1,902	4,934	—	
—	—	—	—	—	100	—	40	—	25	b) 400	560	—	
228	255	114	160	239	290	132	148	921	961	2,277	2,564	—	
—	—	8	—	600	1,000	—	—	8	74	640	800	330	
—	75	—	25	—	425	—	90	—	110	—	495	740	
18	23	—	—	153	318	215	243	52	65	941	1,468	—	
42	108	16	16	454	531	32	35	128	131	1,188	1,453	—	
—	240	—	120	—	480	—	190	—	130	—	1,775	—	
104	295	16	16	564	501	46	47	86	86	1,376	1,361	257	
—	120	—	50	—	800	—	500	—	470	—	5,450	—	
10	40	—	—	200	300	150	150	250	250	980	1,045	350	
2	29	15	15	80	280	—	—	66	113	750	1,109	407	
55	136	12	12	525	1,412	40	51	14	20	1,043	1,452	1,340	
15	200	8	60	400	560	—	—	50	90	2,663	4,000	—	
74	121	30	140	550	980	64	83	51	69	1,357	2,409	—	
—	500	—	—	—	400	—	—	—	60	—	2,800	—	
19	37	111	—	790	2,455	438	657	113	304	1,736	3,792	414	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,982	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudo- mány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
895	verebi Végh család	53	58	36	44	106	556	101	205	21	29
896	Végh Arthur	90	209	60	74	126	239	145	299	20	20
897	Venczell Antal	62	92	310	568	640	892	—	—	—	—
898	Verebélyi László dr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	222
899	Verédy Károly dr.	25	25	270	360	25	50	5	5	25	25
901	Vész család	200	—	100	—	200	—	50	—	600	—
905	Vincze János	220	248	92	97	457	594	136	156	84	88
907	Visi Imre	—	—	—	150	—	—	—	600	—	150
912	R. Vozáry Gyula	401	432	—	—	29	147	—	—	—	—
913	Vutkovich Sándor	35	35	40	40	8	8	10	10	5	5
914	Wagner Géza dr.	200	300	—	—	—	—	400	600	—	—
916	Wagner Lajos dr.	600	—	50	—	50	—	—	—	—	—
917	Wagner László	300	580	100	145	200	250	2,250	3,450	350	500
918	Wagner Nándor	54	78	18	24	42	106	82	90	34	76
919	Warga Lajos tanár	54	84	481	717	132	250	43	82	29	52
921	Weber Antal	5	13	74	152	64	212	67	167	238	1,078
922	Weber Samu	35	96	102	312	125	217	23	51	8	20
923	Weisz Berthold	180	860	120	210	250	580	830	1,190	50	70
925	Weiss Károly	154	355	10	25	5	12	—	—	4	6
929	Wesselényi Miklós br.	184	295	227	316	392	811	359	447	140	166
930	Weszeloyszky Károly dr.	13	13	13	26	19	47	186	221	943	1,501
935	Wittmann Eerencz	350	650	180	250	600	880	250	360	500	750
937	Wolf György tanár.	540	638	180	210	90	109	72	85	108	146
938	Xantus János	65	114	9	9	488	560	40	50	195	310
939	Ybl Miklós	28	237	11	11	74	170	17	21	13	24
940	Zádori János	90	102	445	741	103	112	—	—	58	69
941	Zamaróczy István	—	—	—	180	—	1,200	—	450	—	350
942	Zay-féle (Zay Albert gr.).	—	1,500	—	3,000	—	3,600	—	2,500	—	1,000
943	Zelenka Pál	56	137	230	497	—	—	24	32	—	—
944	Zelizy Dániel dr.	45	45	32	37	49	62	68	73	396	535
945	Zichy Antal	—	450	—	124	—	377	—	305	—	200

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
10	31	—	85	178	713	62	62	91	146	658	1,559	370	
17	481	—	—	149	237	—	—	11	42	618	851	750	a) A részletes ki-
16	64	—	—	—	—	—	—	86	152	1,114	1,530	238	mutatás hiány-
—	—	—	—	—	133	—	—	—	40	—	245	150	zik.
100	200	—	—	50	50	200	250	20	41	720	1,006	—	b) Wurczbach
300	—	—	—	400	—	300	—	850	—	3,000	a) 3,000	—	»Biograf. Lexi-
9	21	—	—	295	389	57	60	—	—	1,350	1,653	—	con«-ja teljes.
—	—	—	—	—	400	—	—	—	—	—	1,300	—	c) Tulnyomólag
3	60	—	—	170	211	431	303	37	57	1,071	1,193	17	német írók
3	15	—	8	1,340	1,411	111	111	45	43	1,597	1,607	79	munkáiból.
20	90	—	—	300	400	60	100	370	510	1,350	2,000	—	
b) 50	—	—	—	100	—	80	—	70	—	1,000	a) 1,200	a) 500	
50	75	—	120	350	600	—	—	200	400	3,800	5,120	1,000	
60	142	28	77	146	276	86	86	241	241	791	1,196	—	
37	120	—	—	115	204	59	54	41	86	991	1,294	353	
14	44	2	28	76	193	95	132	44	60	679	842	1,237	
17	81	20	139	15	75	20	78	39	100	404	1,149	20	
10	65	—	—	30	45	—	—	—	—	1,470	2,360	660	
3	30	—	—	c) 198	408	56	56	92	118	522	1,010	—	
30	170	92	1,324	295	750	87	117	121	136	1,927	4,532	—	
67	123	145	145	127	154	160	164	212	217	1,885	1,574	1,037	
200	450	—	20	1,900	2,600	200	250	80	100	4,260	6,310	—	
180	227	—	—	360	403	216	228	54	54	1,800	1,680	420	
4	66	—	4	310	532	40	65	215	484	1,366	1,950	244	
31	100	55	207	69	125	—	—	200	295	498	1,095	95	
253	270	—	—	105	199	87	97	262	927	1,403	2,517	—	
—	180	—	150	—	—	—	180	—	140	—	2,830	—	
—	300	—	400	—	600	—	400	—	7,200	—	20,500	—	
16	23	50	140	140	430	—	—	39	108	555	1,367	—	
34	98	21	21	118	180	38	41	199	199	1,000	623	668	
—	100	—	—	—	333	—	110	—	350	—	2,229	120	

Tudományszakok szerint										Összesen			Jegyzetek
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet	
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab				
84	—	—	—	729	—	—	—	—	—	3,254	a) 6,000	—	a) A részletes kimutatás hiányzik.
18	234	—	—	23	144	—	—	69	91	512	967	327	
—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—	548	—	
7	33	—	—	24	74	—	—	—	—	40	163	—	
—	87	—	—	—	694	—	—	—	—	—	1,846	—	
4	48	5	5	1,400	1,850	5	5	20	20	1,827	2,388	—	
20	36	11	57	95	170	85	96	160	161	793	890	219	
28	55	150	150	90	90	21	30	84	124	930	1,285	130	
42	252	—	—	497	1,468	20	20	4	11	903	1,847	583	
16,437	67,026	4,677	42,592	100,256	239,621	22,415	36,160	55,326	131,228	541,231	1.133,916	174,967	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	731,310	2.107,634	174,967	

NEGYEDIK FEJEZET.

A könyvtárak berendezése, gyarapítása és kezelése.

A magyar társadalomban még nagyon kevésbé gyökerezett meg az a tudat, hogy a könyvtárak nem egyszerűen szellemi élvezetet nyújtó áruk raktárai s gyűjteményei, hanem valóságos nevelő eszközök, melyeknek gyűjtése, berendezése s kezelése nem tisztán a véletlen dolga, s nemcsak általános rendezési elvektől van függővé téve, hanem a melyek eszményi céloknak szolgálnak s így a gyűjtés, berendezés s kezelés a különböző célok szerint módosítandó.

Közönyvtáraink ismertetésénél nem egy ecclatans példát láttunk az ily kezdetleges felfogásmódot tanúsító eljárásról. Említettünk társulatot, egyletet s szakköröket, melyek csaknem kizárólag szépirodalmi műveket gyűjtöttek össze, utaltunk a nagy könyvtáraknál azok csekély használatára, kimutattuk, hogy az egyházi könyvtárak nagyobb része tisztán véletlenül gyűlt s rendezetlen könyvekből áll, sőt láttuk azt is, hogy, néhány szakiskolát kivéve, még a tanintézeti könyvtárak zöménél is inkább csak arra tekintenek, hogy minél több könyv gyűljön össze, de a könyvtár tartalma nagyrészt esetlegességektől függ s a legtöbb helyen még a véletlenül összegyűlt kincsek is holt tőkét képeznek a tanuló ifjuságra nézve. Valóban nem lehet elhallgatnunk, hogy éppen a számra s olykor még beltartalomra nézve is legbecsesebb könyvtáraink legnagyobb része egyszerű könyvraktár s bizony kelleténél nagyobb az oly könyvtárak száma, melyek jelenleg alig használhatók.

De nemcsak a gyakorlat, maga az elmélet is tanubizonyossága primitív állapotainknak. Egyetlen szakfolyóiratunk, a »Magyar Könyvszemle« nem kevesebb, mint tiz terjedelmes évfolyamának körülbelül háromnegyed részét irodalomtörténeti s könyvészeti ritkaságok ismertetésére fordította s így, magasabb látkör hiányában, nem vezető és tanácsadó, csak szolgálja annak az uralkodó divatnak, mely különösen *Szabó Károly* nagy művének megjelenése óta a hazai gyűjtők főtörekvésének irányt adott. Nem akarjuk a félreértetést. A hungarikák gyűjtése kétségkívül a legfontosabb könyvgyűjtések közé tartozik, s a magyar irodalomtörténet buvárlása különösen nagy hálával fog tartozni mindenkor a jelen divatnak; egyenesen hiba is volna, ha egy könyvészeti szemle nemcsak e fontos s határozottan körébe tartozó, de bármely más könyvészeti áramlatot is nem igyekeznék kellően pártolni. Hiba azonban az egyoldalúság s különösen hiba akkor, midőn az elvégre is csak egy alsóbbrendű tevékenységet, a ritkaságok gyűjtését, cultiválja. S e hibába esett a »Magyar Könyvszemle«. A régiebb évfolyamokban még akad itt-ott egy-egy tanulmány a könyvtárak berendezéséről s kezeléséről is, de oly fontos kérdésekről, minők a czédulajegyzékek helyes elkészítése, a könyvtárnokok képzése, a könyvtári helyiségek berendezése, a kisebb nyomtatványok kezelése, az olvasótermek minél használhatóbbá tétele stb., csak elvétve találunk egyes részben nagyon felületes megjegyzéseket s ez a szakfolyóirat a tiz év alatt egyetlen egyszer sem talált alkalmat s helyet, hogy hathatósabban felszólaljon a nagyfontosságú nyilvános könyvtárak érdekében, avagy figyelmessé téve olvasóit a különféle könyv-

tárak önálló feladataira, azok különböző gyűjtésmódját s kezelését vitára bocsátotta volna. A »Magyar Könyvszemle« hosszú pályafutása alatt Mátyás király, Vitéz János s még egy pár más középkori könyvtár emlékein kívül csak elvétve közölt magyar könyvtárak történetére vonatkozó adatokat, a külföldi nagy könyvtárak ismertetésénél általában megelégedett azok magyar eredetű vagy magyar vonatkozású darabjainak felsorolásával, a mi kétségkívül szintén hasznos dolog, de nem karolta fel eléggé a feladatához közelebb álló dolgokat, hogy t. i. e nagy külföldi könyvtárak belső berendezését a hazaiakkal összehasonlítsa s még kevésbé emelkedett fel ama magaslatra, hogy példákban s kritikai szigorral mutassa meg a magyar könyvgyűjtőknek, hogyan kell a könyveket öntudatosan s magasabb célú tűzve ki, gyűjteni, s a meglévő gyűjteményeket kiegészíteni. A folyóirat évről-évre közölt egy-egy szakirodalmunkban kétségkívül legbecsesebb könyvészeti jegyzéket, de csaknem teljesen elhanyagolta a könyvészeti irodalom termékeinek bírálatát, nem adott irányt a könyvüzletnek, sőt jóformán nem is figyelt rá s nem támogatta a tanférfiakat, az olvasóköröket s más könyvgyűjtő testületeket tanácsaival. Egyszóval a »Magyar Könyvszemle« is tulajdonképpen még csak könyvek raktárainak nézi a könyvtárakat s a könyvgyűjtés s könyvtárfejlesztés megítélésében irodalomtörténeti, de nem könyvészeti eszmék vezérlik.

Könyvészetünknek e most vázolt állapota mindamellet nagy haladás a közelműlthöz képest is. Hiszen, nem oly régi dolog az, hogy nemcsak a közkönyvtárak, de a magánosok gyűjteményei is csaknem egészen véletlenül összehalmozódott darabok voltak, melyeket a könyvek nagysága vagy vastagsága szerint állítottak sorrendbe s a gyakorlatilag egészen hasznavehetetlen beszerzési lajstrom volt egyes buvárok emlékezetén kívül az egyedüli tanácsadója azoknak a közvélemény által kigúnyolt könyvmolyoknak, kik nem ismereteik öntudatos gyarapítása végett, mert hiszen erre a rendezetlen s hiányos könyvtár nem nyújtott támaszt, de ösztönszerűleg s megszokásból szerették a könyveket. Nem oly régi dolog, hogy a könyvészet tudománya egyszerű irodalomtörténeti nomenclatura volt, a könyvtárnokság gyakorlati mesterség, melyet egy kis pedanteriával minden írni s olvasni tudó elvégezhet s midőn a czédulajegyzéket, a modern könyvtárak berendezéseinek s fejlesztésének ez elengedhetlen feltételét, felesleges s nagyon fáradságos lomnak tartották s midőn nem érezték még azt, hogy a legbecsesebb könyvtárak is külön olvasó-szoba nélkül többé-kevésbé holtkincsek.

Az 50-es években beállott kényszerült közéleti tétlenség fejlesztette ki főképp nemzetünk jelesebb fiaiban a specialis buvárkodás ösztönét, azt az ösztönt, mely az ismeretek gyarapítását nem önmagáért, hanem öntudatosan meghatározott célért keresi. Ez az ösztön napról-napra éledve s a külföldi s hazai szakfolyóiratok, később az életpályák nagyobb megoszlása által is gyámolítatva, lassanként nálunk is megölte a régen oly annyira elterjedt polyhistorok fajtát, mely ma már csaknem az ichthyosaurusok sorsára jutott; a specialis kutatások éltető melege előbb a tudósok között, majd a közkönyvtáraknál is mind jobban érzett szükségé tette, hogy a könyvtárak, a kutatás első rangú segédeszközei, öntudatosan gyarapíttassanak s fejlesszenek. A szakkönyvtárak s más specialis jellegű könyvgyűjtemények kezelésének példája, ha nem is foglaltatott még szabályokba, az általános jellegű közkönyvtárakra is kihatott. A nagyobb könyvtárak mindegyike többé-kevésbé figyelemmel kíséri már a könyvészeti s irodalomtörténeti segédkönyveket, a magános könyvgyűjtő meghallgatja a szakfolyóiratok szavát, egyszóval eljutottunk a magasabb értelemben vett könyvgyűjtésnek legalább amaz első fokáig, midőn megtanultuk szeretni a könyveket s érezni azt, hogy belőlök egyesekre nagyobb szükségünk van, mint másokra. A haladás most is felülről jött, a nemzet jobbaitól, s ennek tulajdonítható egyrészt, hogy a legtöbb szakkönyvtár hazánkban még magánosok kezében van s a könyvtárak legfontosabb csoportja, a nyilvános közkönyvtárak, nálunk még oly kevés helyen s oly primitív állapotban vannak. De mégis eljutottunk az első fokra s a népek lélektanának remény-nyújtó szavai szerint közművelődésünk jelen helyzetében innen nincs többé visszaesés; nem, még akarattunk ellenére is magával ragadna a gyökeret vert hatalmas kulturáramlat a szebb jövő felé. Kinek megadatott látni, érzi azt előre is. Tanintézeti könyvtárainkban a nagy gyűjtemények mellett mindinkább több-több szaktanár alkot külön gyűjteményeket, hatóságok s testületek közül napról-

napra számosabban öntudatosan kezdik gyűjteni a szükséges tudományos segédeszközöket s a nemzet jobbjai válllvetve keresik, habár még most csak tapogatózva s inkább a ponyvairodalom ellen folytatott negatív irányu harcban, azt az archimedesi pontot, a honnan a köznép zömét is felemelhetik tengéleti közönyéből arra a fokra, midőn munkatársunk lesz a szebb jövő öntudatos kivívásában. Nincs, önérzetesen mondhatjuk, nincs helye többé nálunk a könyvészet terén sem a tespedésnek vagy éppen a visszaesésnek. El fog jönni biztosan, mert el kell jönnie már közelben ama szebb jövőnek, midőn számban s kincsekben gazdag könyvtáraink nem lesznek többé nagyrészt használhatlan könyvtárházak, hanem azok, a mik valódi feladatukhoz képest, a nemzetnevelés nagyhatásu eszközei, az iskolák működésének tetőzetei, a társadalmi tevékenység s irodalom eszméinek megszilárdítói. Letűnt nemzedékek eszméi s vágyai maradtak örökségként reánk a könyvgyűjteményekben, tündéri örökségként, mely — minden emberi tevékenység között legjobban közelítve meg a halhatatlanságot — tartósabb, mint a gulák s más emberkéz alkotta remek, beszédesebb, mint a népek millióit megszólaltató rosettei kő vagy a történet homályain túl vezető neandervölgyi lelet s boro-budori kőszobrok. Ma már mi magyarokul is megszerettük a mult kincseit, gyűjtjük s ismertetjük őket: csak idő kérdése lehet az, hogy e kincs másik, nem csekélyebb s kétségkívül még hasznosabb fénye, a könyvtárak jelent nevelő s lélekemelő hatása a buvárlatra, egykor nálunk is teljes ragyogásában mutatkozzék s e könyvtárak a mult megérett bölcsességének megőrzésén kívül az eleven, forrongó életnek is teljes mértékben táplálékot adjanak. Miért is kételkednénk a jövőben? Európa nagy részében még sötétebb e tekintetben a helyzet. Olasz- s Spanyolország nagybecsi könyvtárai még inkább nevezhetők könyvraktáraknak, Németországban, a tudósok hazájában, alig állanak előbb, mint mi, a francziák s angolok magánosai főképp ritkaságokat s kuriosumokat keresnek most is a könyvpiaczon s az Egyesült államokban, Chiliben, Svájcban s még egy pár más országban, hol e tekintetben sokkal fejlettebb viszonyok vannak, mint nálunk, a könyvtárak óriási hatalma a modern műveltség terjesztésére s fejlesztésére szintén inkább csak sejtelem, de teljes pompájában még sehol sem mutatkozott.

Statisztikai álláspontunk s feladatunk daczára nem tartottuk feleslegesnek ezen elméleti fejtegetéseket. A könyvtárak feladatának ismerete igazolja főképp, hogy a jelen statisztikai műnek teljesen jogos kiegészítő részét képezi a jelen fejezet is, melyben számokat s táblázatokat alig közölhetünk,

Áttérve most már a részletekre, mindenekelőtt a könyvtárak alapítási korára vonatkozó adatokból vonhatunk le némi következtetéseket. Az adatok a közkönyvtáraknál meglehetősen teljesekek, a magánkönyvtáraknál is felénél több közlötte az alapítási évet, legalább megközelítőleg s így az alap, melyből kiindulunk, a nagy számok törvényéhez képest aránylag megbízható. A főbb eredményt a következő táblázat tünteti fel:

Folyó szám	Könyvtárak csoportja	Kimutatott összesen		Az egész összeg százalékáiban		1711 előtti		1711—1830-ig alapított	
		könyvtár	könyv	könyvtár	könyv	könyvtár	könyv	könyvtár	könyv
1	Nyilvános könyvtárak	42	1.183,581	1'79	15'67	1	275,000	11	650,764
2	Hatósági »	76	180,924	3'24	2'39	—	—	1	1,879
3	Tanintézeti »	548	1.722,218	23'36	22'80	14	260,415	48	386,153
4	Egyházi hatóságok könyvtárai .	312	1.368,477	13'30	18'11	46	253,629	119	722,119
5	Egyletek és társulatok » . . .	328	396,617	13'99	5'25	—	—	3	23,809
6	Kölcsönkönyvtárak	76	419,967	3'24	5'56	—	—	2	25,700
7	Magánkönyvtárak	964	2.282,412	41'08	30'22	2	9,600	50	310,727
	Összesen	2,346	7.554,196	100'00	100'00	63	798,644	234	2.121,151
	Arányszámokban	—	—	100'00	100'00	2'69	10'57	9'97	28'08

Folyó szám	Könyvtárak csoportja	1831—1867-ig alapított		1868—1885-ig alapított		Meg nem jelölt évben alapított		Összesen	
		könyv- tár	könyv	könyv- tár	könyv	könyv- tár	könyv	könyv- tár	könyv
1	Nyilvános könyvtárak	9	156,469	13	84,898	8	16,450	42	1.183,581
2	Hatósági »	12	54,618	32	87,345	31	37,082	76	180,924
3	Tanintézeti »	139	480,180	285	473,894	62	121,576	548	1.722,218
4	Egyházi hatóságok könyvtárai .	41	89,669	27	131,195	79	171,865	312	1.368,477
5	Egyletek és társulatok » . . .	126	218,372	174	118,775	25	35,661	328	396,617
6	Kölcsönkönyvtárak	38	228,234	30	136,500	6	29,533	76	419,967
7	Magánkönyvtárak	299	786,068	151	324,473	462	851,544	964	2.282,412
	Összesen	664	2.013,610	712	1.357,080	673	1.263,711	2,346	7.554,196
	Arányszámokban	28:30	26:66	30:35	17:96	28:69	16:73	100:00	100:00

Nagy számokban beszélve, régi (1831 előtt alapított) könyvtár kimutatott mintegy 300, közel három millió darab könyvvel, új könyvtár majdnem másfélezer, közel negyedfél millió könyvtartalommal; más szavakkal, könyvtáraink tulajdonképpen nagy része ugyan modern eredetű, de e mellett azok a könyvtárak, melyek a régebbi időkből fennmaradtak, már a régebbi időktől fogva folytonos gyarapodásban részesülnek. Ha tekintetbe vesszük, hogy az alapítási kort ki nem mutatott 673 tulajdonképpen magántulajdon képező könyvtár, 1¼ millió könyvet meghaladó tartalmával nagyrészt szintén a modern könyvtárak közé sorozható s ha megemlékszünk arról, a mit a régi könyvtáraink zömét képező iskolai s egyházi könyvtárak ismertetése alkalmával az ily nemű régi könyvtárak szegénységéről felhoztunk: bátran elmondhatjuk, hogy a kimutatásunkban szereplő nyolczadfél millió könyv közül alig egy millióra tehető az 1830 előtt már rendes kezelés alatt állott könyvtárakban őrzött könyvek száma s ezek nagyobb része is a budapesti egyetemi s nemzeti muzeumi könyvtárban, a marosvásárhelyi Teleky-féle gyűjteményben, végül néhány egyházi s főképp protestans főiskolai közkönyvtárban őrzött kincsekre jutott.*) Ez az egy millió könyvszám emelke-

*) A legrégebbi (1600 előtti) 12 magyar könyvtár a következő:

A XIV-ik századból: a kassai domokosrend könyvtára.

A XV-ik századból: a pozsonyi társas káptalan könyvtára.

A XVI-ik századból: a debreczeni ev. ref., a kolozsvári unitárius főiskola könyvtárai; a nagyszombati (1546), roznói (1567) ev. gymn., a sárospataki (1531), mezőtúri (1565) ev. ref. gymn.; a csernekhegyi bazilianusok (1580), a gyöngyösi (1526), szécsényi (1565) s jászberényi franciskanusok könyvtárai.

A családi könyvtárak között a Radvánszkyaké (Radvány) s Perényieké (Nagyszöllős) viszi fel eredetét a XVII-ik századba, de valószínűleg még sokkal több ily régi családi könyvtárunk van, míg másrészt a fentebb elősorolt közkönyvtáraknál a könyvtár alapításának ideje egy-két helyen a szerzet vagy tanintézet alapításával tévesztett össze. Több nagy könyvtárnál végül, minők p. a pannonhalmi benczések s a nagyenyedi collegium könyvtárai, csak azért kellett újabb alapítási évet tenni, mivel a régebbi gyűjteményekből igen kevés maradt meg. Az első szervezett könyvtár különben, melynek külön könyvtárnokai s könyvtár tisztjei voltak, bizonyosan Mátyás király nagy könyvtára volt, melynek könyvtárnokai közül még Ulászló idejéből is ismerünk néhányat (Petanci Felix, Olmützi Ágoston stb.) E könyvtárról itt alkalmilag megjegyezzük még, hogy Miksa császár Cuspinianust öt év alatt 24 ízben küldte Ulászlóhoz, hogy a Corvina gyűjteményét az 1494-ben alakított bécsi császári könyvtár számára megvegye s még másfélszázad mulva itt 30 ezer forintot ígért érte Pázmány Péter a törököknek; 1666-ban azonban már csak 3—400 leginkább nyomtatott könyv volt itt egy földalatti boltos szobában. — Végül alkalmilag felemlítjük azt is, hogy jelenleg már csak egy könyvtár van, mely korát a mi időszámításunkat megelőző időre viheti vissza, ez a kínai Kwo-toze-kieniben levő könyvtár, mely a Chow dynastia alatt (1122—255 Kr. e.) létesült; a pekingi állami könyvtár csak 11 százada áll fenn.

dett fel a régi könyvtárakban, különösen az iskolai könyvtárak szokatlan fellendülése s az előkelőbb családok könyvtárainak nagy gyarapodása folytán, egy félszázad alatt majdnem három millióra s ugyane félszázad alatt kétezernél több új könyvtárt alapítottak s azokban (csak a kimutatásunkban foglalt, a valóságnál bizonynyal sokkal csekélyebb számokhoz ragaszkodva) ötödfél milliót meghaladó számú könyvet gyűjtöttek össze. A könyvtár alapítás s könyvek szerzése tehát nem arithmetikai, hanem geometriai arányokban halad. 1831—1867-ig, tehát 37 évre vonatkozó időből csaknem annyi könyvet mutathatunk ki, mint a megelőző 120 évet magába foglaló korszakból s az utána következő jelen nemzedék rövid 17 évet tevő időben sokkal több új könyvtárt volt képes alapítani, bár kétségtelen, hogy a már létezett könyvtárakban őrzött könyvek számát is nemcsak százazrekkel szaporította. 1884-ben hiányos kimutatásunk is a szaporodást 152,285 műre, s így arány szerint mintegy háromszázezer darabra teszi, azaz egyetlen év a meglévő könyvkészletet legalább négy százalékkal gyarapította.*) Nagyon valószínűnek látszik mindebből, hogy a felvétel által kitűzött időpont óta beállott gyarapodást s a be nem küldött adatokat tekintetbe véve, Magyarországon jelenleg tiz millió darab könyvnél több őriztetik a köz- és magánkönyvtárakban, de másrészt igen valószínű, hogy egy a jelen alkotmányos korszakot megelőzendett felvétel a tiz milliónak felét sem lett volna képes kimutatni.

A könyvtárak alapítása s könyvek beszerzése tekintetében tehát a jelen kor az, mely a hazai közművelődés általános fellendülésének is megfelelően, a legtöbb érzéket s áldozatkészséget tanusítja, mely sokkal nagyobb s mindenekfelett sokkal általánosabb, mint a múlt század második felében uralkodott s már fentebb ismertetett könyvgyűjtési hajlam. Mindamellet kénytelenek vagyunk elismerni, hogy e tekintetben több művelt nemzettel szemben — még csekély számunkat tekintetbe véve is — nagy hátrányban vagyunk s az a vád, hogy a magyar művelt közönség könyvvásárlásokra nem áldoz eleget, bár tuzlott, de nem egészen alaptalan. Az Egyesült államok hatalmas köztársasága az, mely e tekintetben is a legfényesebb, bár nálunk alig elérhető példát mutatja. Közel negyven évvel ezelőtt *Astor János* Jakab Newyorkban egy nagy közkönyvtárt alapított, melynek — az ő és utódai folytatólagos adományából — ma már másfél millió dollár vagyona van. 1885-ben 24,376 dollárt adtak ki tisztán könyvszerzésre, bekötésre, a könyvtárt ez évben 72,584 olvasó használta s a kötetek száma 221,490 volt, 69,000-el több, mint tiz évvel ezelőtt! Ugyancsak e városban egy másik magános egyén: *Tilden Sámuel* három millió dollárt tevő vagyonát hagyta egy Newyorkban állítandó közkönyvtár számára. S hogy mellőzzük a többi számtalan adományokat, midőn egy-egy dűsgazdag magános könyvtár alapítása által akarta nevét megörökíteni, még csak egyet, a művelődéstörténelemben eddig legnagyobb szerű ilyenmű hagyományt emelünk ki. *Newberry Walter* 1868-ban elhunyt chicagói polgár adománya ez. Midőn *Newberry* 1834-ben e városban letelepedett, annak még csak 3000 lakosa volt s így telkekkel üzérkedése folytán csakhamar meggazdagodott. Közel öt millió dollárt tevő vagyonának fele részét rokonainak, fele részét egy Chicago éjszaki részében felállítandó mintaszerű könyvtárnak adta, de mivel a kijelölt rokonok közül a legutolsó is elhalt 1885-ben, a végrendelet értelmében az azóta is szaporodott összes vagyon, jelenleg mintegy 6 millio dollár (13 millio forint) a könyvtár alapja. — De nem az egyes óriási adományok, hanem a könyvtárak fontosságának általános érzete az, mely az Egyesült államokban csodákat teremtett. Mióta a nagy *Franklin Benjamin* buzdítására Philadel-

*) S hogy e szám a valósághoz képest igen csekély, elég legyen egyszerűen azt említenünk fel, hogy a kormány s egyes törvényhatóságok, továbbá az Akademia s Sz.-István-társulat által szétküldött művek, az értesítők cserepéldányai, a könyvkiadók által küldött mutatvány-tankönyvek, a köteles s tiszteletpéldányok, egy szóval a hazai közkönyvtáraknak évenként ingyen jutó könyvek példányszáma is jelentékenyen felülhaladja a százazretet s felülhaladta különösen 1884-ben, midőn maga a tud. Akademia mintegy 40,000 darabot osztott szét. A természettudományi társulat kiadásában évenként közel százezer példány füzet vagy kötet jelenik meg, melyek nagyresze a hazai könyvtárakba vagy legalább könyvtárakká alakuló gyűjteményekbe jut. S ezenfelül hazánkban évenként 141 tudományos folyóirat s mintegy 1400 könyv jelenik meg, úgy hogy a nagyobb könyvtárak tisztán magyar művekből évenként ezer s ezer kötetet gyűjthetnek össze.

phiában néhány szegény kereskedősegéd az első közkönyvtárt megalapította, csaknem folytonosan támadtak apostolai ez ügynek s akadtak egyesek, mint Dr. Bray Tamás missionarius Marylandban, kiknek szerencsájuk volt egész sereg könyvtárt alapítani. A legnagyobb s legsikeresebb tevékenységet fejtette ki a humanizmus s közoktatásügy terén egyaránt nagyérdemű *Mann* Horác, kinek már 1837-ben sikerült kivívnia azt, hogy az iskolai s városi könyvtárak javára állami pótdadó hozassék be, sikerült mindenütt közkönyvtárakat alkotni Massachusettsben, ama boldog államban, hol, ma az egész földgömb területén páratlanul, a magasabb műveltséggel nem bíró osztály a lakosságból elenyésző csekély számot képvisel. S ne feledjük el, hogy e hatalmas köztársaság területén 1800-ban még alig volt 80,000 kötet könyv, a mienknek alig egy tizedrésze!

Kimutatásunkban az összes könyvtárakra 1884-ben fordított összeg 451,195 forinttal, a magyar művek vásárlására fordított összeg pedig 101,020 forinttal szerepel. Nem akarunk összehasonlitásokat tenni, hiszen elég volna utalnunk arra, hogy az egy british muzeum évi kiadása s a Newberry könyvtár tőkájének kamatja felülmulja ez egész országra szóló s a magánosok kiadásait is felölelő összegeket; elég volna felhoznunk azt, hogy Texasban 1874-ben, midőn még félig vadon terület volt, maga az állam 273,861 dollárt költött könyvtárakra s ma az Egyesült-államok hatóságai évenként mintegy 15 millio dollárt fordítanak könyvtárakra, bár sehol sem oly nagy a társadalmi tevékenység s áldozatkészség; nem akarunk összehasonlitásokat tenni, készséggel elismerjük azt is, hogy kimutatásunk e tekintetben is hiányos s a való adatok bizonynyal jelentékenyen kedvezőbbek; mindamellett oly országban, melynek évi állami költségvetése a 300 milliót meghaladja s külkereskedelmi forgalma a másfél milliárdot megközelíti, ily fontos kulturalis eszközre kiadott összeg aránylag csekély, nagyon csekély!

Több más tényezőn kívül különösen nagy hátrányunk nekünk e tekintetben, hogy a művelt társadalom nagyobb s bizonyos tekintetben fogékonyabb felerésze, a nők, a könyvtárak legnagyobb részétől csaknem teljesen el vannak zárva. Anglia s az Egyesült-államok nagy könyvtárainak olvasó-termeiben napról-napra egymás mellett tanulmányoznak a férfiak és nők s számos élénk megfigyelő tehetséggel bíró kulturhistorikus ismerte fel már, a közkönyvtárak e nemi különbségeket nem tekintő kezelésének jelentékeny hatását az erkölcsök szelidülésére; nálunk a közvéleményben uralkodó középkorias előítélet, mely a középosztály művelt hölgyeit erkölcsi önállóságának megvédésére még mindig képtelennek tartja s társadalmi kiskorúságot kényszerít rájuk, nálunk ez az előítélet, többszörös kísérletek daczára, még azt sem engedte megvalósulni, hogy a nők számára külön kaszinók vagy a könyvtárakban s hirlapolvasó helyiségekben külön szobák legyenek s még messze van az az idő, midőn komolyan gondolkozhatunk arról, a mit az Egyesült-Államokban már sok helyen sikerrel s általános elismerés mellett valósítottak meg, hogy t. i. a könyvtárak tisztjei, különösen az ugynevezett amanuensisek, főképp nők legyenek s így a jelen létküzdelem folytán folyvást növekvő számmal szaporodó családalan művelt nők számára új, teljesen hozzájuk illő keresetág biztosítsék. Közoktatásügyünk s humanistikus törekvéseink egyaránt élő tanuságtételei, mennyire fellendül a közügy, a hol képesek vagyunk a női munkát s női tapintatot segédül megnyerni s mindamellett a lenyűgöző előítéletek nálunk még a kutatás s önművelődés lehetőségét is megnehezítik nekik.

A könyvtárak számának szaporodásával s külső gyarapodásával mindamellett aránylag meg lehetünk elégedve. Az a tény, mit fentebb kimutattunk, hogy a magyarországi könyvtárak alapítása s gyarapítása a mult század óta fokozott arányokban halad előre, elég biztosíték a szebb jövőre, midőn ez az előretörő nemzet nem lesz már kénytelen többé a századok mulasztásait pótolni s anyagi és szellemi céljainak közvetlenebb előmozdítására nagyobb gondot s több költséget fordíthat. Kevésbé biztató a jelen helyzet, ha a könyvtárak külső körülményeiről azok benső életére s gyakorlati jelentőségére fordítjuk figyelmünket.

Nem egy helyen, de jóformán az összes közkönyvtárak csoportjaihoz irt bevezetésekben számos lényeges hiányt s hibát emeltünk ki. Nyilvános könyvtáraink nagy részében (valóságos

lucus a non lucendo!) nincsenek olvasótermek, a legtöbb hatásági könyvtárt nem gyarapítja s nem gondozza rendszeresen senki, az egyházi sőt részben még a nagyobb iskolai könyvtárak is használatlanul hevernek, a kaszinói — s kölcsönkönyvtárak végre egészen tervszerületlenül, legtöbb esetben a közművelődés, jó izlés, sőt az erkölcs kárára gyarapíttatnak. Most, midőn az összes könyvtárak felett tartunk e tekintetben szemlét, e nagyfontosságú hibákhoz és hiányokhoz még egyet, azok kutforrását, kell hozzá adnunk: a könyvtárkezelés nálunk csak traditionalis mesteriség, mely ép ezért nem nyújt tekintélyt a könyvtárnokoknak, mint ilyeneknek, s nem erősíti a vágyat a könyvtárak kincseinek kiaknázására.

Teljes lehetetlen s egy ily műben helytelen is volna minden egyes kérdésre kiterjeszkednünk, különben valódi bibliothekonomiát kellene közölnünk, de egy pár legfontosabb kérdésről a kimutatásainkban közölt adatok alapján lehetetlen hallgatnunk.

Mindenek előtt fel kell említenünk a könyvtárnokok képesítését. Tudvalevő dolog, hogy nálunk ilyesmiről szó sincs. A legutóbbi időig nagyobb közkönyvtárainknál e helyet érdemes tudósok, a magánkönyvtáraknál pedig a nevelők töltötték be, jelenleg már itt-ott tekintettel vannak arra is, hogy az illetők némi kis gyakorlatot szerezzenek a fővárosi nagy könyvtárakban, de arról, hogy, miként főképp Angliában egészen rendszeresen történik, a könyvtártisztek rendszeres szóbeli, írásbeli vizsgákat tegyenek le, nálunk szó sincs. A művelt külföldön már általában vannak könyvtárnokok egyletei, sőt az »American library Association« 1886 júliusban Milwaukeeban tartott ülésén lépéseket tettek egy nemzetközi szövetkezet létesítésére, melynek különösen a katalógok szerkesztésére, a duplumok kicserélésére s más gyakorlati tárgyakra nézve igen nagy fontossága lenne. Az olasz egyetemeken s még más helyen is külön seminariumpok vagy tanfolyamok vannak könyvtárnokok számára, sőt még az e téren sem kiváló Spanyolországban a kormány évenként külön jutalmakat hirdet közöttük bibliographiai pályakérdésekre s már a florenczi statisztikai kongresszus bibliographiai tanács alkotását látta szükségesnek. Az olasz kormány terjedelmes szabályrendeletben állapította meg az állami s más közkönyvtárak személyzetének viszonyait, nálunk alig egy pár tuzatra megy azok száma, kik nem mellék munka gyanánt, hanem hivatásszerűen foglalkoznak könyvtárakban s pedig mindenkor főképp ezek közül kell kikerülnie azoknak a férfiaknak, kik a könyvtári ügyekkel elméletileg is foglalkozzanak.

A könyvtárnokok ily primitív szakképessége magától érthetővé teszi, hogy a legtöbb magyarországi könyvtárnok homályos sejtelemmel is alig bír feladatának fontosságáról. Jóformán csak főiskolai szakkönyvtáraink vezetői képesek a könyvtárakat tervszerűen s céljaiknak megfelelőleg gyarapítani s ők is inkább csak azért, mert itt a szaktudós s könyvtárnok feladata közel rokon. Pedig a könyvtárak tervszerű gyarapítása, alig szükséges indokolnunk, a könyvtárnok legfontosabb feladata. Irodalmi segédeszközök e tekintetben eléggé fejlettek. Évenként használható bibliographiai jegyzékek jelennek meg, Szinnyi repertoriumai, s könyvészeti s irodalomtörténeti közlönyeink is nyújtanak támogatást, nagyobb baj az, különösen a szűkebb látkörű kaszinók s kisebb közkönyvtárak kezelőire nézve, hogy a válogatott könyvekről bíráltilag készült jegyzékek nem adatnak ki. A külföldi irodalomra nézve minden nagyobb könyvtárban van már egy pár tájékoztató encyclopaedia, lexikon s irodalomtörténet, a könyvészeti folyóiratokon s nagy könyvtárak nyomtatott jegyzékein kívül specialis művek is nagy számmal vannak, így Weller 32.000 nevet magában foglaló óriási jegyzéke az írói álnivekről. S mindennek daczára még a fővárosi nagy könyvtárakban is azt tapasztaljuk, hogy a könyvbeszerzés egészen terv nélkül, főképp a szállító könyvkereskedő cégek által alkotott véletlentől függ, három legnagyobb könyvtárunkban sok drága s egy példányban elégséges gyűjteményes mű mindenütt meg van s más standardművek sehol, egyik sem respektálja a másik törekvését, s — talán az egy természettudományi társulat könyvtárának kivételével — sehol sem bíraltatnak szigorúan a megrendelések. A drezdai könyvtár tudós igazgatója, Förstermann E. a lipcsei »Centralblatt für Bibliothekwesen« egyik cikkében (II. évf. 1885. 181—192 l.) minden elméleti szabálynál tanuságosabb módon beszéli el, mily gonddal s fáradtsággal

szerezte meg az összes irodalmi forrásokat, részben másolás s fényképezés által is, hogy egy a könyvtár tulajdonába került mexicói codexet élő kincscsé, a könyvtár látogatói által használhatóvá tegyen. Az igazi lelkes könyvtárnok föladata ilyen. De ki gondol ily dolgokra hazánkban? A nemzeti muzeum könyvtára egykor lépéseket tett az 184^{8/9}-ki lapok teljes beszerzésére: ez az egész. Van-e egyetlen fontos tudományos kérdés, melyet nálunk valamely e kérdéshez közelálló czélból alakult közkönyvtárban idegen segítség nélkül teljesen tanulmányozni lehetne?

A tervszerűtlen gyűjtés első s legfőbb hatása abban áll, hogy közkönyvtárainkban folyvást szaporodik a lom. Pedig, miként az aesthetikai világban csak a maga helyén nem levő tárgy rut, rendezett könyvtárban sem lehet valóságos lom, nem mitsem érő apróság. Két-három éves naptár haszontalan dolog, százéves már saját sulyával felérő arannyal egyenértékű lehet s száz éven át gondosan összegyűjtött naptársorozat irodalmi s művelődéstörténeti kincs. A londoni könyvtár egyik büszkeségét azok a röpívek s apró nyomtatványok képezik, mely az ő korában haszontalannak látszó dolgokat, az angol forradalom idején élt Thomason gyűjtött össze. Haeckel szorgalmas s rendszeres szabályok szerint gyűjti már a természet monstrumait is, a vagyoni jólétben élő s nagy tudományu Lubbock egy emberéletem szentel a hangyák társadalmi viszonyainak kutatására; az emberi szellem történetében is Herbert Spencer s mások utmutatása nyomán nem messze van az idő, midőn a történelem valódi kutforrásait a népelet mindennapi jelenségeiben fogják keresni s a népszellem töredékes hagyományaiából reconstruálják a ma oly sötét őskor eseményeit. De hol van nálunk könyvtár, mely a még oly rövid életet élt egyletek évkönyveit megőrizte volna? Hol van, a hol tanulmányozni lehetne a ponyvairodalmi termékeket, melyekről mindenki beszél látatlanul s melyeknek kétségkívül nagy fontosságuk volt? Melyik könyvtár őrizte meg a 48-as lázas időkben vagy a Garibaldi korban létrejött népdalokat s a néphumor termékeit, nemzetünk történetének sok diplomáciai adatról fontosabb kutforrásait? S ezzel szemben mennyi a tényleges lom. Egyházi könyvtárainkban s a legtöbb nagy könyvtárban, első sorban a budapesti egyetemi könyvtár helyiségében, a megőrzött könyvek nagyobb részét éveken át nem érinti senki, létezésükről is csak egy pár bibliograph bir tudomással: a mult századok termékei ezek, melyeknek felhasználása s tudományos értékesítésének megkönnyebbitésére egyetlen könyvtár sem nyújt segítséget, nem ad ösztönzést. A kigunyolt khinaiak tömérdek közkönyvtárában tervszerűleg mellőzve vannak a tisztán képzeletre ható modern irodalom termékei, melyeket colporteurok terjesztenek a nép között s egész erejüket a tudományos s ismeretterjesztő irodalom kiegészítésére fordítják; nálunk — különösen a kisebb könyvtárakban — az ajándék művek s a regények az irányadók, térképek, encyclopaediák, szótárak s az egyes tudományzakok standard művei, melyek minden ujonnan alapított könyvtár legelső beszerzései lennének, igen gyakran teljesen hiányoznak, sőt nagyon ritka könyvtár nálunk az olyan, hol a folyóiratok, sőt egyes több darabból álló művek esetleges kiegészítésére is folytonos gondot fordítanak.

Ily körülmények között csakugyan alig lehet várnunk, hogy a könyvek tervszerű gyűjtésére ügyeljenek. Nehány specialis jellegű kisebb könyvtár képezi jóformán a kivételt. De hogy mily kevész érzed van könyvtárnokainknál e tekintetben, legjobban bizonyítja, hogy most, midőn a hungaricák gyűjtése képezi könyvtárnokainknak legfőbb gondját, egy magános amateur nagyrészt hazai közkönyvtárakból egész sereg ritkaságot, sőt unicumot is szerzett s másfelől nincs egyetlen könyvtárunk sem, mely legalább a külföldi közkönyvtárakban létező egyetlen hungaricumok másolatát megszerezte volna. Sőt még nagyobb is az indolencia. Pár évvel ezelőtt jött a tudós világ tudomására, hogy a mongolok XIII-ik századi betörése alkalmával elrabolt kéziratok Peking mellett a Muklid palotában feltaláltattak. Ki tudja, minő magyar kincsek hevernek ott? S a feladat, egy fiatal magyar tudós életcéljául elegendő, nem lelkesített zarándok utra egy új Körösi Csomát; nem, nálunk még szóba is alig hozták. A régi krónikák feljegyezték, hogy az egyik Ptolomaeus 15 talentumot (mintegy 30,000 forint) adott kezességül athenei gabona kereskedőknek Aeschylus, Sophocles s Euripides munkáiért, s egy másik 120,000 zsidó váltságdíja fejében csak egyetlen ó-testamentu-

mot kért, melynek ára ma krajczárookban számíttatik. Nálunk még a Nagy István-féle gyűjteménynek külföldre vándorlása után sem igyekeznek könyvtárnokaink az elhanyagolt hazai könyvtárak veszendő kincseit megmenteni, bár e téren — szerencsére — egész sereg magános amateur sike-reit észlelhetik.

A könyvtárak valódi céljának nem ismerése meglátszik könyvtárépületeinkben is. Csekélyebb baj — s oly sok oldalról igénybe vett anyagi erőnk gyengesége mellett könnyen is megérthető, — hogy alig egy pár tisztán könyvtári célokra készült épületünk van; nagyobb hiba már, hogy még ez új épületeket is igen gyakran (mint azt különösen a budapesti egyetemi könyvtárnál már sajnos tapasztalják) a könyvtárak természetes gyarapodására tekintet nélkül építik. A legnagyobb baj azonban, hogy igen kevés könyvtárunk mellett van olvasó-szoba s azok is gyakran a napnak oly óráiban vannak nyitva, midőn azt csak kiválasztott egyének élvezhetik. A british muzeum világhírű olvasótermében 20,000 kézikönyv, klasszikus, encyclopaedia stb. áll az olvasók szabad rendelkezésére s e mellett még a rengeteg könyvtár kézirati katalógusa; nálunk a legszükségesebb encyclopaediák s szótárak a könyvtárnokok dolgozószobájában vannak, egy pár kivétellel katalóg sem támogatja a tanulmányozni akarót s emlékeztetőből kell kérnie a könyveket. Igen természetes, hogy a könyvtár használata igen csekély. A nyilvános könyvtárakról szólva, kimutattuk fentebb, hogy nagy könyvtárainkból mily sok van, hol valóban ritkaság az olvasó. Dezső Adolf, a nyitrai egyházmegyei könyvtárról szólva (Magyar Könyvszemle 1885-ik évfolyam 136 l.) egyenesen kimondja, hogy e város közönsége nem érdeklődik a könyvtár iránt. Leglátogatottabb könyvtárunkról, a budapesti egyeteméről, 1885-ről a következő adatok mutatják a forgalmat:

H ó	Hány nap volt nyitva	Olvasók száma	A használt művek száma	Az olvasók átlagos száma	Legtöbben voltak	Legkevesebben voltak
Január	30	4,190	4,946	140	24. szombaton 200	6. kedden 40
Február	28	4,089	4,997	146	14. szombaton 210	15. vasárnap 70
Márczius	28	4,006	4,871	143	21. szombaton 202	15. vasárnap 34
Április	24	2,345	4,818	97	16. pénteken 133	15. vasárnap 58
Május	26	2,348	2,746	90	20. szerdán 140	15. péntek 27
Junius	12	470	573	39	1. hétfőn 77	13. szombat 20
Julius	—	—	—	—	—	—
Augusztus	—	—	—	—	—	—
Szeptember	16	1,514	1,814	82	30. szerdán 138	20. vasárnap 42
Október	31	4,883	5,703	166	22. csütörtökön 239	4. vasárnap 26
November	29	4,919	5,506	164	16. hétfőn 245	1. vasárnap 33
Deczember	29	4,153	4,929	148	15. kedden 156	23. vasárnap 40
	253	32,917	38,903	130 ^{*)}	nov. 16-án 245	junius 13-án 20

Kétségkívül igen tekintélyes s örvendetes szám, különösen ha figyelembe vesszük, hogy kimutatásunk szerint az összes hazai közkönyvtárakban 1884-ben 176,547 olvasó 624,269 könyvet használt. De ha tudjuk, hogy a melbournei nyilvános könyvtárban, melynek kötetszáma csak

^{*)} Házon kívül 1,518 kikölcsönző 3,524 művet használt. A könyvtár olvasóterme junius 14-től szeptember 14-ig volt bezárva.

143,000, naponként átlag ezer olvasó fordul meg, hogy a bostoni nyilvános könyvtárban naponként átlag 3700, néha tizezernél is több kötetet adnak ki, egész évben 1'1 milliót s 480,000 lapot, a budapesti egyetemi könyvtár látogatottsága (hiszen 200 tanár s 3000-et meghaladó tanuló lehetne rendes látogató), nagyon csekélynek mondható. S ez a szám az új könyvtári helyiségben lényegileg állandó. Volt ugyanis:

	olvasó	használt művek száma	az olvasók átlag száma
1880-ban	37,197	45,375	140
1881-ben	32,638	38,476	130
1882-ben	27,441	31,977	106
1883-ban	29,277	34,585	113
1884-ben	37,197	43,550	143

A kikölcsönzők száma még most is igen csekély s e bajon jelentékenyen lehetne segíteni az által, ha, miként a német egyetemeken történik, minden tanuló külön kezesség nélkül kapna haza könyveket. Az egyetemi bizonyítvány visszatartása a könyvtárnok által adandó mentességi nyilatkozatig elég kezesség ily könyvtáraknál s általában véve is elmondhatjuk, bár paradoxonnak látszik, hogy a könyvek elveszése s vissza nem adása főképp a könyvtár csekély használatától függ; rendezett s kellően látogatott könyvtáraknál az elveszett könyvek száma 0.1—0.2%₀-nál, azaz ezer könyvből egy-kettőnél több az általános tapasztalat szerint nem lehet.

Könyvtáraink használatának megkönnyítésére legtöbbet tett hazánkban *Barna* Ferdinánd muzeumi könyvtárőr, ki általában legtöbbet foglalkozott nálunk a könyvtártan elméletével. A nemzeti muzeumi könyvtárnak általa vezetett rendezésénél a müncheni udvari könyvtár terve volt irányadó s ezt a tervet több nagy könyvtár fogadta el. Mindamellett a kimutatásunkban közkönyvtáraink lajstromozásáról felsorolt 728 könyvjegyzéknek alig egy pár századrészét képezi a tudományos jellegű czédulajegyzék s igen tekintélyes könyvtárak ismertetésénél láttuk, hogy a rendezési alapot kizárólag a könyvek nagysága teszi! A weimari nagyhercegi könyvtárban Wertheim-szekrényekben őrzik a czédulajegyzékeket, a british muzeum igazgatósága több millió forintot költ arra, hogy rengeteg könyvkincse a jegyzék kinyomatása által is minél használhatóbb legyen; nálunk a czédulajegyzékek készítése, melyről a külföldi irodalmakban már egész tekintélyes könyvtárt képező irodalom van, tanulmányozás s megbeszélés tárgyát is alig képezte valaha.

Minde hiányok mellett is már fentebb örömmel emelhattuk ki az iskolai s egyes szakkönyvtárak jelentékeny fokú fejlődését. A könyvtáraknak az a csoportja, melyet tudományos jellegűnek lehet nevezni, Magyarországon sem áll nagyon hátul. Sőt bizonyos fokig hasonló dicsérettel kell szólnunk a nemzeti muzeum nagy könyvtáráról is, mely buzgalommal igyekszik megvalósítani a nemzeti jellegű nagy könyvtár eszméjét, bár nem hallgathatjuk el, hogy a köteles példányok megszüretésénél nagyobb pedánság volna szükséges. Az oly fontos népies könyvtárak is, miként azt fentebb bővebben fejtegettük, a kezdetlegesség fokán túlhaladtak s fejlődésük biztosítottnak látszik, különösen ha az olvasószobák berendezése az ily könyvtáraknál is jobban elterjed. Leghát-rább állunk a gyakorlati irányú könyvtárak tekintetében. Az udvari könyvtár, mely más országban a gyakorlati irányú könyvtárak élén áll, épen úgy, mint az egyetemi a tudományos irányuaknak, sajtósági közjogi viszonyainknál fogva nálunk nem létesült. De nem létesültek elenyésző csekély kivétellel, mint annak helyén kimutattuk, a hivatalos könyvtárak sem. S még nagyobb sajnálattal kell felemlítenünk a technikai jellegű gyakorlati könyvtárak csaknem teljes hiányát. Százakra menő mezőgazdasági s iparegyesületeink nagyobbbrészt épen nem gyűjtenek könyveket, részben pedig tulnyomólag szépirodalmi műveket, nagy gyáraink mellett sehol sincs olvasó szoba és könyvtár, az iparossegédek s munkásképző egyesületek alig gondolnak reá s az iparkamarák, melyek között különösen a württembergiek *) oly áldásosan tudják a könyvtárakat felhasználni, nálunk a

*) L. Dr. *Jannasch* R. értekezését »Die Volksbibliotheken, ihre Aufgabe und ihre Organisation« (Berlin Habel 1876. 7—8 l.) A figyelemreméltó kis értekezés a Holtzendorff és Oncken által kiadott »Deutsche Zeit- und Streitfragen« című gyűjteményes vállalatban (67. sz.) jelent meg.

szakismeret ily módon terjesztésének szükségét sem érzik. Manchester nyilvános könyvtáraiban a leggyakrabban használt könyvek — a találmányok leírásai. Berlinben, hol külön városi hatósági bizottság kezeli a népkönyvtárakat, a technikai ismereteknek előszóval s folyóiratok vagy könyvek által terjesztése az előirt főczél, a Kensington muzeum éjjeli órákban is nyitva tartja könyvtárát a nappal elfoglalt gyármunkások érdekében; Magyarországon, még a nagyobb városokban is, a valódi kézműves előtt tényleg bezártak a könyvtárak ajtóit, de ha megnyílnának is, alig-alig akadna ott valami, a mit használhatnának, olyan segédeszköz, mely a sokat emlegetett fejlődés előbbrevitelét valóban eszközölhetné.

Végig tekintve tehát — lehető futólagosan, a mint azt jelen kiadványunknak tulnyomólag csak ismertető jellege megköveteli — a hazai könyvtárak berendezése, gyarapítása és kezelése tárgyában szerzett adatainkon, az eredmény épen nem mondható kedvezőnek. De szükségesnek tartottuk felsorolni e bajokat is, szükségesnek nemcsak azért, mert — miként már a bevezetésben említettük — a könyvtárak s könyvek számának közlése sem a tényleges állapotot nem világítja meg kellően, sem egy könyvtárstatisztikai műnek nem adhat tudományos jelleget, de szükségesnek még inkább azért, mivel a bajok s hiányok legnagyobb része abból a kutforrásból ered, melyet egyik berlini muzeum velős felirata e latin közmondással fejez ki: »Ignoti nulla cupido«. A könyvtártan reménylhető felkarolása hazánkban előmozdítja azt a célt is, hogy hazai könyvtáraink ne csak extensiv irányban izmosodjanak, mint eddig történt. Eljő az idő, midőn a könyvtárak feladatáról tisztább s magasabb fogalma lesz a magyar középosztálynak is. El kell jönnie. Hiszen már a mesés trójai háboru korában élt Osymandias egyiptomi király, miként Diodor feljegyezte, Memphisben könyvtárt állított ily felirattal: »A lelkeknek orvosló helye«. Háromezred év mulva, ma az általános fellendülés korában, ne értené meg e szót a magyar közvélemény?

ÖTÖDIK FEJEZET.

A magyarországi könyvtárak megoszlása.

A magyar orsz. statisztikai hivatal felvételeinél s kiadványaiban gyakran mellőzte a magyar korona kiegészítő részét képező Horvát-Szlavon országok adatait, mint a melyeknek bizonyos administratív kérdésekre nézve alkotmányszerűen biztosított autonómiája s ennek megfelelőenkülön statisztikai hivatala van. A jelen felvétel, miként a közölt adatok is tanúsítják, hasonlóancsak magára az anyaországra szorítkozott s a horvát statisztikai hivatal feladata lesz az említett tartományok könyvtárait s különösen az itt szép számmal levő zárdakönyvtárakat számba véve, felvételünket kiegészíteni.

A könyvtárak s könyvek számának megoszlása bármely ország egyes vidékeinek közművelődési állapotára vonatkozólag tájékoztató képet nyújtván, szükségesnek tartottuk jelen felvételünknek e tekintetben elért eredményét a statisztikai ismeretek terjesztésénél a számok s magyarázó szöveg mellett napjainkban már-már egyenrangúvá lett tényezője, a graphikai feltüntetés által is nyilvánosságra hozni, legalább a főbb szempontokra vonatkozólag. Magyarországnak ily célból kidolgozott s a jelen műhöz mellékelt statisztikai térképén könnyen áttekinthető modorban mutatjuk be az egyes törvényhatóságok relatív gazdagságát könyvekben s könyvtárakban s a mellett, mivel több részletet közölni az áttekintés megnehezítése nélkül technikai okokból nem lehetett, térképünkön még a nagyobb, 10,000 kötetnél többet bíró könyvtárak helyeit jelöltük meg egyenkint. Könyvtárak a dolog természete szerint a sűrűbb népességű, tanintézetekkel s egyesületekkel rendelkező városokban nagyobb számmal vannak, mint vidéken s ezért az egyes megyék arányszámainak megállapításánál azoknak a legutóbbi népszámlálás alkalmával talált népességéből leszámítottuk az esetleg ott levő törvényhatósági joggal bíró városokat, melyeknek könyvtárstatisztikai viszonyait a térképen külön tüntettük ki.

A térkép tervezésénél alapul szolgáló számadatokat, melyek önmagukban véve is érdekesek s tanulságosak, a következő táblázatok tüntetik fel:

I. V á r o s o k.

Folyó szám	A város neve	Közönyvtárak		Magán- könyvtárak		Összesen		Egy könyv- tárra jut darab	Lakosság az 1880-iki népszám- lálás szerint	1000 lakosra esik könyv
		száma	darab szám	száma	darab szám	könyv- tárak száma	könyvek száma			
1	Budapest főváros .	137	1.396,293	349	706,055	486	2.102,348	4,327	360,551	5,831
2	Arad	12	80,110	9	24,786	21	104,896	4,995	35,556	2,950
3	Baja	7	14,695	—	—	7	14,695	2,099	19,241	764
4	Debreczen.	16	78,124	19	49,352	35	127,476	3,642	51,122	2,494
5	Győr	15	77,052	6	8,151	21	85,203	4,057	20,981	4,061
6	H.-M.-Vásárhely . .	3	11,111	5	5,719	8	16,830	2,104	52,424	321
7	Kassa	18	66,269	7	6,025	25	72,294	2,892	26,097	2,770
8	Kecskemét	14	51,569	2	4,320	16	55,889	3,493	44,887	1,245
9	Kolozsvár.	26	162,945	21	32,210	47	195,155	4,152	29,923	6,522
10	Komárom	9	17,851	3	14,073	12	31,924	2,660	13,108	2,436
11	Maros-Vásárhely . .	12	92,173	4	14,388	16	106,561	6,660	12,883	8,273
12	Nagy-Várad	20	64,423	31	58,300	51	122,723	2,406	31,324	3,918
13	Pancsova	3	5,811	—	—	3	5,811	1,937	17,127	339
14	Pécs	16	71,106	12	15,251	28	86,357	3,084	28,702	3,009
15	Pozsony	29	191,403	22	55,820	51	247,223	4,848	48,006	5,150
16	Selmeczbánya	9	45,819	2	4,434	11	50,253	4,568	15,265	3,292
17	Sopron	15	64,813	—	—	15	64,813	4,321	23,222	2,791
18	Szabadka	7	14,426	5	9,869	12	24,315	2,026	61,367	396
19	Szatmár-Németi . . .	10	39,572	8	23,176	18	62,748	3,486	19,708	3,184
20	Szeged	17	82,931	13	22,058	30	104,989	3,499	73,675	1,425
21	Székes-Fehérvár . . .	13	29,855	21	29,993	34	59,848	1,760	25,612	2,337
22	Temesvár	20	32,361	2	3,779	22	36,140	1,643	33,694	1,073
23	Ujvidék	5	13,114	3	4,029	8	17,143	2,144	21,325	804
24	Versecz	4	3,304	—	—	4	3,304	826	22,329	152
25	Zombor	3	32,312	1	512	4	32,824	8,206	24,693	1,329
26	Fiume	5	19,401	1	400	6	19,801	3,300	20,981	944
	Összesen	445	2.758,863	546	1.092,700	991	3.851,563	3,887	1.133,803	3,397

II. M e g y é k.

Folyó szám	A megye neve	Közönyvtárak		Magán- könyvtárak		Összesen		Egy könyv- tárra jut darab	Lakosság az 1880-iki népszám- lálás szerint	1000 lakosra esik könyv
		száma	darab szám	száma	darab szám	könyv- tárak száma	könyvek száma			
1	Abauj-Torna	4	27,976	6	17,224	10	45,200	4,520	154,247	293
2	Alsó-Fehér	14	62,066	3	5,910	17	67,967	3,999	178,021	382
3	Arad	9	4,732	2	1,687	11	6,419	584	268,408	24
4	Árva	3	53,372	2	3,211	5	56,583	11,316	81,643	693
5	Bács-Bodrog	9	10,880	5	15,912	14	26,792	1,914	511,437	52
6	Baranya	9	9,373	5	8,411	14	17,784	1,270	264,712	67
7	Bars	9	24,176	10	33,538	19	57,714	3,038	142,691	404
8	Békés	18	36,458	12	20,481	30	56,939	1,898	229,757	248
9	Bereg	12	30,581	4	7,322	16	37,903	2,369	153,377	247
10	Besztercze-Naszód	9	25,487	—	—	9	25,487	2,832	95,017	268
11	Bihar	19	18,274	7	7,094	26	25,368	976	415,453	61
12	Borsod	14	50,784	10	21,300	24	72,084	3,004	195,980	368
13	Brassó	10	38,751	1	970	11	39,721	3,611	83,929	473
14	Csanád	5	3,688	2	1,766	7	5,454	779	109,011	50
15	Csik	11	13,417	1	1,045	12	14,462	1,205	110,940	130
16	Csongrád	7	11,873	1	1,000	8	12,873	1,609	102,314	125
17	Esztergom	12	102,990	14	78,704	26	181,694	6,988	72,166	2,518
18	Fehér	9	58,263	11	79,154	20	137,417	6,871	183,828	748
19	Fogarás	3	3,566	—	—	3	3,566	1,188	84,571	42
20	Gömör	34	69,314	8	19,099	42	88,413	2,105	169,064	523
21	Győr	4	100,851	1	15,257	5	116,108	23,221	88,512	1,312
22	Hajdu	9	11,568	1	3,192	10	14,760	1,476	122,207	121
23	Háromszék	6	11,737	1	350	7	12,087	1,727	125,277	96
24	Heves	22	102,135	9	12,884	31	115,019	3,710	208,420	552
25	Hont	3	1,878	7	16,183	10	18,061	1,806	100,815	189
26	Hunyad	18	28,029	8	14,130	26	42,159	1,621	248,464	170
27	Jász-N.-K.-Szolnok	29	42,762	7	13,877	36	56,639	1,573	278,443	203
28	Kis-Küküllő	3	1,895	1	225	4	2,120	530	92,214	23

Folyó szám	A megye neve	Közkönyvtárak		Magán-könyvtárak		Összesen		Egy könyvtárra jut darab	Lakosság az 1880-iki népszámlálás szerint	1000 lakosra esik könyv
		száma	darab szám	száma	darab szám	könyvtárak száma	könyvek száma			
29	Kolozs	6	5,983	1	6,500	7	12,483	1,783	166,384	75
30	Komárom	8	17,078	11	20,324	19	37,402	1,969	138,591	270
31	Krassó-Szörény . .	16	16,585	7	24,127	23	40,712	1,770	381,304	107
32	Liptó	5	7,856	—	—	5	7,856	1,571	74,758	105
33	Máramaros	12	29,756	4	6,236	16	35,992	2,250	227,436	159
34	Maros-Torda	7	13,213	5	9,720	12	22,933	1,911	146,116	157
35	Moson	8	22,796	1	1,380	9	24,176	2,686	81,370	297
36	Nagy-Küküllő	15	36,448	1	4,000	16	40,448	2,528	132,454	305
37	Nógrád	14	44,984	10	25,871	24	70,855	2,952	191,678	370
38	Nyitra	26	106,196	10	50,976	36	157,172	4,366	370,099	425
39	Pest-Pilis-S.-K.-Kún	78	221,114	59	128,814	137	349,928	2,554	583,094	600
40	Pozsony	23	62,803	6	17,397	29	80,200	2,765	266,167	301
41	Sáros	25	87,708	2	2,200	27	89,908	3,330	168,013	535
42	Somogy	33	25,341	8	13,369	41	38,710	944	307,448	126
43	Sopron	11	27,738	7	60,085	18	87,823	4,879	222,565	395
44	Szabolcs	15	26,491	6	35,160	21	61,651	2,936	214,008	288
45	Szatmár	11	23,078	10	14,831	21	37,909	1,805	273,384	139
46	Szeben	28	161,006	4	4,968	32	165,974	5,187	141,627	1,172
47	Szepes	31	90,008	14	27,664	45	117,672	2,615	172,881	681
48	Szilágys	6	12,373	3	6,573	9	18,946	2,105	171,079	111
49	Szolnok-Doboka . .	17	26,933	4	9,304	21	36,237	1,726	193,677	187
50	Temes	12	11,027	5	11,243	17	22,270	1,310	340,022	65
51	Tolna	15	17,719	16	51,521	31	69,240	2,234	234,643	295
52	Torda-Aranyos . . .	6	7,678	—	—	6	7,678	1,280	137,031	56
53	Torontál	23	21,454	5	17,222	28	38,676	1,381	513,861	75
54	Trencsén	15	27,581	9	33,164	24	60,745	2,531	244,919	248
55	Turóc	3	12,403	1	2,570	4	14,973	3,743	45,933	326
56	Udvarhely	10	34,217	3	7,361	13	41,578	3,198	105,520	394
57	Ugocsa	1	1,400	4	8,710	5	10,110	2,022	65,377	155
58	Ung	5	19,085	6	28,415	11	47,500	4,318	126,707	375

Folyó szám	A megye neve	Közkönyvtárak		Magán-könyvtárak		Összesen		Egy könyvtárra jut darab	Lakosság az 1880-iki népszámlálás szerint	1000 lakosra esik könyv
		száma	darab szám	száma	darab szám	könyvtárak száma	könyvek száma			
59	Vas	34	77,363	8	22,926	42	100,289	2,388	360,590	278
60	Veszprém	32	59,941	7	23,462	39	83,403	2,139	208,487	400
61	Zala	35	91,658	22	29,289	57	120,947	2,122	359,984	336
62	Zemplén	16	66,912	13	63,561	29	130,473	4,499	275,175	474
63	Zólyom	21	42,119	7	21,032	28	63,151	2,255	102,500	616
	Összesen . .	937	2.512,921	418	1.189,901	1,355	3.702,822	2,733	12.615,800	294

III. A megyék és városok összesen.

Folyó szám		Közkönyvtárak		Magán-könyvtárak		Összesen		Egy könyvtárra jut darab	Lakosság az 1880-iki népszámlálás szerint	1000 lakosra esik könyv
		száma	darab szám	száma	darab szám	könyvtárak száma	könyvek száma			
1	A városokban . . .	445	2.758,863	546	1.092,700	991	3.851,563	3,887	1.133,803	3,397
2	A megyékben. . . .	937	2.512,921	418	1.189,901	1,355	3.702,822	2,733	12.615,800	294
	Főösszeg :	1,382	5.271,784	964	2.282,601	2,346	7.554,385	3,220	13.749,603	549

A városok nagy előnye rendkívül szembetűnő. Huszonhat törvényhatósági joggal felruházott városunknak népessége a vidéken lakóknak egy tizedrészére sem emelkedik s mindamelllett a könyvtárak számában közel felerészben osztozkodnak s a könyvek száma e 26 városban még valamivel több is, mint a megyékben, oly annyira, hogy míg a vidéken 1000 lakosra kimutatásaink szerint átlag 294 könyv jut a számbavett könyvtárakban, a törvényhatósági városokban csaknem 12-szer annyi, azaz 3,397. S hogy ezt az arányt nem a nagyobb városokban átlag nagyobb pontossággal eszközölt felvétel idézi elő, látható magából az imént közlött táblázatból, mely szerint oly városokban, minő Baja és Sopron, egyetlen egy magánkönyvtár sincs kimutatva, holott e városokban igen sok a tanár s más intelligens elem, Selmezbánya, Temesvár s Fiume magánkönyvtárai közül is csak egy-kettő. Másrészt, ha a megyék aránylagos könyvgazdagságát vesszük szorosabb megvizsgálás alá, azt tapasztaljuk, hogy a legnagyobb arányszámokkal szereplő megyék között Árva s Győr mellett, melyeknek arányszámát egypár nagy könyvtár emeli fel, ott vannak Esztergom, Szeged, Zólyom, Heves és Sáros, hol a könyvtárak zöme egyes intelligens lakosságú, de törvényhatósági joggal fel nem ruházott városokban található. A törvényhatósági joggal bíró városok

között összesen csak négy (Szabadka, Pancsova, Hódmezővásárhely s Versecz) számítható azon hatóságok közé, melyekben a könyvek száma az átlagot sem éri el; ellenkezőleg a 63 megye közül — a fentebb névszerint felsorolt kivételes viszonyok között levőket is beleszámítva — csak 9-ben találunk magasabb arányszámot.

Nem érdektelen ily körülmények között még a kisebb városok könyvgazdagságát is külön figyelembe venni, hogy annál világosabb legyen a különbség a városi s vidéki lakosság e fontos közművelődési tényezőre vonatkozó gazdagsága között. Az adatokat a következő táblázat tünteti fel:

A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jutó könyv	A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jutó könyv
Abrudbánya	2,869	—	—	Felső-Bánya	5,758	530	92
Bakabánya	3,222	—	—	Felvincz	1,609	—	—
Bártfa	4,884	10,928	2,360	Gölniczbánya	4,353	563	129
Bazin	4,184	3,678	879	Gyönyös	16,061	15,814	985
Békés-Gyula	18,046	5,254	291	Gyula-Fehérvár	7,338	33,726	4,592
Béla	2,589	1,657	640	Hajdú-Böszörmény	19,035	5,303	279
Bereczk	3,033	—	—	» -Dorog	8,026	—	—
Beregszász	6,930	4,813	689	» -Hadház	7,414	—	—
Besztercze	8,063	23,852	2,958	» -Nánás	13,957	6,102	437
Besztercebánya	7,159	51,026	7,113	» -Szoboszló	13,038	910	70
Brassó	29,584	40,211	1,359	Halas	15,039	26,660	1,773
Breznóbánya	3,733	—	—	Hátszeg	1,808	693	383
Czegléd	24,872	2,178	88	Igló	7,521	13,298	1,768
Csik-Szereda	1,597	1,165	729	Jászberény	21,507	15,268	710
Deés	6,191	10,247	1,655	Jolsva	2,730	3,427	1,255
Déva	3,935	15,767	4,007	Kaposvár	9,571	5,694	595
Dobsina	5,592	5,920	1,053	Karánsebes	4,764	759	159
Eger	20,669	84,221	4,075	Karczag	15,825	11,931	754
Eperjes	10,139	70,613	6,964	Kézsmárk	4,475	34,725	7,760
Érsekújvár	10,584	2,698	255	Kézdi-Vásárhely	5,183	946	183
Erzsébetváros	2,500	791	316	Kismarton	2,845	51,451	18,085
Esztergom	8,932	179,930	20,144	Kis-Szeben	2,825	4,928	1,744
Fehértemplom	9,845	13,465	1,368	Kis-Uj-Szállás	11,083	7,519	678
Félegyháza	23,912	9,020	377	Kolozs	3,150	—	—

A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jutó könyv	A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jutó könyv
Korpona	3,408	235	69	Podolin	1,535	1,173	764
Körmöczbánya	8,550	20,949	2,450	Poprád	1,034	—	—
Kőszeg	7,301	19,092	2,616	Rima-Szombat	4,844	18,651	3,850
Kúnhegyes	7,461	—	—	Rozsnyó	4,737	35,818	7,561
Kún-Szt.-Márton	11,155	—	—	Ruszt	1,403	—	—
Leibicz	3,084	2,279	739	Segesvár	8,788	19,983	2,274
Léva	6,491	12,031	1,853	Sepsi-Szt.-György	5,268	11,057	2,099
Libetbánya	1,801	127	71	Somorja	2,709	1,629	601
Losoncz	5,027	34,632	6,889	Szokolcza	5,115	11,632	2,274
Lőcse	6,603	27,734	4,200	Szamos-Ujvár	5,317	10,534	1,981
Makó	30,063	3,013	100	Szász-Régen	5,652	11,027	1,951
Máramaros-Sziget	10,852	35,221	3,246	Szász-Sebes	6,244	11,566	1,852
Medgyes	6,489	14,594	2,249	Szászváros	5,451	11,776	2,160
Mezőtúr	21,213	3,935	186	Székely-Udvarhely	5,003	22,721	4,541
Miskolcz	24,319	54,922	2,258	Szent-Endre	4,229	—	—
Modor	4,729	2,711	573	Szent-György	2,881	1,400	486
Munkács	9,644	25,934	2,679	Szentes	28,712	10,193	355
Nagy-Bánya	8,632	8,021	929	Szepes-Olaszi	2,473	4,613	1,865
Nagy-Becskerek	19,529	11,442	586	Szepes-Szombat	823	—	—
Nagy-Enyed	5,362	26,962	5,028	Szepes-Váralja	3,256	1,558	478
Nagy-Kanizsa	18,398	32,348	1,758	Szilágy-Somlyó	4,189	3,921	936
Nagy-Károly	12,523	14,016	1,119	Szolnok	18,247	5,648	310
Nagy-Kőrös	22,769	45,090	1,980	Szombathely	10,820	41,929	3,875
Nagy-Rócze	1,897	2,083	1,098	Torda	9,434	6,395	678
Nagy-Szeben	19,446	150,403	7,734	Trencsén	4,402	11,247	2,555
Nagy-Szombat	10,824	41,547	3,838	Túrkeve	12,042	2,191	182
Nyiregyháza	24,102	11,513	478	Ujbánya	4,190	—	—
Nyitra	8,660	72,454	8,367	Ungvár	11,373	18,819	1,663
Ó-Lubló	2,188	—	—	Vác	13,199	62,268	4,718
Pápa	14,654	32,529	2,220	Vajda-Hunyad	2,303	1,083	470

A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jut könyv	A város neve	Lakosság az 1880. évi népszámlálás szerint	A könyvek száma	1000 lakosra jut könyv
Veszprém	12,575	28,158	2,239	Zenta	21,200	3,966	187
Vinga	4,796	232	48	Zilah	5,961	9,993	1,676
Vizakna	3,683	—	—	Zólyom	3,751	1,393	371
Zala-Egerszeg	5,905	8,050	1,363	Összesen	1.018,697	1.874,122	1,840

A törvényhatósági joggal nem bíró városokban tehát, bár 17-ből egyetlen könyvtárról sem nyertünk kimutatást s az adatok bizonyára még számos helyről igen hiányosak, 1.874,122 könyvet mutattak ki, a megyékben összesen megszámlált 3·7 milliónak valamivel nagyobb részét, sőt láthatjuk e táblázatból azt is, hogy Esztergomban, Nyitrán, sőt az Eszterházyak nagy családi könyvtára következtében Kismartonban is több könyv van — a népesség arányához képest — mint bármely törvényhatóság területén, s e mellett igen sok vidéki város (Besztercebánya, Eperjes, Késmárk, Losoncz, Nagyszében, Rozsnyó stb.) valóban gazdagoknak mondhatók. Az összes városokban e kimutatás szerint hazánkban 5.725,685 könyv őriztetik, a kisebb községekben ellenben csak 1.828,690, azaz egy harmada sem, holott az összes városi lakosság a 13·7 millióból csak 2·1 milliót tesz ki.

A vidéki s városi lakosság műveltségi viszonya között csaknem minden téren mutatkozó nagy űrnek egy újabb bizonyítékai ezek az adatok. Társadalmi életünk legfontosabb, de — sajnos! — még mindig nem eléggé érzett sebe az, hogy a művelt elem, igen csekély kivétellel, nem emelkedett fel arra az erkölcsi magaslatra, hogy a körülötte élő alsóbb rendű osztály szellemi s anyagi jólétének előmozdítását tevékenysége főfeladatai közé sorolja. Pozsonytól Máramaroszigetig az ország egyik legnagyobb s igen jelentékeny részében s a többi helyeken is elszórva csaknem mindenütt vannak hazánkban virágzó szellemi központok, hol pezsgő életre kelt az ipar, hol az európai műveltségű férfiak száma napról-napra örömdetesesen szaporodik s zászlóvivőket talál a modern haladás csaknem minden eszméje s hol mégis közvetlen a kapuk mögött ezer s ezer számmal teng a nagy tömeg, közöttünk s mégis egészen más világban, melynek nincs magasabb lelki gerjedelme, melyet a gépies munkára is alig használhatunk, de holnap esetleg a mi rabunk helyett esztelen vak szenvedély rabja, mely miatt nemzeti életünk fejlődése minden ízében megnehezült. S a művelt magyar, ki látta Abrudbánya s Nagyenyed füstölgő romjait, képtelen a jövőből meglátni azt, a mi legközelebb van; városaink gondolkozó lakosai, kik a szabad Svájcban már nemcsak a természet csodaszépségeit bámulják, nem érzik, nem képesek felfogni, mily ingatag az az alap, hol a milliók helyett csak a városokban lakó néhány százezer érti meg a kor feladatát s tud látni előre is! Kevesen vagyunk, minden bajainknak egyik fontos, legtöbbször döntő kútforrása a népesség csekély száma s mindamellett bármely fontos kérdésben, még az idegen eszmeáramlat ellen folytatott küzdelem is, nagyobb szabásu, mint az a törekvés, hogy valóban szaporítsuk számunkat azokkal a milliókkal, kik testvéreink, de szellemileg és erkölcsileg oly idegenek. S pedig az utókort nem vakítja el a Kolozsvárok, Kassák s Temesvárok fénye: dicsőséget adnak a városok, de a biztos haladás feltétele a vidéki társadalmi élet szellemi niveaujának emelkedése.

Társadalmi életünk e gyökeres sebe pedig még ennél is nagyobb. Magyarországon a vidéki centrumok is eltörpülnek a főváros mögött. Kopenhágát kivéve, nincs Európában székhely, még Páris sem, mely annyira absorbeálná a vidék összes erejét. Lakossága nagyobb mint — egy pár nagy megyét kivéve — egész vidékeké, hatszor olyan nagy, mint a legnagyobb vidéki városé, pénzügyintézetei uralkodnak az egész országban, a vidéki tehetséges ember budapesti lapokba ír, hogy neve némileg ismeretes legyen, a főváros legcsekélyebb kaszinójának működése ismertebb, mint a legelőkelőbb vidéki városokban létesült korszakalkotó reformok is. Európa művelt országai mindenikében a vidéki központok nevelték nagygyá az anyagi s szellemi jólétet: kis olasz városokban gyökerezett meg a művészet, Weimar irodalmi fénye századokra kihat, Manchester s Lyon milliókat emeltek fel a polgáriásodás fokára nálunk: — Budapest nagy s bámulatos módon fejlődő város, mely közel félmillió lakosságával ma holnap már a világvárosok niveaujához közeledik, de ez a Budapest minden. Állami s társadalmi létünknek tündöklő koronája van, de gyorsan halványodik a fény lefelé s ingatag maga az alap, melyből e fényes csúcstalálékát nyeri. A modern haladás városias iránya nálunk is érvényesíti magát, mint külföldön, de multunk ez iránynyal összeköttetésben nem áll.

Igen, Budapest minden. Könyvtárstatisztikai felvételünk eredménye sem mutat kivételt e tekintetben. 2346 könyvtár közül 486, nyolczadfél millió kötetből 21 millió van a fővárosban s az összes 140 városban őrzött könyvek 36·85%-a jut Budapestre s e mellett csak 19 helyen van 1%-nál több könyv, a legtöbb Pozsonyban (4·33%) s azután Kolozsvártt (3·42%), elenyésző csekély a fővárosihoz képest. Magyarország közkönyvtárait 1884-ben 176,547 olvasó használta, ezeknek több mint fele egyetlen városra esik, arra a városra, melyben magában sokkal több könyv van, mint a 10 milliót jóval felülhaladó vidéken, bizonytal azért is, mert e város pár százezer lakosában nagyobb az önművelődési vágy, mint azokban a milliókban összevéve. Mily sokat beszélő, mily megdöbbentő számok ezek!

De még e számok sem elegendők, hogy a hazai könyvtárak megoszlásáról egészen világos képet nyújtsanak. A magánkönyvtárak, melyeknek darabszáma a megyékben nagyobb, mint a törvényhatósági joggal bíró városokban, a nép általános műveltségére nézve igen csekély hatásúak s a közkönyvtárakra vonatkozólag azok megoszlását egyes csoportok szerint szükséges látnunk. Az eredményt a következő táblázat számai tüntetik fel:

I. V á r o s o k.

Folyó szám	A város neve	Nyilvános könyvtárak		Hatósági könyvtárak		Tanintézeteki könyvtárak		Egyházi könyvtárak		Egyesületi könyvtárak		Kölcson-könyvtárak		Összesen köz-könyvtárak	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
1	Budapest főváros .	9	738,522	27	128,891	59	204,492	14	125,924	20	82,585	8	115,880	137	1.396,293
2	Arad	—	—	—	—	6	22,638	1	4,39	2	1,471	3	51,610	12	80,110
3	Baja	—	—	—	—	3	5,861	1	3,000	3	5,834	—	—	7	14,695
4	Debreczen	—	—	—	—	12	65,223	1	3,652	2	2,329	1	6,920	16	78,124
5	Győr	—	—	—	—	6	13,838	7	56,788	1	406	1	6,000	15	77,052

Folyó szám	A város neve	Nyilvános könyvtárak		Hatósági könyvtárak		Tanintézeti könyvtárak		Egyházi könyvtárak		Egyesületi könyvtárak		Kölcsön-könyvtárak		Összesen köz-könyvtárak	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
		6	H.-M.-Vásárhely	—	—	—	—	1	10,300	1	102	1	709	—	—
7	Kassa	—	—	1	423	9	37,215	2	7,303	4	8,828	2	2,500	18	66,269
8	Kecksemét	—	—	—	—	8	29,523	3	10,974	2	3,752	1	7,500	14	51,569
9	Kolozsvár	2	63,030	2	710	16	66,898	3	15,370	2	4,820	1	12,117	26	162,945
10	Komárom	1	3,842	1	634	4	2,179	1	6,840	1	2,034	1	2,322	9	17,851
11	Maros-Vásárhely	1	32,514	1	104	5	49,566	2	1,198	2	1,191	1	7,600	12	92,173
12	Nagy-Várad	—	—	1	769	7	18,017	5	32,039	6	10,645	1	2,953	20	64,423
13	Pancsova	—	—	—	—	3	5,811	—	—	—	—	—	—	3	5,811
14	Pécs	1	43,800	1	1,326	7	13,512	1	3,000	5	5,468	1	4,000	16	71,106
15	Pozsony	1	11,537	2	2,625	13	90,465	7	44,652	3	4,124	3	38,000	29	191,403
16	Selmeczbánya	—	—	1	1,879	4	30,885	2	6,100	1	1,984	1	4,971	9	45,819
17	Sopron	—	—	2	2,996	11	55,615	—	—	1	2,014	1	4,188	15	64,813
18	Szabadka	—	—	—	—	3	5,807	1	2,614	2	2,696	1	3,329	7	14,446
19	Szatmár-Németi	—	—	—	—	4	20,304	4	13,328	1	1,340	1	4,600	10	39,572
20	Szeged	1	45,697	1	192	7	10,292	4	18,151	3	6,129	1	2,470	17	82,931
21	Székesfehérvár	—	—	—	—	4	12,255	3	10,941	5	6,259	1	400	13	29,855
22	Temesvár	—	—	2	2,948	10	12,139	3	10,721	4	1,553	1	5,000	20	32,361
23	Ujvidék	—	—	—	—	5	13,114	—	—	—	—	—	—	5	13,114
24	Versecz	—	—	—	—	2	1,039	—	—	—	—	2	2,265	4	3,304
25	Zombor	1	25,146	—	—	2	7,166	—	—	—	—	—	—	3	32,312
26	Fiume	—	—	1	8,991	3	3,737	1	6,673	—	—	—	—	5	19,401
	Összesen	17	964,088	43	152,488	214	807,911	67	383,580	71	156,171	33	294,625	445	2,758,863

II. M e g y é k.

Folyó szám	A megye neve	Nyilvános könyvtárak		Hatósági könyvtárak		Tanintézeti könyvtárak		Egyházi könyvtárak		Egyesületi könyvtárak		Kölcson-könyvtárak		Összesen köz-könyvtárak	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
1	Abauj-Torna	—	—	—	—	—	—	2	25,621	1	1,355	1	1,000	4	27,967
2	Alsó-Fehér	1	18,334	2	483	7	30,507	3	11,804	—	—	1	938	14	62,066
3	Arad	—	—	—	—	1	246	1	1,581	7	2,905	—	—	9	4,732
4	Árva	1	50,553	—	—	1	2,287	1	532	—	—	—	—	3	53,372
5	Bács-Bodrog	—	—	—	—	4	5,636	1	1,454	4	3,790	—	—	9	10,880
6	Baranya	—	—	—	—	1	2,228	3	3,326	5	3,819	—	—	9	9,373
7	Bars	—	—	—	—	4	9,431	3	13,619	2	1,126	—	—	9	24,176
8	Békés	—	—	—	—	7	24,099	1	673	9	10,669	1	1,017	18	36,458
9	Bereg	—	—	2	3,613	3	4,801	2	8,492	3	4,589	2	9,086	12	30,581
10	Besztercze-Naszód	—	—	1	80	5	23,396	1	429	2	1,582	—	—	9	25,487
11	Bihar	—	—	—	—	4	7,825	1	328	14	10,121	—	—	19	18,274
12	Borsod	1	7,661	—	—	6	17,709	1	7,661	4	5,753	2	12,000	14	50,784
13	Brassó	—	—	1	602	6	36,734	—	—	3	1,415	—	—	10	38,751
14	Csanád	—	—	1	201	4	3,487	—	—	—	—	—	—	5	3,688
15	Csik	1	280	1	107	4	6,131	3	6,245	2	654	—	—	11	13,417
16	Csongrád	—	—	—	—	4	8,090	1	810	2	2,973	—	—	7	11,873
17	Esztergom	1	3,601	—	—	4	5,330	6	89,472	—	—	1	4,587	12	102,990
18	Fehér	—	—	—	—	2	497	4	54,729	3	3,037	—	—	9	58,263
19	Fogaras	—	—	—	—	—	—	1	1,189	1	1,682	1	695	3	3,566
20	Gömör	1	1,687	—	—	13	19,695	9	31,518	10	15,034	1	1,380	34	69,314
21	Győr	—	—	—	—	—	—	3	100,482	1	369	—	—	4	100,851
22	Hajdú	1	2,465	—	—	3	4,011	—	—	5	5,092	—	—	9	11,568
23	Háromszék	—	—	1	46	1	9,952	—	—	4	1,739	—	—	6	11,737
24	Heves	—	—	1	396	5	14,886	9	76,390	6	8,348	1	2,115	22	102,135
25	Hont	—	—	1	360	—	—	—	—	2	1,518	—	—	3	1,878
26	Hunyad	—	—	2	637	10	18,449	3	5,082	3	3,861	—	—	18	28,029
27	J.-N.-K.-Szolnok	—	—	—	—	15	26,911	3	3,501	10	8,750	1	3,600	29	42,762
28	Kis-Küküllő	—	—	1	92	1	709	—	—	1	1,094	—	—	3	1,895

Folyó szám	A megye neve	Nyilvános könyvtárak		Hatósági könyvtárak		Tanintézeti könyvtárak		Egyházi könyvtárak		Egyesületi könyvtárak		Kölesön könyvtárak		Összesen köz-könyvtárak	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
		29	Kolozs	—	—	—	—	3	4,277	—	—	3	1,706	—	—
30	Komárom	—	—	—	—	3	2,141	3	13,625	2	1,312	—	—	8	17,078
31	Krassó-Szörény . .	1	1,723	—	—	7	5,201	2	5,002	6	4,659	—	—	16	16,585
32	Liptó	—	—	—	—	2	1,839	2	5,051	—	—	1	966	5	7,856
33	Máramaros	—	—	2	643	6	21,223	1	2,972	2	3,368	1	1,550	12	29,756
34	Maros-Torda	—	—	—	—	2	9,268	—	—	5	3,945	—	—	7	13,213
35	Moson	—	—	—	—	4	10,972	2	10,889	1	93	1	842	8	22,796
36	Nagy-Küküllő . . .	—	—	—	—	9	33,624	5	1,424	1	1,400	—	—	15	36,448
37	Nógrád	1	14,486	—	—	5	19,942	3	5,040	4	4,216	1	1,300	14	44,984
38	Nyitra	—	—	2	3,911	8	17,737	12	78,889	2	497	2	5,162	26	106,196
39	Pest-Pilis-S.-K.-K.	1	651	2	1,679	21	75,654	22	120,045	32	23,085	—	—	78	221,114
40	Pozsony	—	—	—	—	9	28,651	10	30,134	3	2,518	1	1,500	23	62,803
41	Sáros	1	14,496	—	—	11	30,336	7	20,764	4	4,932	2	17,180	25	87,708
42	Somogy	1	88	—	—	4	10,211	25	9,596	1	1,446	2	4,000	33	25,341
43	Sopron	—	—	—	—	2	2,793	3	20,034	6	4,911	—	—	11	27,738
44	Szabolcs	—	—	—	—	4	6,540	2	3,815	7	7,226	2	8,910	15	26,491
45	Szatmár	—	—	—	—	6	8,903	4	10,947	1	3,228	—	—	11	23,078
46	Szeben	1	56,000	2	731	12	54,130	6	25,187	5	18,258	2	6,700	28	161,006
47	Szepes	2	1,705	—	—	12	53,884	10	25,905	6	6,889	1	1,625	31	90,008
48	Szilágy	—	—	—	—	2	7,565	—	—	4	4,808	—	—	6	12,373
49	Szolnok-Doboka . .	—	—	2	896	4	8,752	5	8,709	5	6,276	1	2,300	17	26,933
50	Temes	1	94	—	—	5	5,427	2	2,456	3	750	1	2,300	12	11,027
51	Tolna	—	—	1	651	3	6,717	3	4,052	8	6,299	—	—	15	17,719
52	Torda-Aranyos . .	2	1,283	1	30	1	2,883	1	348	1	3,134	—	—	6	7,678
53	Torontál	—	—	—	—	10	10,704	3	4,229	10	6,521	—	—	23	21,454
54	Trencsén	—	—	1	1,427	6	9,092	6	15,022	2	2,040	—	—	15	27,581
55	Turóc	—	—	1	10,079	1	1,356	—	—	1	968	—	—	3	12,403
56	Udvarhely	1	500	1	63	6	32,063	1	804	—	—	1	787	10	34,217
57	Ugoesa	—	—	—	—	—	—	1	1,400	—	—	—	—	1	1,400
58	Üng.	—	—	—	—	2	5,595	2	8,222	—	—	1	5,268	5	19,085

Folyó szám	A megye neve	Nyilvános könyvtár		Hatósági könyvtár		Tanintézeti könyvtár		Egyházi könyvtár		Egyesületi könyvtár		Kölcsön könyvtár		Összesen köz-könyvtárak	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
59	Vas	3	8,370	1	788	8	23,803	11	37,070	8	1,789	3	5,543	34	77,363
60	Veszprém	—	—	—	—	6	25,154	11	22,721	13	7,986	2	4,080	32	59,941
61	Zala	1	29,534	1	148	18	28,624	9	24,351	4	2,701	2	6,300	35	91,658
62	Zemplén	1	5,000	1	493	8	44,923	4	5,732	—	—	2	10,764	16	66,912
63	Zólyom	1	982	1	280	9	21,276	5	15,524	3	2,210	2	1,847	21	42,119
	Összesen . .	25	219,493	33	28,436	334	914,307	245	984,897	257	240,446	43	125,342	937	2.512,921

III. A megyék és városok összesen.

Folyó szám		Nyilvános könyvtár		Hatósági könyvtár		Tanintézeti könyvtár		Egyházi könyvtár		Egyesületi könyvtár		Kölcsön könyvtár		Összesen	
		száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv	száma	könyv
1	A városokban .	17	964,088	43	152,488	214	807,911	67	383,580	71	156,171	33	294,625	445	2.758,863
2	A megyékben .	25	219,493	33	28,436	334	914,307	245	984,897	257	240,446	43	125,342	937	2.512,921
	Főösszeg . .	42	1.183,581	76	180,924	548	1.722,218	312	1.368,477	328	396,617	76	419,967	1,382	5.271,784

Láthatjuk e számokból, hogy az oly fontos hatósági s nyilvános könyvtárak általában hiányoznak még a legműveltebb vidékeken is; az egyesületi könyvtárak száma ugyan elég nagy a megyékben, de a városok ilyenmü könyvtáraival szemben tartalmuk igen csekély, s oly nagy megyékben is, minők Fehér, Pozsony, Somogy, Zala, hogy csak az ország műveltebb vidékeiről hozunk fel példákat, alig akad egy-két kaszinói könyvtár. Öt megyében még iskolai könyvtár sincs s legalább háromszor annyiban elenyésző csekély számmal találhatók. Legjellemzőbb azonban e táblázatban foglalt eredmények közül az, hogy az összes közkönyvtárak közül egyedül az egyházi jellegűek vannak nagy tulysulyban a megyékben s hogy voltaképen ezek, a fentebbi fejtegetéseink szerint tulnyomólag holtkincseknek nevezhető, parochialis s zárdai könyvtárak azok, melyek egy millió kötet számukkal a vidék relativ könyvtárgazdagságát képezik. Más szavakkal Magyarország vidéki községeiben vannak ugyan tekintélyes magán könyvtárak s nagy

számmal senki által nem használt egyházi könyvtárak, de oly gyűjtemények, melyek valóban hasznát hajtának, igen csekély számmal fordulnak elő s azok is túlnyomólag a kisebb városokban tanintézetekkel s egyesületekkel kapcsolatban.

Felemlítettük fentebb az okokat, miért szorítkoztunk jelen statisztikai felvételünknel a tulajdonképi Magyarországra. A lapokban több ízben levén szó e felvételekről, egyes Horvát-Szlavonországban s külföldön élő honfitársaink is küldtek néhány adatot be magánkönyvtáraikról, a mely adatokat hiányosságuk miatt azonban itt sem említjük fel.

A magyar nyelv elszigeteltsége miatt általában véve külföldön igen kevés oly könyvtár van, mely a magyar irodalomra is kiváló tekintettel lenne. A British muzeum óriási gyűjteménye azonban reánk nézve arról is nevezetes, hogy külföldön itt van a legtöbb magyar könyv. Ezenkívül a bécsi, müncheni s helsingforsi nagy könyvtárak azok, melyek a magyar irodalom nevezetesebb termékeit terv szerint gyűjtik, míg a többi könyvtárak akademiánk s más tudós társulataink cserepéldányaival többnyire megelégszenek. Magánosok között köztudomás szerint *Schott* Vilmos Berlinben, *Flegler* Zürichben, *Sayous* Párisban s *Butler* Londonban gyűjtöttek össze legtöbb magyar könyvet.

Mindezeknél inkább érdekelheti a magyar közönséget a tájékozás arról, hogy a külföldi magyar egyesületek mennyiben tartanak fenn könyvtárakat s mennyiben van abban a hazai irodalom képviselve? Az orsz. statisztikai hivatal e célból egyenesen megkereste az 1884-ben fenállott huszonkilencz külföldi magyar egyesület elnökségét s megküldte számukra a kérdőívet betöltés végett. Több helyről érkezett felelet, hogy az egyesületnek épen nincs könyvtára, de még több helyről választ sem nyertünk s összesen hét külföldi magyar egyesület (Grác, Halle, Jena, Berlin, Páris, Zürich s New-York városokból) küldte be az adatokat. A tárgy rokonsága s ezeknek az adatoknak közérdekű volta feleslegessé teszi a mentegetődzést, hogy e kimutatások eredményeinek ebben a munkában helyet szorítunk.

A legtekintélyesebb s legrégebb magyar külföldi könyvtár a **hallei egyetemi magyar ifjaké**. 1724-ben alapult a Kassay-Temlin-féle alapítványból, melynek jelenleg 2700 német márkát tevő kamatja a hallei egyetem magyarországi illetőségű ösztöndíjasai között úgy osztatik ki, hogy minden ösztöndíjból 6 márka a könyvtár javára levonatik. A könyvtár az egyetemi muzeum kistermében elkülönítve kezeltetik az egyetemi titkár által, ki ezért 200 márka fizetést kap s e mellett a magyar tanuló ifjak két könyvtárnokot választanak felügyelőül, kik ezért 45—45 márkát kapnak. A könyvtárban van 3300 mű, 5780 kötet s 50 füzet; az egésznek közel fele theologiai mű, de minden tudományág képviselve van. 1100 német, 1500 latin s 100 más nyelvű mű mellett körülbelül 600 a magyar, de ezek közt, mint ujabban *Révész* Kálmán (Prot. egyházi és isk. lap 1886-ik évf. 41 szám) kimutatta, öt eddig teljesen ismeretlen régi magyar nyomtatvány van, tehát unikumok s ezenkívül 1711 előtt megjelent 52 régi magyar könyv, köztök kilencz igen ritka s becses darab. A kéziratár rendezetlen, de valószínű, hogy itt is több becses mű van. A könyvtárt hazánkból csak az akademia gyarapítja. 1884-ben 7 könyvet vettek 24 forint értékben s ugyanez évben 12 olvasó 180 művet használt.

A **párisi kölcsönösen segélyző magyar egylet**, mely 1864-ben alakult, szintén igen tekintélyes könyvtárral rendelkezik, melyről Fülöp János könyvtárnok jelentése szerint nyomtatott jegyzék is készült. Van ugyanis a könyvtárban 1633 mű 3057 darabban, ezek közt szépirodalmi: 470 mű 929 darab; nyelvészeti s irodalomtörténeti 320 mű 780 darab; történelmi: 210 mű 300 darab stb. A magyar nyelvű művek száma 782, francia 496, német 265, a többi másnyelvű. Ajándék folytán 126 művet kaptak 1884-ben s 130 forint értékű könyvet vásároltak, ebből 48 jutott magyar művekre. A könyvtárból 271 olvasó 928 munkát kölcsönözött ki, van különben egy 35 □ méter nagyságu olvasószoza is, hol azonban csak hirlapokat olvasnak.

A **zürichi magyar egyesület** könyvtára 1090 műből s 1323 kötetből áll, melynek közel fele szépirodalmi, aztán a történelmi szak következik; hirlap s szakfolyóirat van 119 összesen 152 évfolyamban. A művek közt magyar 775, német 233, francia 65, angol 17. Van 30 kézirat s 15 térkép. Legtöbbet ajándékozott a magyar akadémia. 1884-ben 32 magyar művet vettek 89 frt értékben. Irott jegyzék van 1879-ből, azóta csak beszerzési jegyzék. A könyvtár 1863-ban alakult s az egyesület tagdíjaiból tartatik fenn. 1884-ben 26 olvasó 416 művet kölcsönzött ki; van külön 40 □ meter nagyságu hirlap-olvasósóba.

A **grácsi magyar olvasókör** (alakult 1879.) könyvtárában 473 mű van 916 kötet s 334 füzetben. A műveknek háromnegyedrésze magyarnyelvű (a kimutatás hiányossága miatt pontos számot adni nem lehet). Cédulajegyzék nincs. 1884-ben 24 forintért vettek tulnyomólag magyar szépirodalmi műveket (melyből 755 darab van a gyűjteményben), 28 olvasó 239 munkát használt. A kör azonban *Wallon* Alajos könyvtárnok állítása szerint, bár Grácban magyarok tekintélyes számmal vannak, évek óta stagnál.

A **jénai magyar körben** 1857-ben Dr. *Burgovszky* (Kézsmárkról) s tanítványai világosvári *Bohus* István és László könyvtárt alapítottak, melyet, nem levén elég pénzük külön helyiség bérelésére, az egyetemi könyvtárnak engedtek át kezelés végett, hol az »Bibliotheca Hungarorum« czim alatt külön kezeltetik s a magyar kör könyvtárnoka ellenőrként szerepel, kiköttetvén, hogy a jénai egyetemi könyvtár esetleges megszüntével az egész gyűjtemény a magyar kormány rendelkezése alá adassék. A könyvtár különösen a magyar kör egykori tagja, jelenleg Fehér Sámuel soproni tanárnak a »Vasárnapi Ujság«-ban közzétett felhívása folytán gyűlt adományokból és a magyar tud. akadémia kiadványaiból gyarapodott. 1877/8-ban 54, 1879-ben 29, 1880-ban 21, 1881/2-ben 21, 1883-ban 21, 1884-ben 22 mű érkezett. Jelenleg van 600 mű 776 kötetben, mind magyar nyelvű. A jénai egyetemen 1884/5-ben tanult három magyar ifju 121 munkát olvasott. Anyagi erő hiányában könyv nem vásároltatott, sőt a könyvek bekötését is az egyetemi könyvtár teljesítette.

A **berlini magyar egyesület**, mely 1886-ban ünnepelte meg fennállásának 40 éves évfordulóját, csekély könyvtárral rendelkezik: 297 mű, 339 kötet s 64 füzet, nagyobbrészt szépirodalmi s történelmi tartalmu. A művek közt van 254 magyar, 32 német s 11 más nyelvű. 1884-ben egyes magyar írók s a Kisfaludy-társaság 32 művet ajándékoztak s ezenkívül vettek 14 magyar művet 38 frt értékben. Könyvtári jegyzék nincs. A könyvekből ez évben 48 olvasó 124 munkát használt.

A **new-yorki magyar egyesület** (alapítási éve 1880) körülbelül 200 művet gyűjtött össze, melynek $\frac{3}{4}$ -e regény s $\frac{5}{8}$ -a magyar mű. 1884-ben ajándékokból 30 művet kaptak, de nem vásároltak semmit. A körnek Magyarországból 4 napilap, 3 heti s 2 szépirodalmi lap jár ingyen. Pál János könyvtárnok felemliti, hogy egyik politikai napilap könyveket gyűjtött az egyesület számára, de azokat nem küldte el. A könyvtárt 90 olvasó használta.

HATODIK BEFEJEZŐ FEJEZET.

A jelen mű nyomtatása 1886. márczius havában kezdődött meg s mivel előrelátható volt, hogy hosszabb időt vesz igénybe, az orsz. statisztikai hivatal igazgatósága elhatározta s közhírré A) tábla.

Folyó szám	Könyvtár neve és helye	Alapítási év	Van-e czédula-jegyzék	Könyv-vásárlási alap	A könyvtárra fordított összeg frtokban	A könyvtárban van darab
1. K ö z k ö n y v -						
1	Ada r. k. községi könyvtár (nyilvános)	1882	—	a) —	69	563
2	Budapesti orsz. hirlap-könyvtár	1884	—	—	2,000	8,000
3	Csik-szeredai polg. leányiskolai könyvtár	1880	van	van	59	895
4	Czeglédi evang. iskola könyvtára	1876	van	van	45	471
5	Granasztói állami elemi népiskolai k. (Szepesmegye)	1877	—	—	25	d) 384
6	Nagy-bajomi izr. tanuló ifj. könyvtára (Biharmegye)	1880	van	f) —	—	61
7	Sepsi-szt-györgyi polg. fiúiskola könyvtára	1879	—	h) —	71	g) 1,085
8	Szombathelyi polgári leányisk. könyvtára	1876	van	—	203	1,162
9	Várpalotai izr. népiskola könyvtára	1876	—	—	38	386
10	Ungi ev. ref. egyházm. könyvtár Ungvárt	1850	van	van	60	1,535
11	Aradi iparos ifjak önk. és betegs. egyl. könyvtára . .	1879	—	—	—	239
12	Budapesti Tököly intézet könyvtára	1842	van	évi 400 frt	390	j) 4,049
13	Jankováczi olvasó egyesület könyvtára (Bácsmegye) . .	?	—	évi 50 frt	—	499
14	Pécs, m. k. 82. honv. gyalog-dandár tisztikar könyvt.	1883	—	van	529	m) 790
15	Salgó-tartáni kaszinó-egyesület könyvtára	1875	van	—	n) 155	971
16	Szeghalmi kaszinó-egyesület könyvtára	?	nyomt.	—	—	1,158
17	Ungvári társaskör könyvtára	1878	van	—	72	450
18	Róth B. kölcsön-könyvtára Ungvárt	1876	nyomt.	—	196	3,754
	Közönyvtárak összesen	—	—	—	3,912	26,452

tette, hogy a nyomtatás ideje alatt beérkezett könyvtári kimutatások is közöltetni fognak a mű végén.

Ezeknek az utólagosan érkezett kimutatásoknak eredményét (55 könyvtárról 77,987 darabban) a fentebb használt táblázatok szerint összeállítva most mutatjuk be a következő táblázatokon:

A) tábla

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	Használat 1884-ben		J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más v. ket- más nyelvű			olvasó	olvasott művek	

t á r a k.

439	—	—	—	—	—	—	—	176	2,714	a) Könyvvásárlásokra éven- kint 70 frt fordítatik ; minden lakos után egy krajczár fizettetvén a vá- rosi pénztárból.
b) —	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	
c) 733	96	66	—	—	—	c) 118	59	?	525	b) A nyelvszerinti kimuta- tás hiányzik.
394	9	—	—	—	—	55	33	80	2,000	c) A darabok száma.
211	6	—	—	—	e) 146	—	—	—	—	d) 1 földgömb és 8 térkép.
61	—	—	—	—	—	—	—	40	61	e) Ebből 142 tót nyelvű mű.
654	26	7	—	—	—	114	63	128	460	f) Tanulók hetenként egy krajczárt adnak; táncz- mulatságból többi.
558	59	8	—	—	—	61	144	76	1,104	g) Ezen kívül 6 kötet térkép.
185	86	—	—	—	28	22	22	42	182	h) Tanulók évenként 50 krt fizetnek.
686	59	28	3	88	17	106	?	61	241	i) Olvasó szoba 4 méter hosszu, 3 méter széles.
118	48	—	—	1	—	—	—	i) ?	500	j) 1 incunabulum és 20 drb térkép.
150	831	350	45	600	k) 750	60	165	60	360	k) Szerb és orosz művek.
238	—	—	—	—	—	—	—	l) —	—	l) Külön olvasó terem, a hírlapok eladatnak.
88	202	4	4	2	—	—	—	24	94	m) 45 térkép; minden tiszt fizetéséhez aránylag járul a költségekhez.
156	36	—	—	—	—	20	112	135	157	n) Könyvtárnoknak 24 frt, szolganak 10 frt.
756	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
140	4	3	1	10	—	58	130	65	42	
732	324	101	37	—	—	67	?	—	—	
6,299	1,788	567	90	701	941	681	728	1,887	8,440	

A) tábla.

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tár- ra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
2. M a g á n-						
1	Hideghéti Bittera Kálmán	N.-Szalatna (Zólyomm.)	1840	219	1,554	a) 2,135
2	Bócz József polg. iskolai tanár	Temesvár	1882	80	360	b) 580
3	Boczkó Dániel	Rimabrezó (Gömör) .	?	—	200	d) 200
4	Boldizsár Lajos, ref. lelkész	Sepse (Baranyam.) . .	?	—	503	e) 740
5	Bródszky Károly, kasznár	Somogyvár	?	—	—	200
6	Burg Lajos ítélő táblai eln. titkár	Budapest	1860	—	763	f) 1,182
7	Csepely Sándor ügyvéd	Budapest	1848	—	1,200	1,468
8	Dalmady Győző	Budapest	?	—	—	g) 250
9	Gacsal János, ref. lelkész	Debeliácsa (Torontál)	1870	53	376	807
10	Gergely Károly, ref. lelkész	Krassó (Szatmárm.) .	1868	30	1,000	h) 1,910
11	Heller Gusztáv	Veszprém	1850	—	639	1,554
12	Dr. Hetényi Lipót, főorvos	H.-Szoboszló	1873	50	481	800
13	Hradczki Antal	Szepes-Olaszi	1845	273	2,905	k) 4,322
14	Katona Lajos	Nagy-Bánya	?	—	1,200	1,850
15	Kereszty István, tanár	Budapest	1883	—	1,420	1,701
16	Kirchner Lajos, nevelő	Budapest	1873	196	1,250	1,705
17	Kövesdy Béla, számtiszt	Budapest	?	—	212	l) 450
18	Dr. Krausz Jakab, f. tanár	Budapest	1873	—	2,462	m) 4,321
19	Márton József, tanító	Sorki-Tóthfalu (Vas) .	1880	85	638	n) 779
20	Mozgay Antal, ügyvéd	Veszprém	1869	850	—	o) 796
21	Mudrony Pál	Budapest	1880	94	814	1,257
22	Pejacsevich László gróf	Nasic (Szlavónia) . . .	?	—	—	p) 1,000
23	Révai Mór, könyvkiadó	Budapest	1878	500	713	q) 1,455
24	Richter Lajos	Budapest	1870	1,150	5,028	r) 8,014
25	Schlesinger Ignác, néptanító	N.-Bajom (Somogy) .	1873	—	145	243
26	Schmór Antónia	Szepes-Szombat	1847	—	—	1,000
27	Sembery Imre	Szügy	?	—	—	400
28	Sólyom Antal, ref. tanító	H.-Böszörmény	1863	57	671	s) 1,185
29	Somogyi Emil, birtokos	Baja	1878	75	594	sz) 1,419

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			

k ö n y v t á r a k.

	1,392	81	15	—	43	23	88	182	a) Ezenkívül 74 drb térkép
	315	20	10	—	10	5	130	240	b) Ezenkívül 1 kötet kézirat és 2 k. térkép.
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	c) Nyelv szerinti oszt. nincs.
	126	125	—	—	252	—	—	—	d) 90% magyar
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	e) Köztők Szabó K. I. 779., 906., 1351. és 1556. sz. a. felsorolt művek.
	394	224	13	2	118	12	—	—	f) Ezenkívül 5 kötet kézirat és 8 drb térkép.
	480	293	264	127	36	—	—	—	g) Tulnyomólag modern költészeti s jogi munkák. Byron, Berzsenyi s mások régi kiadásai.
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	
	302	21	4	1	22	26	24	46	h) Ezenkívül van 10 kötet kézirat és 5 kötet térkép.
	600	100	10	—	200	90	15	20	Kapcsolatban a Széchenyi társulat könyvtára mintegy 150 művel. 200 olvasó használja.
i)	—	1,400	54	—	—	100	—	—	
	220	215	11	9	14	12	16	50	i) A darabok száma.
	1,085	1,426	106	1	114	173	79	179	k) A könyvtárban van még 27 drb kézirat, 123 térkép és egy földgömb.
i)	1,600	100	—	—	100	50	—	—	l) Ezenkívül 18 drb térkép és 4 drb szobor.
	696	492	219	4	4	5	—	—	m) Ezenkívül 12 drb incunabulum, 14 drb térkép, 1 földgömb, 139 rézmetsz.
	486	295	230	59	125	55	184	112	n) Ezenkívül 59 drb térkép és 97 drb rézmetszet.
	187	7	15	—	2	1	—	—	
	845	661	348	57	302	249	—	—	o) A könyvtárban van még 1 drb kézirat, 25 drb térkép, 1 földgömb, 1 ércszobor és számtalan fénykép s album. Régi jogi s egyházi művek.
	573	50	3	—	12	—	24	80	
i)	514	208	6	1	46	21	—	—	p) Klassikusok, régi memoireirók, régi lapok.
	414	201	27	150	4	18	177	24	q) Ezenkívül van 40 kötet kézirat és 100 rézmetszet.
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	r) Ezenkívül van 15 kötet kézirat, 3 k. térkép, 1 szobor 150,000 rész-, kő- és fametszet.
	320	100	140	60	40	53	180	160	
	1,342	2,842	315	72	442	15	?	150	s) Ezenkívül van 15 kötet kézirat, 8 nagy térkép és 1 földgömb.
	81	60	4	—	—	—	13	46	sz) Értékes nemzetgazdasági és szépirodalmi művek. Legrégibb könyv Thiers: Histoire des per-ruques 1689.
i)	—	1,000	—	—	—	—	—	—	
c)	—	—	—	—	—	—	—	—	
	576	12	5	3	26	49	35	28	
	405	97	46	18	22	6	—	—	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	L a k á s a	Alapítási év	Könyv- tárra fordított összeg	A könyvtárban van	
					mű	darab
30	Szabó Károly, kir. tanfelügyelő	Sopron	1869	300	—	a) 2,000
31	Szemes László, ref. lelkész	Szt.-János (Bihar m.)	1871	80	583	939
32	Szóke Antal	Fülek (Nógrád m.) . .	1871	650	189	569
33	Szóllósi Antal, ev. ref. lelkész	Makó	1848	184	1,858	2,426
34	Tallatschek Ferencz, bányai igazgató . .	Petrozsény	1862	144	130	b) 407
35	Telkes Simon, számvizsgáló	Budapest	1867	78	—	c) 537
36	Ullmann Leona	Petrozsény	1883	—	94	160
37	Vinkovics Antal, közjegyző	Gyöngyös-Mellék . . . (Somogy m.)	1854	18	425	d) 1,012
	Magánkönyvtárak összesen	—	—	5,166	28,407	51,537

Nyelvek szerint mű						Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	J e g y z e t e k
magyar	német	francia	angol	latin	más vagy több nyelvű			
e) —	—	—	—	—	—	—	—	a) Ezenkívül 200 drb rézmetszet.
566	8	3	—	6	—	46	68	b) Ezenkívül 36 darab térkép és 6 rézmetszet.
150	24	—	—	8	7	—	—	c) Ezenkívül 1 kötet kézirat és 2 rézmetszet.
1,270	255	34	1	230	68	113	34	d) Ezenkívül van számos kézirat, 89 térkép, 1 földgömb és 80 rézmetszet. Értéke 2500 frt. Számos régi mű és térkép.
52	33	27	—	9	9	48	44	e) Nyelv szerinti osztályozás nincs.
f) 515	13	8	—	—	1	70	65	f) A darabok száma.
75	15	4	—	—	—	—	—	
359	25	—	—	6	35	—	—	
15,940	10,403	1,921	565	2,193	1,083	1,242	1,528	

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	Tudománysszakok szerint							
		nyelvészet		bölcészlet		történet		államtudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
1. K ö z k ö n y v -									
1	Ada r. k. községi könyvtár	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Budapesti orsz. hírlapkönyvtár	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Csik-szeredai polg. leányiskolai könyvtár	—	10	—	14	—	—	—	—
4	Czeplédi evang. iskolai könyvtár	—	—	90	112	—	—	—	—
5	Granasztói állami ellemi népisk. könyvtár	—	—	11	20	3	3	9	9
6	Nagy-bajomi izr. tanuló ifj. könyvtára	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Sepsi-szent-györgyi polg. fiúiskolai könyvtár	4	9	16	52	10	122	20	71
8	Szombathelyi polg. leányiskolai könyvtár	79	84	38	43	69	79	4	4
9	Várpalotai izr. népiskolai könyvtár	6	14	2	2	4	7	—	—
10	Ungi ev. ref. egyházmegyei könyvtár	36	37	239	315	94	153	—	—
11	Budapest, Tökölly intézet könyvtára	155	190	215	281	442	712	496	676
12	Jankováci olvasó-egylet könyvtára	22	97	3	6	20	34	5	18
13	Pécs, 82-ik honvéd gyalog-dandár tisztikar k.	36	48	4	14	45	102	5	26
14	Salgó-tarjáni kaszinó-egyleti könyvtár	—	—	17	45	2	10	—	—
15	Szeghalmi kaszinó-egyleti könyvtár	—	—	—	—	45	83	—	—
16	Ungvári társaskör könyvtára	8	11	2	4	10	18	4	13
17	Róth S. kölcsön-könyvtára	27	117	—	—	—	—	—	—
	Közkönyvtárak összesen	373	617	637	908	744	1,323	543	817

T u d o m á n y s z a k o k s z e r i n t												Ö s s z e s e n		
természet- tudomány		encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab			

t á r a k.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	439	563	439	563	—
—	—	—	—	—	8,000	—	—	—	—	—	—	—	8,000	—
—	—	—	—	—	17	—	—	—	854	—	—	—	895	—
—	—	—	—	—	—	—	—	309	337	4	22	403	471	—
1	1	—	—	—	12	9	9	324	324	6	6	363	—	384
—	—	—	—	—	—	61	61	—	—	—	—	61	61	—
5	8	4	40	—	—	43	208	410	390	175	185	687	610	475
62	72	—	—	—	—	114	230	225	329	34	321	625	809	353
3	3	—	—	10	—	86	146	168	198	20	16	299	386	—
170	230	—	—	30	122	168	389	23	27	121	262	881	1,535	—
682	1,005	—	—	—	—	616	989	20	42	100	154	2,726	4,049	—
—	—	10	20	4	—	174	324	—	—	—	—	238	499	—
a) 183	454	1	10	—	—	5	15	—	—	21	121	300	610	180
18	541	—	—	10	—	108	318	—	—	37	57	192	451	520
9	10	—	—	26	74	530	829	—	—	148	162	758	1,158	—
—	—	60	99	6	48	50	150	—	—	18	107	158	300	150
—	—	—	—	32	32	—	—	—	—	1,135	3,605	1,194	3,754	—

1,133	2,324	75	169	118	8,305	1,964	3,668	1,479	2,501	2,258	5,581	9,324	24,151	2,062
-------	-------	----	-----	-----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	-------

Folyó szám	Könyvtár tulajdonos	T u d o m á n y s z a k o k s z e r i n t									
		nyelvészet		bölcészlet		történet		állam- tudomány		természet- tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
2. M a g á n -											
1	Hideghéti Bittera Kálmán	118	143	45	45	24	29	62	83	9	11
2	Bócz József	50	80	40	60	40	50	20	25	20	25
3	Burg Lajos	57	59	27	31	122	160	150	197	38	50
4	Csepely Sándor	70	80	146	166	190	220	210	230	24	24
5	Gacsal János	25	28	89	197	43	48	26	31	33	37
6	Gergely Károly	300	550	100	280	200	220	30	50	20	25
7	Heller Gusztáv	306	460	84	147	101	261	7	34	14	52
8	Dr. Hetényi Lipót	18	60	—	—	15	—	4	—	310	736
9	Hradczki Antal	71	97	80	97	308	516	512	935	385 ^{a)}	559
10	Katona Lajos	300	450	50	50	300	350	—	—	100	150
11	Kereszty István	181	260	253 ^{c)}	280	58	65	6	6	13	14
12	Kirchner Lajos	176	240	132	190	460	581	67	84	54	100
13	Kövesdy Béla	10	25	18	39	27	106	3	3	32	41
14	Dr. Krausz Jakab	897	1,438	325	600	149	347	92	159	98	191
15	Márton József	25	35	47	50	57	64	80	92	58	66
16	Mozgay Antal	—	58	—	195	—	81	—	265 ^{d)}	—	13
17	Mudrony Pál	12	18	8	14	15	25	434	776	47	47
18	Révai Mór	100	300	100	100	100	200	40	40	20	20
19	Richter Lajos	36	72	54	63	190	294	32	197	2,741 ^{e)}	4,770
20	Schlesinger Ignác	8	9	10	14	17	20	3	3	8	8
21	Sólyom Antal	19	98	26	107	37	37	15	15	26	175
22	Somogyi Emil	26	52	14	20	60	183	220	490	40	57
23	Szemes László	56	102	109	156	48	78	24	55	8	16
24	Szóke Antal	4	6	2	2	3	10	2	2	6	6
25	Szóllősi Antal	158	178	676	1,043	263	357	114	126	53	64
26	Tallatschek Ferencz	18	75	5	7	8	21	1	2	21	46
27	Telkes Simon	—	—	—	—	—	20	—	216	—	1
28	Ullmann Leona	10	20	4	4	2	12	4	6	8	8
29	Vinkovics Antal	8	16	26	52	42	146	90	242	17	51
Magán-könyvtárak összesen		3,059	5,009	2,470	4,009	2,879	4,501	2,248	4,364	4,203	7,363

a) Tulnyomólag kertészeti s gazdasági művek. b) Több száz hirlapszám s kézirat. c) Sok zenészetű mű. féle hirlap.

Tudományszakok szerint										Összesen		
encyclopaedia		hirlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab			

k ö n y v t á r a k.

54	238	—	—	619	963	27	27	596	596	1,554	1,662	473
30	50	—	—	70	90	60	80	30	120	360	500	80
20	182	—	—	239	335	10	13	100	155	763	995	187
40	70	—	—	442	570	38	38	40	70	1,200	1,468	—
21	21	3	3	80	256	33	110	23	76	376	402	405
50	125	—	10	155	250	45	50	100	350	1,000	1,410	500
31	87	—	—	96	178	—	228	—	107	639	1,554	—
10	—	—	4	25	—	21	—	78	—	481	540	260
139	275	4	25	198	394	143	151	1,065	1,273	2,905	2,243	2,079
50	150	b)	—	200	400	100	150	100	150	1,200	1,650	200
14	100	—	—	855	933	20	22	20	21	1,420	1,701	—
42	100	—	—	120	198	69	82	130	130	1,250	1,439	266
2	27	—	—	95	180	5	9	20	20	212	360	90
117	196	—	—	245	419	235	384	304	587	2,462	3,626	695
10	17	—	7	75	127	130	165	156	156	638	344	435
—	51	—	—	—	58	—	50	—	25	—	609	187
18	39	12	—	95	137	20	22	153	179	814	1,019	238
3	25	—	20	200	350	50	50	100	350	713	1,025	430
22	45	—	—	1,220	1,690	490	520	243	363	5,028	6,430	1,584
3	11	—	—	55	73	23	86	18	19	145	243	—
23	200	20	f)	45	78	140	155	320	320	671	369	816
16	130	7	—	180	450	22	25	9	12	594	1,184	235
15	34	45	—	214	409	37	57	27	32	583	730	209
4	5	18	18	120	487	16	16	14	17	189	457	112
95	158	20	—	77	97	95	96	307	307	1,858	2,426	—
6	18	4	19	20	172	40	40	7	7	130	222	185
—	—	—	—	—	31	—	35	—	234	—	314	223
—	52	—	—	48	40	—	—	18	18	94	128	32
76	110	—	112	83	162	53	91	30	30	425	562	450
911	2,516	133	218	5,871	9,527	1,922	2,752	4,008	5,724	27,704	35,612	10,371

1) Sok angol s német nemzetgazdasági mű és folyóirat. e) Növényteni mű igen sok. f) Mintegy 3000 szám külön-

A táblázatunkban ismertetett könyvtárak közül csak egy néhányról kell még néhány szót külön elmondanunk.

Az **országos hirlapkönyvtár** modern eredetű s tudtunkkal unikumot képező gyűjtemény. A magyar hirlapirodalom tulajdonkép alig töltött be félszázadot. A legelső hirlap ugyan még a múlt század első éveiben a Rákóczy korszakban keletkezett s 1780 óta, midőn a »Magyar Hirmondó«, az első magyar nyelven megjelent lap, megindult, csaknem folytonosan gyarapodott számuk, mindamellett a valódi hirlapirodalmat 1841-ben Kossuth Lajos »Pesti Hirlap«-jának ritka sikere teremtette meg. 1848^s, után a szabad szó elnyomása következtében ismét csekélyebb számúak lettek, de 1867-ben már 80 magyar hirlap jelent meg s azután e szám rohamosan szaporodott; ma már az 500-at is fölülhaladja, a mely szám Magyarország csekély számú magyarajku művelt közönségének számához mérten bizonyonnyal igen tekintélyes. *Szinnyei* József, egyetemi könyvtárőr, ki a magyar hirlapirodalomnak ily izmosodását folyvást figyelemmel kísérte s két évtizeden át a »Vasárnapi Ujság«-ban évenként közölt statisztikai kimutatásokat, tekintettel az újabb nagy szaporulatra, külön hirlapkönyvtár alkotását indítványozta. Az ő sürgetésére 1884. június 30-án *Trefort* miniszter elnöklete alatt szakértőkből tanácskozás tartatott ez ügyben.

Az enquête kimondá, hogy egy országos hirlapkönyvtár felállítása nélkülözhetetlen szükség, a melyen segíteni kell, bármiként. S mivel a nemzeti muzeum könyvtára legtöbb példányait őrizte meg a régiebb lapoknak: általános meggyőződés lett, hogy az orsz. hirlapkönyvtárnak ez képezheti legjobban alapját, főkép, mivel törvényhozásunk már 1848-ban gondoskodott arról, hogy a nemzeti muzeum könyvtárába minden könyv, hirlap, sőt apróbb nyomtatvány is beküldessék. A minister megígérte, hogy új törvényt terjeszt az országgyűlés elé, a mely a régi, már-már feledésbe ment törvénynek büntetés pénzzel (penale) szerez sanctiót, egyszersmind körlevelet ír a budapesti nyilvános könyvtárak igazgatóihoz, hogy hirlapgyűjteményeiket, a mennyiben azok kiegészítésre szükségeseknek mutatkoznának, engedjék át a hirlapkönyvtár részére. A hirlapkönyvtár rendezésével és felállításával idősb *Szinnyei* József bizatott meg.

Eleinte úgy látszott az enquête tagjai előtt, hogy évenkénti öt ezer forint teljesen pótolja az előleges kiadásokat, a személyzet fizetését, az állványok csináltatását és esetleges beszerzéseket. De mikor a munka július 23-án, mindjárt az enquête megtartása után pár napra, megkezdődött: rögtön kitűnt, hogy az a hely, mely a hirlapkönyvtár felállítására kijelöltetett, semmiféle könyvtár felállítására sem alkalmas. Mert az semmi egyéb, mint a muzeumi könyvtár melletti könyökhajlású kettős folyosó, márvány talapzattal és egysoros ablakokkal, téli munkára alkalmatlan, mert nem fűthető, szóval inkább raktár, mint könyvtár számára való helyiség, mely már is szűknek és teljesen elégtelennek bizonyult a mindinkább elszaporodó hirlapok elhelyezésére. A költségvetésben kétezer forintot számítottak az országos hirlapkönyvtár dotációjára. Ebből telik ki a *Szinnyei* mellé adott ideiglenes két tisztviselő fizetése, ebből az utazási költség, s ebből köttetnek a hirlapok, pedig a kötés egymagában fölemésztené ezer forintot a legszerűsebb számítással. Mind e szegényes viszonyok daczára immár annyira előrehaladt a munka, hogy a magyar nyelvű hirlapok, kevés kivétellel, átvizsgáltattak, czimtározattak és alphabét szerint elhelyeztettek. S nemcsak a könyvtárban levő régi gyűjtemény vizsgáltatott át. Az akadémiai és egyetemi könyvtárból, miután ott az összes lapokat fölvettek a hirlapkönyvtár rendezői, 1016 kötetrel, vagy évfolyammal pótolták a régi gyűjteménynek részint hiányos, körülbelül 6000 menő kötetből álló évfolyamait, részint pedig teljesen hiányzó hirlapjait. S nemcsak hiányzó kötetek, de hiányzó egyes számok is áthozattak, a melyek aztán illető helyekre ragasztandók. Másfelül *Szinnyei* maga is szép számú példányokat szedett össze a vidéken közvetlen érintkezése által, a melyek már szintén revideáltattak.

A közönségben pedig már fel van keltve az érdek. A tudományszomjas, kutatni szerető, buvárkodó emberek számosan használják naponként, főleg, mióta *Szinnyei* a hirlapok gondos repertoriumát elkészítette, hozzáférhetővé téve a roppant anyagot, mely addig eltemetve volt. Addig 40—70 között váltakozott a látogatók száma hirtelen, a repertorium megjelenése után meg-

haladta a 150-et, sőt volt hónap, hogy több mint kétszáz egyén használt hirlapot. Átlagos számmal 180 és 224 közt váltakoztak a látogatók

A legnevezetesebb lapok a gyűjtemében a következők:

Magyar Hirmondó, 1780—1786. Magyar Kur. 1787—1834. Hadi és más nevezetes történetek, 1789—1791. s az ebből keletkezett Magyar Hirmondó, 1792—1801. Jazai és külföldi tudósítások, 1806—1848, a leghosszabb életű politikai lap. Erdélyi Hiradó, 1828—1848. Pesti Hirl., 1841—1849. Világ, 1841—1844. Pesti Napló, 1850-től napjainkig. Budapesti Közlöny, 1867-től szintén napjainkig s az ezt megelőző hivatalos lapok az elnyomatás korából: Magyar Hirlap, 1849—1852. Budapesti Hirlap, 1852—860. Sürgöny, 1860—1867.

Szépirodalmi lapjaink közül csak a Vasárnapi Ujságot — 1854-től napjainkig, a Hölgyfutárt 1849—1864-ig s az ezt követő Fővárosi Lapokat említjük. Az 1848-otti szépirodalmi lapokból: Athenaeum 1837—1843. Honderű 1843—1848. Hon és Külföld, 1841—1848. Életképe 1844—1848 stb., mily becses collectiók! Az 1838—1849-ki hirlapokból itt vannak a Pesti Hirlap, 1848—1849. Kossuth Hirlapja, 1848. Márczius Tizenötödike, 1848—1849. Közlöny, 1848—1849. Egyetlen teljes példány, mint Komáromi Értesítő is 1849-ből.

A szaklapokból megvannak a Prot. egyházi és iskolai 1857-től napjainkig. Religio, 1849-től napjainkig. Gazdasági Lapok, 1850—1881. stb.

Sőt az idegen nyelvű hirlapok közül is több nevezetes, mint a Presburger Zeitung, 1764-től egész napjainkig. Pest-Ofner Zeitung, 1802—1861. Pester Lloyd, 1854-ől napjainkig. Arader Zeitung, 1856-től napjainkig stb.

Szóval az 1850. év óta megjelent patikai, szépirodalmi, vallásos, tanügyi, gazdasági, humoros, fővárosi és vidéki lapoknak oly gazda gyűjteménye van már együtt hogy már csak kevés idő s költség kell az összes nevezetesebb magyarlapok teljes összegyűjtésére.

Az **ungyi ev. ref. egyházmegye könyvtára** Ungvárt már 1850-ben alakult, rendes alapja van, melynek felhasználásával az egyházmegyei paptárnok intézkedik; az alap kamataiból a segédlelkész könyvtárnok 20 forint fizetést kap. A könyvtár külön épületben van elhelyezve, melyen vasajtó s vasablaktáblák vannak. 1884-ben 84 művet vásároltak 30 forintért s 22 művet kaptak ajándékban. A művek nagyobb része magyar theologiai szépirodalmi tartalmu.

Dr. Hetényi Lajos hajduszoboszlói főorvos mintegy 800 kötetes könyvtárában, melyre tulajdonosa 1800 forintot fordított, többek közöttan egy Sorbait Pál által kiadott s 1680-ban Bécsben nyomtatott latin orvosi mű »Praxis Medicae« czimmel s 1760-ban Debreczenben nyomtatott magyar bábakönyv rajzokkal. Van a könyvtárban töök, sanszkrit, szerb, orosz stb. nyelvtan. 4 kötet lithographirozott latin orvosi kézirat 1845-ből, 5 térkép stb. A könyvtár külön boltozott szobában van, jegyzéke nincs.

Szöllösi Antal makói ev. ref. lelkész harmadfélezernyi könyvtárában a theologiai művek száma igen nagy, szép gyűjteménye van az egyházi jegyzőkönyvekből és nyomtatványokból, van 107 térképe stb. 1884-ben 113 művet vásárolt többek között a budapesti muzeumi könyvtár többszörös példányaiból 95-öt. Könyvtárának nevezetesebb darabjai a következők:

1. Czeglédi István »Barátságai dorgálásetc« Helynév nélkül 1663.
2. Medgyesi Pál »Praxis pietatis« — csonka — czimlap nélkül.
3. Selyei Balog István »Temető kert« Várad. 1655. Nyomatatta Szenczi K. Ábrahám.
4. Felvinczi Sándor »A pestisről való rövid beszélgetés« stb. (Nyolcz prédikációban) Debreczenben. Nyomattatott Rozsnyai János által. Évszám nélkül. Vélelmezhetőleg 1679.
5. Georgii C. Comáromi »Concionum sacrarum centuria secunda, continens conciones funebres etc. Editio secunda«. Debrecini. Apud Johannem Rozsnyai 1679.
6. Mich. Szatmár-Németi »Dominica catechetica etc. Claudiopoli.« Apud Michaellem Szentyel Veresegyházi. Anno 1667.
7. Neumann Gáspár »Minden imádságoknak veleje stb.« Német nyelvből magyarra fordítottatott egy akkori bujdosó által. Debreczenben Töltési István által.
8. Tussa-Ujfalusi Tussai János »A reformált ekleziának apologyiája stb.« Helynév nélkül 1748. Szilágyi K. Mihály.
9. Galr. Szerdahelyi »Religio salvifica etc.« Cassoviae. Typis academicis soc. Jesu. 1764. (Czáfirat: Csécsi »Oratio secularis«-szára).
10. Nagy-Martonfalvi Györgynek »Szent historiája«. Világra bocsátotta Szilágyi Márton. Debreczenben. Nyomatatta Rozsnyai János, 1681.
11. Georg. Martonfalvi Transylvanus »Exegesis libri secundi Medullae Amasianae etc.« Debrecini. Apud Georgium J. Karancsi. 6175.

Összegezve már most a kimutatásainkban előforduló 2401 könyvtár eredményét, mindenekelőtt látjuk, hogy a bennök őrzött könyvek száma 7.632,374-re megy s így a bevezető fejezetben (9 lap) közölt adatoknál mintegy 300,000 darabbal kedvezőbb, más szóval Magyarországon 100

lakosra nem 53·29 könyv esik, mint ott kimutattatott, hanem 55·51, tehát körülbelül kétszerannyi, mint — Svájcot kivéve — az eddigi kimutatásokban legiagyobb arányokkal szereplő amerikai Egyesült államokban, Ausztriában s Bajorországban, a mely eredmény — ismételjük újból — első sorban csak

1. A Könyvtárainkról érkezett

A) tábla.

Folyó szám	Könyvtárak csoportja	Könyvtárak száma	Könyvjegyzék van	Könyvtárra fordított összeg	Könyvek száma	Nyelvek	
						magyar	német
1	Nyilvános könyvtárak	44	21	92,607	1.192,144	29,546	45,130
2	Hatósági könyvtárak	76	26	62,299	180,924	26,743	33,324
3	Tanintézeti könyvtárak	555	93	116,018	1.726,662	423,030	271,322
4	Egyházi hatóságok könyvtárai	313	49	25,623	1.370,012	135,942	166,575
5	Egyesületek és társulatok könyvtárai	335	22	47,649	404,773	148,794	51,352
6	Kölcsönkönyvtárak	77	77	?	423,721	56,938	152,167
	Közkönyvtárak összesen	1,400	78	344,196	5.298,236	820,993	719,870
7	Magánkönyvtárak	1,001	—	115,881	2.334,138	330,224	279,010
	Főösszeg	2,401	78	460,077	7.632,374	1.151,217	998,880

B) tábla.

Folyó szám	Könyvtárak csoportja	Tudománysszakok szerint									
		nyelvészet		bölcselet		történelem		államtudomány		természet-tudomány	
		mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
1	Nyilvános könyvtárak	61,623	42,753	80,899	121,172	105,551	133,129	52,606	51,620	64,195	76,731
2	Hatósági könyvtárak	268	1,108	1,515	1,952	2,463	14,614	24,982	71,661	4,744	10,708
3	Tanintézeti könyvtárak	100,528	177,132	121,939	197,092	102,511	205,219	53,459	90,508	102,576	184,002
4	Egyházi hatóságok kv.	62,314	119,476	280,349	487,584	84,211	161,340	33,395	54,279	37,000	58,301
5	Egyesületek és társulatok könyvtárai	6,358	11,811	5,036	6,782	16,974	28,465	10,272	16,370	12,131	14,805
6	Kölcsönkönyvtárak	27	117	—	—	—	—	—	—	—	—
	Közkönyvtárak össz.	231,118	352,397	489,738	814,582	311,710	542,767	174,714	284,444	220,646	344,547
7	Magánkönyvtárak	56,240	144,647	66,744	136,947	84,047	220,248	71,894	151,685	52,259	128,494
	Főösszeg	287,358	497,044	556,482	951,529	395,757	763,015	246,608	436,129	272,905	473,041

azt bizonyítja, hogy a mi felvételünk nem mondható teljesen hiányosnak vagy legalább is nem olyan-
nak, mely más országok eddigi felvételeivel összehasonlítva sem volna képes tájékoztatást nyújtani.

A végeredményeket a következő táblázatok tüntetik fel :

adatok főösszegei.

szerint mű				Szaporodás 1884-ben	Magyar műre fordított összeg frtokban	Használat 1884-ben	
francia	angol	latin	más v. több nyelvű			olvasó	olvasott művek
9,059	2,066	34,312	6,333	27,587	3,579	86,098	149,897
6,194	6,559	2,366	3,643	8,345	1,912	5,792	10,132
27,753	7,151	133,059	30,004	59,693	47,527	52,829	237,565
22,430	2,977	300,711	35,266	14,107	6,721	3,220	26,294
3,854	3,843	3,092	3,179	14,286	15,201	25,306	132,978
34,442	6,792	190	253	4,176	3,057	5,189	75,843
103,732	29,388	473,730	78,678	128,194	77,997	178,434	632,709
97,453	33,509	97,647	39,955	26,014	25,279	—	—
201,185	62,897	571,377	118,633	154,208	103,276	178,434	632,709

Tudománysszakok szerint										Összesen		
encyclopaedia		hírlapok		szépirodalom		tankönyv		vegyes		mű	kötet	füzet
mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab			
14,248	30,539	4,207	23,554	11,068	22,844	2,276	15,174	22,222	74,902	458,402	1.160,352	31,792
790	2,897	331	1,911	1,635	4,238	1,893	9,374	8,578	24,544	79,954	153,704	27,220
22,624	77,887	7,089	25,710	82,458	152,698	113,113	180,027	139,992	229,560	931,664	1.415,811	310,851
14,457	44,245	3,661	17,740	20,246	52,623	22,549	34,857	59,136	106,404	717,525	1.282,310	87,702
3,704	8,308	3,016	9,142	91,519	172,147	6,463	6,934	22,749	32,656	207,236	367,517	37,017
—	—	32	32	186,000	—	—	—	1.135	3,605	113,598	423,721	—
55,823	163,876	18,336	78,089	392,926	404,550	146,294	246,366	253,812	471,671	2.508,379	4.803,415	491,582
17,348	69,542	4,810	24,810	106,127	249,148	24,337	38,912	59,334	136,952	568,935	1.169,528	185,338
73,171	233,418	23,146	102,899	499,053	653,698	170,631	285,278	313,146	608,623	3.077,314	5.972,943	679,920

2. Könyvtárcsoportok szerint.

Folyó szám	Könyvtárak csoportja	Könyvtárak száma	Könyvek száma	Átlag	Ezek közül a kiszabott mértéket megüti	
					Könyvtár	darab összesen
1	Nyilvános könyvtárak	44	1.192,144	27,094	41	1.191,682
2	Hatósági könyvtárak	76	180,924	2,381	49	175,206
3	Felsőbb tanintézetű könyvtárak	45	432,441	9,610	38	430,259
4	Szakiskolai könyvtárak	33	82,662	2,505	26	80,503
5	Középiskolai könyvtárak	263	986,713	3,752	247	981,866
6	Népoktatási tanintézetű könyvtárak	214	224,846	1,051	153	204,962
7	Róm. kat. egyházmegyei könyvtárak	108	483,100	4,473	70	473,038
8	Gör. kat. és kel. gör. egyházmegyei könyvtárak	17	51,754	3,044	15	51,288
9	Róm. kat. szerzetesi könyvtárak	149	741,434	4,976	145	740,157
10	Prot. egyházi könyvtárak	38	85,524	2,251	26	82,510
11	Izraelita felekezeti jellegű könyvtár	1	8,200	8,200	1	8,200
12	Budapesti egyleti és társulati könyvtárak	21	86,634	4,125	20	86,149
13	Vidéki egyleti és társulati könyvtárak	314	318,139	1,013	206	291,074
14	Kölcsön-könyvtárak	77	423,721	5,503	75	423,056
	Összesen közkönyvtárak	1,400	3.298,236	3,784	1,112	5.219,950
15	Magánkönyvtárak	1,001	2.334,138	2,332	724	2.175,482
	Főösszeg	2,401	7.632,374	3,179	1,836	7.395,432

3. Összehasonlítva más államok felvételeivel.

Folyó szám	Állam neve és a felvételi év	Könyvtárak száma	Könyvek száma	Egy könyvtárra jut átlag	A felvételt követő v. a legközelebbi népszámláláskor talált lélekszám	100 lakosra esik könyv
1	Amerikai Egyesült-Államok (1876)	3,647	12.276,964	3,369	m.45.000,000	27·20
2	Magyarország (1885)	2,401	7.632,374	3,179	13.749,603	55·51
3	Ausztria (1873)	577	5.475,798	9,490	20.394,980	26·8
4	Franciaország (1878—79)	500	4.598,000	9,196	36.905,788	12·5
5	Olaszország (1865)	493	4.349,281	8,822	22.104,789	20·8
6	Nagybritannia	200	2.871,493	14,357	31.629,299	9·0
7	Poroszország	398	2.640,450	6,629	25.742,404	11·00
8	Svájc (1870)	2,006	2.490,312	1,241	2.669,147	93·29
9	Bajorország	169	1.368,500	8,097	4.863,450	26·4
10	Oroszország	145	952,090	6,566	71.169,673	1·05
11	Belgium	105	609,110	5,801	5.253,821	10·4

Az egyes táblázatok adatainak részletezése ugyan a pótlékban közölt adatok aránylag csekély számánál fogva lényegileg sem változtatja meg azokat az eredményeket, melyeket a fentebb közölt összegezésekből ki lehetett vonni, mindamellett, hogy a jelen dolgozat adatainak esetleges felhasználását megkönnyítsük, táblázataink legfontosabbjaira vonatkozólag kimutatjuk még azt is, hogy a közölt adatok hány könyvtárra vonatkoznak a kimutatott 2401 könyvtár közül s e szerint minő a valóságnak megfelelő arányszám.

Az adatok erre vonatkozólag a következők:

	Nyilvános könyvtárak	Hatósági könyvtárak	Tanintézeti könyvtárak
1. Könyvtárak			
Az abszolút számok forintban	92.607	62,299	116,018
Kimutatás jött könyvtártól	34	36	468
Egy könyvtárra esik	2,742	1,731	248
2. Magyar művásár			
Az abszolút számok forintban	3,759	1,912	47,527
Kimutatás jött könyvtártól	16	20	379
Egy könyvtárra esik	223	96	125
3. Az évi szaporodás			
Az abszolút számok művekben	27,587	8,345	59,693
Kimutatás jött könyvtártól	31	37	458
Egy könyvtárra esik	890	226	130
4. A könyvtárakban levő			
Összesen mű	126,446	78,829	892,319
Kimutatást adott könyvtár	28	47	494
Ebből esik egy könyvtárra mű	4,516	1,677	1,806
Magyar	29,546	26,743	423,030
Német	45,130	33,324	271,322
Francia	9,059	6,194	27,753
Angol	2,066	6,559	7,151
Latin	34,312	2,366	133,059
Más v. kettős nyelvű	6,333	3,643	30,004

Egyházi hatóságok könyvtárai	Egyesületek és társulatok könyvtárai	Kölcsön-könyvtárak	Közkönyvtárak összesen	Százalékokban	Magánkönyvtárak	Százalékokban	Köz- és magán-könyvtárak összesen
------------------------------	--------------------------------------	--------------------	------------------------	---------------	-----------------	---------------	-----------------------------------

fordított összeg.

25,623	47,649	—	344,196	74·79	115,881	25·21	460,077
48	261	—	847	69·00	380	31·00	1,227
534	183	—	406	—	305	—	375

lására fordított összeg.

6,721	15,201	3,057	77,997	75·48	25,279	24·52	103,276
95	177	19	706	75·64	227	24·36	933
71	86	161	110	—	111	—	111

nagysága 1884-ben.

14,170	14,286	4,176	128,194	83·12	26,014	16·88	154,208
146	237	23	932	77·26	274	22·74	1,206
97	60	182	138	—	95	—	128

művek nyelvek szerint.

663,901	214,114	250,782	2.226,391	71·70	877,798	28·30	3.104,189
250	313	70	1,202	67·25	585	32·75	1,787
2,656	684	3,583	1,852	—	1,501	—	1,737
135,942	148,794	56,938	820,993	71·31	330,224	28·69	1.151,217
166,575	51,352	152,167	719,870	72·04	279,010	27·96	998,880
22,430	3,854	34,442	103,732	51·48	97,453	48·52	201,185
2,977	3,843	6,792	29,388	46·69	33,509	53·31	62,897
300,711	3,092	190	473,730	82·89	97,647	17·11	571,377
35,266	3,179	253	78,678	66·11	39,955	33·89	118,633

5. A könyvtárakban levő művek s darabok

	Nyilvános könyvtárak		Hatósági könyvtárak		Tanintézeti könyvtárak		Egyházi hatóságok könyvtárai	
	mű	darab	mű	darab	mű	darab	mű	darab
Kimutatva összesen mű és drb . . .	418,895	592,418	47,199	143,007	846,289	1.519,835	617,318	1.136,849
Kimutatást adott könyvtár	33	35	43	46	483	488	231	247
Ebből esik egy könyvtárra mű és darab	12,694	16,926	1,098	3,109	1,752	3,114	2,672	4,603
Nyelvészet	61,623	42,753	268	1,108	100,528	177,132	62,314	119,476
Bölcsészet	80,899	121,172	1,515	1,952	121,939	197,092	280,349	487,584
Történelem	105,551	133,129	2,463	14,614	102,511	205,219	84,211	161,346
Államtudomány	52,606	51,620	24,982	71,661	53,459	90,508	33,395	54,279
Természettudomány	64,195	76,731	4,744	10,708	102,576	184,002	37,000	58,301
Encyclopaedia	14,248	30,539	790	2,897	22,624	77,887	14,457	44,245
Hírlapok	4,207	23,554	331	1,911	7,089	25,710	3,661	17,740
Szépirodalom	11,068	22,844	1,635	4,238	82,458	152,698	20,246	52,623
Tankönyv	2,276	15,174	1,893	9 374	113,113	180,027	22,549	34,857
Vegyes	2,2222	74,902	8,578	24,544	139,992	229,560	59,136	106,404

megoszlása tudománycsoportok szerint.

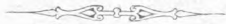
Egyesületek és társulatok könyvtárai		Kölesönkönyvtárak		Közkönyvtárak összesen				Magánkönyvtárak összesen				Köz- és magánkönyvtárak összesen	
mű	darab	mű	darab	mű	%	darab	%	mű	%	darab	%	mű	darab
178,222	307,426	187,194	3,754	2.295,117	80'86	3.703,289	74'00	543,140	19'14	1.301,385	26'00	2.838,257	5.004,674
278	273	64	1	1,132	70'14	1,090	64'50	482	29'86	600	35'50	1,614	1,690
634	1,115	2,925	3,754	2,027	—	3,397	—	1,127	—	2,169	—	1,759	2,960
6,358	11,811	27	117	231,118	80'43	352,397	70'90	56,240	19'57	144,647	29'10	287,358	497,044
5,036	6,782	—	—	489,738	88'01	814,582	85'61	66,744	11'99	136,947	14'39	556,482	951,529
16,974	28,465	—	—	311,710	78'76	542,767	71'13	84,047	21'24	220,248	28'87	395,757	763,015
10,272	16,376	—	—	174,714	70'85	284,444	65'22	71,894	29'15	151,685	34'78	246,608	436,129
12,131	14,805	—	—	220,646	80'85	344,547	72'84	52,259	19'15	128,494	27'16	272,905	473,041
3,704	8,308	—	—	55,823	76'29	163,876	70'21	17,348	23'71	69,542	29'79	73,171	233,418
3,016	9,142	32	32	18,336	79'22	78,089	75'89	4,810	20'78	24,810	24'11	23,146	102,899
91,519	172,147	186,000	—	392,926	78'73	404,550	61'89	106,127	21'27	249,148	38'11	499,053	653,698
6,463	6,934	—	—	146,294	85'74	246,366	86'36	24,337	14'26	38,912	13'64	170,631	285,278
22,749	32,656	1,135	3,605	253,812	81'05	471,671	77'50	59,334	18'95	136,952	22'50	313,146	608,623

Nem megyünk tovább a részletezésekben, melyek eredménye lényegileg úgy is megegyeznék a fentebb közlöttekkel s melyekből — megelőző felvétel hiányában — az összehasonlítás lehetlensége is megtagadja a lényegesebb következtetéseket.

Berekesztjük fejtegetéseinket az 1885-ki könyvtárstatisztikai felvétel eredménye felett.

Ismételve elmondjuk, hogy az hiányos volt, hiányosabb, mint az orsz. statisztikai hivatal legtöbb más felvételei; hiányos nemcsak abban a tekintetben, hogy igen jelentékeny számu közkönyvtárról s bizonynal még több magánkönyvtárról absolute nem szereztek be adatok, de hiányos még inkább abban, hogy a beérkezett adatok nagy része is csak általános tájékoztató számokból áll s nem gondos megszámlálás eredménye. Hiányosak e kimutatások azért is, mert a művek s kötetek s még inkább az egyes tudomány csoportok megkülönböztetésében a beküldők jelentékeny része nem járt el szigoru pontossággal s az orsz. statisztikai hivatal, az első felvétel nehézségeire tekintettel, a birálatban engedékeny volt.

De ismételjük azt is, hogy a könyvtár-statisztikai felvételek eredménye nem tisztán a számoktól függ. Ezek is elég érdekesek s tanuságosak s bizonynal nem is annyira hiányosak, hogy egy későbbi szerencsésebb felvétel alkalmával tájékoztató összehasonlítás gyanánt nem szolgálhatnának; de bizonynyal maradandóbb becsüek azok az eredmények, hogy több száz eddig csak szük körben ismert beces könyvtárra hívhattuk fel a művelt közönség figyelmét s hogy a könyvtárak tekintetében észlelt tünetékből nemzeti kulturánk számos fontos kérdésére uj világot lehetett vetnünk. A legfontosabb eredmény azonban, melyre önérzettel hivatkoztunk már a bevezetésben s hivatkozunk most is, a könyvek szeretetének terjesztése s könyvtárak becsének szélesebb körben elismertetése. A közművelődés általános emelkedése önmagától is előidézte volna ezt; a jelen munka készítése azonban elősegítő gyanánt szolgált. S legyen is ez így a jövőben is! Könyvtárak alkotása nem függhet a divat változó szeszélyjétől. A sötétség terjesztőjeként hirhedt talmud is elmondja keleties képletében, hogy »az iskolás gyermekek lehellete kormányozza a világot« s, ha véletlen volt is, talán elmondhatjuk, hogy sejtelemszerű véletlen, midőn Rómában az első közkönyvtárt a szabadság templomában állították fel.

TARTALOM.

	Lap.		Lap.
Előszó	III	Negyedik csoport: Egyházi hatóságok könyvtárai	256
Bevezetés	1	Egyes könyvtárak ismertetése	264
Első fejezet. Nagy könyvtáraink	15	Táblázatok	276
Az egyes könyvtárak ismertetése	21	Ötödik csoport: Egyesületek és társulatok könyv-	
A nagy könyvtáraknál alkalmazott könyvtár-		tárai	328
nokok, könyvtári tisztek stb.	80	Egyes könyvtárak ismertetése	336
A nagy könyvtárak állapota táblázatokban	84	Táblázatok	341
Második fejezet. Magyarország közkönyvtárai	—	Hatodik csoport: Kölcson könyvtárak	388
Első csoport: Nyilvános könyvtárak	109	Egyes könyvtárak ismertetése	391
Egyes könyvtárak ismertetése	121	Táblázatok	394
Táblázatok	124	Közkönyvtárak általános adatai	400
Második csoport: Hatósági könyvtárak	131	Harmadik fejezet. Magán könyvtárak	403
Egyes könyvtárak ismertetése	137	Egyes könyvtárak ismertetése	421
Táblázatok	144	Táblázatok	461
Harmadik csoport: Tanintézeti könyvtárak	156	Negyedik fejezet. A könyvtárak berendezése, gyara-	
Egyes könyvtárak ismertetése	167	pitása és kezelése	564
Táblázatok	178	Ötödik fejezet. A magyarországi könyvtárak meg-	
		oszlása	575
		Hatodik befejező fejezet	591

Részletesebben ismertetett könyvtárak.

I. Budapesten.

A tudomány-egyetem nagy könyvtára	21	Magy. kir. földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi	
A magy. nemzeti muzeum nagy könyvtára	26	miniszterium könyvtára	138
A magy. tud. akadémia nagy könyvtára	43	Magyar királyi igazságügyi miniszterium könyv-	
A műegyetem könyvtára	56	tára	139
Ráday-könyvtár	62	Magyar királyi közmunka- és közlekedési minisz-	
A nemzeti kaszinó könyvtára	68	terium könyvtára	139
Országos hírlap könyvtár	600	A m. kir. állami számvéviszék könyvtára	139
A központi papnövelde könyvtára	72	Az országos levéltári könyvtár	139
A természettudományi társulat könyvtára	75	Földtani intézet könyvtára	140
Iparművészeti muzeum könyvtára	121	Az orsz. tanszermuzeum könyvtára	140
A nemzeti muzeum osztályainak szakkönyvtárai	121	Magy. kir. államvasutak könyvtára	140
Magyar királyi miniszterelnökségi könyvtár	138	Az ügyvédi kamara könyvtára	141
Magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisz-		A fővárosi statisztikai hivatal könyvtára	141
terium könyvtára	138	Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye könyvtára	142

	Lap.		Lap.
Tudomány- és műegyetemi olvasókör könyvtára	167	Elischer Boldizsár könyvtára	432
A tudományegyetemi I. sebészeti kóroda könyvtára	167	Emőkei Emich Gusztáv könyvtára	432
A József-műegyetem műépítészeti szertárának könyvtára	167	Ráczkevei Eötvös Károly könyvtára	75
Az orsz. m. kir. zeneakadémia könyvtára	169	Forster Gyula könyvtára	433
Az orsz. magy. kir. mintarajztanoda és rajztanárképezde könyvtára	169	Gyarmathy János könyvtára	434
Országos színésziskola könyvtára	170	Hajnik Imre dr. könyvtára	434
II. ker. főgymn. ifjúsági könyvtárai	170	Havass Sándor könyvtára	434
I. ker. tabáni népiskolai könyvtár	174	Helfy Ignác könyvtára	434
Az állami elemi- és polgári iskolai tanítóképezde könyvtára	175	Hindy család könyvtára	434
A növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájának könyvtára	264	Horvát Árpád könyvtára	435
A kapisztránusok könyvtára	269	Hunfalvy Pál könyvtára	435
Szt.-Ferenczrendi zárda könyvtára	272	Jókai Mór könyvtára	437
Az angol kisasszonyok zárdájának könyvtára	273	Karády Bertalan könyvtára	438
Izraelita felekezeti jellegű könyvtár	275	Király Pál könyvtára	439
Királyi orvossegylet könyvtára	336	Kiss Áron dr. könyvtára	439
Kereskedő ifjak társulatának könyvtára	336	Kohn Sámuel könyvtára	440
A magyar földrajzi társaság könyvtára	337	Kozák Gusztáv Gyula könyvtára	440
A magy. tisztviselők orsz. egyesületének könyvtára	337	Lehr Albert könyvtára	441
Könyvnyomdászok és betűöntők egyletének kvtára	337	Melczer István könyvtára	443
Nagel Bernát kölcsonkönyvtára	391	Miletz János könyvtára	444
Ágai Adolf könyvtára	421	Némethy Lajos könyvtára	445
Ágoston József könyvtára	421	Paszlavszyk Sándor könyvtára	445
Bakos Gábor könyvtára	424	Perlaky Kálmán könyvtára	446
Ballagi család könyvtára	65	Ráth György könyvtára	447
Almási Balogh Tihamér könyvtára	425	Szádeczky Lajos dr. könyvtára	452
Bartalus István könyvtára	425	Szalay Imre könyvtára	453
Bernáth József könyvtára	427	Szél Farkas könyvtára	453
Breznay Béla dr. könyvtára	427	Szilágyi Sándor könyvtára	454
Bük László könyvtára	428	Szily Kálmán könyvtára	454
Cherven Flóris dr. könyvtára	428	Id. Szinnye József könyvtára	454
Csiky Kálmán könyvtára	429	Tanárky Gedeon könyvtára	455
Deák Farkas könyvtára	429	Thaly Kálmán könyvtára	456
Déchy Mór könyvtára	430	Tomori Anasztász könyvtára	456
Dell'Adami Rezső könyvtára	430	Tóth Lőrincz könyvtára	456
Dévay József könyvtára	431	Trefort Ágoston könyvtára	456
Dózsa Dániel könyvtára	431	Vadnay Károly könyvtára	456
		Vámbéry Ármin könyvtára	457
		Wagner László könyvtára	458
		Weber Antal könyvtára	458
		Wenzel Gusztáv könyvtára	59

II. Vidéken.

Abaujenyiczke :	Gróf Zichy Rezső könyvtára	460	Bártfa :	Ev. iskola könyvtára	174
Abauj-Szántó :	Jászay Sámuel könyvtára	436		Plebánia könyvtára	266
Acsa (Pest) :	Br. Prónay család könyvtára	74		A társaskör könyvtára	336
Alsó-Kubin :	Csaplovics-féle könyvtár	51	Berettő (Zemplén) :	Kazinczy Arthur könyvtára	76
Alsó-Sebes (Sáros) :	Ferenczrendi zárda könyvtára	270	Berettyó-Ujfalu :	Öz. Vass Jenőné könyvtára	458
Andornak (Borsod) :	Mocsáry Lajos könyvtára	444	Besztercze :	Ág. hitv. főgymnázium könyvtára	74
Arad :	Főgymnáziumi könyvtár	73		Gymnáziumi ifjúság könyvtára	170
	Aczél Péter könyvtára	79	Besztercebánya :	M.k. erdőigazgatósági könyvtár	137
	Minoriták könyvtára	268		Állami főgymnázium tanári könyvtára	170
	Bettelheim Vilmos könyvtára	427	Betlér (Gömör) :	Gr. Andrassy Manó könyvtára	77
Aranyos-Maróth :	Gr. Migazzy Vilmos könyvtára	443	Borsódivánka :	Prónay Endre és József könyvtára	446
Bars-Szt-Kereszt :	Ipolyi Arnold könyvtára	76			
	Besztercebányai püspökség könyvtára	264			

Borszék :	Fürdői könyvtár	Lap. 121	Hajdú-Böszörmény :	Városi könyvtár	Lap. 122
Brassó :	Ev. gimnázium könyvtára .	62	Hajdú-Szoboszló :	Hetényi Lipót dr. könyvtára .	601
	Városi levéltári könyvtár . .	137	Halas :	Özv. Gyárfás Isvanné könyv- tára	433
Csabrendek (Zala) :	Chernelházi Chernel Olivér könyvtára	428	Haraszi (Pest) :	Papi Balogh Péter könyvtára	425
Csáktornya :	Községi népiskola könyvtára .	175	Hódmezővásárhely :	Miklovicz Bálint könyvtára .	444
Csallóköz-Szt-Antal :	Ferenczrendi zárda könyvtára	272	Homonna :	Doby Antal könyvtára . . .	431
Csapó-Tengelicze (Tolna) :	Csapó Vilmos könyvtára .	429	Horócz (Trencsén) :	Vietorisz János könyvtára . .	468
Csiksomlyó :	Ferenczrendi zárda könyvtára	269	Horpács-(Nógrád) :	Felsőgyőri Nagy Iván könyv- tára	444
	Imets F. Jákó könyvtára . . .	436	Igló :	Ev. főgymnázium könyvtára .	171
Deáki (Pozsony) :	Népkönyvtár	338	Illava :	Orsz. fegyintézeti könyvtár .	141
Debreczen :	Ev. ref. főiskola könyvtára .	50	Kalocsa :	Érseki főgymnázium könyvtára	171
	Lugossy-féle könyvtár	64	Kassa :	Jogakadémia könyvtára . . .	72
	Révész Kálmán könyvtára . . .	449		R. k. papnevelő intézet könyv- tára	266
	Rothschnek V. Emil dr. könyv- tára	451		Szt-Domokosrendi könyvtár .	268
Deregyő (Zemplén) :	Graven Lajos könyvtára . . .	433	Katymár (Bács) :	Borsódi és katymári Latinovits Illés könyvtára	76
Déva :	Sólyom-Fekete Ferencz könyv- tára	452	Kazsók (Somogy) :	Becsák Károly könyvtára . . .	426
Dobsina :	Nép- és ifjúsági könyvtár . .	121	Kecskemét :	Jogakadémia könyvtára . . .	168
Dömsöd (Pest) :	Csapó Lóránt könyvtára . . .	428		Dékány István könyvtára . . .	430
Eger :	Egyházmegyei könyvtár . . .	51	Kétegyháza (Békés) :	Andrássy Kálmán könyvtára .	424
	Joglyceumi könyvtár	168	Kézsmárk :	Ág. hitv. ev. lyceum könyvtára	60
Eperjes :	Ág. hitv. kollegium könyvtára	73		Grosz Ernő könyvtára	433
	Salvatoriánusok könyvtára . .	270	Kis-Marton :	Eszterházy család könyvtára .	56
	Gör. katolikus egyházmegyei könyvtár	273		Katonai alreáliskola könyvtára	171
	Kollegiumi theologiai könyvtár	274		Ferenczrendi társház könyvtára	271
Esztergom :	Az esztergomi főegyház könyv- tára	47	Kis-Tapolcsány (Bars) :	Gróf Keglevich István könyv- tára	438
	Simor János primás könyvtára	56	Kis-Várda :	Áll. elemi népiskola könyvtára	175
	Dankó József könyvtára . . .	73	Kolozsvár :	Az erdélyi országos muzeum könyvtára	52
	Esztergom város nyilvános könyvtára	121		Ref. kollegium könyvtára . . .	60
	Gyórfy-féle kölcsönkönyvtár .	392		Unitárius főiskola könyvtára .	62
	Feichtinger Sándor könyvtára	432		Tudomány-egyetem könyvtára	71
	Majer István könyvtára	442		Unitárius főtanoda ifjúsági könyvtára	168
	Rényi Rezső könyvtára	449	Komárom :	Kulcsár-féle megyei könyvtár	122
Fehértemplom :	Bászel Aurel dr. könyvtára . .	425	Kömlöd (Komárom) :	Pázmándy Géza könyvtára . .	446
Felsőhidvég (Tolna) :	Br. Jeszenszky János könyv- tára	437	Körmend :	A hg. Batthyány-Strattmann- féle hitbizományi könyvtár	426
Felső-Szemeréd (Hont) :	Néhai Péchy Imre volt sep- temvir könyvtára	446	Körmöcbánya :	Ferenczrendi zárda könyvtára	270
Földeák (Csanád) :	A róm. kath. iskola könyvtára	175		Ág. hitv. egyház könyvtára . .	274
Fraknó-Ujtelek (Sopron) :	A szervita rend társházá- nak könyvtára	268	Közeg :	Városi közkönyvtár	122
Görcsön (Szilág) :	Br. Wesselényi Miklós könyv- tára	460		Szent-Benedekrendi székház könyvtára	267
Gyergyó-Szt-Miklós :	Plebániai könyvtár	265	Kún-Szt-Miklós :	Gymnáziumi könyvtár	172
Gyöngyös :	Ferenczrendi főkolostor könyv- tára	269	Laszkár (Nyitra) :	Tarnóczy Kázmér könyvtára .	455
Győr :	Henniéke Rezső kölcsönkönyv- tára	392	Lengyel (Tolna) :	Gróf Apponyi Sándor könyv- tára	424
	Jedlik Ányos dr. könyvtára . .	436	Lipótvár :	Orsz. fegyintézet könyvtára .	141
Gyüd (Baranya) :	Kálmán Farkas könyvtára . . .	438	Lőcse :	Ág. hitv. egyházközség könyv- tára	274
Gyulafehérvár :	Batthyányi könyvtár	67	Lónyabánya (Nógrád) :	Lehoczky Péter könyvtára . .	441
	R. kath. gimnázium könyvtára	171	Losonc :	Városi könyvtár	74
			Lugos :	G. k. egyházmegyei könyvtár	273

	Lap.		Lap.		
Makó :	Szöllősi Antal könyvtára . . .	601	Pozsony :	Ág. hitv. lyceum nagykönyv- tára	56
Marosvásárhely :	Gróf Teleki-féle könyvtár . . .	58		Rakovszky-féle könyvtár . . .	76
	Ev. ref. kollegium könyvtára . . .	64		Ferenczrendi társház könyv- tára	78
	Br. Apor-féle könyvtár	76		Orsz. kórház könyvtára . . .	142
	Minoriták könyvtára	268		Kereskedelmi és iparkamara könyvtára	142
	Ferenczrendi zárda könyvtára	269		A pozsonyi káptalan könyvtára	265
Medgyes :	Ev. főgymnázium könyvtára . . .	75		Lanfrancioni Ennea könyvtára	440
Miskolcz :	Ág. ev. gymnázium könyvtára	122		Schneller István könyvtára . . .	451
	Ág. hitv. ev. egyház könyvtára	275		Gróf Szécsen Antal könyvtára	453
Munkács :	Munkácsi társaskör könyvtára	338		Pta-Szt-Tamás (Pest) : Gr. Nemes Nándor könyvtára	444
Nádasd-Ladány (Fejér) :	Gróf Nádasdy Ferencz könyv- tára	59		Radvány (Turóc) : Radvánszky János könyvtára . . .	447
Nagy-Abony (Pest) :	Lukanényei Luka György könyvtára	441		Rakovicza (Nyitra) : Br. Mednyánszky Dénes könyv- tára	442
	Márton Ferencz könyvtára . . .	442		Rév-Komárom : Pap Károly püspök könyvtára	79
Nagy-Becskerek :	Várady Mihály könyvtára . . .	457		Kovács Arisztid könyvtára . . .	440
Nagy-Enyed :	Kovács Ödön dr. könyvtára . . .	440		Rimabreznó : Liszkay János könyvtára . . .	441
Nagy-Eőr (Szepes) :	Br. Mednyánszky Ede könyv- tára	443		Rimaszombat : A kishonti evang. esperesség könyvtára	275
Nagy-Körös :	Hegymegi Kiss Kálmán könyv- tára	439		Rohoncz (Vas) : Községi könyvtár	122
Nagy-Szeben :	Jogakadémia könyvtára	78		Sajó-Kaza (Borsód) : Br. Radvánszky Béla könyvtára	447
	M. k. elmegyógyint. könyvtára	141		Sárospaták : Ev. ref. főiskola nagykönyvtára	57
	Ev. gymnázium tanári könyv- tár	172		Herczeg Windischgrätz Lajos könyvtára	77
	Erdélyi természettudományi egyesület könyvtára	338		Akadémiai ifjuság kölcsön- könyvtára	168
Nagyszöllős (Ugocsa) :	Ferenczrendi zárda könyvtára	271		Plébániai könyvtár	266
Nagyszombat :	Érseki főgymn. könyvtára . . .	75		Ballagi Géza dr. könyvtára . . .	425
	Polgári fiúiskola könyvtára . . .	176		Kún Pál könyvtára	440
	Ferenczrendi zárda könyvtára	271		Selmeczbánya : Magy. kir. bányai igazgatóság könyvtára	142
Nagyvárad :	Jogakadémia könyvtára	168		Ág. hitv. lyceum könyvtára . . .	172
	Községi iskola könyvtára	176		Sepsi-Szt-György : Székely Mikó kollégium könyv- tára	172
	K. Nagy Sándor könyvtára . . .	444		Sopron : Ev. lyceum nagykönyvtára . . .	63
	Br. Roszner Ervin könyvtára . . .	451		A soproni kerületi kereske- delmi és iparkamara könyv- tára	142
Németujvár (Vas) :	Ferenczrendi zárda könyvtára	272		Ág. hitv. tanítóképző könyvtára	177
Néver (Bars) :	Id. Conlegner Károly könyvtára	428		Az irodalmi és művészeti kör könyvtára	339
Nyitra :	Egyházmegyei könyvtár	57		Sümege (Zala) : Alreáliskola könyvtára	172
	A kegyes tanítórendi társház könyvtára	73		Szentmártoni Darnay Kálmán könyvtára	429
	A püspöki papnövelde könyv- tára	266		Szabadszállás (Pest) : Ref. népiskola könyvtára . . .	177
Oláhláposbánya :	Jékly Károly könyvtára	437		Szokolca (Nyitra) : Ferenczrendi zárda könyvtára	270
Orsova :	Áll. polg. iskola könyvtára . . .	176		Szamosujvár : Örmény szert. kath. egyház könyvtára	265
Ó-Szőny :	Vásonkeői Imre könyvtára . . .	457		Szapáryfalva (Krássó-Szőrény) : Bácz Károly könyv- tára	446
Paks :	Novák Sándor dr. könyvtára . . .	445		Szarvas : Ág. hitv. főgymnázium könyv- tára	77
Palócz (Ung) :	Gróf Hadik-Barkóczy Ilona könyvtára	71		Szászrégen : Ág. hitv. gymnázium könyv- tára	173
Pannonhalma :	A pannonhalmi főapátság könyvtára	46		Szászváros : Ev. ref. Kun-tanoda könyvtára	173
Pápa :	Ref. főiskola könyvtára	72			
	Ferenczrendi zárda könyvtára	272			
	Kaszinó-egylet könyvtára . . .	336			
Pécs :	Püspöki könyvtár	52			
	Mátyás Flórián könyvtára . . .	442			
Pécsbánya-telep :	A pécsbánya-telepi könyvtár	338			
Pelsőcz (Gömör) :	Ref. iskolai és népkönyvtár . . .	176			

	Lap.		Lap.		
Szatmár-Németi :	Schlauch Lőrincz dr. püspök könyvtára	75	Temesvár : Stipel Fábán könyvtára	452	
Szeged :	Somogyi-féle könyvtár	53	Tild (Bars) : Dicskei Dillész Sándor könyvtára	431	
Szegzárd :	Polgári iskola könyvtára	177	Tinnye (Pest) : Szokoly Viktor könyvtára	455	
Székelykeresztúr :	Unitárius középiskola könyvtára	76	Torda : A tordai olvasó nőegylet könyvtára	340	
Székely-Udvarhely :	Szejke fürdő könyvtára	123	Trencsén : Kegyesrendi társház könyvtára	267	
	Ev. ref. kollégium könyvtára	174		Begyács Károly könyvtára	427
Székesfehérvár :	Tóvárosi olvasókör könyvtára	339	Uj-Tátrafüred : Fürdői könyvtár	123	
	Holló István könyvtára	435	Ujvidék : Kel. gör. szerb. főgymnázium könyvtára	174	
	Pauer János püspök könyvtára	445		Radics Ferencz könyvtára	424
	Schwarez Gyula dr. könyvtára	452	Ungvár : Ungvári g. kath. papnövelde könyvtára	273	
	Id. Szógyény-Marich László könyvtára	455		Lévai Mór kölcsönkönyvtára	393
Szentivány (Fehér) :	Gróf Zichy Jenő könyvtára	67		Ev. ref. egyházmegye könyvtára	601
Szepes-Olaszi :	Plébániai könyvtár	266	Vác : Orsz. fegyintézet könyvtára	143	
Szirák (Nógrád) :	A kaszinó könyvtára	339		Ferenczrendi kolostor könyvtára	271
Szombathely :	Városi könyvtár	123		Freysinger Lajos könyvtára	433
Szónye (Somogy) :	Sárdi Somssich Pál könyvtára	452	Velence (Fehér) : beczkói Szombathy Ignác könyvtára	455	
Tápió-Szt-Márton (Pest) :	Magary-Kossa Sámuel könyvtára	78	Veszprém : Ferenczrendi zárda könyvtára	272	
Tata :	Kegyesrendi társház könyvtára	78	Zalaegerszeg : Kaffehr Béla könyvtára	438	
	Jankó Mihály könyvtára	436	Zalavár : A zalavári apátság könyvtára	267	
Tegenye (Ung) :	Bornemissza Zoltán könyvtára	427	Zavar (Pozsony) : Majláth család könyvtára	442	
Temesgyarmat :	Br. Ambrózy Béla könyvtára	423	Zenta : Dudás Gyula könyvtára	432	
Temesvár :	Kereskedelmi és iparkamara könyvtára	143	Zilah : Ev. ref. főgymnázium könyvtára	174	
	A délmagyarországi történeti és régészeti társulat könyvtára	339	Zombor : Városi könyvtár	62	
	Ormos Zsigmond könyvtára	445			

III. Külföldön.

Berlini magyar egyesület könyvtára	589	Newyorki magyar egyesület könyvtára	589
Gráci magyar olvasó kör könyvtára	589	Párizsi kölcsönösen segélyző magyar egylet könyvtára	588
Hallí egyetemi magyar ifjak könyvtára	588	Zürichi magyar egyesület könyvtára	589
Jenai magyar kör könyvtára	589		

Bővebb ismertetés van tehát 357 könyvtárról, melyek 166 községben őrzettek.

